

**PĒTĪJUMS PAR  
KULTŪRAS JOMAS  
NEVALSTISKO  
ORGANIZĀCIJU  
SOCIĀLI  
EKONOMISKO  
IETEKMI**

PASŪTĪTĀJS: LATVIJAS  
REPUBLIKAS  
KULTŪRAS  
MINISTRIJA

2018

PĒTĪJUMA ZIŅOJUMS

# SATURS

Attēlu saraksts.....	3
Tabulu saraksts.....	4
IEVADS.....	6
PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA UN KULTŪRAS NVO DEFINĪCIJA.....	12
NEVALSTISKĀ SEKTORA KOPĒJAIS RAKSTUROJUMS UN ĀRĒJĀS VIDES FAKTORU IETEKME.....	26
PĒTĪJUMA REZULTĀTI .....	32
<b>1. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju darbības vispārējs raksturojums .....</b>	<b>32</b>
<b>2. Kvantitatīva kultūras jomas nevalstisko organizāciju darbības rezultātu analīze .....</b>	<b>51</b>
2.1. kultūras NVO (3397) gada pārskatu datus balstīta darbības rezultātu analīze .....	51
2.2. Kultūras jomas NVO viedokļu un pieredzes izpēte (elektroniskās aptaujas dati).....	79
<b>3. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju pārstāvju viedokļu un pieredzes kvalitatīvās izpētes rezultāti .....</b>	<b>88</b>
3.1. Nevalstiskā sektora loma valstī un kultūras nozarē.....	89
3.2. Kultūras nevalstisko organizāciju darbības mērķu un specifikas raksturojums (dažādās kultūras nozarēs).....	98
3.3. Nepieciešamība sadarboties un asociāciju veidošanās iespējas kultūras NVO sektorā.....	110
3.4. Kultūras NVO loma kultūrpolitikas īstenošanā, valsts pārvaldes uzdevumu deleģējums līdzdarbības līgumos .....	116
3.5. Kultūras NVO darbību veicinošie un traucējošie faktori.....	120
3.6. Priekšnosacījumi ilgtspējīgas kultūras NVO darbības attīstībai. Nodokļu politikas ietekme	126
3.7. Kultūras NVO finansējuma avoti .....	134
<b>4. Valsts kultūrkapitāla fonda nozīme kultūras jomas nevalstisko organizāciju darbībā..</b>	<b>140</b>
<b>5. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomiskās ietekmes identifikācija gadījumu analīzē .....</b>	<b>151</b>
Organizācija Nr. 1   Biedrība “Latvijas Jaunā teātra institūts” .....	157
Organizācija Nr. 2   Biedrība „Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs” .....	161
Organizācija Nr. 3   Biedrība “Latvijas Dizaineru savienība” .....	165
Organizācija Nr. 4   Biedrība “Teātris jauniem cilvēkiem” .....	168
Organizācija Nr. 5   Biedrība “Ascendum” .....	170
Organizācija Nr. 6   Biedrība “Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija” .....	173
Organizācija Nr. 7   Biedrība “ISSP” .....	176

Organizācija Nr. 8   Biedrība “Culturelab” .....	179
Organizācija Nr. 9   Biedrība “Etniskās kultūras centrs “Suiti”” .....	181
Organizācija Nr. 10   Biedrība “Ērmaņu muiža” .....	185
Organizācija Nr. 11   Biedrība “Latvijas Rakstnieku savienība” .....	188
Organizācija Nr. 12   “Rīgas Doma meiteņu kora biedrība” .....	191
Organizācija Nr. 13   Nodibinājums “Fonds Initium” .....	195
Organizācija Nr. 14   Nodibinājums “Fonds Nāc līdzās!” .....	198
Organizācija Nr. 15   “Nodibinājums Kultūras darbnīca” .....	201
Organizācija Nr. 16   Biedrība “sola.lv” .....	204
Organizācija Nr. 17   Biedrība “Rīgas starptautiskā biennāle” .....	207
Priekšnoteikumi, kas palielina kultūras NVO ekonomisko un sociālo ietekmi.....	211
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI .....	214
PĒTĪJUMA KOPSAVILKUMS .....	234
PĒTĪJUMA ANOTĀCIJA.....	249
PIELIKUMI .....	242

## Attēlu saraksts

Attēls 1. Joma, kurā primāri darbojas NVO. ....	33
Attēls 2. Galvenais NVO dibināšanas iemesls. ....	34
Attēls 3. NVO šī brīža galvenais darbības mērķis. ....	34
Attēls 4. NVO darbības virziens. ....	35
Attēls 5. NVO darbības aktivitāte 2017. un 2018. gadā. ....	36
Attēls 6. NVO darbības intensitāte 2018. gadā. ....	36
Attēls 7. Iemesli NVO neaktivitātei pēdējo divu gadu ietvaros. ....	36
Attēls 8. NVO darbības ilgums: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	38
Attēls 9. NVO darbības intensitāte: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	38
Attēls 10. NVO darbinieku skaits 2017. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	38
Attēls 11. NVO darbinieku skaits 2018. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	39
Attēls 12. NVO biedru skaits 2017. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	39
Attēls 13. NVO biedru skaits 2018. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	39
Attēls 14. NVO brīvprātīgo skaits 2017. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	40
Attēls 15. NVO brīvprātīgo skaits 2018. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	40
Attēls 16. NVO iespēja sistemātiski piesaistīt finansējumu savas darbības nodrošināšanai: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. ....	40
Attēls 17. NVO piesaistītā finansējuma apjoms: aktīvās NVO. ....	41
Attēls 18. NVO ieņēmumu veidi: aktīvās NVO. ....	41
Attēls 19. NVO mērķgrupas definēšana. ....	42
Attēls 20. Mērķgrupas sasniegšana ar NVO aktivitātēm. ....	42
Attēls 21. NVO darbības mērķgrupas. ....	43
Attēls 22. NVO mērķgrupas mēroga un apjoma noteikšana. ....	44
Attēls 23. NVO mērķgrupas – teritoriāli. ....	44
Attēls 24. NVO mērķgrupas aptuvenais lielums. ....	44
Attēls 25. Valsts/ pašvaldību institūciju funkciju pārņemšana. ....	45
Attēls 26. Vai NVO iepazinies ar “Sociālā uzņēmuma likuma” piedāvātajām organizācijas attīstības iespējām. ....	46
Attēls 27. Vai NVO plāno saņemt granta finansējumu sociālās uzņēmējdarbības veikšanai. ....	46
Attēls 28. Būtiskākie NVO darbības šķēršļi. ....	47
Attēls 29. Būtiskākie faktori, kas sekmē NVO darbību. ....	48
Attēls 30. Faktori, kas varētu uzlabot NVO darbību nākotnē. ....	49
Attēls 31. NVO darbinieku skaits. ....	52
Attēls 32. NVO skaits pēc reģistrētās juridiskās adreses pa reģioniem. ....	54
Attēls 33. NVO skaits pēc to dibināšanas gada. ....	55
Attēls 34. Kultūras NVO apgrozāmie līdzekļi 2017. gadā. ....	56
Attēls 35. Kultūras NVO ieņēmumi 2017. gadā. ....	56
Attēls 36. NVO sektora un kultūras NVO sektora darbības salīdzinājums. ....	57
Attēls 37. NVO sektora un kultūras NVO sektora darbības salīdzinājums: ieņēmumu struktūra. ....	58
Attēls 38. NVO darbības ilgums. ....	79
Attēls 39. NVO darbinieku skaits 2017. un 2018. gadā. ....	80
Attēls 40. NVO biedru skaits 2017. un 2018. gadā. ....	80
Attēls 41. NVO brīvprātīgo skaits 2017. un 2018. gadā. ....	81
Attēls 42. Teritorija, kādā pēdējo divu gadu laikā NVO īstenojusi savas aktivitātes. ....	81
Attēls 43. Finanšu avoti, kurus NVO vērtē kā būtiskākos savas darbības uzturēšanai. ....	82
Attēls 44. Finansējuma apjoms NVO, neskaitot biedra naudas, 2017. un 2018. gadā. ....	83
Attēls 45. Finansējuma piesaistīšana plānotajām NVO iniciatīvām 2017.-2018. gadā. ....	84
Attēls 46. NVO dalība “Sabiedrības integrācijas fonda” projektu konkursos. ....	85
Attēls 47. NVO ieņēmumu veidi 2017.-2018. gadā. ....	85
Attēls 48. Trīs galvenās pozīcijas, kam NVO visvairāk tērēja līdzekļus 2017. gadā. ....	86
Attēls 49. Sabiedriskā labuma organizācijas statusa esamība/ neesamība. ....	87
Attēls 50. Biedrības “Latvijas Jaunā teātra institūts” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. ....	158
Attēls 51. Biedrības “Latvijas Jaunā teātra institūts” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. ....	158
Attēls 52. Biedrības “Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. ....	162
Attēls 53. Biedrības “Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. ....	162

Attēls 54. Biedrības "Latvijas Dizaineru savienība" ieņēmumu pozīcijas 2012.-2017. gadā.....	166
Attēls 55. Biedrības "Latvijas Dizaineru savienība" izdevumu pozīcijas 2012.-2017. gadā.....	167
Attēls 56. Biedrības "Ascendum" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	171
Attēls 57. Biedrības "Ascendum" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	171
Attēls 58. Biedrības "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija" ieņēmumu pozīcijas 2016.-2017. gadā.....	174
Attēls 59. Biedrības "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija" izdevumu pozīcijas 2016.-2017. gadā.....	174
Attēls 60. Biedrības "ISSP" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	176
Attēls 61. Biedrības "ISSP" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	177
Attēls 62. Biedrības "Culturelab" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	179
Attēls 63. Biedrības "Culturelab" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	180
Attēls 64. Biedrības "Etniskās kultūras centrs "Suiši"" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	182
Attēls 65. Biedrības "Etniskās kultūras centrs "Suiši" " izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	183
Attēls 66. Biedrības "Ērmaņu muiža" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	186
Attēls 67. Biedrības "Ērmaņu muiža" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	186
Attēls 68. Biedrības "Latvijas Rakstnieku savienība" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	189
Attēls 69. Biedrības "Latvijas Rakstnieku savienība" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	190
Attēls 70. "Rīgas Doma meiteņu kora biedrība" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	192
Attēls 71. "Rīgas Doma meiteņu kora biedrība" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	193
Attēls 72. Nodibinājuma "Fonds Initium" ieņēmumu pozīcijas 2016.-2017. gadā.....	196
Attēls 73. Nodibinājuma "Fonds Nāc līdzās!" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	199
Attēls 74. Nodibinājuma "Fonds Nāc līdzās!" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	200
Attēls 75. "Nodibinājums Kultūras darbnīca" ieņēmumu pozīcijas 2014.-2017. gadā.....	202
Attēls 76. "Nodibinājums Kultūras darbnīca" izdevumu pozīcijas 2014.-2017. gadā.....	203
Attēls 77. Biedrības "sola.lv" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	205
Attēls 78. Biedrības "sola.lv" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā.....	205
Attēls 79. Biedrības "Rīgas starptautiskā biennāle" izdevumu pozīcijas 2017. gadā.....	208

## Tabulu saraksts

Tabula 1. Pētījuma gaitā izveidotā kultūras NVO klasifikācija .....	13
Tabula 2. Pētījumā analizēto kultūras NVO mērogs dažādos pētījuma posmos.....	26
Tabula 3. Organizāciju skaits ar darbinieku skaitu 30 vai vairāk 2017. gadā.....	53
Tabula 4. Pārskats par 3397 kultūras NVO ieņēmumu un izdevumu struktūru.....	59
Tabula 5. Biedru naudu ieņēmumi virs 100 tūkstošiem eiro 2017. gadā.....	60
Tabula 6. Ieņēmumi no ziedojumiem virs 1 miliona eiro 2017. gadā.....	61
Tabula 7. Organizācijas, kuras saņēmušas mantojumu 2017. gadā.....	62
Tabula 8. Ieņēmumi no dotācijām virs 200 tūkstošiem eiro 2017. gadā.....	62
Tabula 9. Ieņēmumi no saimnieciskās darbības virs 200 tūkstošiem eiro 2017. gadā.....	63
Tabula 10. Ieņēmumi no ārvalstu fondiem virs 100 tūkstošiem eiro 2017. gadā.....	64
Tabula 11. Citi ieņēmumi virs 500 tūkstošiem eiro 2017. gadā.....	64
Tabula 12. Organizācijas, kuras norādījušas ieņēmumus no biedru naudām, ziedojumiem, dotācijām, saimnieciskās darbības, ārvalstu fondiem un citi ieņēmumi 2017. gadā.....	65
Tabula 13. Organizācijas, kuras ir norādījušas ieņēmumus no ziedojumiem, dotācijām, saimnieciskās darbības, ārvalstu fondiem un citi ieņēmumi 2017. gadā.....	65
Tabula 14. Izdevumi pozīcijā Naudas maksājumi personām lielāki par 200 000 eiro 2017. gadā.....	66
Tabula 15. Materiālu izdevumi lielāki par 200 000 eiro 2017. gadā.....	66
Tabula 16. Izdevumi par algām lielāki par 200 000 eiro 2017. gadā.....	67
Tabula 17. Izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem lielāki par 100 000 eiro 2017. gadā.....	68
Tabula 18. Izdevumi par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu lielāki par 100 000 eiro 2017. gadā.....	69
Tabula 19. Citi izdevumi lielāki par 500 000 eiro 2017. gadā.....	69

Tabula 20. Kopējie izdevumi lielāki par 1 000 000 eiro 2017. gadā.....	70
Tabula 21. Kopējā kultūras nevalstisko organizāciju darbība pēc to rezultātiem 2017. gadā. ....	71
Tabula 22. Organizācijas, kas gadu noslēgušas ar lielāko ieņēmumu pārsvaru pār izdevumiem 2017. gadā. ....	72
Tabula 23. Organizācijas, kas 2017. gadu noslēgušas ar 200 000 vai lielāku izdevumu pārsvaru pār ieņēmumiem. ....	72
Tabula 24. Kopējā nevalstisko organizāciju (sektora) ieņēmumu un izdevumu starpība 2015.-2017. gadā.....	73
Tabula 25. Kopējās nozares bilances izmaiņas 2015.- 2017. gadam (EUR). Lursoft datu analīze. ....	73
Tabula 26. Vidējā nozares uzņēmuma bilance 2015. - 2017. gadā. ....	75
Tabula 27. 2017. gadā VKKF saņemtie projektu pieteikumi pēc to iesniedzēju piederības. ....	141
Tabula 28. Organizācijas, kas iesniegušas pieteikumus VKKF, pēc to statusa 2017. gads.....	142
Tabula 29. VKKF programmu un projektu konkursu finansējums (saskaņā ar noslēgtiem līgumiem) pa institucionālo sektoru klasifikācijām (DOTĀCIJA) 2017. gadā .....	143
Tabula 30. Top 30 nevalstiskās organizācijas, kas 2017. gada laikā ieguvušas vislielāko atbalstu no VKKF.....	143
Tabula 31. VKKF programmu un projektu konkursu finansējums 2017. gadā.....	146
Tabula 32. MP "Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts" līdzekļu sadalījums pēc iesniedzējorganizāciju statusa, 2017. gads.....	146
Tabula 33. Finansējuma sadalījums pa nozarēm. Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts 2017. gads.....	146
Tabula 34. VKKF piešķirums Profesionālu nevaldības organizāciju atbalstam.....	147
Tabula 35. Gadījuma analīzē iekļautās biedrības .....	156
Tabula 36. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	159
Tabula 37. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	163
Tabula 38. Nodarbinātība biedrībā "Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs" 2013.-2017. gadā .....	163
Tabula 39. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2012.-2017. gadā .....	167
Tabula 40. Nodarbinātība biedrībā "Latvijas Dizaineru savienība" 2013.-2017. gadā.....	167
Tabula 41. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2015.-2017. gadā .....	169
Tabula 42. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	172
Tabula 43. Nodarbinātība biedrībā "Ascendum" 2013.-2017. gadā.....	172
Tabula 44. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2015.-2017. gadā .....	175
Tabula 45. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	177
Tabula 46. Nodarbinātība biedrībā "ISSP" 2013.-2017. gadā.....	178
Tabula 47. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	180
Tabula 48. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	183
Tabula 49. Nodarbinātība biedrībā "Etniskās kultūras centrs "Suiti"" 2013.-2017. gadā .....	183
Tabula 50. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	187
Tabula 51. Nodarbinātība biedrībā "Ērmaņu muiža" 2013.-2017. gadā.....	187
Tabula 52. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	190
Tabula 53. Nodarbinātība biedrībā "Latvijas Rakstnieku savienība" 2013.-2017. gadā .....	190
Tabula 54. "Rīgas Doma meiteņu kora biedrības" ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā ...	193
Tabula 55. Nodarbinātība "Rīgas Doma meiteņu kora biedrībā" 2013.-2017. gadā .....	193
Tabula 56. Nodibinājuma ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā.....	196
Tabula 57. Nodarbinātība nodibinājumā "Fonds Initium" 2013.-2017. gadā.....	196
Tabula 58. Nodibinājuma ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā.....	200
Tabula 59. Nodarbinātība nodibinājumā "Fonds Nāc līdzās!" 2013.-2017. gadā.....	200
Tabula 60. Nodibinājuma ieņēmumu un izdevumu starpība 2014.-2017. gadā.....	203
Tabula 61. Nodarbinātība "Nodibinājums Kultūras darbnīca" 2014.-2017. gadā.....	203
Tabula 62. Nodarbinātība biedrībā "sola.lv" 2013.-2017. gadā.....	206
Tabula 63. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā .....	206

## IEVADS

Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centrs pēc LR Kultūras ministrijas pasūtījuma laika posmā no 17.09.2018. līdz 14.12.2018. veica “**Pētījumu par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi**”.

Pētījuma **mērķis** bija novērtēt Latvijas kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi saskaņā ar iepirkuma tehniskajā specifikācijā dotajiem darba uzdevumiem.

Pētījuma **uzdevumi** bija:

1. Izstrādāt kultūras jomas nevalstisko organizāciju atlases kritērijus, lai identificētu organizācijas to sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai;
  2. Veikt kultūras jomas nevalstisko organizāciju saimnieciskās darbības analīzi;
  3. Īstenot kultūras jomas nevalstisko organizāciju pieredzes un viedokļu izpēti par to darbību veicinošajiem un traucējošajiem faktoriem;
  4. Veikt padziļinātu izpēti par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi;
  5. Analizēt pētījuma rezultātus un komunicēt tos Pasūtītājam.
- 

Pētījuma pirmā darba uzdevuma izpildes gaitā tika veikta kultūras NVO atlase no visām Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām un nelikvidētajām biedrībām un nodibinājumiem, kas aktīvi darbojas Latvijas kultūras dzīvē, īstenojot vienu vai vairākas Kultūras institūciju likumā noteiktās kultūras institūciju funkcijas. Pētījuma ietvaros ar jēdzienu kultūras nevalstiskās organizācijas tika saprasti tie nodibinājumi un biedrības, kas LR Uzņēmumu reģistrā ir norādījušas savas darbības jomas atbilstību tālāk aprakstītajiem kritērijiem. Ņemot vērā NVO darbības jomas identificēšanas un klasificēšanas problēmas, kā arī lielo sabiedrisko organizāciju, biedrību un nodibinājumu skaitu, atlasē balstījāmies Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumos, (skat. <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>), kas nosaka, ka no 2016. gada 1. janvāra biedrības un nodibinājumi var pieteikt ierakstīšanai Uzņēmumu reģistrā to darbības jomas atbilstoši NACE klasifikatoram. MK noteikumi ir saistoši gan jaundibinātām, gan arī

esošām biedrībām. Saskaņā ar Noteikumiem kultūras NVO atlasī sociāli ekonomiskās ietekmes novērtēšanas vajadzībām veicām, izmantojot divpakāpju atlasē procedūru:

- 1) Tika identificētas tās biedrības un nodibinājumi, kuri
  - a) Biedrību un nodibinājumu reģistra ierakstā (skat.<https://likumi.lv/ta/id/81050-biedribu-un-nodibinajumu-likums>) kā savu darbības jomu fiksējuši (1) Kultūra un atpūta un norādījuši darbības atbilstību vienam vai vairākiem (no 10 iespējamajiem) šīs jomas NACE 2. red. kodiem; (2) Plašsaziņas līdzekļi un komunikācija un norādījuši darbības atbilstību NACE 2. red. 58.11 (Grāmatu izdošana), 59.11 (Filmu producēšana), 91.01 (Bibliotēku darbība); (3) Starptautiskās aktivitātes un norādījuši darbības atbilstību NACE 2. red. 94.99 (Kultūras apmaiņa) (skat. Pielikums Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumiem Nr. 779, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>). Kultūras NVO atlasē pēc minētajiem kritērijiem tika veikta, izmantojot Lursoft datu bāzes maksas pakalpojumus;
  - b) savas darbības mērķī norādījuši kādu no atslēgas vārdiem – *kultūra, māksla, radošās industrijas, kultūras industrijas, kultūrizglītība, kultūras pasākumi, starpkultūru sadarbība*, kā arī to darbība (pēc LURSOFT datu bāzē norādītās informācijas) bija kvalificējama kā atbilstoša Kultūras institūciju likumā definētajām kultūras institūciju funkcijām.
- 2) Lai iegūtu informāciju par tādiem NVO darbības raksturojumiem, kas nav iegūstami no Lursoft datu bāzē pieejamās informācijas, tika veikta atlasīto biedrību un nodibinājumu pārstāvju kvantitatīva aptauja (datu ieguves tehnika - elektroniska aptauja), izmantojot Lursoft datu bāzē pieejamos atlasīto NVO elektroniskos kontaktus. Aptaujas jautājumu izstrādē tika ņemti vērā arī līdzšinējie NVO sektora pārstāvju aptauju dati, lai pēc nepieciešamības varētu veikt kultūras NVO un kopējā NVO sektora salīdzinošu analīzi. Uzdevuma izpildē tika izmantotas kvantitatīvās datu ieguves metodes:
  - kvantitatīvā satura analīze (datu avots: Lursoft),
  - atlasīto NVO pārstāvju elektroniska aptauja.

Metožu lietojuma detalizēts raksturojums iekļauts metodoloģijas aprakstā.



Kultūras jomas nevalstisko organizāciju saimnieciskās darbības analīze tika veikta pētījuma pirmā uzdevuma izpildes gaitā atlasītajām kultūras NVO, pirmkārt, izmantojot Lursoft datu bāzes informāciju, otrkārt, izmantojot arī elektroniskās aptaujas datus. 2. uzdevuma izpildes gaitā tika apkopota un analizēta informācija par kultūras jomas nevalstisko organizāciju saimniecisko darbību, t.sk. par NVO darbības jomām, piesaistītā finansējuma apjomu un avotiem (biedru naudas, ziedojumi, dotācijas, fondi, saimnieciskā darbība u.tml.), izdevumu struktūru, darbinieku skaitu, ģeogrāfisko izvietojumu, darbības ilgumu u.tml.

Nozīmīgākie pētāmie lielumi bija šādi:

1. No Lursoft datu bāzes iegūtā informācija (3397 kultūras NVO) par 2017. gadu:

- apgrozāmie līdzekļi,
- ieņēmumu un izdevumu struktūra,
- nodarbinātība,
- teritoriālā piederība pēc juridiskās adreses,
- darbības ilgums,
- par 2015.- 2017. gadu bilances.

Pilnajam datu masīvam (N 3397) tika veikta ieņēmumu un izdevumu struktūras analīze par 2017. gadu. Analīzes gaitā tika ņemts vērā, ka atšķiras gada pārskatos norādīto datu atveids, jo NVO atšķirīgā veidā grāmato dažādas ieņēmumu un izdevumu kategorijas. Detalizētāka ieņēmumu un izdevumu struktūras analīze, ieņēmumu sadaļā izdalot biedru naudas, saimniecisko darbību, dotācijas, ziedojumus, citus ieņēmumus veikta 4. darba uzdevumā, padziļināti analizējot 17 pēc noteiktiem kritērijiem atlasītas kultūras nevalstiskās organizācijas un to darbību 5 gadu griezumā. Tāpat ieņēmumu un izdevumu struktūras analīze un likumdošanas izmaiņu ietekmes analīze veikta, izmantojot kultūras NVO elektroniskās aptaujas datus.

2. No kultūras NVO elektroniskās aptaujas datiem iegūtā informācija (223 respondenti) par 2017. un 2018. gadu:

- darbinieku skaits,
- biedru skaits,
- brīvprātīgo skaits,
- teritoriālais pārklājums (reģioni, kuros realizē savas aktivitātes),
- finansējuma avoti, apjoms, piesaistes iespējas,
- ieņēmumu avoti un izdevumu pozīcijas,
- sabiedriskā labuma statuss.

2. uzdevuma izpildē tika izmantotas kvantitatīvās datu ieguves un analīzes metodes: satura analīze, elektroniskā aptauja, aprakstošā statistika, grafiskā analīze, kas detalizētāk aprakstītas Metodoloģijas sadaļā.

---

Lai iegūtu kontekstuālu kultūras NVO darbības un to vadītāju pieredzes izvērtējumu, tika veikta kultūras jomas nevalstisko organizāciju pārstāvju padziļināta viedokļu izpēte, kur tika noskaidroti un apkopoti kultūras jomas NVO pārstāvju un ekspertu viedokļi par:

1. nevalstisko organizāciju nozīmi un galvenajiem mērķiem Latvijas kultūras sektorā kopumā, kā arī konkrētās kultūras nozarēs;
2. kultūras NVO kapacitāti un nepieciešamību apvienoties NVO asociācijās,
3. kultūras NVO lomu kultūrpolitikas uzdevumu īstenošanā, valsts pārvaldes uzdevumu deleģējuma iespējas konkrētu uzdevumu izpildē;
4. kultūras NVO darbību veicinošajiem un traucējošajiem faktoriem;
5. priekšnosacījumiem ilgtspējīgas kultūras NVO darbības attīstībai, t.sk. par nodokļu politikas ietekmi (piemēram, Uzņēmuma ienākuma nodokļa likuma izmaiņas u.tml.) uz nevalstisko organizāciju darbību;
6. par kultūras NVO sadarbību ar valsts un pašvaldību sektoru, līdzekļu piesaisti no valsts budžeta programmām un projektu konkursiem;
7. par kultūras NVO privātā finansējuma piesaistes iespējām, sponsoru, ziedotāju un mecenātu lomu un sadarbības modeļiem (kāds ir piesaistītā finansējuma apjoms, regularitāte, mērķis u.c. jautājumi);
8. par kultūras NVO starptautiskā finansējuma piesaistes iespējām,
9. citiem jautājumiem atkarībā no konkrētā eksperta pieredzes.

Viedokļu izpēte notika, balstoties padziļināto interviju datus ar

1. visu kultūras NVO darbības jomu pārstāvjiem (skat. pirmo uzdevumu un tur identificētās kultūras NVO darbības jomas) (15 informanti);
2. NVO sektora ekspertiem (6 eksperti);
3. kultūras norišu sponsoriem, mecenātiem, dažādu finansētāju pārstāvjiem (3 informanti).

Vairāki no informantiem gan pārstāv konkrētu kultūras NVO darbības jomu, gan arī uzskatāmi par NVO sektora ekspertiem. Padziļināto interviju temati tika piemēroti konkrētā informanta vai eksperta pieredzei, bet ar visiem runāts par iepriekš nosauktajiem tematiem. Kopā pētījuma ietvaros veiktas 24 padziļinātās intervijas.

Pēc datu ieguves veiktas interviju transkripcijas un viedokļu tematiskā analīze atbilstoši pētījuma jautājumiem un informantu un ekspertu grupām. Pilns informantu saraksts un pārstāvētās organizācijas pieejamas pētījuma pielikumā.

---


Pētījuma noslēdzošajā datu ieguves posmā veikta padziļināta izpēte par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi. Balstoties iepriekšējos pētījuma posmos iegūtajā informācijā par kultūras NVO aktivitāšu un saimnieciskās darbības būtiskākajām iezīmēm dažādās darbības jomās un teritorijās, izvēlētas 17 kultūras NVO, kuru darbībai veikts sociāli ekonomiskās ietekmes novērtējums, t.sk., veicot to ieņēmumu un izdevumu detalizētu analīzi, apkopojot informāciju par to īstenoto aktivitāšu veidiem, kur iespējams – skaitu un aptverto auditoriju, un novērtējot to tiešo un netiešo ietekmi uz kultūrpolitikas mērķu sasniegšanu, kultūras daudzveidības nodrošināšanu un sabiedrības vajadzību kultūras jomā apmierināšanu. Izvērtēts kultūras jomas nevalstiskā sektora pienesums tautsaimniecībai, t.sk. brīvprātīgā darba ieguldījums, piesaistītais ārvalstu finansējums, nodarbinātības sekmēšana. Tika izvērtēta arī kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociālā ietekme, pirmkārt, analizējot konkrētās organizācijas izvirzīto mērķi un tā sasniegšanu, otrkārt, kur iespējams, raksturojot tādas sociālās ietekmes kategorijas kā aptvertā auditorija, sociāli mazaizsargātās auditorijas daļa, izglītojošo pasākumu īpatsvars u.tml.

Kultūras NVO sociālās ietekmes noteikšanai izmantoti šādi kritēriji:

- kultūras NVO aktivitāšu mērķauditorija,
- kultūras NVO darbības atbilstība sabiedrības kultūras vajadzībām;
- kultūras NVO pasākumu daudzveidības nodrošināšana;
- kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem.

Kultūras NVO ekonomiskās ietekmes noteikšanas kritēriji:

- apgrozījums;
- ieņēmumu un izdevumu balanss;
- nodarbinātības sekmēšana;
- brīvprātīgā darba ieguldījums;
- piesaistītais ārvalstu finansējums;
- izdevumu struktūra.



Šī uzdevuma izpilde notika, izmantojot gadījumu analīzes pieeju, kur gadījuma analīzes vienība bija izlasē iekļautā kultūras NVO. Informācija katras NVO sociālās un ekonomiskās ietekmes noteikšanai iegūta, izmantojot primārus un sekundārus datus. Vispirms datu ieguvei izmantota Lursoft datu bāze un tajā pieejamie NVO darbības gada pārskati (par pēdējiem 5 gadiem, kur attiecināms). Pēc tam rezultātu interpretācija un papildu informācija iegūta padziļinātajās intervijās ar konkrēto NVO pārstāvjiem vai ar to darbību tieši saistītajām personām.

Uzdevuma izpildes rezultātā noteikti faktori, kas palielina kultūras NVO sociālo un ekonomisko ietekmi, kas veido pamatojumu priekšlikumiem, kā nodrošināt priekšnoteikumus kultūras NVO sociāli ekonomiskās ietekmes palielināšanai un turpmākai novērtēšanai.

---

Detalizēta analītiska ziņojuma izstrāde veidoja pētījuma noslēdzošo posmu. Izstrādāts pētījuma ziņojums 250. lpp. apjomā, neskaitot pielikumu apjomu. Nodrošināts arī pētījuma kopsavilkums, kas būs piemērots konspektīvai pētījuma rezultātu komunikēšanai kultūras NVO pārstāvjiem, īpaši tiem, kas būs iesaistīti pētījuma tapšanā, atgriezeniskās saites saņemšanai.

Pētījuma rezultātā izstrādātas divas infografikas, kas vizuāli saistošā veidā atspoguļo pētījuma būtiskākos secinājumus, tās ir ērti izmantojamas pētījuma rezultātu komunikācijai elektroniskajos medijos (mājaslapā, sociālo tīklu profilos).

Pētījums un tā rezultāti tiks prezentēti arī mutvārdu formā vismaz divās klātienes prezentācijās gan Pasūtītājam, gan Nacionālajai kultūras padomei vai citām kultūras nozares institūcijām, vai ekspertu padomēm pēc pieprasījuma.

Pētījuma gaitā, konstatējot valsts budžeta (VKKF) finansējuma lielo nozīmi kultūras NVO darbības nodrošinājumā, pēc pētnieku ierosmes tika veikts kvantitatīvs NVO aktivitātes novērtējums, VKKF finansējuma apguves kontekstā. NVO aktivitāte tika vērtēta, balstoties VKKF administrācijas sniegtajos datos.

## PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA UN KULTŪRAS NVO DEFINĪCIJA

Pētījuma stratēģija balstīta jaukta tipa pētniecības metožu izmantošanā un kombinēšanā, kas paredz primāru un sekundāru datu izmantošanu, kā arī kvantitatīvu un kvalitatīvu metožu un datu ieguves tehniku izmantošanu; tāpat arī gadījuma analīzes stratēģija padziļinātām konkrētu NVO darbības studijām. Pētījuma ietvaros tika iegūti primāri dati, kā arī izmantoti sekundāri dati, galvenokārt, primāro datu novērtēšanai, salīdzināšanai un interpretēšanai. Kopējā pētījuma loģika paredzēja šķērsriezuma tipa datu iegūvi par visu kultūras NVO galvenajiem raksturlielumiem, kas veidoja izpratni par šī NVO segmenta kopainu, pēc tam notika padziļināta konkrētu kultūras NVO saimnieciskās darbības analīze un sociāli ekonomiskās ietekmes novērtēšana, ņemot vērā ārējās vides faktoru ietekmi. Tādējādi Pasūtītājam tiek nodrošināta informācija un argumenti pierādījumos balstītas rīcībpolitikas un kultūras NVO prakses atbalsta veidošanai.

Pētījuma dizaina izstrādē īpaša uzmanība tika pievērsta tam, lai izstrādātu korektu **kultūras NVO definīciju**, kas ļautu identificēt kultūras sektoram piederīgās biedrības un nodibinājumus, tādējādi nosakot pētījuma objekta mērogu. Universālas kultūras NVO definīcijas izstrādi ierobežo gan tādu jēdzienu kā *kultūra*, *kultūras nozare* vispārpieņemtas definīcijas trūkums, gan nevalstisko organizāciju definēto mērķu un funkciju daudzveidība (ar kultūru un māksliniecisko darbību saistītas aktivitātes tiek īstenotas dažādos tautsaimniecības un brīvā laika sektoros – izglītība, veselība, sports, reliģija u.tml.). Kaut arī ir bijuši vairāki mēģinājumi, ne pētniekiem, ne politikas veidotājiem, ne NVO sektoram, līdz šim nav izdevies izstrādāt universālu (sistēmiski izmantojamu datu uzkrāšanai par kultūras NVO sektoru) NVO klasifikācijas sistēmu, kas ietvertu viennozīmīgi interpretējamus kritērijus kultūras NVO segmenta identificēšanai. Kultūras jomas NVO definēšanas problemātika ir saistīta arī ar NVO sektora klasifikācijas problēmām kopumā, kas līdz šim aktualizētas dažādos kontekstos, bet jo īpaši politikas veidošanas ietvaros un diskusijās par NVO darbības atbalsta instrumentiem. Lai arī šobrīd organizāciju un uzņēmumu darbības statistiskajai uzskaitē tiek izmantota NACE 2.red. saimnieciskās darbības klasifikācijas sistēma, šī pieeja tiek kritizēta tieši NVO darbības kontekstā, uzsverot, ka NVO darbība nav noreducējama uz saimnieciskām aktivitātēm. NVO klasifikācijas un darbības jomu segmentācijas problemātika aktualizēta vairākos pētījumos

par NVO sektora attīstību Latvijā, no kuriem lielākā daļa ir apkopoti Latvijas Pilsoniskās alianšes mājaslapas sadaļā Pētījumi<sup>1</sup>. Tikai viens pētījums veikts par konkrētu NVO segmentu, proti, **kultūras jomas** NVO. Pētījumu “Kultūrvides daudzveidības veicināšana un pārvaldība: nevalstiskās un privātās kultūras iniciatīvas”<sup>2</sup> 2007. gadā veica LU SZF SPPI pēc LR Kultūras ministrijas pasūtījuma. Pētījumā ir apakšnodaļa 2.1. *Kultūras NVO definēšana*, kur pētnieki centušies iegūt priekšstatu par kultūras NVO darbības atspoguļojumu interneta vidē (tur tika veikta informācijas meklēšana publiski pieejamajā virtuālajā vidē, ierakstot meklētājā [www.google.lv](http://www.google.lv) iepriekš noteiktus atslēgvārdus (“sabiedriskā organizācija”, “NVO”, “biedrība”, “māksla”, “teātris” u.c.), kuri darba gaitā tika brīvi kombinēti un mainīti, pievienojot terminu “kultūra” (skat. pētījuma 11. lpp)). Kaut arī kultūras NVO definīcija pētījumā tomēr nav sniegta, tajā detalizēti raksturotas NVO klasifikācijas problēmas un piedāvāta kultūras NVO klasifikācija<sup>3</sup> (skat. Tabula 1. LU SZF SPPI 2007. gadā veiktā pētījuma gaitā izveidotā kultūras NVO klasifikācija). Diemžēl arī šī klasifikācija ir nepilnīga tādā nozīmē, ka nav piemērojama kultūras NVO identificēšanai tajās datu bāzēs, kas aptver ekonomiski aktīvās NVO (VID dati un LURSOFT datu bāze).

Tabula 1. LU SZF SPPI 2007. gadā veiktā pētījuma gaitā izveidotā kultūras NVO klasifikācija

1. līmenis		2. līmenis	
Kultūrizglītība	10	bērnu un jauniešu kultūrizglītība/pulciņi/pasādarbība	11
Literatūra	20		
Kultūras/mākslas pakalpojumi un aktivitātes	30	mākslinieku tiesību aizstāvība/profesionālās apvienības (arodbiedrības, asociācijas)	31
		kultūras/mākslas producēšana	32
		starpkultūru sakari/starptautiskā sadarbība	33
Kultūras mantojums	40	arhīvi	41
		Autortiesības, blakustiesības	42
		bibliotēkas	43
		etniskās minoritātes	44

<sup>1</sup> Pieejams: <http://www.nvo.lv/lv/news/page/petijumi-31/>, skatīts 11.11.2018.

<sup>2</sup> Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/1996>; skatīts 11.11.2018

<sup>3</sup> Pieejams: <http://petijumi.mk.gov.lv/node/1996>, 53.lpp., skatīts 18.10.2018

1. līmenis		2. līmenis	
		kultūras pieminekļu aizsardzība	45
		muzeji	46
		nemateriālais kultūras mantojums	47
		tradicionālā kultūra	48
Skatuves mākslas	50	deja	51
		teātris	52
Mūzika	60	tautas/folkloras/etniskā	61
		popmūzika: roka, džeza, blūza, rap, elektroniskās mūzikas u.c.	62
		akadēmiskā	63
		kantrī, šlāgermūzika	64
		kori	65
Mediji/komunikācijas	70	filmas, video	71
		izdošana/publicēšana: avīžu, žurnālu, grāmatu	72
		izdošana/publicēšana: mūzikas	73
		multimediji	74
		radio, TV	75
Vizuālā māksla	80	zīmēšana, gleznošana	81
		dizains	82
		fotografēšana	83
		keramika	84
		skulptūra	85
		arhitektūra	86
		restaurēšana	87
		amatniecība/tautas lietišķā un tēlotājas māksla	88
grūti klasificējami	90		

NVO sektora klasifikācijas problēmas aktualizētas arī **2008.** gadā Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta veiktajā pētījumā “Nevalstisko

organizāciju sektora klasifikācija un datu apkopošana”<sup>4</sup>, kur norādīts, kādi dati par NVO ir pieejami LR Uzņēmumu reģistrā, Finanšu ministrijā un CSP, kā arī atzīts, ka informācija par NVO sektoru nav strukturēta pēc noteiktiem kritērijiem, līdz ar to rodas problēmas saņemt informāciju par kādu konkrētu, specifisku segmentu. Turpat norādīts, ka, analizējot informācijas un datu saņemšanas, apkopošanas un nodošanas mehānismu, var secināt, ka informācija par sektorā darbojošos organizāciju skaitu ir samērā plaša, taču tā ir sadrumstalota gan datu un informācijas apjoma ziņā, gan izvietojuma ziņā<sup>5</sup>. Jāatzīst, ka situācija nav mainījusies arī šobrīd. **2011. gadā** veiktajā pētījumā “Pārskats par NVO sektoru Latvijā” (pētījuma īstenotājs nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences/ Baltijas sociālo zinātņu institūts”, pieejams: [https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats\\_par\\_nvo\\_sektoru\\_lv.pdf](https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats_par_nvo_sektoru_lv.pdf)), visas Lursoft datu bāzē esošās biedrības un nodibinājumi tika sagrupētas pēc to galvenās darbības jomas, par pamatu izmantojot Latvijas Republikas Kultūras ministrijas sagatavoto NVO klasifikācijas projektu. BISS pētījumā NVO klasificētas 11 grupās un 23 apakšgrupās, bet minētā pētījuma nolūkiem klasifikācijai tika pievienotas vēl divas apakšgrupas (proti, nacionālās biedrības likumdošanas, interešu aizstāvības un politikas grupā un garīguma stiprināšana un reliģija kā atsevišķa, iepriekš neklasificēta apakšgrupa). Pētījumā norādīts, ka kopumā, skatoties 11 NVO darbības jomu grupu griezumā, 2011. gadā vairāk biedrību un nodibinājumu reģistrētas tādās jomās kā (1) kultūra un atpūta, (2) attīstība un apsaimniekošana, (3) likumdošana, interešu aizstāvība un politika, (4) uzņēmēju un profesionālās asociācijas, (5) izglītība un pētniecība, (6) sociālie pakalpojumi un (7) filantropijas starpniecība un brīvprātīgā darba veicinātāji. Precīzāk: 39% jeb 5209 NVO pārstāv kultūras un atpūtas jomu. No tām 2270 (44%) ir dažādus sporta veidus pārstāvošas NVO, proti, sporta klubi, sporta skolas, dažādu sporta veidu komandas, kā arī dažādu sporta veidu federācijas un asociācijas. Pētījuma autori norāda, ka **1193 (23%)** šīs jomas pārstāvošas NVO ietilpst kultūras un mākslas kategorijā, atzīstot, ka to darbība ir saistīta ar mūziku, dejām, teātri, kino, literatūru, foto un citiem virzieniem. Savukārt trešā daļa (33%) jeb 1746 ir vairāk vērstas uz brīvā laika pavadīšanu, bet nav tieši saistītas ar

---

<sup>4</sup> Nevalstisko organizāciju sektora klasifikācija un datu apkopošana. LR ĪUMSILS. Pieejams: [http://nvo.lv/site/uploads/vecie\\_faili/Petijums\\_NVO\\_klasifikators.pdf](http://nvo.lv/site/uploads/vecie_faili/Petijums_NVO_klasifikators.pdf), skatīts 12.11.2018.

<sup>5</sup> Nevalstisko organizāciju sektora klasifikācija un datu apkopošana. ĪUMSILS. Pieejams: [http://nvo.lv/site/uploads/vecie\\_faili/Petijums\\_NVO\\_klasifikators.pdf](http://nvo.lv/site/uploads/vecie_faili/Petijums_NVO_klasifikators.pdf), 11.lpp. Skatīts 12.11.2018.



kultūru, mākslu vai sportu, piemēram, dažādas organizācijas, kuru darbība ir vērsta uz saturīga brīvā laika pavadīšanu vai kuru biedrus vieno kopējs hobijs, arī mednieku un makšķernieku biedrības un suņu, kaķu un citu mājdzīvnieku klubi. Lai arī pētnieki norāda, ka Lursoft datu bāzē esošās biedrības un nodibinājumi tika sagrupēti pēc to galvenās darbības jomas, par pamatu izmantojot Latvijas Republikas Kultūras ministrijas sagatavoto NVO klasifikācijas projektu<sup>6</sup>, pētījumā netiek detalizētāk skaidrots, pēc kādiem kritērijiem veikta kultūras un mākslas kategorijai atbilstošo NVO uzskaitē. Savukārt Latvijas Pilsoniskās alianses veiktajos pētījumos (skat., piem. 2015. gada pētījumu [http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO\\_PARSKATS-2015-23.04.pdf](http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO_PARSKATS-2015-23.04.pdf), 25. lpp) NVO piederība noteiktai darbības jomai analizēta balstoties NVO elektroniskās aptaujas datos, t.i. darbības jomu klasifikācijā tiek izmantots pētnieku veidots iedalījums, izmantojot 22 iedalījuma kategorijas, kur atsevišķi izdalīta NVO joma **kultūra un māksla**. Šādā veidā iegūti dati liecina, ka 2015. gadā kultūras un mākslas jomā darbojās 9,2% NVO, kas būtu apmēram **1800** tobrīd reģistrēto NVO.

NVO klasifikācija, arī kultūras NVO izdalīšana no visām reģistrētajām biedrībām un nodibinājumiem, ieguva tiesiski normatīvu pamatojumu 2015. gadā, kad saskaņā ar Biedrību un nodibinājumu likuma 13.panta trešo daļu tika pieņemti Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi (MK nr.779)<sup>7</sup>, kuros noteiktas biedrību un nodibinājumu darbības jomas atbilstoši saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai (NACE 2. red.). Ja līdz 2015. gadam kultūras NVO skaita un proporcijas identificēšana notika, galvenokārt izmantojot NVO aptauju datus (izņemot minēto BISS pētījumu), kur paši mērķa grupas pārstāvji ir norādījuši savas organizācijas atbilstību noteiktai darbības jomai, kas ne vienmēr precīzi atspoguļo organizācijas īstenoto aktivitāšu saturu, tad NACE 2. red. klasifikācijas sistēma piedāvā objektīvāku (kaut tikai darbības jomas/saimnieciskās aktivitātes pazīmē balstītu) kritēriju kultūras NVO atlasei.

Secināms, ka apgrūtinājumu pētījuma lauka precīzu robežu noteikšanai rada gan kultūras sektora neviennozīmīgās robežas (nav arī universālas definīcijas, kuras uzņēmējdarbības vai publiskās iniciatīvas ir attiecināmas uz kultūras sektoru), gan tas, ka arī līdzšinējos pētījumos piemērotas atšķirīgas pieejas kultūras NVO īpatsvara uzskaitē un darbības

<sup>6</sup> Pārskats par NVO sektoru Latvijā, 27.lpp [https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats\\_par\\_nvo\\_sektoru\\_lv.pdf](https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats_par_nvo_sektoru_lv.pdf)

<sup>7</sup> Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi Nr. 779

raksturojumu analīzē. Tas samazina šajā pētījumā iegūto datu salīdzināšanas un novērtēšanas iespējas

Saskaņā ar minēto, šī pētījuma ietvaros kā **kultūras NVO tiek definētas tās NVO, kuras atbilst šādām pazīmēm jeb kritērijiem:**

1) biedrības un nodibinājumi, kuras, Biedrību un nodibinājumu reģistra ierakstā kā savu darbības jomu fiksējušas (1) *Kultūra un atpūta* un norādījuši darbības atbilstību vienam vai vairākiem (no 10 iespējamajiem) šīs jomas NACE 2. red. kodiem; (2) *Plašsaziņas līdzekļi un komunikācija* un norādījuši darbības atbilstību NACE 2. red. 58.11 (Grāmatu izdošana), 59.11 (Filmu producēšana), 91.01 (Bibliotēku darbība); (3) *Starptautiskās aktivitātes* un norādījuši darbības atbilstību NACE 2. red. 94.99 (Kultūras apmaiņa). Šāds kultūras NVO atlases kritērijs nosaka eksakti piemērojamu principu, kādas NVO tiks analizētas, tomēr satur arī zināmus trūkumus, jo, kā liecināja atlasīto vienību darbības mērķu un aktivitāšu analīze, ne visas NVO, kas reģistrētas atbilstošajos NACE kodos savu darbību īsteno kultūras sektorā.

2) NVO, kas savā darbības mērķī (LR Uzņēmumu reģistra dokumentos) norādījuši kādu no atslēgas vārdiem – *kultūra, māksla, radošās industrijas, kultūras industrijas, kultūrizglītība, kultūras pasākumi, starpkultūru sadarbība*;

3) NVO, kuru darbība atbilst Kultūras institūciju likumam (LR Saeima. Kultūras institūciju likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=51520>, skatīts 14.08.2018.), kur definētas kultūras institūcijas un to funkcijas:

(2. pants.)

(1) *Kultūras institūcijas dibina valsts, pašvaldības vai privāto tiesību subjekti. Šo institūciju darbības pamatmērķis ir kultūras vērtību radīšana, izplatīšana vai saglabāšana.*

(2) *Kultūras institūcija atbilstoši savas darbības pamatmērķim veic vienu vai vairākas no šādām funkcijām:*

1) *rada, uzkrāj, saglabā, pēta, dara pieejamas vai popularizē kultūras vērtības;*

2) *veic kultūrizglītojošo darbu;*

3) *organizē kultūras pasākumus;*

4) *vāc, uzkrāj, vērtē un analizē kultūras informāciju un nodrošina tās pieejamību sabiedrībai;*

- 5) organizē profesionālo apmācību kultūras jomā nodarbinātajiem;
- 6) finansiāli atbalsta kultūras aktivitātes;
- 7) rosina sabiedrībā interesi par kultūru un apmierina sabiedrības kultūras vajadzības;
- 8) veicina jebkura sabiedrības locekļa iespēju sevi radoši izpaust un pilnveidot amatiermākslā un tautas mākslā.

4) Valsts ieņēmumu dienestā iesniedz darbības gada pārskatu.

Minētais ļauj problematizēt kultūras jomas NVO identificēšanas praksi un veido pamatojumu pētījuma pirmajam posmam, kur datu ieguves vajadzībām jāatlasa kultūras NVO.

Primāro datu ieguves pētnieciskā loģika:

- 1) Pētījuma ģenerālās kopas (kultūras NVO) atlase no Lursoft datu bāzes, izmantojot saimnieciskās darbības statistiskās klasifikācijas NACE 2. red. kodus (saskaņā ar Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumiem MK nr. 779): no 2017. gadā reģistrētajām un nelikvidētajām **22 751** (2018. gadā 23 008) NVO, atlasītas **N=10018**; kas ir **44%** no visām reģistrētajām un nelikvidētajām NVO;
- 2) Kultūras NVO atlase, izmantojot izlasi precizējošus kritērijus, ir **N=3397**, kas ir **14,9%** no visām 2017. gadā reģistrētajām NVO;
- 3) 3397 kultūras NVO kvantitatīva saimnieciskās darbības analīze izmantojot Lursoft datu bāzi;
- 4) Kultūras NVO viedokļu un pieredzes izpēte, izmantojot kvantitatīvo (elektronisko) aptauju (sasniegtā izlase N=223) un padziļinātās intervijas (24 informanti);
- 5) 17 pēc noteiktiem kritērijiem atlasītu kultūras un mākslas NVO gadījumu analīze;
- 6) NVO aktivitātes novērtējums VKKF finansējuma apguves kontekstā.

### **1) Kultūras NVO atlase no Lursoft datu bāzes**

Pētnieku grupa izvirzīja vairākus parametrus, lai sadarbībā ar Lursoft pieejamo datu bāzi atlasītu kultūras nevalstiskās organizācijas:

1. Atlase, izmantojot uzņēmumu saimnieciskās darbības statistiskās klasifikācijas sistēmas (NACE 2. red.) kodus

1.1. Nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas kategorijā *Kultūra un atpūta* un/vai norādījušas darbības atbilstību vienam vai vairākiem šīs jomas NACE 2. red. kodiem:

- 71.11 Arhitektūras pakalpojumi
- 74.10 Specializētie projektēšanas darbi
- 90.01 Mākslinieku darbība
- 90.02 Mākslas palīgdarbības
- 90.03 Mākslinieciskā jaunrade
- 90.04 Kultūras iestāžu darbība
- 91.02 Muzeju darbība
- 93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība
- 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība

1.2. Nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas *Plašsaziņas līdzekļi un komunikācija* un/vai norādījušas darbības atbilstību NACE 2. red. kodiem:

- 58.11 (Grāmatu izdošana),
- 59.11 (Filmu producēšana),
- 91.01 (Bibliotēku darbība)

1.3. Nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas *Starptautiskās aktivitātes* un norādījušas darbības atbilstību NACE 2. red. Kodam Kultūras apmaiņa);

2) atlase pēc Uzņēmumu reģistrā norādītā darbības mērķa, kur kritērijs bija atslēgas vārdi *kultūra, māksla, radošās industrijas, kultūras industrijas, kultūrizglītība, kultūras pasākumi, starpkultūru sadarbība*.

3) Nevalstiskās organizācijas, kas iesniegušas gada pārskatu par 2017. gadu, tādējādi apliecinot organizācijas eksistenci/aktivitāti.

Pēc noteiktajiem atlases kritērijiem no Lursoft datu bāzes tika iegūta kultūras NVO ģenerālā kopa ar **10 018** vienībām.

## 2) Kultūras NVO atlase, izmantojot izlasi precizējošus kritērijus (N=3397); Kultūras NVO definīcijas precizēšana pētījuma datu ieguves vajadzībām

Ņemot vērā pirmajā atlases kārtā atlasīto NVO (N=10018) nosaukumu un darbības virzienu izteikto diversitāti, to darbības mērķu un īstenoto aktivitāšu satura attālinājumu no kultūras nozares, izlases precizēšanai tika veikta detalizēta atlasīto organizāciju (10018) izvirzīto mērķu un uzdevumu kontentanalīze (konkrētu atslēgas vārdu identificēšana) un noteikta to atbilstība kultūras institūciju darbības funkcijām. Analizējot atlasītās organizācijas, tika konstatēts, ka iespējams nodalīt divas kultūras NVO kategorijas. Pirmā kategorija: kultūras NVO, kuru darbība tieši attiecas uz kultūras nozari, t.i. organizācijas, kas saistītas ar Latvijas Republikas Kultūras ministrijas atbildības nozarēm: arhitektūra, arhīvi, bibliotēkas, cirks, dejas, dizains, filmas, kultūrizglītība, kultūras pieminekļi, literatūra, muzeji, mūzika, radošās industrijas, tautas māksla un nemateriālais mantojums, teātris, vizuālā māksla<sup>8</sup>. Līdz ar to otrā kategorija izlasē ir arī tādas nevalstiskā sektora organizācijas, kuras daļēji attiecas uz kultūras nozari, jo to darbība nav klasificējama kā tieši atbilstoša Latvijas Republikas Kultūras ministrijas pārvaldības nozarēm. Šajā kategorijā izlasē ir atstātas arī tādas NVO, kuru nosaukums saistīts ar sociālo, izglītības utt. darbību, bet to pamatmērķis vai/un uzdevumi ir saistīti ar kultūras dzīves pieejamību, veidošanu Latvijas novados un pagastos, kā arī kultūras iespēju piedāvājumu dažādām sabiedrības grupām. Piemēram, biedrības, kuras organizē kultūras pasākumus, biedrības, kuras atbalsta mazākumtautību, citu tautu kultūru vai cilvēku ar īpašām vajadzībām integrāciju kultūrvidē, kultūras dzīves un aktivitāšu piedāvāšana dažādiem vecumiem un riska grupām, biedrības, kuras veicina mantojuma un tradīciju saglabāšanu (piemēram, pirts rituālu, zemūdens kultūras mantojums), amatniecība u.c.

Analizējot sākotnēji atlasītās 10 018 vienības, tika secināts, ka tikai 34% jeb **3397** datu bāzes vienības atbilst precizētajiem kultūras NVO kritērijiem.

Pamatā visas organizācijas, kuras definējām kā sektoram neatbilstošas, bet, kuras fiksējušas savu darbību kategorijā *Kultūras un atpūta*, bija saistītas ar cita veida izklaides un atpūtas darbību (piemēram, medības, sports), specializētiem projektēšanas darbiem (piemēram, namu apsaimniekošana) un citur neklasificētu organizāciju darbību (veselības

---

<sup>8</sup> Latvijas Republikas Kultūras ministrija. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv> [Skatīts: 10.12.2018.]

aprūpe, aizsardzība (vides, cilvēku, dzīvnieku), rehabilitācija, utt.). Savukārt, izlasē visbiežāk sastopamas šādas kategorijas: amatiermākslas kolektīvi, kultūrvēsturiskā un kultūras mantojuma saglabāšana, tradīciju saglabāšana, citu valstu, tautu kultūras saglabāšana, popularizēšana Latvijas kultūrvidē, kultūras personību darbības vai to atceres atbalsts (rakstnieki, mākslinieki, mūziķi utt.), kultūrizglītības veicināšana un atbalsts, kultūras pasākumu veidošana un nodrošināšana.

Jāpaskaidro, ka darbs ar Lursoft atlasīto organizāciju kopumu tika veikts, izmantojot satura analīzes metodi, vadoties pēc Latvijas Republikas Kultūras ministrijas kultūras nozaru atbildības iedalījuma un raksturojuma, skatot katru izlases vienību atsevišķi un izvērtējot vai tā atbilst atlasē kritērijiem. Lai arī atlasē process pieprasīja precīzu, laikietilpīgu un vairākkārt atkārtotu darbu, kopumā vērtējot, atlasītās 3397 datu bāzes vienības atbilst visiem izvirzītajiem parametriem: **1) atlasītajiem NACE 2. red. kodiem (NVO ar kultūras jomai relevantu darbības saturu); 2) NVO mērķu un uzdevumu saturiskā atbilstība; 3) funkcionāla atbilstība kultūras institūcijas definīcijai; 4) VID iesniegts gada pārskats par 2017. gadu.** Kultūras NVO atlasē atbilstoši izvirzītajiem kritērijiem pirmkārt, apgrūtināja fakts, ka Lursoft atlasītajā datu masīvā, salīdzinoši lielā skaitā, bija tādas kultūras NVO, kuras, reģistrējoties Lursoft sistēmā, nav pievienojušas savas darbības mērķus un kontaktinformāciju (nav norādīta, nederīga). Šādas informācijas neesamība pieprasīja papildu izpēti organizācijas pamatdarbības novērtēšanai t.i., vai tā atbilst kultūras NVO statusam. Otrkārt, problēmas radīja tieši un daļēji attiecināmo kultūras NVO organizāciju iedalījums. Kultūras NVO datu atlasē procesā pētnieku grupa secināja, ka ne visas kultūras NVO organizācijas ir tieši saistītas ar Kultūras ministrijas pakļautībā esošajām nozarēm (neatbilstība 2. un 3. kritērijam), taču šo organizāciju darbība tomēr nodrošina pienesumu kultūras dzīvei noteiktās vietās vai konkrētām sabiedrības grupām. Šis pētījums apraksta kultūras NVO nozari kopumā, tāpēc turpmāko ar kultūras NVO saistīto pētījumu tapšanā, iespējams, nepieciešama fokusēšanās uz konkrēti un viennozīmīgi identificējamām NVO. Treškārt, datu bāzē norādītais nozares apraksts ne vienmēr atbilst organizācijas darbības mērķiem, kas apgrūtina atlasē veikšanu. No apakškategorijas *Citur neklasificētu organizāciju darbība* (NACE kods 94.99) tika izņemta lielākā daļa no Lursoft sistēmas sākotnēji atlasītajām organizācijām (atbilstoši izvirzītajiem kritērijiem), jo, analizējot definētos darbības mērķus, tika secināts, ka tās darbojas pavisam

citā, ar kultūru nesaistītā nozarē. Tāpēc, lai uzlabotu ar kultūras nozari saistīto NVO atlasī un identificēšanu, nepieciešams pārskatīt NACE 2. red. kodu iedalījumu, kas vēl precīzāk nošķir kultūras nozari no citu izklaides un atpūtas un citur neklasificētu organizāciju formu darbības. Lai uzlabotu sadarbību starp Lursoft un ar kultūras nozari saistītajām nevalstiskajām organizācijām, iespējams, nepieciešams tāds kontroles mehānisms, kas liek organizācijām noteiktā laika periodā pārskatīt Lursoft ievietoto datu precizitāti (NACE kodu un darbības mērķu atbilstību pamatdarbībai, kontaktinformāciju utt.).

### **3) kultūras NVO (3397) gada pārskatu datus balstīta darbības rezultātu analīze**

Tā veikta, kā avotu izmantojot Lursoft datu bāzi, kā metodi – kontentanalīzi un matemātiskās datu analīzes metodes.

### **4) Kultūras NVO viedokļu un pieredzes izpēte**

#### **4.1. kvantitatīvā (elektroniskā) aptauja**

Kultūras NVO pārstāvju elektroniskās aptaujas dati izmantoti galvenokārt tādas informācijas gūšanai, kas nebija pieejami datus, kas tika pieprasīti no Lursoft datu bāzes. Aptaujā tika iekļauti arī daži jautājumi par respondentu pārstāvētās NVO saimnieciskās darbības rādītājiem, taču šie dati tika analizēti tikai indikatīvi, jo satur kļūdas risku, ko nosaka respondenta zināšanu/ informētības līmenis par šiem faktiem (kā augstākas ticamības dati par NVO saimniecisko darbību uzskatāmi dati, kas tika apkopoti izmantojot Lursoft datubāzes informāciju). Aptaujas ģenerālo kopumu veido 3279 kultūras NVO (no atlasītajām 3397 NVO e-pasti norādīti 3279), uz kuru gada pārskatā norādītajām e-pasta adresēm (1750 – tieši ar kultūras jomu saistītas NVO, 1529 – kultūras jomai pietuvinātas NVO) tika nosūtīta elektroniskās aptaujas anketa. Vidēji uz katriem 30 izsūtītiem e-pastiem uzrādījās 1 nederīga/ novecojusi/ nerasniedzama e-pasta adrese. Sasniegtā izlase ir 223 pilnas atbildes. Salīdzinājumam – pētījumā “Pārskats par NVO sektoru Latvijā”<sup>9</sup> datu apstrādei izmantotas 394 derīgas elektroniskas aptaujas anketas, bet pētījumā “Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2015” datu apstrādē tika iekļautas 295 respondentu anketas, no

<sup>9</sup> [https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats\\_par\\_nvo\\_sektoru\\_lv.pdf](https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats_par_nvo_sektoru_lv.pdf)

kurām 183 anketas tika aizpildītas pilnībā un pārējās 112 tikai daļēji<sup>10</sup>, kas liecina par NVO sektora pārstāvju zemu respondenci elektroniskajās aptaujās, kas liedz iegūtos datus reprezentatīvi attiecināt uz visu sektoru.

#### 4.2. Kvalitatīvās, daļēji strukturētās intervijas.

Plānotā un sasniegtā izlase – 24 informanti, kuri atlasīti pēc trīs kritērijiem:

1. visu kultūras NVO darbības jomu pārstāvji (skat. pirmo uzdevumu un tur identificētās kultūras NVO darbības jomas) (15 informanti);
2. NVO sektora eksperti (6 eksperti);
3. kultūras norišu sponsori, mecenāti, dažādu finansētāju pārstāvji (3 informanti).

#### 5) 17 kultūras NVO saimnieciskās darbības analīzei un sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai izmantota kvalitatīvā pētījumu stratēģija – gadījumu analīze.

Kultūras sektora nevalstisko organizāciju sociāli-ekonomiskās ietekmes novērtējuma metodoloģiskā pieeja šajā pētījumā balstīta priekšstatā, ka kultūras NVO ir skatāmas kā kultūras un radošā sektora daļa, kā viena no sektora operatoru grupām, kurām piemērojami sektoram specifiski pielāgoti sociālās un ekonomiskās ietekmes indikatori. Metodoloģijas pamatprincipi balstīti programmu “Creative Europe” (2014–2020) izveides laikā izstrādātajos ES dokumentos<sup>11</sup>, kur lietots apzīmējums **kultūras un radošie sektori** un raksturojot sektora ietekmi, atkārtoti uzsvērta kultūras duālā daba – gan aksiomātiskā, neatņemamā vērtība, gan ekonomiskā. Ekonomiskais devums tiek skatīts arī netieši – kā sabiedrības radošums, inovācijas un sociālā iekļaušana. Par galveno kultūras un radošo sektoru devumu konkrētā plānošanas perioda dokumentos tiek nosaukta tādu **inovatīvu ideju radīšana**, kas vēlāk var tikt izstrādāta kā produkti un pakalpojumi, kas savukārt rada izaugsmi un darbavietas un risina sabiedrībai aktuālus jautājumus. Tā kā šādu ideju radīšana ir centrāla, tad likumsakarīgs ir paustais **uzsvars uz mākslinieku, ideju radītāju**

<sup>10</sup> Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2015. Latvijas Pilsoniskā alianse. Pieejams: [http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO\\_PARSKATS-2015-23.04.pdf](http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO_PARSKATS-2015-23.04.pdf)

<sup>11</sup> Regulation (EU) No 1295/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing the Creative Europe Programme (2014 to 2020), skatīts <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1295>



**un profesionāļu izcilības** sekmēšanu un atbalstīšanu, neatkarīgi no operatoru veida – publiskajiem, nevalstiskajiem vai komerciālajiem. Īpaši tiek uzsvērtā nepieciešamība uzlabot finansējuma pieejamību izcilībai. Līdz 2013. gadam notikušās kultūras un radošā sektora attīstības nepilnības un arī plašā finanšu krīze ES politikas veidošanas līmenī aktualizēja jautājumu par sektora pieeju finansējumam savu darbību finansēšanai, attīstīšanai, starptautiskajai sadarbībai. Kā īpaši problemātiska tiek uzsvērtā mikro, mazo un vidējo uzņēmumu un organizāciju situācija. Būtiski, ka šajā lokā tiek iekļautas arī NVO, kurām nākas saskarties ar īpašiem izaicinājumiem finansējuma ieguvē. Tie saistīti gan ar kultūras sektoram specifisko radāmo vērtību nemateriālo raksturu, prototipu (ideju modeļu, nevis produktu) radīšanu, spilgti piemītošo eksperimentēšanas un riska aspektu, gan ar NVO sektora finansējuma avotu diversitāti un nestabilitāti. Neskatoties uz sektora specifiku, tā ietekmes novērtēšanai tradicionāli tiek izmantotas divas ietekmes jomas – sociālā un ekonomiskā, kur katras jomas ietekmes novērtēšanai tiek piemēroti atšķirīgi indikatori. Ar kultūras jomas **sociālo ietekmi** tradicionāli tiek saistīta **kultūras piedāvājuma spēja iekļaut dažādas sociāli demogrāfiskas un teritoriālas grupas, līdzdalības iespēju nodrošināšana, apkaimju kultūras dzīves aktivizēšana, kā arī kultūras un mākslu kompetenču iekļaušana visu līmeņu izglītībā un citiem aspektiem**. Kultūras sektora **ekonomiskā** ietekme tiek saistīta ar radošuma un kritiskās domāšanas kompetenču iekļaušanu visos izglītības līmeņos (STEAM); jaunu satura veidu un jaunu organizāciju darbības modeļu veicināšanu vietējā līmenī, t.sk., savienojot tehnoloģijas, mākslas, kultūru, dizainu, izglītību un publisko pārvaldi; veiksmīgi integrētu kultūru un tūrisma, augšupvērstu inovāciju sekmēšanu (pašiniciatīva): radošo telpu un inkubatoru atbalstu, kopstrādes un koprades vietu, uzņēmumu un organizāciju klasteru izveides atbalstu, sociālo aizsardzību satura autoriem un māksliniekiem, pieeju finansēm (publiskā finansējuma grantu shēmas, publiskas-privātās partnerības, pūļa finansējums, mecenātisms); uzņēmējspēju stiprināšana KR sektorā. Minētais norāda uz plašu dimensiju loku, kas var tikt ņemts vērā, atlasot KR sektora operatoru darbības sociālās un ekonomiskās ietekmes indikatorus, tomēr liela daļa no tiem nav piemērojama kultūras **NVO sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai** gan nevalstiskā sektora specifikas dēļ, gan datu trūkuma un nepieejamības dēļ. Līdz šim nav izdevies izveidot tādu indikatoru sistēmu, kas ļautu sistemātiski un visaptveroši identificēt KR sektora mērogu un ietekmju

daudzveidību, tāpēc arvien vairāk tiek **kritizēti centieni noteikt sociālo un ekonomisko ietekmi sektoram kopumā** un rekomendēts veikt ietekmes novērtējumu konkrētām operatoru grupām izvēloties ierobežotu indikatoru kopu. Tā kā šī pētījuma mērķis ir noteikt kultūras NVO sektora sociāli ekonomisko ietekmi, tad tika izvēlēti tādi novērtējuma indikatori, par kuriem ir pieejami dati gan visai atlasīto kultūras NVO kopai, gan detalizētāka informācija iegūta par 17 NVO.

Šajā pētījumā, tika veikta visu atlasīto kultūras NVO Lursoft datu bāzē pieejamo gada pārskatu dati par NVO darbības rezultātiem, kā arī atsevišķu kultūras NVO sociālās un ekonomiskās ietekmes novērtējums. Gadījumu izpēte tiek rekomendēta kā vispiemērotākā pieeja sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai situācijās, kad nav iespējams precīzi noteikt pētāmo vienību apjoma robežas, vai arī pētījuma laukā ietilpst izteikti atšķirīgas vienības. Gadījuma analīzes vienība bija izlasē iekļautā kultūras NVO. Informācija katras NVO sociālās un ekonomiskās ietekmes noteikšanai iegūta, izmantojot primārus un sekundārus datus. Vispirms datu ieguvei izmantota Lursoft datu bāze un tajā pieejamie NVO darbības gada pārskati (par pēdējiem 5 gadiem, kur attiecināms). Pēc tam rezultātu interpretācija un papildu informācija iegūta padziļinātajās intervijās ar konkrēto NVO pārstāvjiem vai ar to darbību tieši saistītajām personām, kā arī mājaslapu un publiski pieejamās informācijas analīze. Datu interpretācija tika saskaņota ar katras kultūras NVO pārstāvi, precizējot jautājumus, kuri radās pēc datu analīzes. Detalizētāks sociālās un ekonomiskās ietekmes indikatoru definējums un to metodoloģisks pamatojums pētījumā sniegts 5. nodaļā.

#### **6) NVO aktivitātes novērtējums VKKF finansējuma apguves kontekstā.**

Nevalstisko organizāciju VKKF iesniegto un atbalstīto projektu analīze piecu gadu periodā (2013 – 2017).

Aprakstītā pētījuma gaita ir cieši saistīta ar nepieciešamību precizēt kultūras NVO definīciju un pētījuma ģenerālo kopu, lai sociālā un ekonomiskā ietekme tiktu noteikta, kā arī secinājumi izdarīti par tām NVO, kuras īsteno savas aktivitātes kultūras sektorā. Pētījumā analizētās kultūras NVO un par tām iegūtās datu kopas vizualizētas tabulā.

Tabula 2. Pētījumā analizēto kultūras NVO mērogs dažādos pētījuma posmos.

<b>Kultūras NVO atlases kritērijs</b>	<b>Kultūras NVO skaits</b>
Lursoft datu bāzes atlasītās kultūras NVO (kritērijs pētnieku norādītie NACE kodī, kuri definēti pirmajā punktā)	10 018 vienības
Pēc precizētiem kultūras NVO atbilstības kritērijiem atlasītās kultūras NVO (skatīt otro punktu)	3397 vienības, kurām piemērota saimnieciskās darbības analīze, balstoties uz LURSOFT datiem
Pēc kultūras NVO darbības mērķu atbilstības kultūras nozarei	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 1750 vienības (tieši ar kultūras jomu saistītas NVO)</li> <li>• 1529 vienības (kultūras jomai pietuvinātas NVO)</li> </ul>
Elektroniskās aptaujas ģenerālais kopums 3279 vienības (no 3397 vienībām, izsūtot elektroniskās aptaujas, par nederīgām atzītas 118 e-pasta adreses)	Sasniegtā izlase 223 pilnas atbildes
Kultūras NVO viedokļu un pieredzes izpēte, izmantojot kvalitatīvās, daļēji strukturētās intervijas	24 informanti
NVO saimnieciskās darbības analīze (gadījumu studijas)	17 kultūras NVO

## **NEVALSTISKĀ SEKTORA KOPĒJAIS RAKSTUROJUMS UN ĀRĒJĀS VIDES FAKTORU IETEKME**

Kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomiskās ietekme ir vērtējama kontekstā ar (1) nevalstiskā sektora attīstības tendencēm kopumā, ar (2) nevalstiskā sektora attīstības specifiku kultūras un mākslas jomā, gan ar (3) kultūrpolitikas iniciatīvām un vispārējām aktuālajām Latvijas tautsaimniecības un nodokļu politikas attīstības tendencēm.

### **Nevalstiskā sektora attīstības tendences Latvijā.**

Par vienu no aptverošākajiem un koncentrētākajiem NVO sektora darbības raksturojumiem uzskatāms Pilsoniskās alianses izstrādātais materiāls "Latvijas Pilsoniskās Sabiedrības Ilgtspējības indekss", kur 2017. gada ziņojumā atzīts, ka indekss, salīdzinājumā ar 2016. gadu ir pasliktinājies, kaut kopumā liecina par salīdzinoši augstu

ilgtspējas rādītāju – 2,6 punkti 7 ballu skalā, kur 1 ir pastiprināta ilgtspēja, bet 7 – traucēta ilgtspēja. Ziņojumā norādīts, ka indekss sastāv no septiņiem indeksa indikatoriem, proti tiesiskā vide, organizatoriskā kapacitāte, finansiālā ilgtspēja, interešu aizstāvība, pakalpojumu sniegšana, sektora infrastruktūra, publiskais tēls. Atzīts, ka pēc vairākiem indikatoriem pilsoniskās sabiedrības ilgtspēja ir vājinājusies salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem – tiesiskā vide, organizatoriskā kapacitāte, finansiālā ilgtspēja un publiskais tēls. Kā galvenais pasliktinājuma katalizators tiek skatītas negatīvās izmaiņas tiesiskajā vidē. Tiesiskā vide vērtēta uz 2,5, kur prognozēts, ka 2017. gada izmaiņas nodokļu politikā veidos ilgstoši negatīvu ietekmi uz NVO sektoru, jo izmaiņu radītā finansiālā nestabilitāte var ietekmēt arī citus ilgtspējas rādītājus.

Par nevalstisko organizāciju un nevalstiskā sektora kopumā attīstības izmaiņām 21. gadsimta sākumā Latvijā veikti vairāki pētījumi, kuri ir pakārtoti pilsoniskās sabiedrības attīstības tendenču un sabiedrības pašorganizēšanās formu izpratnei. Lielākā daļa no tiem apkopoti Latvijas Pilsoniskās alianses mājaslapā (pieejams <http://www.nvo.lv/lv/news/page/petijumi-31/>). Savukārt, specifiski ar kultūras sektoru saistītu NVO darbībai veltītu pētījumu apkopojums atrodams NVO “Culturelab” mājaslapā <http://culturelab.lv/>. Pētījumi NVO jomā uzrāda vairākas stabilas šī sektora attīstības tendences:

Pirmkārt, sektoram raksturīgs sistēmisks **paplašinājums** kopš 1991. gada, kas atspoguļojas biedrību, nodibinājumu un sabiedrisko organizāciju datu bāzē (skat. <https://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/Biedribas-un-nodibinajumi-sabiedriskas-organizacijas>). Lursoft mājaslapas statistikas sadaļā redzams, ka 1991. gadā Latvijā bija reģistrētas un nelikvidētas **56** sabiedriskās organizācijas, to apvienības, biedrības un nodibinājumi, bet 2018. gadā reģistrētas un nelikvidētas ir **23 008**. Kopumā Latvijā līdz šim jebkad reģistrētas ir vairāk nekā 100 tūkstoši (118 616, skat. tabulu zemāk) sabiedriskās organizācijas, to apvienības, biedrības un nodibinājumi. Šo pieaugumu pētnieki (skat. “Pārskats par NVO sektoru Latvijā PĒTĪJUMA REZULTĀTU ATSKAITE”, pieejams: [https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats\\_par\\_nvo\\_sektoru\\_lv.pdf](https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/parskats_par_nvo_sektoru_lv.pdf); “Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2015”, pieejams: [http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO\\_PARSKATS-2015-23.04.pdf](http://www.nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO_PARSKATS-2015-23.04.pdf) u.c.) skaidro ar vairākiem faktoriem, piemēram, uzņēmējdarbības formu izmaiņām Latvijā, ES un valsts finanšu instrumentu

izmantojuma iespējām, iespējām iesaistīties dialogā ar politikas veidotājiem, situācijām, kad valsts nenodrošina kādu pakalpojumu u.c.

Otrkārt, nevalstisko sektoru raksturo tajā iesaistīto aktoru darbības jomu, veidu un virzienu **klasificēšanas grūtības, kas aprakstītas jau pētījuma leavadā, raksturojot pētījuma metodoloģiju un dizainu.**

Dažādu ieinteresēto pušu centieni attīstīt NVO klasifikācijas modeļus ir saistīti ar nepieciešamību monitorēt sektora attīstības tendences dažādos sub-/apakš-sektoros (teritoriāli, nozariski, pēc aktivitātes līmeņiem u.tml.). Šī pētījuma ietvaros kultūras NVO segmentēšana starp citām NVO nepieciešama, lai ierobežotu pētījuma lauku un precizētu, kuru NVO sociāli ekonomiskā ietekme tiks noteikta.

Treškārt, nevalstiskā sektora attīstību raksturo tajā darbojošos aktoru saimnieciskā aktivitāte, kas ir mainīga, jo ir atkarīga gan no kopējās Latvijas tautsaimniecības attīstības makroekonomiskajiem faktoriem, pieejamajiem finanšu instrumentiem, gan NVO darbības mērķiem un misijas.

#### **Nevalstiskā sektora attīstības specifika un pētniecība kultūras un mākslas jomā.**

Minētās kultūras NVO skaita un proporcijas identificēšanas problēmas, kur vairākos pētījumos paši mērķa grupas pārstāvji ir norādījuši savas organizācijas atbilstību noteiktai darbības jomai, kas ne vienmēr precīzi atspoguļo organizācijas īstenoto aktivitāšu saturu, ļauj problematizēt kultūras jomas NVO identificēšanas praksi un veido pamatojumu pētījuma pirmajam posmam, kur jāizstrādā kultūras NVO atlases kritēriji, pēc kuriem pētījuma nolūkam no kopējās nevalstisko organizāciju kopas tiks atlasītas tās organizācijas, kas aktīvi darbojas Latvijas kultūras dzīvē. Bez minētajām pieejām, kur kultūras NVO noteikšanā ir izmantotas NVO pārstāvju aptaujas vai NACE 2. red. klasifikācijas sistēma, kultūras NVO identificēšanai izmantojams arī LR kultūras institūciju normatīvais regulējums (LR Saeima. Kultūras institūciju likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=51520>, skatīts 14.08.2018.), kur definētas kultūras institūcijas un to funkcijas (skat. pētījuma metodoloģijas aprakstu leavadā)

NVO darbības aktivitāšu atbilstība šīm funkcijām ļauj NVO klasificēt kā kultūras NVO, par pamatu ņemot reģistrēto NVO aktivitāšu analīzi izmantojot gan Lursoft datu bāzē pieejamo informāciju, gan aptauju un padziļināto interviju datus.

**Kultūrpolitikas iniciatīvas NVO jomā.** Kultūras jomas nevalstisko organizāciju attīstības jautājumus kultūrpolitikas diskursā bieži saista ar plašāku jautājumu kompleksu – par kultūras un mākslinieciskās jaunrades finansēšanas avotu diversificēšanas iespējām, publiskā un privātā finansējuma līdzsvara un partnerības formu meklējumiem, sponsorēšanas modeļiem un mecenātisma prakses attīstību u.tml. Latvijā kultūras un mākslas nozares attīstībai nepieciešamas radošas un inovatīvas iniciatīvas bieži īsteno tieši nevalstiskās organizācijas, par kuru nozīmi un ietekmi publiskajā telpā daudz runājuši pašu kultūras NVO pārstāvji, piemēram, Zaiga Pūce (skat. <https://www.satori.lv/article/kam-vajadzigas-kulturas-organizacijas>), viena no biedrības “Ascendum” dibinātājam. 2015. gadā, oponentējot Valsts ieņēmumu dienesta sagatavotajiem priekšlikumiem par grozījumu veikšanu Biedrību un nodibinājumu likumā, par kultūras NVO viņa rakstīja: *Šodienas apstākļos būtu grūti iedomāties situāciju, kad kultūras piedāvājumu sabiedrībai nodrošinātu tikai valsts pakļautībā esošās institūcijas. Īpaši tas attiecas uz kultūras produktiem, kuru mērķauditorija ir jaunā paaudze – neatkarīgo teātru, festivālu un citu nevalstisko organizāciju notikumu apmeklētāji. Privātās iniciatīvas atbalstīšana nevalstiskajā sektorā, kas nodrošina kultūras piedāvājuma daudzveidību, ir visas modernās Eiropas politikas tradīcija.* Citu kultūras NVO darbības aspektu nozīmi uzsver Ilona Asare, kultūras NVO “Culturelab” valdes priekšsēdētāja: *Kultūras nevalstiskās organizācijas Latvijas reģionos veic lielu un nozīmīgu darbu, uzlabojot kultūrvidi un iesaistot vietējos iedzīvotājus daudzveidīgās kultūras norisēs, kas ne vienmēr ir pamanīti un novērtēti.* Specifiski kultūras NVO darbības analīzei ir veltīts pētījums pirms 10 gadiem “Nevalstiskās un privātās kultūras iniciatīvas 2008” (LU SZF SPPI pēc LR Kultūras ministrijas pasūtījuma, 2008), kur viens no secinājumiem ir, ka *Latvijas kultūras NVO sektors atrodas savas attīstības sākuma stadijā.* Pēdējos gados kultūras NVO ir centušās nostiprināt savu politisko un finansiālo ietekmi uz kultūras un mākslas telpas attīstību, meklējot sadarbības iespējas un veidojot asociācijas, starp kurām viena no ietekmīgākajām ir Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija (<https://kulturasnvo.wordpress.com/>), kas apvieno 21 biedru, tā dibināta 2007. gadā. Arī nacionāla līmeņa kultūrpolitikas dokumentos kultūras NVO darbība raksturota kā kultūras nozares stiprā puse, tajā pašā laikā tiek uzsvērts, ka ir vāji attīstīta publiskā un privātā

partnerība, kā arī neizkoptas mecenātisma tradīcijas (skat. Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020. gadam "Radošā Latvija". Pieejams: [https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/KM\\_dokumenti/Radosa\\_Latvija.pdf](https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/KM_dokumenti/Radosa_Latvija.pdf), 10.-11. lpp.), kā arī norādīts, ka ir iespējas uzlabot kultūras pārvaldību, plašāk iesaistot tajā kultūras nevalstisko sektoru un attīstot privāto un publisko partnerību. Kultūrpolitikas vidējā termiņa plānošanas dokumentā jau 2014. gadā tika norādīts, ka *Orientācija tikai uz ekstensīvu valsts atbalsta palielinājumu, nemeklējot un neattīstot jaunus, inovatīvus darbības un sadarbības modeļus, ka arī, nepiesaistot citus finanšu avotus, pakļaus kultūras institūcijas stagnācijai un bankrota draudiem* (turpat). "Radošajā Latvijā" ietvertas galvenokārt divu virzienu kultūrpolitikas iniciatīvas saistībā ar kultūras NVO darbību: pirmkārt, saistībā ar kultūras nozares cilvēkresursu attīstību un efektīvu kultūrpārvaldību tiek uzsvērtā kultūras NVO līdzdalības stiprināšana politikas veidošanā (skat., piem., politikas rezultātos rādītājus Pamatnostādņu 18. lpp, 24. lpp, 25. lpp.), otrkārt, saistībā ar publiskās un privātās partnerības attīstību finansējuma piesaistei kultūras nozarei un mecenātisma tradīcijas attīstību un atbalstu (turpat 24. lpp). Šāda kultūrpolitikas ievirze nosaka kultūras NVO sociālās un ekonomiskās ietekmes novērtējuma nepieciešamību. Īpaša uzmanība NVO kopējā sektora attīstības politiskajām prioritātēm un uzdevumiem pievērsta vidējā termiņa politikas plānošanas dokumentā "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnēs 2012.-2018. gadam", saskaņā ar kuru Kultūras ministrija īsteno arī vairākas valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanas aktivitātes pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru dialoga jomā, kas atsaucas arī uz diskusijām par noteiktu valsts pārvaldes uzdevumu deleģējumu kultūras NVO, kas jāņem vērā kultūras NVO sociāli ekonomiskās ietekmes novērtējumā.

### **Latvijas tautsaimniecības un nodokļu politikas attīstības tendences.**

NVO sektora kopējo attīstību ietekmē gan makroekonomiskie faktori, gan izmaiņas nacionālā līmeņa likumdošanā. Īpaša nozīme šajā kontekstā ir dažādu, jo īpaši NVO darbības atbalstam paredzētu finanšu instrumentu un atbalsta programmu atvēršanai un slēgšanai (piem., NVO fonds 2018, [http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com\\_content&view=category&id=414&Itemid=269&lang=lv](http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=category&id=414&Itemid=269&lang=lv), EEZ/ Norvēģijas finanšu instrumentu slēgšana u.tml.). Īpaša loma ir arī NVO darbības tiesību normatīvajam regulējumam, kas

būtiski ietekmē sektora aktivitātes izpausmes, piem. Brīvprātīgā darba likumam (pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/275061-brivpratiga-darba-likums>), Sabiedriskā labuma organizāciju likumam (pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=90822>), Uzņēmumu ienākuma nodokļu likumam (pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>).

2017. gada vasarā notika aktīvs Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma apspriešanas process, kura ietvaros notika asas diskusijas ar likumprojekta autoriem – Finanšu ministriju – par izmaiņām uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) atlaižu piemērošanā tiem uzņēmumiem, kas ziedo sabiedriskā labuma organizācijām, budžeta iestādēm vai valsts kapitālsabiedrībām, kas veic Kultūras ministrijas deleģētas valsts kultūras funkcijas. 2018. gada 1. janvārī stājās spēkā jaunais Uzņēmumu ienākuma nodokļu likums (iepriekš – Likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli”), kas paredz to, ka jaunais modelis kopumā dos iespēju uzņēmumam ziedot lielāku summu, nepiemērojot šai summai UIN. Ja līdz 2017. gada 31. decembrim juridiskas personas, ziedojot sabiedriskā labuma organizācijām, varēja iegūt UIN atlaidi 85% apmērā no ziedotās summas, bet ne vairāk kā 20% no aprēķinātās UIN summas, tad šobrīd tiek piedāvātas trīs dažādas alternatīvas: neiekļaut ar nodokli apliekamajā bāzē ziedoto summu, kas limitēta vai nu līdz 5% no iepriekšējā gada peļņas, vai līdz 2% no iepriekšējā gada kopējās darba ņēmējiem aprēķinātās bruto darba samaksas, no kuras veiktas VSAOI. Trešais variants – samazināt aprēķināto UIN no dividendēm par 75% no ziedotās summas, bet nepārsniedzot 20% no aprēķinātā UIN no dividendēm. NVO pārstāvji prognozēja, ka saņemto ziedojumu apjoms varētu samazināties piecas līdz pat septiņas reizes (skat. <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/nvo-plans-pieckart-samazinat-atlaides-parziedojumiem-ir-katastrofa.a243245/>), un tas nopietni apdraudētu daudzu NVO pastāvēšanu. Tas, kā prognozes pildās, bija viens no tēmu lokiem kultūras NVO aptaujā un intervijās.

Minētie četri konteksta faktori – NVO sektora attīstības tendences Latvijā, kultūras NVO kā specifisks, neviennozīmīgi identificējams NVO segments, Latvijas kultūrpolitikas iniciatīvas un izmaiņas Latvijas nodokļu politikā, veido galvenos vides faktorus, kuri būtiski ietekmē jebkura segmenta NVO darbu.



## PĒTĪJUMA REZULTĀTI

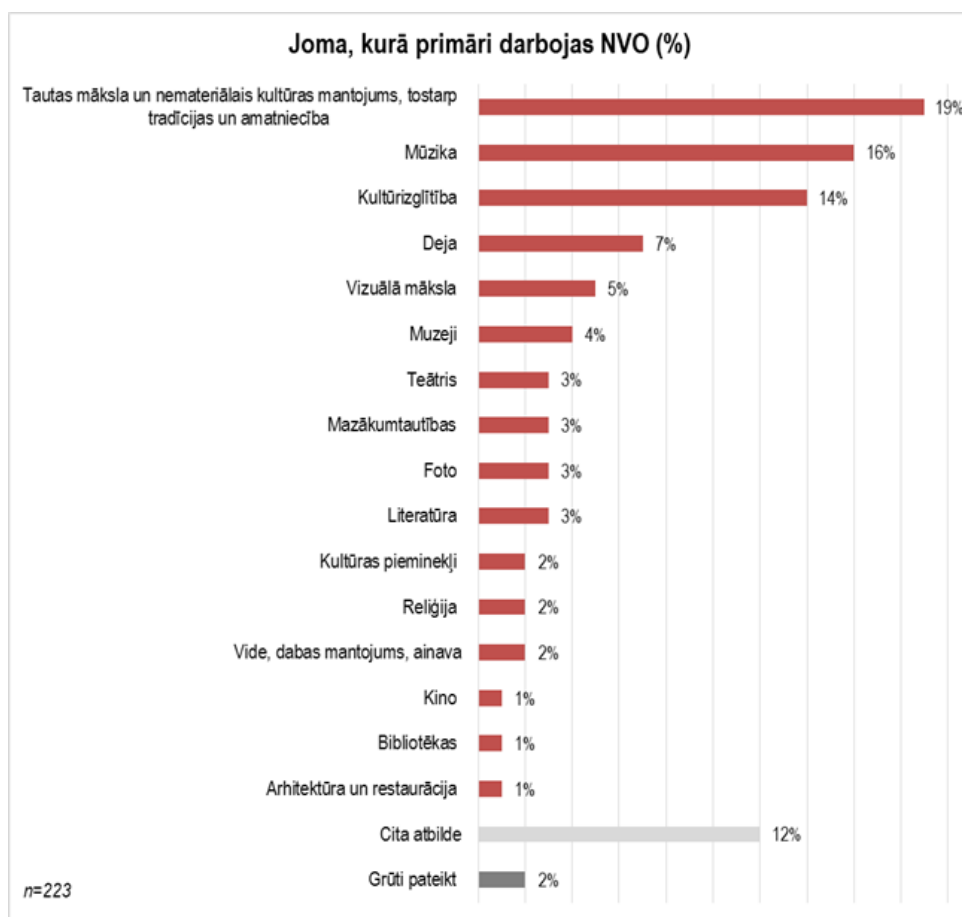
### 1. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju darbības vispārējs raksturojums (elektroniskās aptaujas dati)

Lai iegūtu precīzāku informāciju par tiem kultūras NVO darbības parametriem, par kuriem nav pieejama informācija Lursoft datu bāzē, tika veikta mērķa grupas kvantitatīva aptauja. Aptaujas sasniegtā izlase bija 223 respondenti. Šajā nodaļā tiks raksturoti tādi kultūras jomas NVO darbības aspekti kā tās darbības joma, mērķis, galvenās funkcijas, darbības intensitāte, auditorija, gatavība veikt valsts pārvaldes deleģētus uzdevumus u.c. (skat. aptaujas maketu pielikumā). Raksturojums balstīts veiktās Kultūras jomas nevalstisko organizāciju elektroniskās aptaujas datos (metodoloģijas aprakstu skatīt nodaļā “Pētījuma metodoloģija”).

#### Aptaujāto NVO raksturojums

Aptaujā sasniegtā izlase atspoguļo daudzveidīgu kultūras nozaru pārstāvēto NVO viedokli. No tām, kas sniedza atbildes uz anketas jautājumiem, visvairāk NVO (19%) pārstāv tautas mākslas un nemateriālā kultūras mantojuma nozari, 16% primāri darbojas mūzikas jomā, bet 14% – kultūrizglītības jomā. Atbildes uz anketas jautājumiem galvenokārt sniedza vai nu NVO valdes locekļi, vai valdes priekšsēdētāji. Ieņemamais amats *valdes loceklis* norādīts (69 reizes), *valdes priekšsēdētājs* (48 reizes). 12 respondenti ir grāmatveži savā NVO, 10 – vadītāji, 6 – NVO dibinātāji, 6 – NVO biedri, 6 – projektu vadītāji, 6 – direktori vai izpilddirektori. 10 respondenti norādīja kādu citu amatu, piemēram, *prezidents* vai *biroja darbinieks*, savukārt 50 respondenti nenorādīja savu amatu vispār.

Attēls 1. Joma, kurā primāri darbojas NVO. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



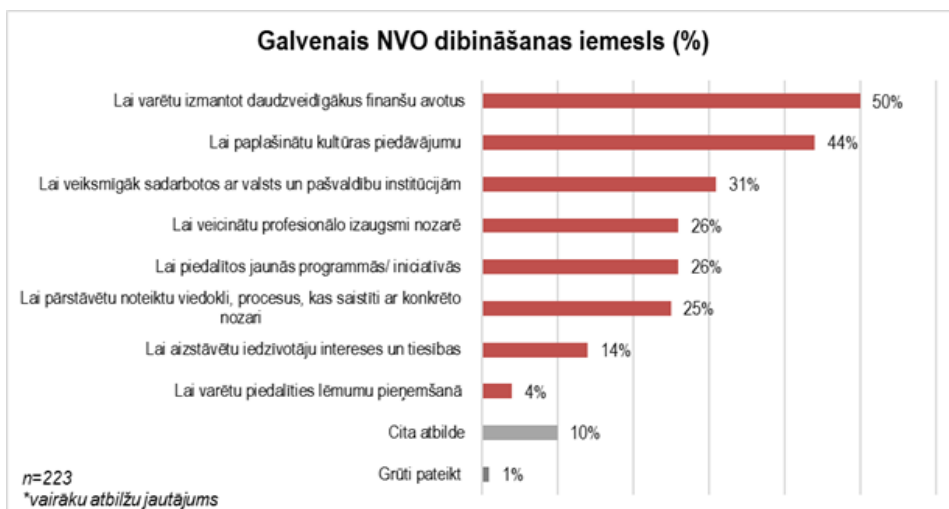
Pie atbildes *cits* norādīts: *Bērni; Biedrība pārtraukusi darboties; brīvā laika lietderīga izmantošana; filosofija; Fiziskās un garīgās veselības veicināšana, motivācijas veicināšana, erotiskā inteliģence; Gan kultūras pasākumu organizēšana, gan sabiedrības kultūrizglītība, gan amatniecības un "zaļās domāšanas" veicināšana.; Izglītība, zinātne, valoda, kultūra, literatūra; Izglītība; izglītība.; kultūra, vide; Jauniešu un bērnu ar invaliditāti apvienošana un integrēšana sabiedrībā.; kultūrpolitikas/kultūras menedžmenta pētniecība un izglītošana; Multimediji, jauniešu sadarbības pasākumi; mūsdienīgs muzejdzīvoklis – multimedijs; Novadpētniecība un sadarbības veicināšana ar pašvaldību iestādēm, arhīviem, bibliotēkām, muzejiem; Pasākumu Tehniskais nodrošinājums; pārvalde pilsoniskas sabiedrības aktivizēšana un līdzdarbības veicināšana; pilsoniskā sabiedrība; pilsoniskās sabiedrības attīstība; Rokdarbi; sabiedrības izglītošana un labklājība; Sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģijas ieviešana; Starpvalstu sadarbības veicināšana un citu ES valstu pieredze ES mērķu stiprināšanai (brīvprātīgais darbs, pašvaldību sadarbība un labā prakse, eirosepticismā mazināšana utt); stāstniecība; transports un loģistika; veselības; veselības aprūpe.*

## NVO darbības dibināšanas iemesls un darbības mērķis

Viens no būtiskākajiem NVO darbības raksturojumiem un arī ilgspējas rādītājiem ir tās dibināšanas un pastāvēšanas motivācija. 50% aptaujāto NVO galvenais dibināšanas iemesls bijis *izmantot daudzveidīgākus finanšu avotus*, bet 44% – *paplašināt kultūras piedāvājumu*. 31% vēlējās veiksmīgāk sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām. 26% iemesls bijis veicināt profesionālo izaugsmi nozarē, kā arī piedalīties jaunās programmās/ iniciatīvās. Savukārt kā šī brīža galveno darbības mērķi 49% NVO norāda

sabiedrības vai noteiktu mērķgrupu izglītošana un pakalpojumu piedāvāšana mākslas/ kultūras nozarē. Salīdzinot ar dibināšanas iemeslu, tikai 36% NVO mērķis šobrīd ir finansējuma piesaiste. 22% norādījuši profesionalitātes nozarē celšana.

Attēls 2. Galvenais NVO dibināšanas iemesls. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Pie atbildes cits norādīts: Apvienotos, lai var izpildīt lielus pasūtījumus; dabas un kultūras resursu izmantošana tūrismā; Deju kolektīvs bez kultūras nama nodibināja NVO, lai vadītājs no pašvaldības varētu saņemt atalgojumu par ieguldīto darbu; Dzejnieka Aleksandra Pelēča kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un popularizēšana, novadpētniecības darba veicināšana; Finansējuma piesaiste projektu konkursā, kur nepieciešama juridiska persona.; finansējuma piesaiste radošai darbībai; kultūras mantojuma apsaimniekošana; lai atbalstītu skolas finansiāli, materiāli, kulturāli; Lai attīstītu savu darbības vietu – Kaldabruņas ciematu; lai balstītu izglītību uz etniskās kultūras pamatiem; Lai godinātu mediķu profesiju kā tādu.; lai īstenotu statūtos nosaukt mērķi; lai nodrošinātu turpmāko izglītību un darba pieredzes apmaiņu; lai organizētu pasākumus pēc savas iniciatīvas; lai palīdzētu pensionāriem; Lai pārstāvētu nozari starptautiskajās organizācijās; Lai pārvaldītu īpašumu; Lai varētu izveidot savu deju kolektīvu; Lai varētu rīkoties, ko nevar fiziska persona izdarīt; Lai veidotu starptautiskus sadarbības projektus; saglabātu, popularizētu un nodot nākamajām paaudzēm suitu kultūras mantojumu; Saņa piepildīšana; Sniegt jauniešiem iespēju paplašināt savu redzesloku profilu nozarē.

Attēls 3. NVO šī brīža galvenais darbības mērķis. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



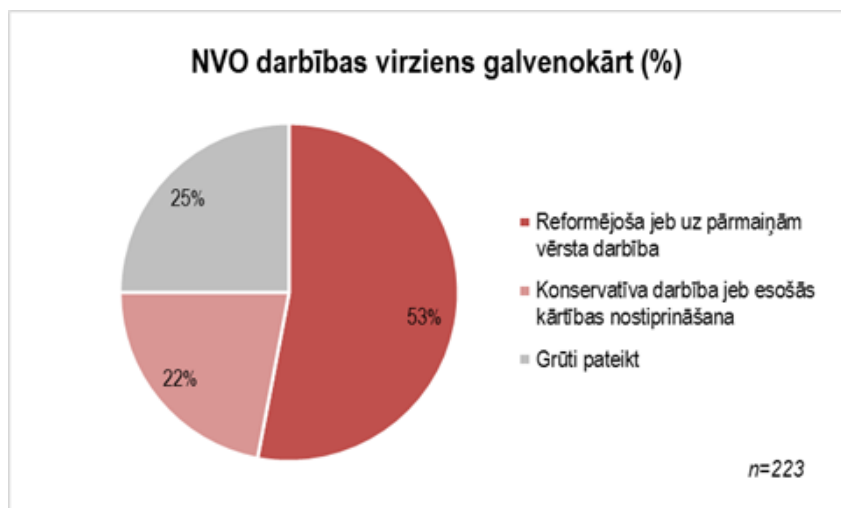
Pie atbildes cits norādīts: Bērnu un jauniešu ar invaliditāti apvienošana un palīdzība rehabilitāciju iegūšanai; Biedrība neaktīva, bet iespēja jebkurā brīdī piedalīties projektu konkursā; Biedrība pārtraukusi darboties; biedrības autoru radošās darbības nodrošināšana, nišas izdevējdarbība; Deju kolektīva darbības nodrošināšana; dot iespēju radoši profesionāli izpausties; EU finansētu projektu realizēšana; iedzīvotāju iesaistīšana kultūras procesu norisē savā pilsētā; Koordinēt dalību starptautiskos projektos; Kopā saturiski pavadīt brīvo laiku; kultūras mantojuma apsaimniekošana; labdarība; Latvijas ebreju kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un

popularizēšana, jauniešu kustības un izglītības programmu atbalsts, palīdzība trūcīgajiem kopienu locekļiem un sabiedrības integrācijas procesu veicināšana; latviskas kultūras popularizēšana; nedarbojas; nozares interešu aizsardzība; paaudžu saliedēšana; pašizaugsme; Piedalīšanās kultūras pasākumos, t.s. Dziesmu un deju svētkos; radošu pasākumu rīkošana; Sabiedrisko objektu labiekārtošana, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana; saimnieciskā darbība tikai vienai īstermiņa pozīcijai; tiesību pārvaldījumi.

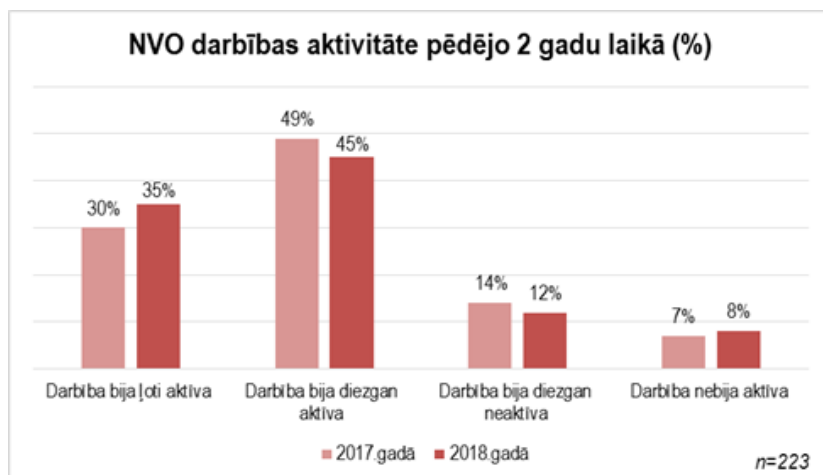
### NVO darbības raksturojums

53% aptaujāto NVO norāda, ka to darbības virziens ir galvenokārt uz pārmaiņām vērsts, kamēr 22% īsteno vairāk konservatīvu (esošo sistēmu uzturošu) darbību. 25% ir bijis grūti atbildēt uz šo jautājumu. Savas darbības aktivitāti gada ietvaros NVO raksturo kā ļoti aktīvu vai diezgan aktīvu. Tās NVO, kas norādījušas, ka darbība nav bijusi aktīva, kā iemeslus norāda, pirmkārt, aktīvu biedru/ darbinieku trūkumu (31%) un, otrkārt, finansējuma trūkumu (29%). 50% NVO atzīst, ka darbs 2018. gadā bijis neregulārs, t.i. darbība ir periodiska, noteiktu projektu laikā, taču 46% norādīja, ka darbs bijis samērā vienmērīgs. Visbiežāk NVO pašas iniciē pasākumus/ veido projektus (gandrīz 70%) vai piedalās citu organizāciju iniciētos projektos/ pasākumos (48%), daudz mazāk (ap 15%) NVO nodarbojas ar viedokļu pārstāvēniecību Latvijā un ārzemēs.

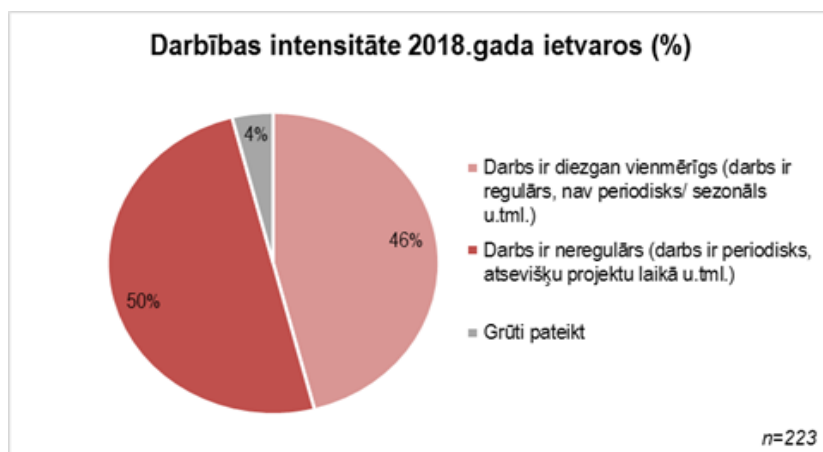
Attēls 4. NVO darbības virziens. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



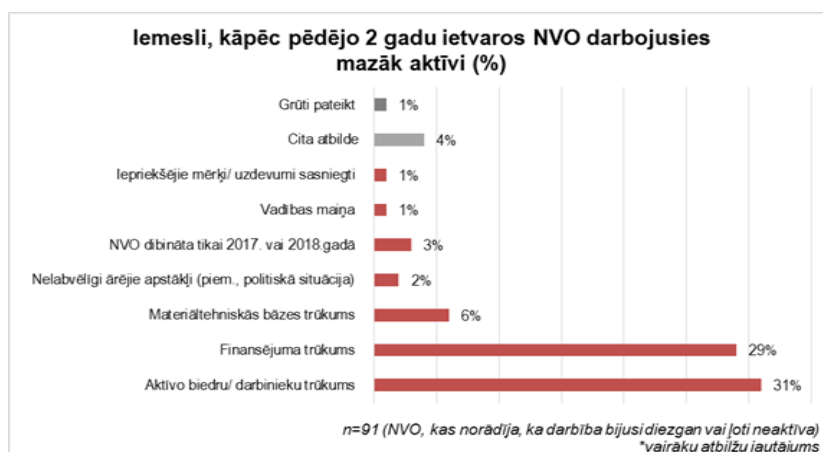
Attēls 5. NVO darbības aktivitāte 2017. un 2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 6. NVO darbības intensitāte 2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 7. Iemesli NVO neaktivitātei pēdējo divu gadu ietvaros. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



### Aktīvo un neaktīvo NVO portrets

Lai arī saskaņā ar respondentu pašvērtējumu aktīvo un neaktīvo kultūras NVO skaits ir ļoti neproporcionāls, tomēr veicām šo NVO darbības salīdzinājumu (aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājumā iegūstam datus, kas ir ar augstu kļūdas procentu).

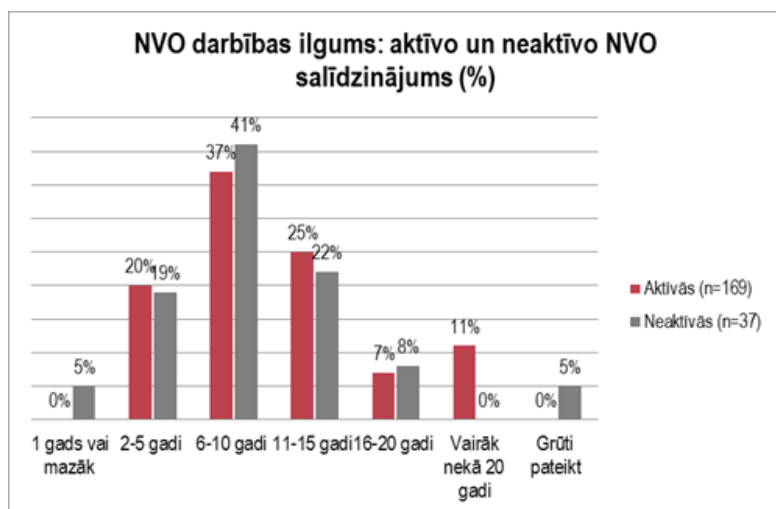
76% aptaujāto NVO (pēc skaita 169), sniedzot atbildi uz jautājumu *novērtējiet savas NVO darbības aktivitāti 2017./2018. gadā*, norādīja, ka abos gados *Darbība bija ļoti aktīva vai Darbība bija diezgan aktīva*. Savukārt 16% (pēc skaita 37) norādīja, ka abos gados *Darbība bija diezgan neaktīva vai Darbība nebija aktīva*.

Kā redzams 8. attēlā, nav tādu NVO, kas darbojas vairāk kā 20 gadus un 2017./2018.gadā būtu bijušas neaktīvas. Var novērot tendenci, ka aktivitāte izteikti krītas pēc 6-10 gadu darbības. Taču arī ir arī dažas NVO, kas tikko uzsākušas savu darbību (gads vai mazāk) un vēl nav bijušas aktīvas. Kopumā var secināt, ka, ja NVO izdodas īstenot savu darbību ilgāk kā 10 gadus, aktivitāte tiek uzturēta un tiek īstenotas iniciatīvas, tādējādi lielākais risks neaktivitātei ir tieši sākuma periodā. Likumsakarīgi tām NVO, kas ir mazāk aktīvas, darbība ir arī neregulāra un periodiska (9. attēls).

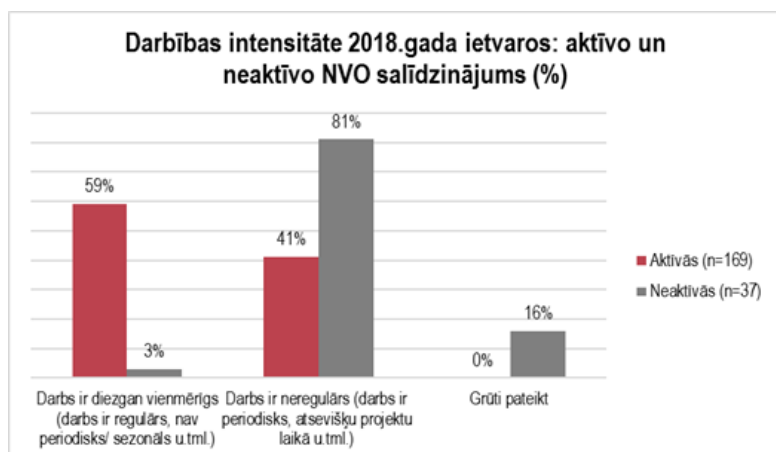
Atrodamas arī sakarības starp NVO aktivitāti un darbinieku skaitu – neaktīvajām NVO biežāk ir neliels skaits darbinieku vai darbinieku nav vispār (10. un 11. attēls), līdzīgi ir ar biedru skaitu (12. un 13. attēls) – aktīvajām NVO mēdz būt lielāks biedru skaits. Izrietoši tās NVO, kas ir neaktīvas (un kurām ir mazāk darbaspēka), arī nespēj piesaistīt brīvprātīgos (14. un 15. attēls).

Aktīvās NVO divtik biežāk spēj sistemātiski piesaistīt finansējumu (16. attēls). No tām aktīvajām NVO, kas bija piesaistījušas finansējumu un norādīja precīzus skaitļus (kopskaitā 105), nepilni 15% vispār nepiesaista finansējumu, bet 33% piesaista tikai līdz 2000 eiro lielu finansējumu (17. attēls). Aptuveni piektā daļa 2017./2018. gadā piesaistījusi finansējumu, kas lielāks par 50 000 eiro. Pārējās NVO piesaista finansējumu EUR 2001-50 000 apmērā. Kā vienu no būtiskākajiem ieņēmumu veidiem aktīvās NVO norāda biedru naudas (kas netika iekļautas iepriekš minētajos datos par piesaistīto finansējumu). Kā būtiskākie veidi norādīti fondu un projektu konkursu līdzekļi (apmēram trešā daļa), tāpat arī būtisks avots ir ziedojumi, dāvinājumi, ieņēmumi no saimnieciskās darbības (18. attēls).

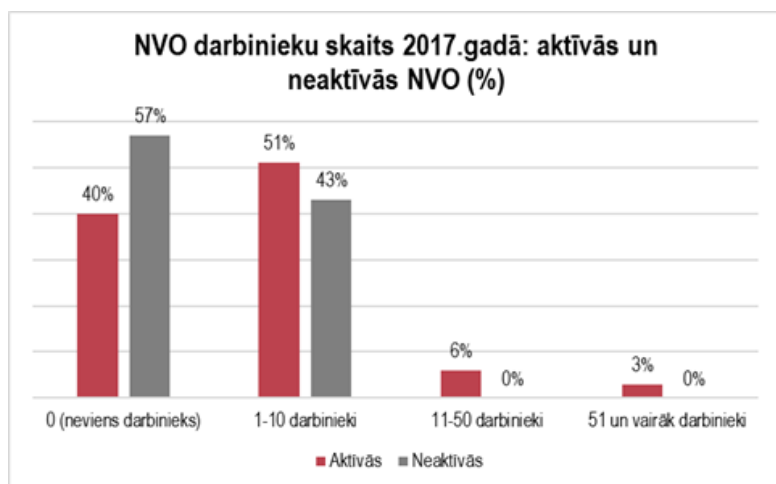
Attēls 8. NVO darbības ilgums: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



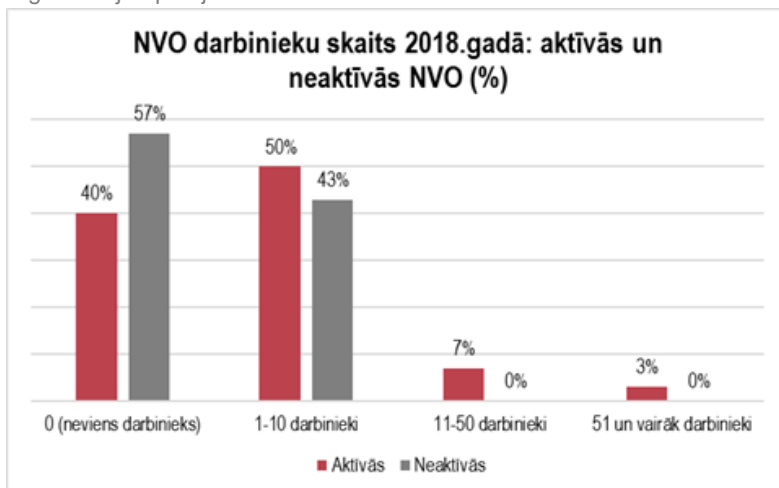
Attēls 9. NVO darbības intensitāte: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



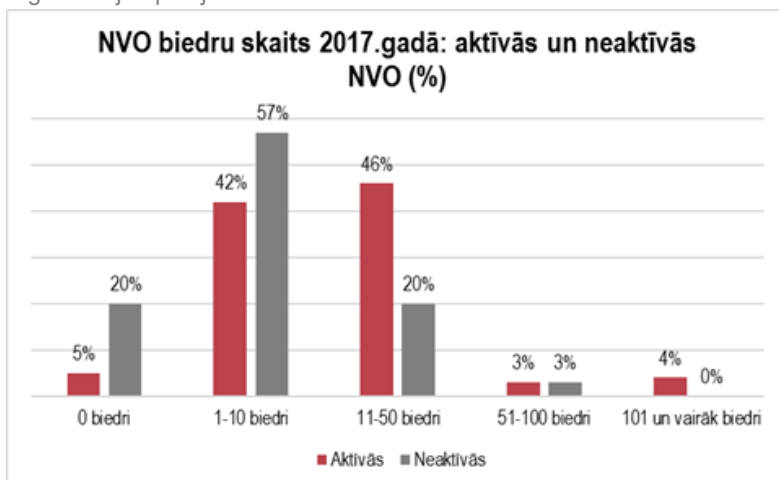
Attēls 10. NVO darbinieku skaits 2017. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



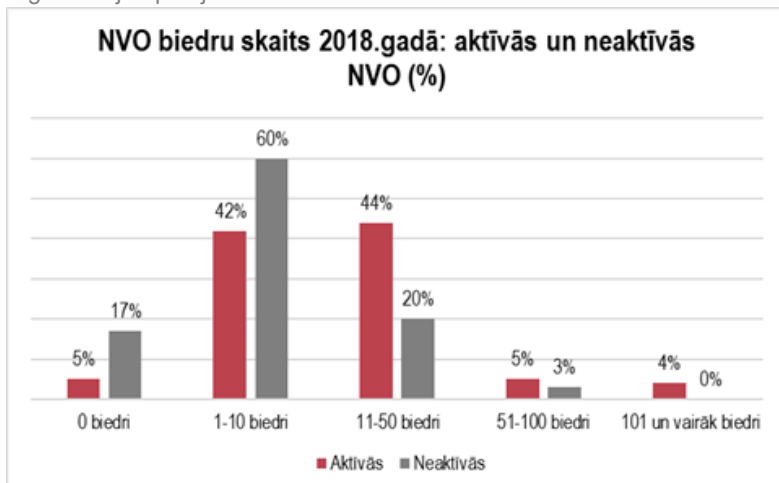
Attēls 11. NVO darbinieku skaits 2018. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 12. NVO biedru skaits 2017. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

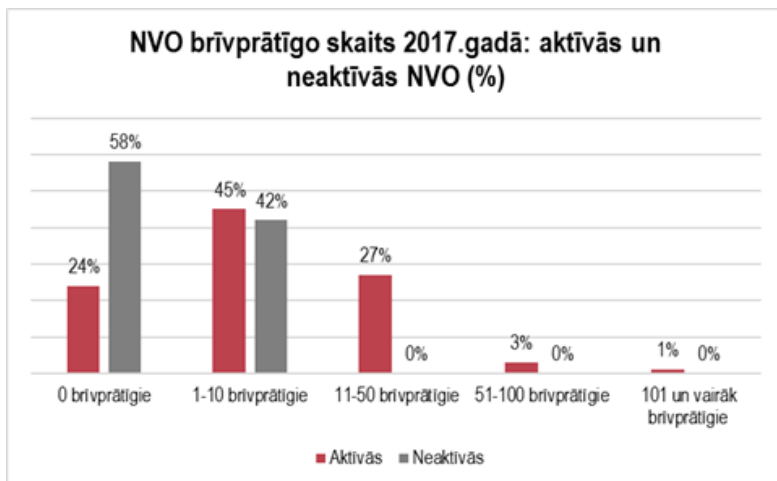


Attēls 13. NVO biedru skaits 2018. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

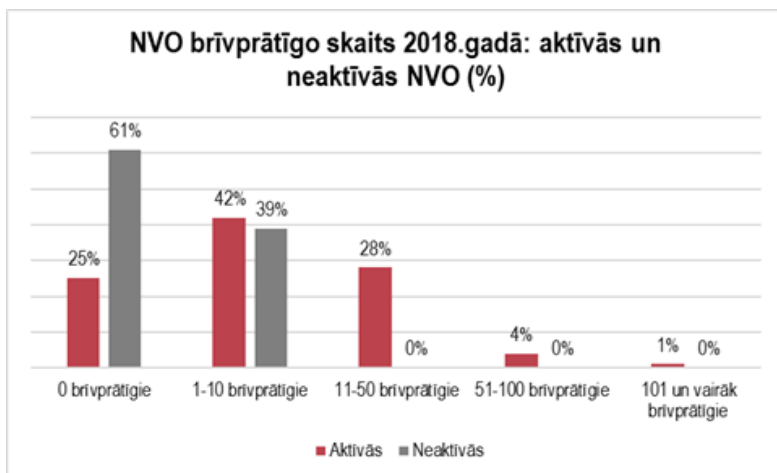




Attēls 14. NVO brīvprātīgo skaits 2017. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



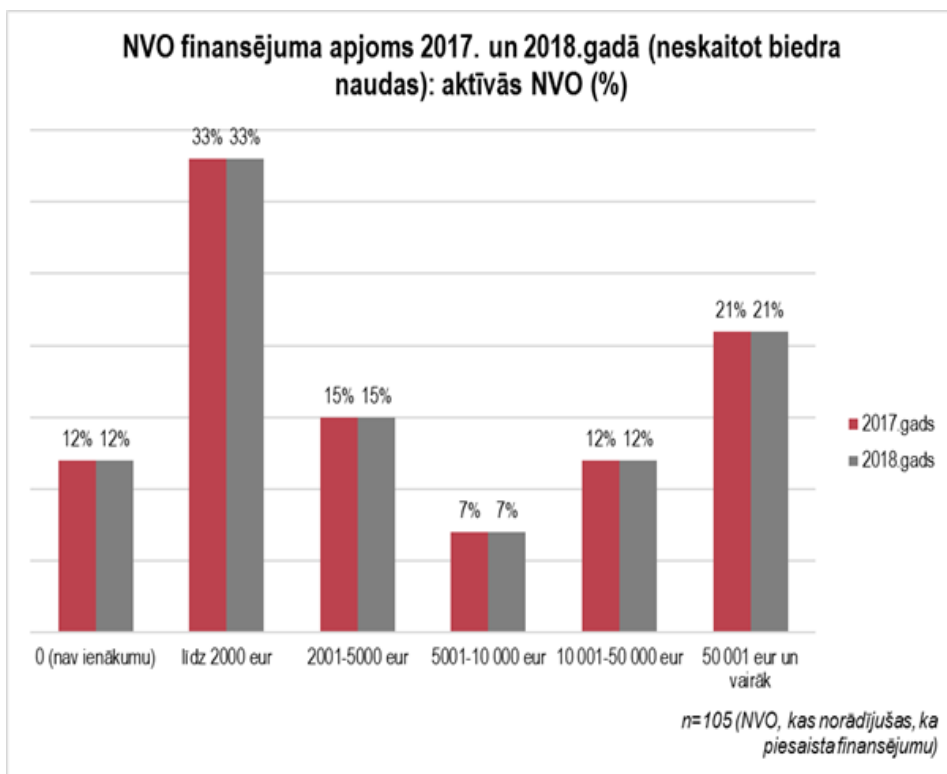
Attēls 15. NVO brīvprātīgo skaits 2018. gadā: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



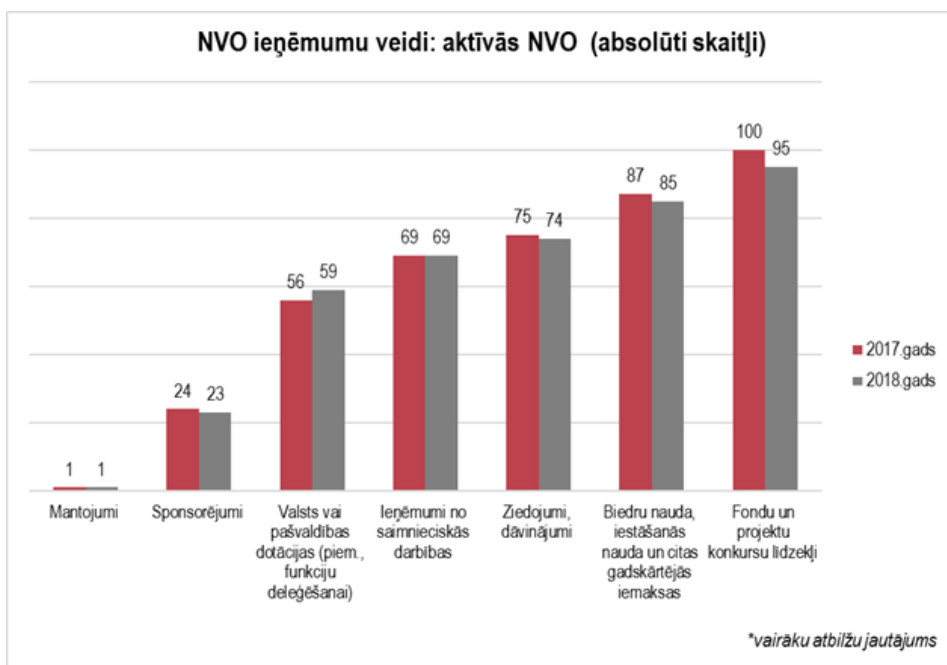
Attēls 16. NVO iespēja sistemātiski piesaistīt finansējumu savas darbības nodrošināšanai: aktīvo un neaktīvo NVO salīdzinājums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 17. NVO piesaistītā finansējuma apjoms: aktīvās NVO. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



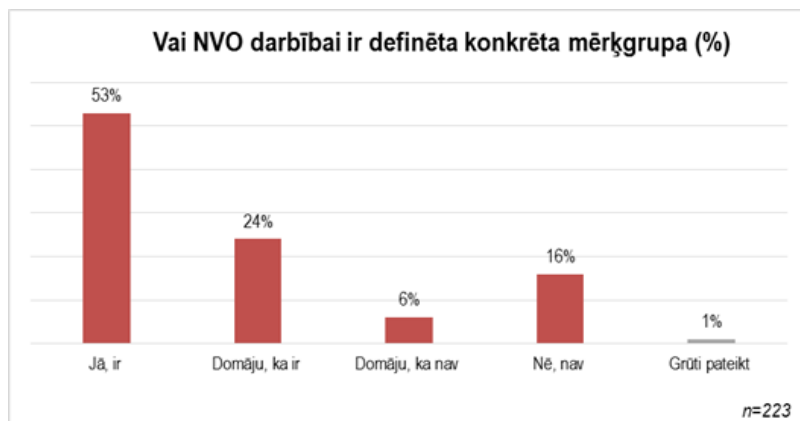
Attēls 18. NVO ieņēmumu veidi: aktīvās NVO. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



### Kultūras NVO darbības auditorija

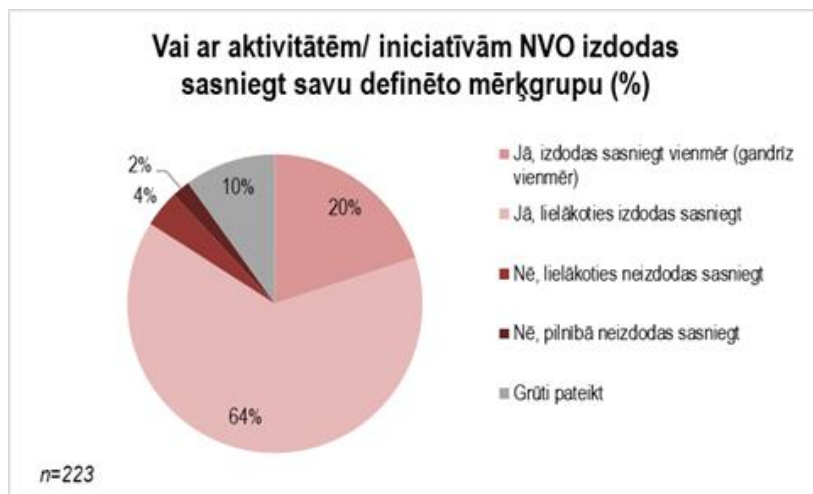
53% aptaujāto NVO, atbildot uz jautājumu par NVO darbības konkrēto mērķgrupu, norādīja, ka *Jā, ir* definēta konkrēta mērķgrupa. Vēl 24% respondentu norādīja *Domāju, ka ir*. Attiecīgi, tikai mazākā daļa NVO nav definējušas savas darbības mērķgrupu (16% noteikti nav definējuši).

Attēls 19. NVO mērķgrupas definēšana. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Tām NVO, kas mērķgrupu ir noteikušas, tika lūgts to raksturot. Galvenā NVO darbības mērķgrupa ir vietējie iedzīvotāji (56%), otrā biežāk minētā mērķgrupa ir jaunieši/skolēni (47%), trešā – noteiktas kultūras nozares dažādi ieinteresētie (46%). Mērķgrupu TOP5 iekļauj arī noteiktas nozares profesionāļus (29%) un ģimenes ar bērniem (19%). 64% respondentu uzskata, ka ar savām aktivitātēm lielākoties izdodas sasniegt savu definēto mērķgrupu, bet 20% – ka vienmēr izdodas to sasniegt.

Attēls 20. Mērķgrupas sasniegšana ar NVO aktivitātēm. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

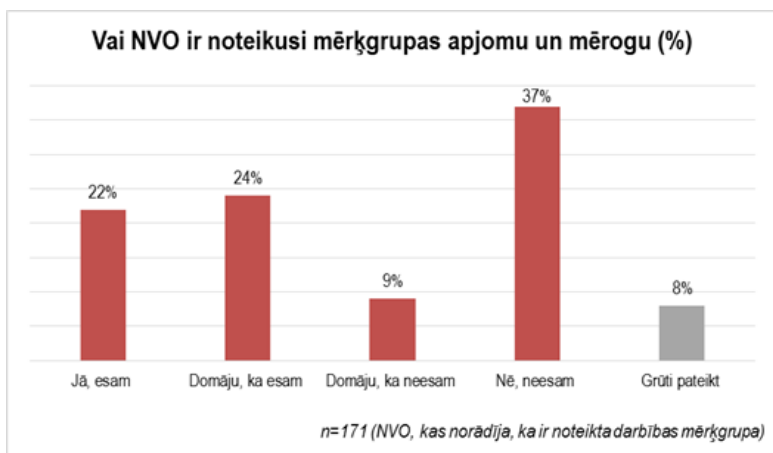


Attēls 21. NVO darbības mērķgrupas. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

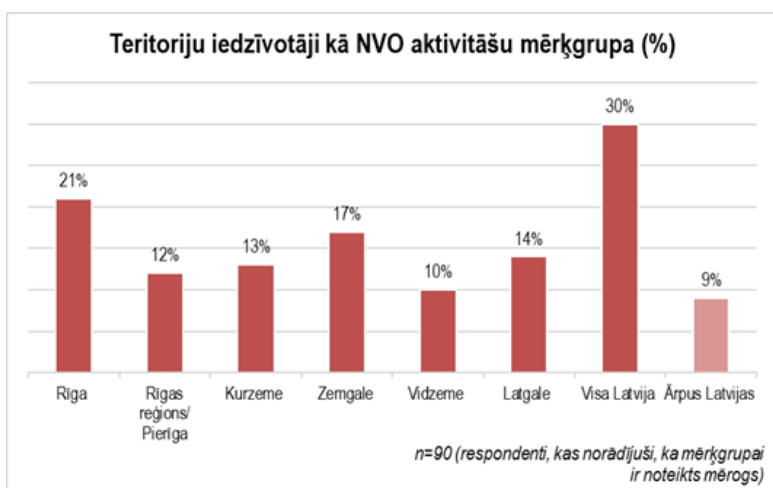


46% spēj noteikt arī mērķgrupas apjomu un mērogu. No tiem 27% norādījuši, ka mērķgrupa ir vairāk nekā 5000 cilvēku liela. 14% strādā ar 1001-5000 lielu auditoriju, bet vēl 14% – ar 501-1000 lielu mērķgrupu. Otrā visbiežākā atbilde (18%) ir 51-200 cilvēki. 30% uzskata, ka mērķgrupa aptver visu Latviju, bet kopumā 33% norādījuši Rīgu vai tās reģionu. 9% norādījuši mērķgrupu ārpus Latvijas.

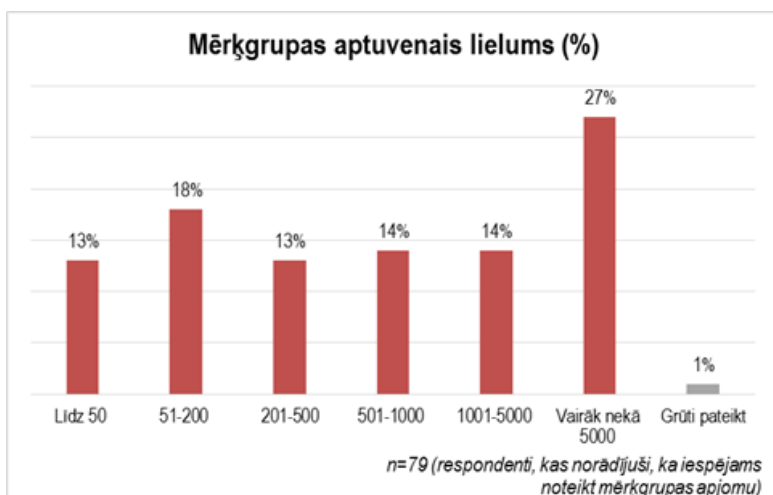
Attēls 22. NVO mērķgrupas mēroga un apjoma noteikšana. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 23. NVO mērķgrupas – teritoriāli. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 24. NVO mērķgrupas aptuvenais lielums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

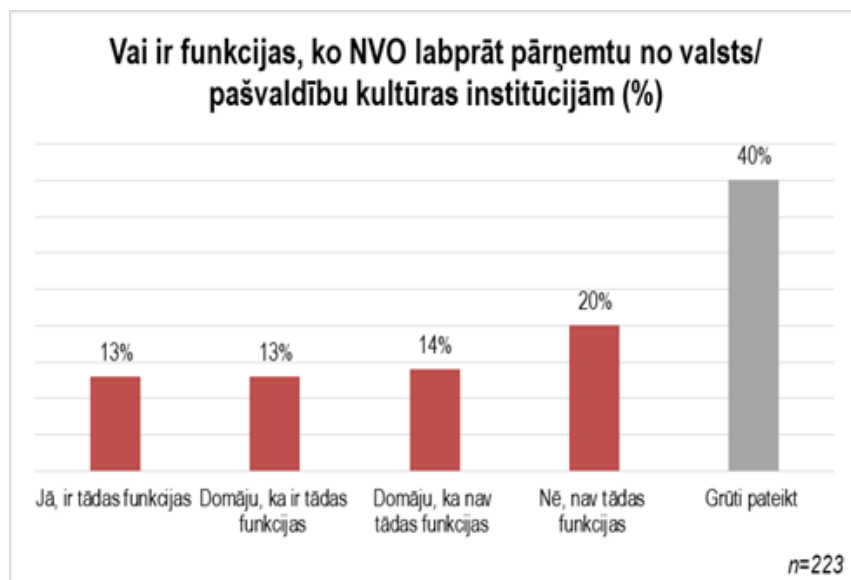


## Valsts pārvaldes uzdevumu deleģējuma iespējas kultūras NVO

Respondentiem tika jautāts, vai ir kādas valsts vai pašvaldību institūciju funkcijas, kuras NVO labprāt pārņemtu. 40% bijis grūti atbildēt uz šo jautājumu, savukārt 26% domā, ka tādas funkcijas ir. Visbiežāk minētās pārņemamās funkcijas ir izglītojošais darbs (16 reizes) un kultūras pasākumu organizēšana (15 reizes). Vēl minētas arī tādas funkcijas kā mantojuma saglabāšana/ restaurācija/ dokumentācija (5 reizes), finansējuma piesaiste (3 reizes), kultūras pakalpojumu piedāvāšana (3 reizes), informēšana (3 reizes), nozares attīstīšana (3 reizes) u.c.

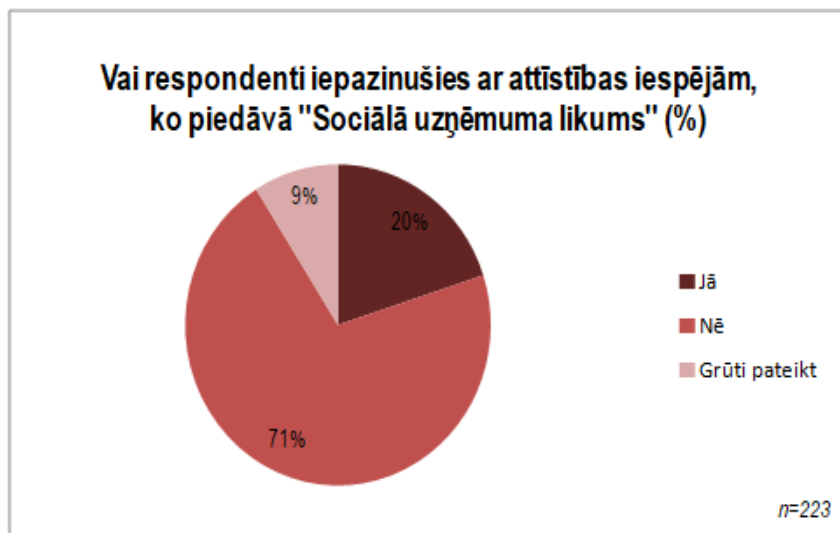
34% kopumā uzskatīja, ka šādu funkciju, ko gribētu pārņemt, nav. Tam kā galvenie iemesli tiek minēti kapacitātes/ cilvēkresursu trūkums (11 reizes) – tas nav NVO darbības mērķis/ uzdevums (9 reizes), finansējuma trūkums (8 reizes), pašvaldību un valsts darbs ir pietiekams/ apmierinošs (5 reizes), dažādi aspekti, kas saistīti ar konkrētās NVO darba specifiku, piemēram, *Indijas kultūras popularizēšana nevar būt mūsu valsts funkcija, vai Mēs pārstāvam seniorus* (18 reizes).

Attēls 25. Valsts/ pašvaldību institūciju funkciju pārņemšana. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

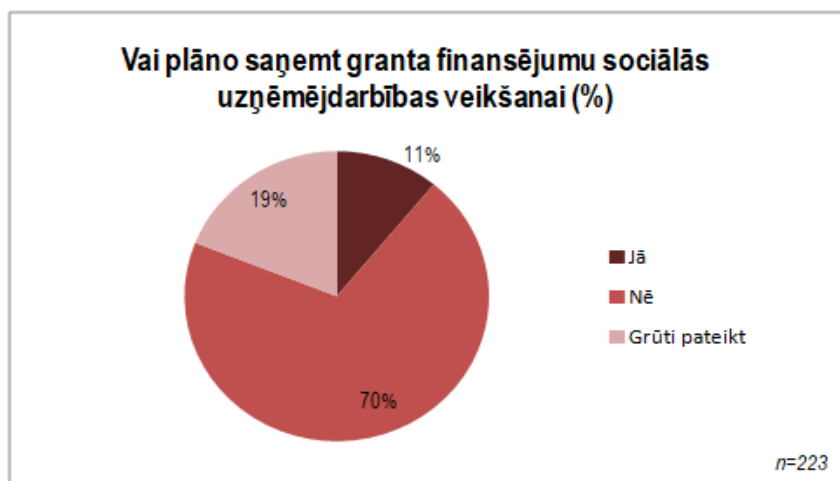


20% aptaujāto NVO ir iepazinušās ar organizācijas attīstības iespējām, ko piedāvā Sociālā uzņēmuma likums. 11% NVO ir plānojušas saņemt grantu finansējumu sociālās uzņēmējdarbības veikšanai.

Attēls 26. Vai NVO iepazīsies ar "Sociālā uzņēmuma likuma" piedāvātajām organizācijas attīstības iespējām. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 27. Vai NVO plāno saņemt grantu finansējumu sociālās uzņēmējdarbības veikšanai. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

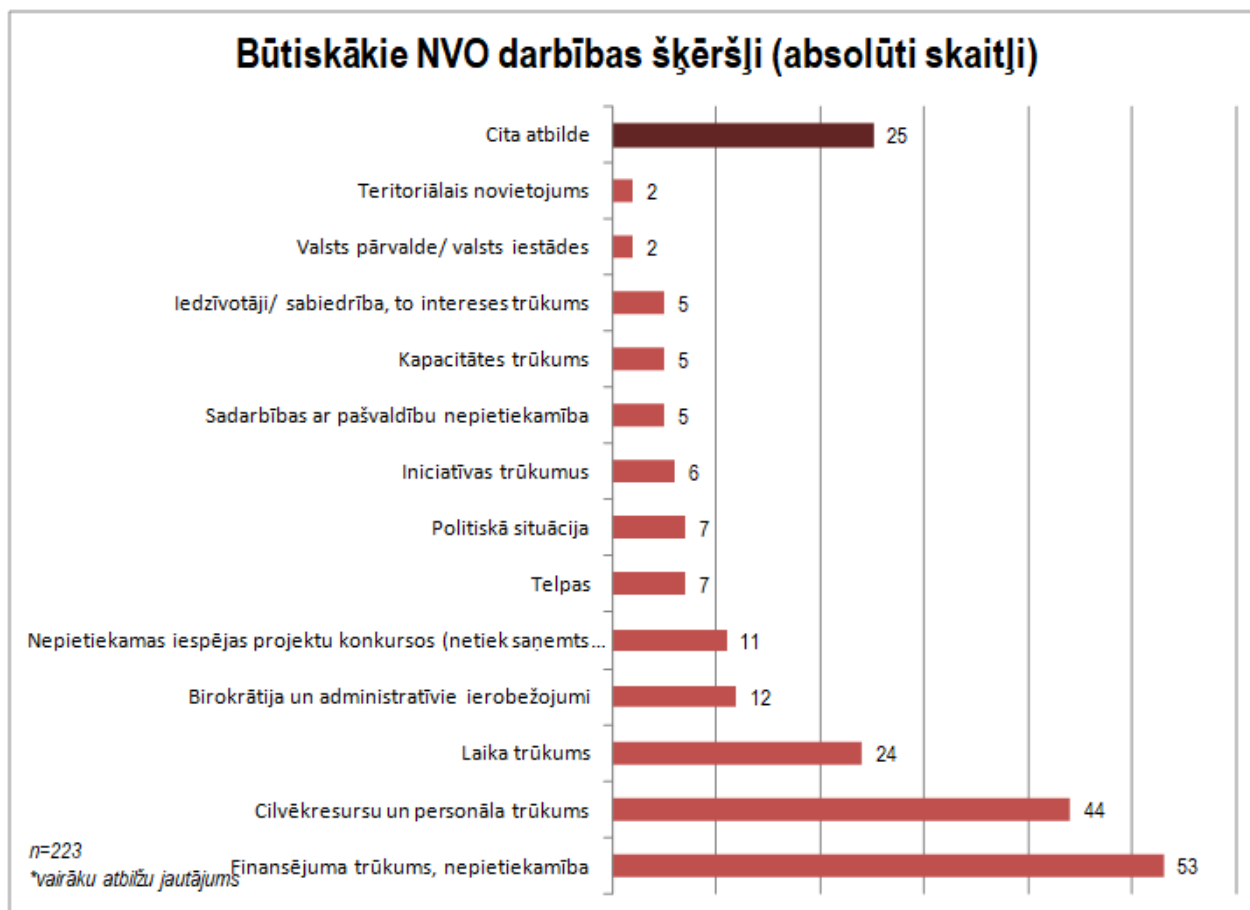


### **Kultūras NVO darbības šķēršļi un to sekmējošie faktori**

Respondenti 208 reizes minējuši dažādus šķēršļus savas NVO darbībai. Visbiežāk minēti finansējuma trūkums vai nepieejamība (53 reizes), cilvēkresursu un personāla trūkums (44 reizes), laika trūkums (24 reizes). Minēti arī tādi šķēršļi kā birokrātija un administratīvie ierobežojumi (12 reizes), nepietiekamas iespējas projektu konkursos (11 reizes), telpas (7 reizes), politiskā situācija (7 reizes), iniciatīvas trūkums (6 reizes), kapacitāte (5 reizes), iedzīvotāji/ sabiedrība, to intereses trūkums (5 reizes), sadarbības ar pašvaldību

nepietiekamība (5 reizes). 2 reizes minēti arī tādi aspekti kā NVO darbības teritorija, valsts pārvalde.

Attēls 28. Būtiskākie NVO darbības šķēršļi. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

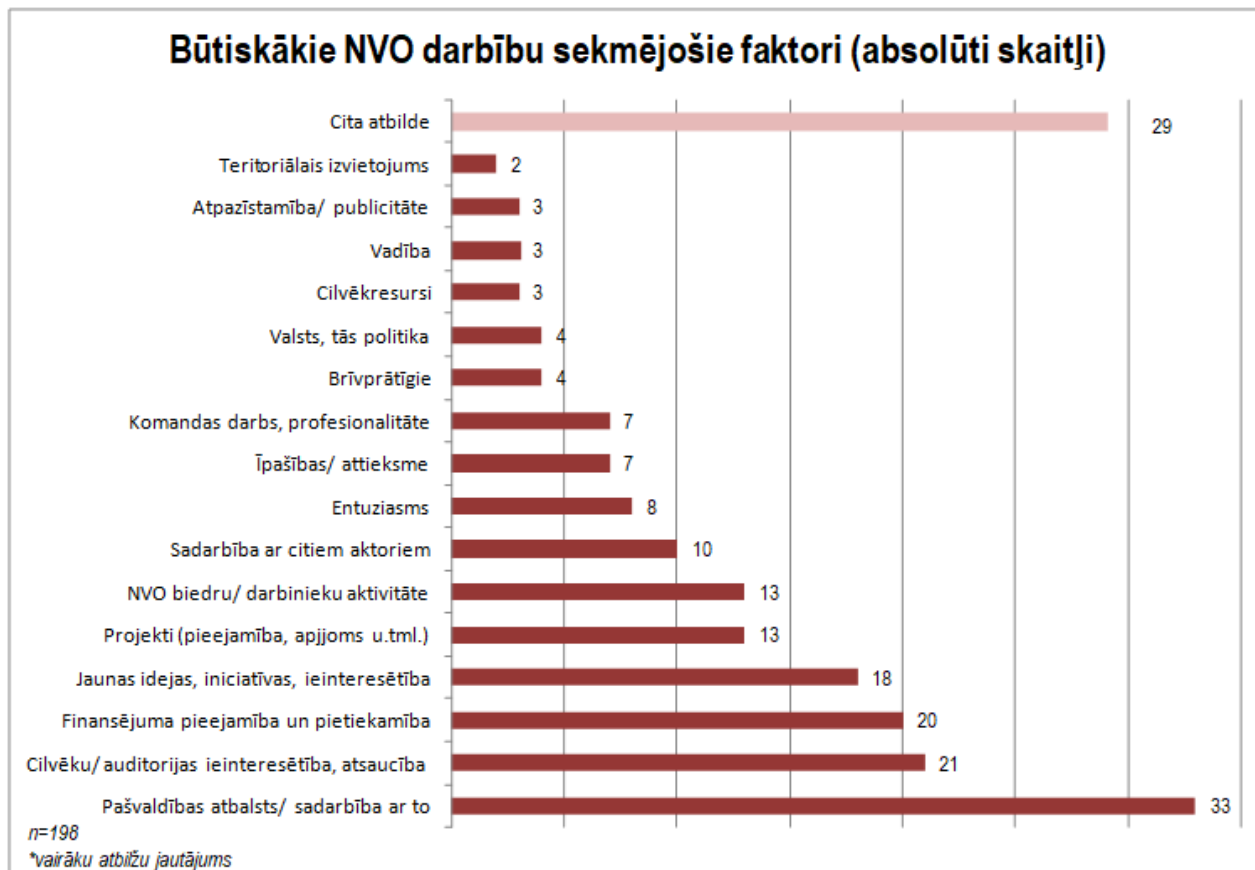


Savukārt 198 reizes minēti dažādi apstākļi, kas sekmē NVO darbību. Visbūtiskākais aspekts ir sadarbība ar pašvaldību, tās atbalsts (minēts 33 reizes), būtiska ir arī cilvēku/ iedzīvotāju/ auditorijas ieinteresētība, atsaucība (21 reize), finansējuma pieejamība un pietiekamība (20 reizes), jaunas idejas, iniciatīvas, ieinteresētība (18 reizes). 13 reizes minēti tādi aspekti kā projekti (to pieejamība, lielāks apjoms u.tml.) un NVO biedru/ darbinieku aktivitāte. 10 reizes kā atbalstošs faktors minēta sadarbība ar citiem, piemēram, citām NVO, 8 reizes nosaukts entuziasms. Svarīga ir arī profesionalitāte un sastrādāšanās (5 reizes), brīvprātīgie (4 reizes), valsts politika (4 reizes), laba vadība (3 reizes), cilvēkresursi (3 reizes), atpazīstamība/ publicitāte (3 reizes). 7 reizes bija nosaukta kāda



Īpašība, piemēram, pašizliedzība, bet 29 reizes kāds cits aspekts, piemēram, unikāls darbības mērķis vai resursu pieejamība.

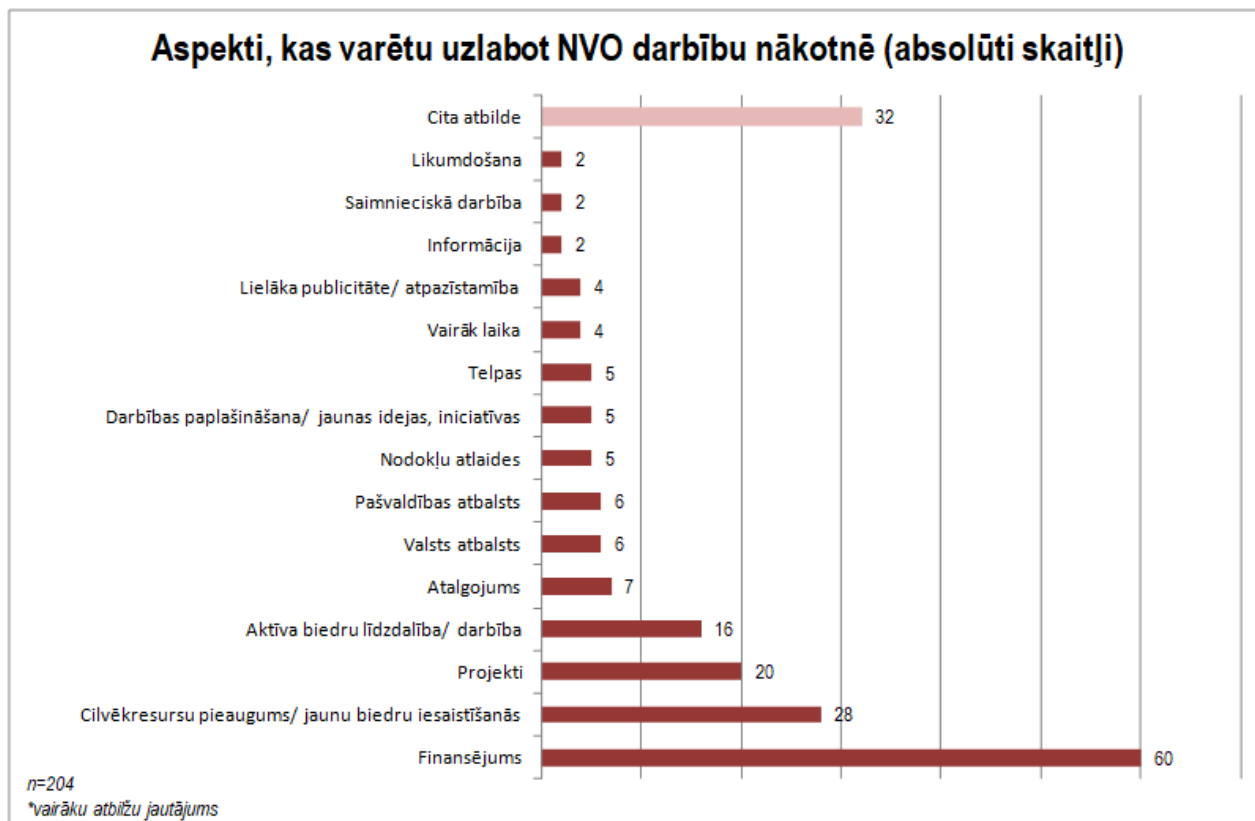
Attēls 29. Būtiskākie faktori, kas sekmē NVO darbību. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



### Kultūras NVO darbība šobrīd un attīstība nākotnē


Domājot par to, kas varētu uzlabot NVO darbību nākotnē, minēti 204 dažādi aspekti. No tiem visbiežāk nosaukts finansējums (tā esamība, tā palielinājums, regularitāte u.tml.) – kopā 60 reizes. Svarīgs ir arī cilvēkresursu pieaugums un jaunu biedru iesaistīšanās – šāds aspekts minēts 28 reizes. 20 reizes minēti projekti (to biežums, apjoms, dažādība, godīgums u.tml.), bet 16 reizes – aktīva esošo biedru līdzdalība un darbība. Vēl minēti arī tādi aspekti kā atalgojums (7 reizes), valsts atbalsts (6 reizes), pašvaldību atbalsts (6 reizes), telpas (5 reizes), darbības paplašināšana/ jaunas idejas (5 reizes), nodokļu atlaides (5 reizes), publicitāte/ atpazīstamība (4 reizes), vairāk laika (4 reizes), saimnieciskā darbība (2 reizes), likumdošana (2 reizes), informācija (2 reizes). Minēti arī vēl 32 citi dažādi aspekti.

Attēls 30. Faktori, kas varētu uzlabot NVO darbību nākotnē. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



## Secinājumi

Apkopojot iegūtos datus, tika noskaidrots, ka vairākums no NVO, kas sniegušas atbildes, pārstāv tautas mākslas un nemateriālā kultūras mantojuma nozari (19%), mūzikas (16%) un kultūrizglītības (14%) nozares. Lai gan vairumam NVO dibināšanas iemesls bijis balstīts finanšu avotu apgūšanā, otrajā vietā atstājot vēlmi paplašināt kultūras piedāvājumu, novērojams, ka ar laiku mainās darbības akcenti, jo kā savas darbības šī brīža galveno mērķi NVO visbiežāk norāda tieši izglītošanu un pakalpojumu piedāvāšanu kultūras nozarē. Iespējams, daļai NVO nav pietiekoši veiksmīgi izdevies piesaistīt finansējumu vai izmantot sākotnēji iecerētos finanšu instrumentus. Raksturojot NVO darbību, 53% aptaujāto norādīja, ka to darbības virziens ir galvenokārt vērsts uz pārmaiņām, kamēr 22% īsteno vairāk konservatīvu (esošo sistēmu uzturošu) darbību, savukārt ceturtdaļa respondentu precīzu atbildi sniegt nevarēja. Finansējums un jaunu



cilvēkresursu piesaiste minēti arī kā galveni aspekti, kas varētu uzlabot NVO darbību nākotnē. Jāpiebilst, ka abi aspekti ir cieši saistīti, jo bieži cilvēkresursu trūkumu ietekmē tieši nepietiekamie finanšu resursi šo cilvēku atalgošanai.

Kopumā gan lielākā daļa NVO (aptuveni 80%) savu darbību raksturo kā aktīvu, taču lielākoties tā ir neregulāra. Tas saistīts ar to, ka NVO darbība visbiežāk ir balstīta projektos – aptuveni 70% NVO norāda, ka iniciē vai veido pasākumus/projektus. Projektu īstenošana un NVO darbība kopumā raksturojama kā pietiekami mērķtiecīga, jo ap 70% aptaujāto NVO uzskata, ka ir definēta viņu darbības mērķauditorija un spēj to raksturot. Puse no aptaujātajiem respondentiem (53%) ir pārliecināti, ka ir precīzi noteikuši savas NVO darbības mērķgrupu, savukārt gandrīz ceturtdaļa aptaujāto (24%) domā, ka ir noteikuši NVO darbības mērķgrupu. Par galvenajām mērķgrupām ir noteikti vietējie iedzīvotāji (53%), taču tiem līdzās ir arī jaunieši/skolēni (47%) un noteiktas nozares dažādi ieinteresētie (46%). Nepilna puse aptaujāto NVO spēja noteikt mērķgrupas apjomu un mērogu. Trešdaļa (33%) aptaujāto par galveno mērķauditoriju izvirza Rīgas un tās reģionā dzīvojošos, savukārt 30% aptaujāto uzskata, ka mērķgrupa aptver visu Latviju. Aprakstot mērķauditorijas lielumu, 7% norādījuši, ka mērķgrupa ir vairāk nekā 5000 cilvēku liela. 14% strādā ar 1001-5000 lielu auditoriju, bet vēl 14% – ar 501-1000 lielu mērķgrupu.

---

## 2. Kvantitatīva kultūras jomas nevalstisko organizāciju darbības rezultātu analīze

Darbības rezultātu kvantitatīva analīze tika veikta pētījumā identificētajām kultūras NVO, kuras atbilst pētījuma ietvaros izveidotajiem **kultūras NVO definīcijai, kas kalpo par izlases izveidošanas kritēriju kopu**. Atbilstoši šai pieejai, par **kultūras nozares NVO šajā pētījumā tika definētas 3397 jeb 14,9% no NVO, kas VID bija iesniegušas gada pārskatu par 2017. gadu**.

Kā datu avots darbības analīzei visam atlasītajam NVO kopumam (n=3397) izmantoti Lursoft datu bāzē pieejamie VID iesniegtie organizācijas darbības gada pārskatu dati par darbības jomām, piesaistītā finansējuma apjomu un avotiem (biedra naudas, ziedojumi, dotācijas, fondi, saimnieciskā darbība u.tml.), izdevumu struktūru, darbinieku skaitu un ģeogrāfisko izvietojumu. Par 223 kultūras NVO saimniecisko darbību iegūti dati, izmantojot elektroniskās aptaujas datu ieguves metodi.

Nodaļā sniegtā analīze strukturēta sekojoši:

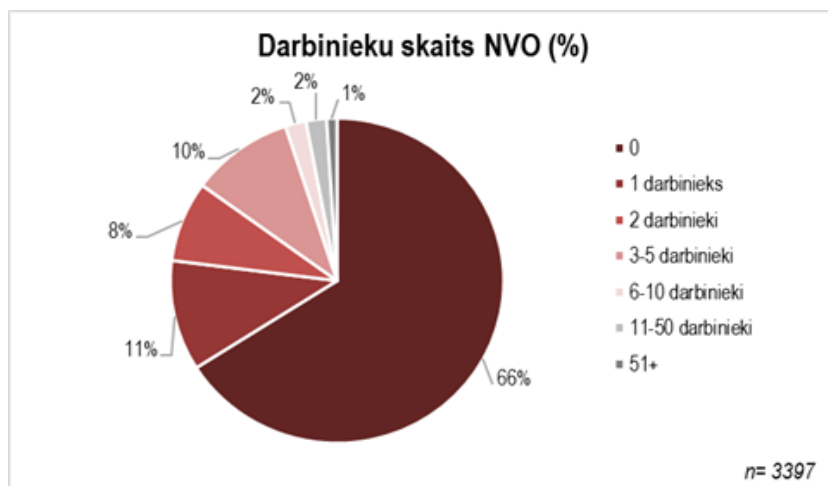
- 2.1. Kultūras jomas NVO kvantitatīvā saimnieciskās darbības analīze (izmantojot *Lursoft* datu bāzi N 3397);
- 2.2. Kultūras jomas NVO viedokļu un pieredzes izpēte (izmantojot elektroniskajā aptaujā iegūtos datus N 223).

### 2.1. kultūras NVO (3397) gada pārskatu datus balstīta darbības rezultātu analīze

#### NVO nodarbinātība

$\frac{2}{3}$  kultūras NVO nav pieņemts darbā neviens darbinieks, kas zināmā mērā liecina par kultūras NVO sektora kapacitāti un spēju mobilizēt un organizēt resursus mērķa sasniegšanai pat bez regulāras atļūdzības saņemšanas par paveikto darbu. Tomēr pētījumā iegūtie dati liecina, ka situācija, kurā NVO nav iespēju pastāvīgi algot kaut vienu darbinieku, ir nozīmīgs organizācijas ilgtspējas apdraudējums. Minētais lielā mērā ir saistāms ar sektora nenoteiktību un finanšu rādītājiem.

Attēls 31. NVO darbinieku skaits. Avots: Lursoft datu bāze



1164 no 3397 organizācijām jeb 34% ir norādījušas, ka algo darbiniekus. Līdz 10 darbiniekiem, kas uzņēmējdarbībā ir mikro uzņēmumu sliekšnis, darbiniekus algo 31% no kopējā organizāciju skaita, tomēr pamatā darbinieku skaits ir neliels: 1-2 darbiniekus algo 19% no kultūras NVO, 3-5 darbiniekus algo 10% kultūras NVO un tikai 5% no organizācijām sasniedz 6 vai vairāk darbiniekus. Organizācijas pamatā balstās brīvprātīgajā darbā – 66% organizāciju nenodarbina nevienu darbinieku vai arī nodarbinātības modelis (atlīdzības saņemšanas veids) ir cits (piem., autoratlīdzības līgumi, saimnieciskās darbības veicēja izrakstīts rēķins) – nevis darba līgums. Atlikušajos 34% gadījumos, kad NVO ir darbinieki, pārliecinoši lielākā daļa (88% no tām NVO, kam ir darbinieki) nodarbina tikai 1-5 darbiniekus.

- No 1164 organizācijām, kas norādījušas darbiniekus, 355 organizācijām jeb 30% ieņēmumi 2017. gadā ir bijuši 0 eiro, atlikušajām 809 organizācijām (70%) – robežās no 6 eiro līdz 4 958 670 eiro. Tātad rodas jautājums par 355 organizācijām jeb 10% no kopējā kultūras NVO skaita, no kāda finansējuma darbiniekiem 2017. gadā maksātas algas, ja tām nav bijuši ieņēmumi? Dažas no organizācijām bez ieņēmumiem, bet ar lielāko norādīto darbinieku skaitu ir, piemēram, Mākslinieku un daiļamatnieku asociācija "Salas pils", Pūtēju orķestris "Signāls", Baibas Balodes TLMS "Atkalnis", "Fonds Valkas pilsētas teātris" u.c., kas liek apšaubīt gada pārskatu aizpildīšanas principus, par darbiniekiem uzrādot cilvēkus, kas atalgojumu darba algas formā nesaņem, bet ir, piemēram, biedru statusā. Līdz ar to arī pārējie dati par darbinieku skaitu zaudē ticamību, ņemot vērā atšķirīgos gada pārskatu

aizpildīšanas principus – visticamākais, organizāciju skaits bez darbiniekiem ir vēl lielāks un kultūras NVO kopējais nodarbināto skaits 2017. gadā (4846) – mazāks.

- No 2233 organizācijām, kas nav norādījušas darbiniekus, 927 organizācijām ieņēmumi 2017. gadā ir bijuši 0 eiro, atlikušajām 1306 organizācijām – robežās no 1 eiro līdz 977 200 eiro. Tātad varam pieņemt, ka 927 organizācijas jeb 27% no kopējā kultūras NVO skaita 2017. gada laikā nav uzrādījuši ne darbiniekus, ne ieņēmumus.

Organizācijas ar lielāko norādīto darbinieku skaitu:

Tabula 3. Organizāciju skaits ar darbinieku skaitu 30 vai vairāk 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

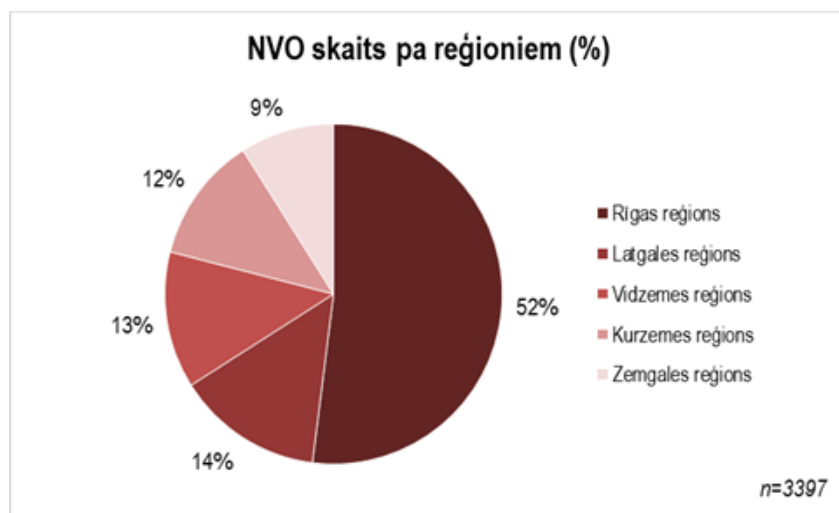
Organizācija	Nozares apraksts	Darbinieku skaits
Rīgas Ebreju kopiena	Citur neklasificētu organizāciju darbība	224
"Baltijas Kara vēstures asociācija"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	87
"Latvijas Humānās Pedagoģijas asociācija"	Izglītības atbalsta pakalpojumi	65
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	61
"Jūrmalas mākslinieku biedrība"	Mākslinieku darbība	60
"Studenšu korporācija Zinta"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	59
"APECEF"	Sākumizglītība	59
Biedrība "Koris Valmiera"	Mākslinieku darbība	56
"LATVIJAS KRIEVU KULTŪRAS BIEDRĪBA"	Bibliotēku un arhīvu darbība	51
"Jelgavas mākslinieku biedrība"	Mākslinieciskā jaunrade	48
Blokādi pārcietušo Ļeņingradas iedzīvotāju biedrība	Citur neklasificētu organizāciju darbība	41
Tautas deju kopa "Sadancis"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	40
Ventspils Latviešu biedrība	Citur neklasificētu organizāciju darbība	38
"Ķekavas un Bordesholmas draudzības biedrība"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	35
Vīru koris IMANTA	Mākslas palīgdarbības	35
"RUCAVAS TRADĪCIJU KLUBS"	Kultūras izglītība	32
Rīgas latgalešu biedrība "Trešo zvaigzne"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	30
Mākslinieku un daiļamatnieku asociācija "Salas pils"	Mākslinieku darbība	30
Bērnu kultūras un izglītības centrs "BONA FAVOLA"	Kultūras izglītība	30

### NVO darbības teritoriālais pārklājums

Kultūras NVO teritoriālais pārklājums ir izlīdzināts. Puse no kultūras NVO ir reģistrētas galvaspilsētā, reģionos līdzvērtīgi tiek pārklāti visi novadi. Pārsteidzoši, ka, lai arī ar nelielu pārsvaru, tomēr vairāk kultūras NVO ir Latgales reģionā (14%) kā Zemgales reģionā (9%).

Teritoriālais pārklājums šajā sadaļā gan tiek vērtēts pēc organizācijas juridiskās adreses, līdz ar to neļauj izdarīt secinājumus par organizācijas darbības patieso mērogu.

Attēls 32. NVO skaits pēc reģistrētās juridiskās adreses pa reģioniem. Avots: Lursoft datu bāze



### NVO darbības ilgums

Analizējot nevalstiskās organizācijas pēc to dibināšanas gada (darbības ilguma), jāsecina, ka aktīvākais NVO dibināšanas laiks ir bijis 2010.-2011. gads, ko var raksturot ar pēckrīzes laiku un brīdi, kad iedzīvotājos attīstījās līdzdalības motivācija, gatavība uzņemties iniciatīvu un pašiem organizēties nevalstiskā sektora ietvaros. 2010. gadā arī stājušās spēkā vairākas nozīmīgas izmaiņas Biedrību un nodibinājumu likumā<sup>12</sup>, kas uzlaboja un atviegloja NVO darbu, līdz ar to, iespējams, tas ir bijis papildu stimuls arī jaunu organizāciju dibināšanai (piem., biedrības savos statūtos brīvi var noteikt biedru sapulcē nepieciešamo kvoruma apjomu – arī mazāku par pusi no biedru skaita; precizēts vairāku Uzņēmumu reģistrā iesniedzamo dokumentu saturs, kas atvieglo reģistrā iesniedzamo dokumentu sagatavošanas darbu, precizējot atsevišķu dokumentu parakstīšanas kārtību un informāciju, kas ir jāatspoguļo biedru sapulces protokolā un nodibinājuma statūtos u.tml.). Laikā no 2010. līdz 2017. gadam dibinātas 2020 organizācijas jeb 59% no tām kultūras nevalstiskajām organizācijām, kas šobrīd veic darbību (iesniedzot vismaz gada pārskatu).

<sup>12</sup> Saeima. Biedrību un nodibinājumu likums. Stājies spēkā 01.04.2014. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=81050>

Attēls 33. NVO skaits pēc dibināšanas gada. Avots: Lursoft datu bāze

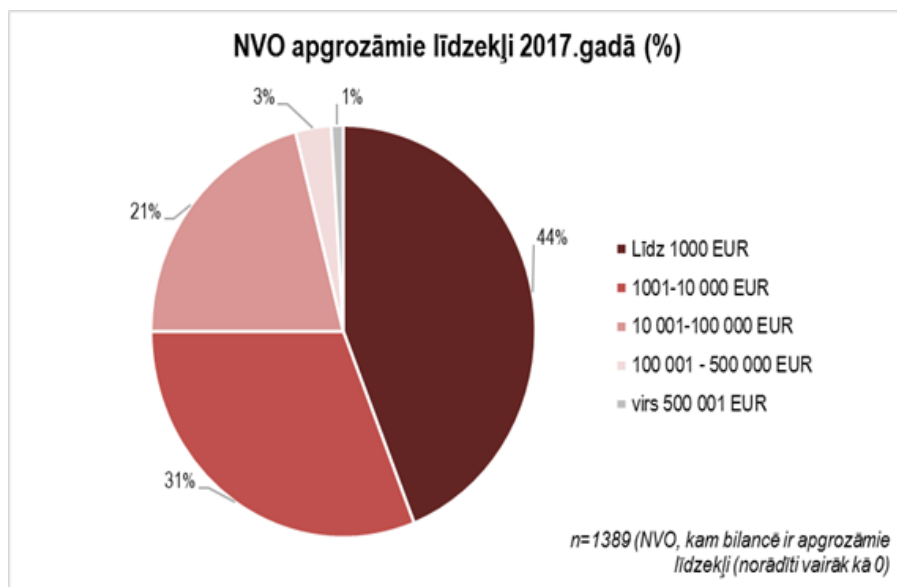


### Kultūras NVO finansējuma raksturojums

Viens no būtiskākajiem NVO aktivitātes un kapacitātes rādītājiem ir organizācijas rīcībā esošais finansējums, kura nozīmīgs indikators ir apgrozāmo līdzekļu apjoms gada laikā. Lursoft datu bāzē pieejamā informācija par apgrozāmo līdzekļu atlikumu uz 2017. gada 31. decembri liecina, ka kultūras NVO tikai 40% ir bilancē apgrozāmie līdzekļi. No tām, kurām ir apgrozāmie līdzekļi (nauda, vērtspapīri, debitori, krājumi), 44% tie sasniedz 1000 eiro, kas nav uzskatāms par sistemātisku finansējuma nodrošinājumu aktivitāšu īstenošanai vai citu NVO mērķu sasniegšanai. Vēl 31% no NVO, kam bilancē ir apgrozāmie līdzekļi, tie ir robežās no 1001 līdz 10 000 eiro gadā (skat. 34. attēlu). Šāds apgrozāmo līdzekļu apjoms netieši norāda uz to, ka šīs organizācijas nevar nodrošināt pastāvīgu un ilgtermiņa nodarbinātību.

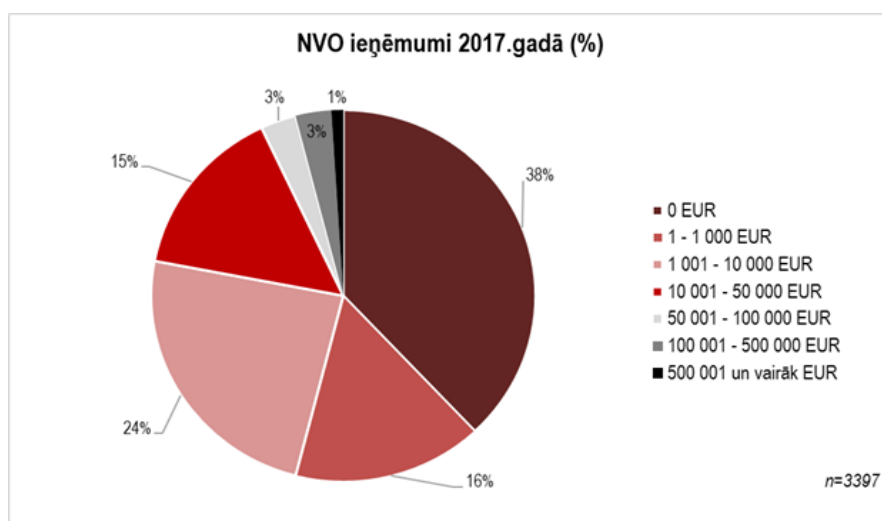


Attēls 34. Kultūras NVO apgrozāmie līdzekļi 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze



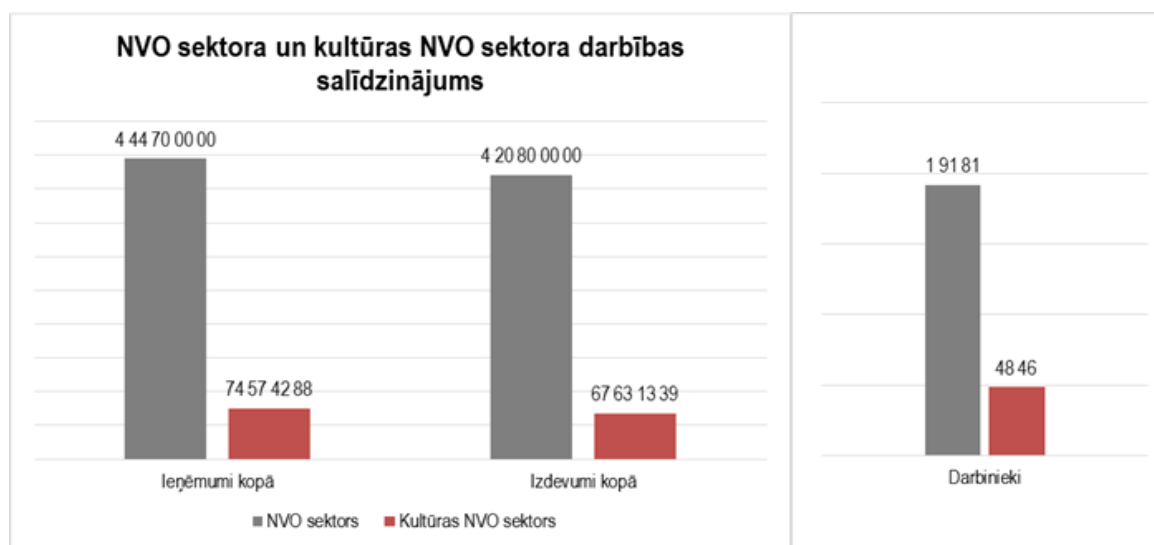
Izvērtējot kultūras NVO ieņēmumus (ziedojumi, dāvinājumi, dotācijas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, biedru naudas, iestāšanās un citas gadskārtējās iemaksas, citi ieņēmumi) par 2017. gadu, **ieņēmumi ir 2115 organizācijām jeb 62% biedrību un nodibinājumu, kas par 2017. gadu ir iesniegušas gada pārskatus, tātad 38% no kultūras NVO (1282 organizācijas) gada laikā nav piesaistījušas finansējumu vai veikušas kādas aktivitātes.**

Attēls 35. Kultūras NVO ieņēmumi 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze



**40% no organizācijām ir spējušas piesaistīt finansējumu tikai līdz 10 000 eiro gadā, 16% tikai līdz 1000 eiro gadā.** Tā kā ieņēmumi liecina par spēju piesaistīt finansējumu, bet apgrozāmie līdzekļi ir nelieli, tad jāsecina, ka kultūras NVO pamatā koncentrējas uz īstermiņa aktivitātēm finansējuma piesaistei, nevis sistemātisku darbību finansējuma nodrošināšanā. Tāpat vēl viens būtisks novērojums attiecas uz NVO kopējo skaitu, kas ir būtiski atšķirīgs no tā NVO skaita, kas gada laikā patiešām veic kādas aktivitātes. Analizējot kultūras NVO ieņēmumus 2017. gadā, jāsecina, ka tikai 4% kultūras NVO ieņēmumi pārsniedz 100 001 eiro, kas atspoguļo kopējo situāciju nozarē un norāda, ka starp kultūras NVO aptver neliels skaits organizāciju, kuras spēj gūt pēc ekonomiskiem kritērijiem vērā ņemamus ieņēmumus organizācijas darbības nodrošināšanai un mērķu sasniegšanai.

Attēls 36. NVO sektora un kultūras NVO sektora darbības salīdzinājums. Avots: Lursoft datu bāze un Latvijas Pilsoniskā alianse<sup>13</sup>

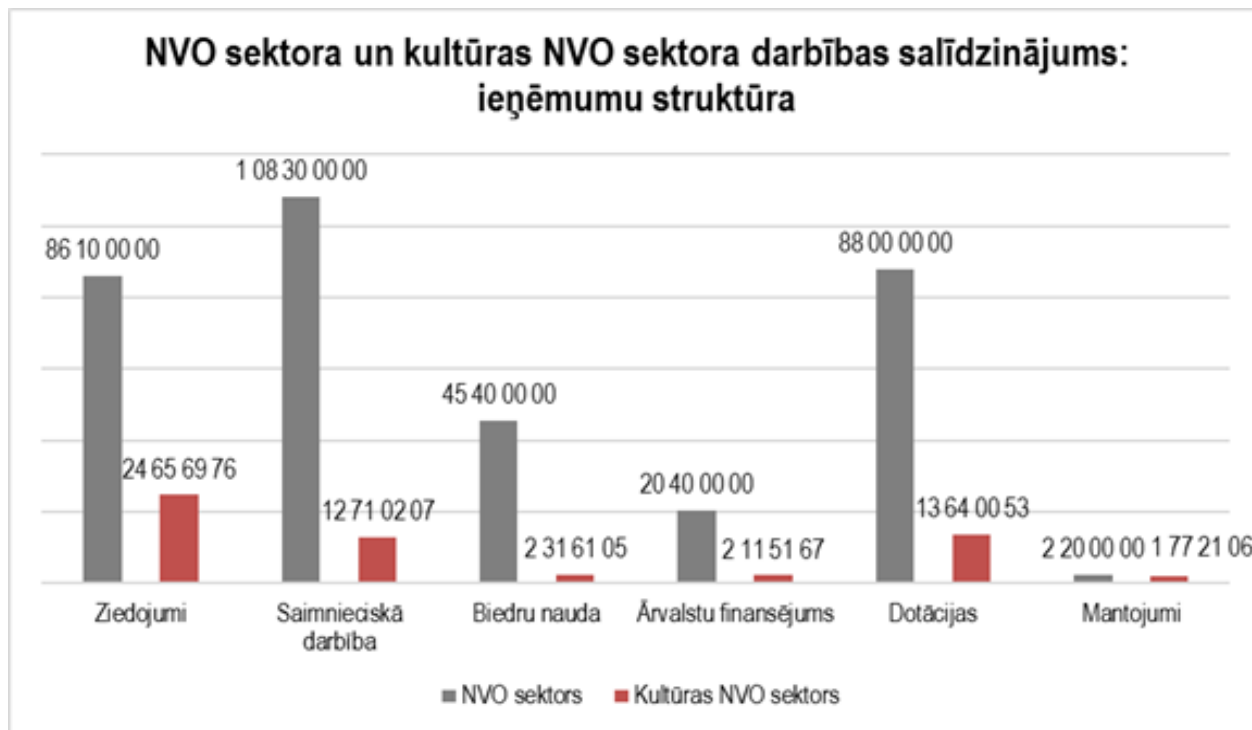


Kopējā ieņēmumu summa visām 3397 kultūras un mākslas nevalstiskajām organizācijām 2017. gadā – **74 574 288 eiro**. Kopējie NVO sektora ieņēmumi 2017. gadā ir 444,7 miljoni eiro, tātad kultūras NVO sasniedz 17% no kopējiem NVO ieņēmumiem. Ņemot vērā, ka 2017.gadā kultūras NVO veidoja 14,9% no visām Lursoft datu bāzē reģistrētajām NVO, jāsecina, ka kultūras NVO spējušas piesaistīt proporcionāli nedaudz vairāk finansējuma kā pārējais NVO sektors. Attēlā redzams arī ka kultūras NVO darbinieku skaits veido 25%

<sup>13</sup> Latvijas Pilsoniskā alianse, datu apkopojums <http://www.nvo.lv/site/attachments/10/07/2018/infografika.png>

no kopējā nevalstiskā sektora darbinieku skaita, kas liecina, ka sektorā nodarbināts proporcionāli liels darbinieku skaits. Tomēr jāatceras jau iepriekš minētās neprecizitātes gada pārskatu aizpildīšanā, sadaļā *Darbinieki* norādot, piemēram, biedru skaitu, nevis atalgotu darbinieku skaitu, attiecīgi realitātē darbinieku skaits, iespējams, ir mazāks.

Attēls 37. NVO sektora un kultūras NVO sektora darbības salīdzinājums: ieņēmumu struktūra. Avots: Lursoft datu bāze un Latvijas Pilsoniskā alianse<sup>14</sup>



Salīdzinot kultūras NVO datus ar biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” veikto NVO sektora finanšu pārskatu par 2017. gadu, jāsecina, ka kultūras NVO ir ievērojami mazāki proporcionālie ieņēmumi pozīcijās (1) biedru naudas iemaksas, (2) ieņēmumi no saimnieciskās darbības, (3) dotācijas, kā arī no (4) ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums, lai arī pētījumā nav atspoguļoti *Citi ieņēmumi*, kas NVO sektorā ir otra nozīmīgākā ieņēmumu pozīcija. Salīdzinot esošos datus, 2017. gadā kultūras NVO procentuāli saņēmušas krietni vairāk ziedojumus kā NVO sektors kopumā. Pārējās dominējošās ieņēmumu pozīcijas ir vienādas gan sektorā kopumā, gan kultūras NVO – saņemtie ziedojumi un dāvinājumi, saņemtās dotācijas un ieņēmumi no saimnieciskās darbības.

<sup>14</sup> Latvijas Pilsoniskā alianse, datu apkopojums <http://www.nvo.lv/site/attachments/10/07/2018/infografika.png>

Tabula 4. Pārskats par 3397 kultūras NVO ieņēmumu un izdevumu struktūru. Avots: Lursoft datu bāze

Pozīcija	Summa, eiro	Procentuāli pret kopējiem ieņēmumiem un izdevumiem	Organizāciju skaits, kas norādījušas šādu pozīciju (no 3397)
I. Biedru nauda, iestāšanās nauda un citas gadskārtējās iemaksas	2 316 105.00	3%	816
II. Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi	24 656 976.00	33%	871
III. Saņemtie mantojumi	1 772 106.00	3%	3
IV. Saņemtās dotācijas	13 640 052.90	18%	647
V. Ieņēmumi no saimnieciskās darbības	12 710 207.13	17%	796
VI. No ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums	2 115 167.40	3%	116
VII. Citi ieņēmumi	17 363 673.61	23%	897
VIII. Ieņēmumi kopā	<b>74 574 288.00</b>	<b>100%</b>	<b>2115</b>
1. Naudas maksājumi personām	6 233 934.12	9%	345
2. Materiālu izdevumi	6 948 614.43	10%	735
3. Algas	9 593 704.00	14%	494
4. Sociālās apdrošināšanas maksājumi	2 013 355.24	3%	448
5. Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums un norakstīšana	2 740 088.91	4%	684
6. Citi izdevumi	39 756 516.61	58,5%	2098
X. Nodokļi	<b>317 778.60</b>	0,5%	246
XI. Izdevumi kopā	<b>67 631 338.71</b>	<b>100%</b>	<b>2291</b>
XII. Ieņēmumu un izdevumu starpība	<b>6 942 680.29</b>	-	<b>2192</b>

Analizējot kultūras NVO darbības gada pārskatos iesniegtos datus par ieņēmumiem, uzmanību saista salīdzinoši lielais finansējuma apjoms, kas norādīts sadaļā *Citi ieņēmumi*. Lai arī proporcionāli lielāko ieņēmumu grupu (33%) veido saņemtie ziedojumi un dāvinājumi, nākamā lielākā pozīcija ir *Citi ieņēmumi* (23%). Skaidrojumu faktam, ka sadaļā *Citi ieņēmumi* iekļauts vairāk kā 1/5 ieņēmumu, var gūt, ja atsaucas uz Biedrību un nodibinājumu likuma regulējumu, kurā ir definēti NVO saimnieciskās darbības ierobežojumi. 7. panta 1. punktu "Biedrībai un nodibinājumam ir tiesības papilddarbības veidā veikt saimniecisko darbību, kas saistīta ar sava īpašuma uzturēšanu vai

izmantošanu, kā arī veikt citu saimniecisko darbību, lai sasniegtu biedrības un nodibinājuma mērķus”. NVO rūpīgi kontrolē ieņēmumu kategorijas, jo īpaši tās, kas var liecināt par komercdarbības praksi, kas, lai arī ar likumu netiek regulētas, tomēr Valsts ieņēmumu dienests analizē biedrību gada pārskatus un sniedz ieteikumus reģistrēt sabiedrību ar ierobežotu atbildību, ja ieņēmumi no saimnieciskās darbības ir dominējošie (biedrības “ISSP” pieredze). Tā kā gada pārskatā uzrādāmo ieņēmumu struktūra neparedz detalizētāku sadaļas *Citi ieņēmumi* atšifrējumu, tad nav iespējams gūt priekšstatu par vairāk nekā 17 miljoniem lielu (2017. gadā) NVO piesaistītā finansējuma daļu. Līdz ar to, raksturojot NVO ekonomisko ietekmi, nozīmīgākais rādītājs ir piesaistītais ārējais finansējums, kuru ieņēmumu struktūrā iespējams identificēt sekojošās pozīcijās:

- 1) saņemtās dotācijas (gada pārskata pozīcijā *Saņemtās dotācijas* tiek atspoguļots arī piesaistītais projektu konkursu finansējums) – 18% no kopējiem ieņēmumiem;
- 2) No ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums – 3% no kopējiem ieņēmumiem.

### **Biedru nauda, iestāšanās nauda un citas gadskārtējās iemaksas**

Organizāciju skaits, kas norādījušas ieņēmumus no biedru naudām, ir 816 (24% no visām organizācijām). Ieņēmumi no biedru naudām robežās no 1 eiro līdz 325 038 eiro (*Ventspils attīstības aģentūra*). Biedru naudu ieņēmumi virs 100 tūkstošiem eiro ir vēl 3 organizācijām. Biedru nauda nav nozīmīgs ieņēmumu avots, jo sasniedz tikai 3% no kopējiem ieņēmumiem.

Tabula 5. Biedru naudu ieņēmumi virs 100 tūkstošiem eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Biedru nauda (eiro)</b>
"Ventspils attīstības aģentūra"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	325 038
"YFU-Latvija"	Izglītības atbalsta pakalpojumi	166 154
VPDK "SAIME"	Citur neklasificētu organizāciju darbība (amatiermākslas kolektīvs)	112 050
"APECEF"	Sākumizglītība	101 530

Vidējie ieņēmumi no biedru naudām 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījuši, ir 2838 eiro, ieņēmumu mediāna – 143 eiro<sup>15</sup>. Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no biedru naudām 2017. gadā: 2 316 105 eiro.

### Saņemtie ziedojumi un dāvinājumi

Organizāciju skaits, kas norādījušas saņemtus ziedojumus un dāvinājumus 2017. gadā, ir 871 (26% no visām organizācijām). Ieņēmumi no ziedojumiem ir robežās no 1 eiro līdz 4 674 605 eiro (*Novum Riga Charitable Foundation*). Ieņēmumi no ziedojumiem virs 1 miljona eiro 2017. gadā ir 4 organizācijām.

Tabula 6. Ieņēmumi no ziedojumiem virs 1 miljona eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Organizācija	Nozares apraksts	Ieņēmumi no ziedojumiem (eiro)
Novum Riga Charitable Foundation	Citur neklasificētu organizāciju darbība	4 674 605
Rīgas Ebreju kopiena	Citur neklasificētu organizāciju darbība	3 673 468
"Borisa un Ināras Teterevu fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	2 900 000
"LATVIJAS UNIVERSITĀTES FONDS"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 225 565

Vidējie ieņēmumi no ziedojumiem 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījuši: 28 309 eiro. Ieņēmumu (no ziedojumiem) mediāna – 1290 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no ziedojumiem 2017. gadā: 24 656 976 eiro. Kopumā iepriekšminētās četras organizācijas ir saņēmušas 12 473 638 eiro, kas ir 51% no visiem ziedojumiem un dāvinājumiem. 31 organizācija ir piesaistījusi ziedojumus un dāvinājumus summā virs 100 000 eiro, kas kopsummā sasniedz 20 013 726 eiro, proti, 81% no kopējās summas.

### Saņemtie mantojumi

Organizāciju skaits, kas norādījuši saņemtus mantojumus 2017. gadā: 3 organizācijas, kas kopumā no visiem kultūras NVO ieņēmumiem sasniedz 3% un ir līdzvērtīga ieņēmumu pozīcija kultūras NVO kopējiem ieņēmumiem no biedru naudām un ārvalstu fondu piesaistītajam finansējumam. Šajā gadījumā gan jāuzsver, ka lielāko daļu no šiem 3%

<sup>15</sup> Šeit un turpmāk atsevišķi izcelti divi skaitļi – gan vidējie rādītāji visām organizācijām, kas tādus norādījuši, gan mediānas. Mediānas rādītāji būtu jāuztver par precīzākiem (lai arī visos gadījumos tie ir zemāki kā vidējie), ņemot vērā, ka visās apskatītajās ieņēmumu un izdevumu pozīcijās ir atsevišķas organizācijas ar ļoti augstiem rezultatīvajiem rādītājiem.

veido vienas organizācijas – Latvijas Okupācijas muzeja biedrības 2017. gadā saņemtie mantojumi.

Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no saņemtajiem mantojumiem 2017. gadā: 1 772 106 eiro.

Tabula 7. Organizācijas, kuras saņēmušas mantojumu 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

Organizācija	Nozares apraksts	Saņemtie mantojumi (eiro)
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	1 768 481
"Čaupe"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	2127
"Stadia artplatform"	Kultūras iestāžu darbība	1498

### Saņemtās dotācijas

Organizāciju skaits, kas norādījušas saņemtas dotācijas 2017. gadā: 647 (19% no visām organizācijām). Jāņem vērā, ka daļa no projektu finansējuma grāmatvedībā tiek atspoguļota kā dotācija gada pārskatos. Līdz ar to pozīcijā *Dotācija* ir arī piesaistītais projektu (t.sk., iespējams, arī starptautiskais) finansējums, ko nav iespējams izdalīt detalizētākas analīzes vajadzībām. Ieņēmumi no dotācijām ir robežās no 26 eiro līdz 1 067 980 eiro (*Nodibinājums "Riga.lv"*).

Tabula 8. Ieņēmumi no dotācijām virs 200 tūkstošiem eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

Organizācija	Nozares apraksts	Ieņēmumi no dotācijām (eiro)
Nodibinājums "Riga.lv"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 067 980
Nodibinājums "Sociālo pakalpojumu aģentūra"	Citur neklasificēti sociālās aprūpes pakalpojumi	617 769
"KOKNESES FONDS"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	529 576
"APECEF"	Sākumizglītība	383 456
"RITINEITIS"	Cita izklaides un atpūtas darbība	312 134
"Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs"	Mākslas palīgdarbības	258 087
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	254 803
Rīgas Starptautiskais kino festivāls	Mākslas palīgdarbības	247 192
Latvijas Universitātes kultūras, mākslas un izglītības jaunrades biedrība "JUVENTUS"	Kultūras iestāžu darbība	217 397
"KIM?"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	208 001

Vidējie ieņēmumi no dotācijām 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 21 082 eiro. Ieņēmumu no dotācijām mediāna – 4400 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no dotācijām 2017. gadā: 13 640 052.90 eiro.

### Ieņēmumi no saimnieciskās darbības

Organizāciju skaits, kas norādījušas ieņēmumus no saimnieciskās darbības 2017. gadā: 796 (23% no visām organizācijām). Ieņēmumi no saimnieciskās darbības robežās no 2 eiro līdz 888 198 eiro (*Borisa un Ināras Teterevu fonds*).

Tabula 9. Ieņēmumi no saimnieciskās darbības virs 200 tūkstošiem eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

Organizācija	Nozares apraksts	Ieņēmumi no saimnieciskās darbības (eiro)
"Borisa un Ināras Teterevu fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	888 198
"Stiprinieku republika"	Citas sporta nodarbības	356 353
Latvijas Mākslinieku savienība	Profesionālu organizāciju darbība	297 725
Rīgas Latviešu biedrība	Kultūras iestāžu darbība	294 506
"Association for free internet learning"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	276 473
"NOTIKUMU AĢENTŪRA"	Cita izklaides un atpūtas darbība	266 113
Fonds "Baltijas muzikālās sezonas"	Profesionālu organizāciju darbība	235 114
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	221 229
Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības un attīstības biedrība	Vēsturisku objektu un līdzīgu apmeklējuma vietu darbība	204 803

Vidējie ieņēmumi no saimnieciskās darbības 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 15 968 eiro. Mediānas ieņēmumi no saimnieciskās darbības – 4044.50 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no saimnieciskās darbības 2017. gadā: 12 710 207.13 eiro.

### No ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums

Organizāciju skaits, kas norādījušas ieņēmumus no ārvalstu fondiem 2017. gadā: 116 (3% no visām organizācijām). Jāņem vērā, ka daļa no organizācijām arī starptautiski piesaistīto finansējumu gada pārskatos norāda pie ieņēmumu pozīcijas *Dotācijas* vai *Citi ieņēmumi*, līdz ar to šeit norādītie 3% organizāciju visticamāk nesniedz pilnīgu priekšstatu par reģionam piesaistītajiem jaunajiem līdzekļiem. Ieņēmumi no ārvalstu fondiem ir robežās no 13 eiro līdz 138 960 eiro (*Valmieras novada fonds*).



Tabula 10. Ieņēmumi no ārvalstu fondiem virs 100 tūkstošiem eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Ieņēmumi no ārvalstu fondiem (eiro)</b>
Valmieras novada fonds	Citur neklasificētu organizāciju darbība	138 960
"Sociālās inovācijas centrs"	Citur neklasificēta izglītība	128 033
"Romu Kultūras Centrs"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	108 889

Vidējie ieņēmumi no ārvalstu fondiem 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 18 234 eiro. Mediānas ieņēmumi no ārvalstu fondiem – 8182.50 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no ārvalstu fondiem 2017. gadā: 2 115 167.40 eiro.

### **Citi ieņēmumi**

Organizāciju skaits, kas norādījušas citus ieņēmumus 2017. gadā: 897 (26% no visām organizācijām). Citi ieņēmumi ir robežās no 1 eiro līdz 1 951 081 eiro (*Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonds*).

Tabula 11. Citi ieņēmumi virs 500 tūkstošiem eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Citi ieņēmumi (eiro)</b>
Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonds	Muzeju darbība	1 951 081
"APECEF"	Sākumizglītība	1 134 350
Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība	Citur neklasificētu organizāciju darbība	881 617
Fonds "Baltijas muzikālās sezonas"	Profesionālu organizāciju darbība	748 559

Vidēji citi ieņēmumi 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 19 357 eiro. Mediānas ieņēmumi pozīcijā *Citi ieņēmumi* – 2237 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju citi ieņēmumi 2017. gadā: 17 363 673.61 eiro.

### **Ieņēmumi kopā**

Organizāciju skaits, kas norādījušas kopējos ieņēmumus 2017. gadā: 2115 (62% no visām organizācijām). Neliela daļa organizāciju savus ieņēmumus ir diferencējušas, pamatā tās norādījušas viena vai divu veidu ieņēmumus. Tikai trīs organizācijas ir savus ieņēmumus norādījušas visās ieņēmumu pozīcijās.

Tabula 12. Organizācijas, kuras norādījušas ieņēmumus no biedru naudām, ziedojumiem, dotācijām, saimnieciskās darbības, ārvalstu fondiem un citi ieņēmumi 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>
Biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse"	Citur neklasificētu organizāciju darbība
"Ludzas Invalīdu biedrība"	Citur neklasificētu organizāciju darbība
Bērnu un jauniešu attīstības centrs "Gauja"	Sporta un ārpuskolas izglītība

Papildu varam izcelt vēl sešas organizācijas, kam ir norādīti ieņēmumi 5 kategorijās – no ziedojumiem, dotācijām, saimnieciskās darbības, ārvalstu fondiem un citi ieņēmumi.

Tabula 13. Organizācijas, kuras ir norādījušas ieņēmumus no ziedojumiem, dotācijām, saimnieciskās darbības, ārvalstu fondiem un citi ieņēmumi 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>
Valmieras novada fonds	Citur neklasificētu organizāciju darbība
"sola.lv"	Mākslinieku darbība
"Baltijas Reģionālais fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība
Vecāku klubiņš Druve	Sporta un ārpuskolas izglītība
Latvijas operetes fonds	Citur neklasificētu organizāciju darbība
"Preiļi izglītotai Latvijai"	Sākumizglītība

Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi 2017. gadā: 74 574 288 eiro.

Vidējie kultūras nevalstisko organizāciju kopējie ieņēmumi 2017. gadā tiem, kas tādus norādījuši: 35 243 eiro. Kopējo ieņēmumu mediāna: 4767.60 eiro.

### **Izdevumu struktūra**

Analizējot NVO darbības gada pārskatos iesniegtos datus par izdevumiem, tāpat kā ieņēmumu sadaļā, arī izdevumu sadaļā organizācijas pamatā norāda, ka lielākā daļa atbilst sadaļai *Citi izdevumi*. Tie pārliecinoši veido proporcionāli lielāko izdevumu grupu – 58,5% no visiem izdevumiem.

### **Naudas maksājumi personām**

Organizāciju skaits, kas izdevumos norādījušas *Naudas maksājumus personām* 2017. gadā: 345 (10% no visām organizācijām). Izdevumi pozīcijā *Naudas maksājumi personām* 2017. gadā ir robežās no 10 eiro līdz 1 567 922 eiro (*LATVIJAS UNIVERSITĀTES FONDS*). Naudas maksājumi personām ietver stipendijas, autoratlīdzības līgumus,

uzņēmuma līgumus ar fiziskām personām un atlīdzību saimnieciskās darbības veicējiem, tādējādi piesaistot papildu darbaspēku kultūras NVO darbības mērķu īstenošanā.

Tabula 14. Izdevumi pozīcijā Naudas maksājumi personām lielāki par 200 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Izdevumi pozīcijā Naudas maksājumi personām (eiro)</b>
"LATVIJAS UNIVERSITĀTES FONDS"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 567 922
"Rietumu Bankas labdarības fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	373 642
Fonds "KULTŪRA.LV"	Mākslinieku darbība	289 962
Brāļu Jurjānu biedrība	Citur neklasificētu organizāciju darbība	289 561
Labdarības fonds "BeOpen"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	253 519
"Eizenšteins un dēli"	Mākslinieciskā jaunrade	216 024

Vidējie izdevumi pozīcijā *Naudas maksājumi personām* 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 18 069 eiro. Izdevumi šajā pozīcijā – 1980 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi pozīcijā *Naudas maksājumi personām* 2017. gadā: 6 233 934.12 eiro.

### **Materiālu izdevumi**

Organizāciju skaits, kas norādījušas materiālu izdevumus 2017. gadā: 735 (22% no visām organizācijām). Materiālu izdevumi ir robežās no 1 eiro līdz 1 174 581 eiro (*DOBELES MŪZIKAS SKOLAS ATBALSTA BIEDRĪBA*).

Tabula 15. Materiālu izdevumi lielāki par 200 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Materiālu izdevumi (eiro)</b>
DOBELES MŪZIKAS SKOLAS ATBALSTA BIEDRĪBA	Izglītības atbalsta pakalpojumi	1 174 581
Fonds "KULTŪRA.LV"	Mākslinieku darbība	278 145
"Ineses Galantes fonds"	Mākslinieku darbība	262 818
"Association for free internet learning"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	257 222
"NOTIKUMU AĢENTŪRA"	Cita izklaides un atpūtas darbība	246 380

Vidējie materiālu izdevumi 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 9454 eiro.

Mediānas izdevumi šajā pozīcijā – 1444 eiro.

Kopējie nevalstisko organizāciju materiālu izdevumi 2017. gadā: 6 948 614.43 eiro.

## Algas

Organizāciju skaits, kas norādījušas izdevumus par algām 2017. gadā: 494 (14.5% no visām organizācijām). Izdevumi par algām robežās no 1 eiro līdz 1 579 678 eiro (*Rīgas Ebreju kopiena*, 224 darbinieki).

Tabula 16. Izdevumi par algām lielāki par 200 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

Organizācija	Nozares apraksts	Izdevumi par algām 2017. gadā, eiro	Darbinieku skaits
Rīgas Ebreju kopiena	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 579 678	224
"APECEF"	Sākumizglītība	910 656	59
Nodibinājums "Sociālo pakalpojumu aģentūra"	Citur neklasificēti sociālās aprūpes pakalpojumi	482 934	5
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	444 635	61
Nodibinājums "Riga.lv"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	288 146	15
Latvijas Universitātes kultūras, mākslas un izglītības jaunrades biedrība "JUVENTUS"	Kultūras iestāžu darbība	283 156	29
Rīgas Latviešu biedrība	Kultūras iestāžu darbība	240 796	22
Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība	Citur neklasificētu organizāciju darbība	222 121	26
Ventspils attīstības aģentūra	Citur neklasificētu organizāciju darbība	210 710	6

Kopumā, kā aprakstīts nodaļas sākumā, šeit veidojas pretruna, jo darbiniekus norādījušas 1164 organizācijas. Tajās organizācijās, kam ir darbinieki, to vidējais skaits – 4.16 (mediānas darbinieku skaits no tām, kas tādus norādījušas – 2). No šīm organizācijām 778 izdevumos par algām norādījuši "0" (līdzīga situācija redzama arī nodaļas sākumā un pētījuma 5. nodaļā – gadījumu analīzēs biedrībai "Ērmaņu muiža" ir norādīts darbinieku skaits, bet tam pretī nav izdevumu par algām. Tātad tas skaidrojams ar nepilnībām/atšķirīgām pieejām gada pārskatu aizpildīšanā, pie darbiniekiem norādot personālu, kas ir biedri, brīvprātīgie vai tml., bet atalgojumu par darbu nesaņem). **Kopumā tātad no visām 3397 organizācijām 386 (11%) ir tādas, kam ir norādīti darbinieki un kam ir norādīti izdevumi pozīcijā *Algas*. Tāpat pārsteidzoša ir pretējā situācija – 108 organizācijas**

**2017. gadā ir norādījušas izdevumus pozīcijā *Algas*, bet nav norādījušas darbiniekus, kas atkārtoti liek domāt par nepilnībām gada pārskatu aizpildīšanā.**

Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi par algām 2017. gadā: 9 593 704 eiro.

### **Sociālās apdrošināšanas maksājumi**

Organizāciju skaits, kas norādījušas izdevumus par sociālās apdrošināšanas maksājumiem 2017. gadā: 448 (13% no visām organizācijām). Izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem robežās no 1 eiro līdz 365 810 eiro (*Rīgas Ebreju kopiena*). Organizācijām, kam ir lielākais darbinieku skaits un lielākie izdevumi par algām, attiecīgi ir arī lielākie izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem.

Tabula 17. Izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem lielāki par 100 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem (eiro)</b>
Rīgas Ebreju kopiena	Citur neklasificētu organizāciju darbība	365 810
"APECEF"	Sākumizglītība	214 542
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	116 192

Vidējie izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 4494 eiro. Mediānas izdevumi šajā pozīcijā – 854.50 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi par sociālās apdrošināšanas maksājumiem 2017. gadā: 2 013 355.24 eiro.

### **Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums un norakstīšana**

Organizāciju skaits, kas norādījušas izdevumus par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu 2017. gadā: 684 (20% no visām organizācijām). Izdevumi par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu ir robežās no 12 eiro līdz 327 190 eiro (*Nodibinājums "COP Latvia"*).

Tabula 18. Izdevumi par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu lielāki par 100 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Izdevumi par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu (eiro)</b>
Nodibinājums "COP Latvia"	Reliģisko organizāciju darbība	327 190
"Latgales reģiona attīstības aģentūra"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	309 947
Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības un attīstības biedrība	Vēsturisku objektu un līdzīgu apmeklējuma vietu darbība	215 976

Vidējie izdevumi par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 4006 eiro. Mediānas izdevumi šajā pozīcijā – 1026.5 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi par pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojumu un norakstīšanu 2017. gadā: 2 740 088.91 eiro.

### Citi izdevumi

Organizāciju skaits, kas norādījušas citus izdevumus 2017. gadā: 2098 (62% no visām organizācijām). Citi izdevumi robežās no 1 eiro līdz 4 410 873 eiro (*Borisa un Ināras Teterevu fonds*).

Tabula 19. Citi izdevumi lielāki par 500 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Citi izdevumi (eiro)</b>
"Borisa un Ināras Teterevu fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	4 410 873
Rīgas Ebreju kopiena	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 875 765
Novum Riga Charitable Foundation	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 645 369
Fonds "Baltijas muzikālās sezonas"	Profesionālu organizāciju darbība	1 427 705
Nodibinājums "Riga.lv"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	974 745
"LATVIJAS UNIVERSITĀTES FONDS"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	573 541
"Svētku fonds"	Reklāmas aģentūru darbība	501 201

Vidēji *Citi izdevumi* 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 18 950 eiro. Mediānas *Citi izdevumi* – 1744 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi pozīcijā *Citi izdevumi* 2017. gadā: 39 756 516.61 eiro

### Nodokļi

Organizāciju skaits, kas norādījušas pozīciju *Nodokļi* 2017. gadā: 246 (8% no visām organizācijām). Nodokļi norādīti robežās no -9505 eiro (*Augusta Kauliņa kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas biedrība*) līdz 103 798 eiro (*Nodibinājums "ELM MEDIA"*). Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi pozīcijā *Nodokļi* 2017. gadā: 317 778.6 eiro.

### Izdevumi kopā

Organizāciju skaits, kas norādījušas izdevumus 2017. gadā: 2291 (67% no visām organizācijām). Izdevumi kopā ir robežās no 1 eiro līdz 4 481 128 eiro (*Borisa un Ināras Teterevu fonds*).

Tabula 20. Kopējie izdevumi lielāki par 1 000 000 eiro 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Organizācija</b>	<b>Nozares apraksts</b>	<b>Kopējie izdevumi (eiro)</b>
"Borisa un Ināras Teterevu fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	4 481 128
Rīgas Ebreju kopiena	Citur neklasificētu organizāciju darbība	3 824 079
"LATVIJAS UNIVERSITĀTES FONDS"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	2 222 455
Novum Riga Charitable Foundation	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 819 885
"APECEF"	Sākumizglītība	1 640 062
Fonds "Baltijas muzikālās sezonas"	Profesionālu organizāciju darbība	1 460 890
Nodibinājums "Riga.lv"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	1 333 069
DOBELES MŪZIKAS SKOLAS ATBALSTA BIEDRĪBA	Izglītības atbalsta pakalpojumi	1 177 971
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	1 043 573

Vidējie kopējie izdevumi 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 29 520 eiro. Mediānas kopējie izdevumi – 3971 eiro. Kopējie nevalstisko organizāciju izdevumi 2017.

gadā: 67 631 338.71 eiro. Arī izdevumu pozīcijas organizācijas pamatā nediferencē, norādot tikai *Kopējos izdevumus*. Kopā ir 27 organizācijas, kas norādījušas izdevumus visās no pozīcijām – *Naudas maksājumi personām, Materiālu izdevumi, Algas, Sociālās apdrošināšanas maksājumi, Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums un norakstīšana, Citi izdevumi*. Joprojām liela daļa pamatā izdevumus norāda sadaļā *Citi izdevumi* – kopumā tāda ir 861 organizācija no tām, kam vispār ir izdevumi (861 no 2291 jeb 38%), kas visus izdevumus norāda pozīcijā *Citi izdevumi*, pārējās vietās atstājot nulles. Izdevumus 2017. gadā norādījusi 2291 organizācija, savukārt ieņēmumus – 2215 organizācijas, ko var skaidrot ar jau iepriekšējos gados uzkrāto līdzekļu tērēšanu, attiecīgi 2017. gadā jaunu finansējumu nepiesaistot (kopā 76 organizācijām).

## IEŅĒMUMU UN IZDEVUMU STARPĪBA

Tabula 21. Kopējā kultūras nevalstisko organizāciju darbība pēc to rezultātiem 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

Starpība	Organizāciju skaits	% no visām organizācijām
Negatīva	1094	32%
0	1205	36%
Pozitīva	1098	32%

Tabulā redzams, ka 36% organizāciju strādā ar ieņēmumu un izdevumu līdzsvaru jeb “pa nullēm”. No šīm 1205 organizācijām 147 apgroza naudas līdzekļus – tām ir ieņēmumi un izdevumi, un gadu ir izdevies noslēgt līdzsvarā. **Atlikušās 1058 organizācijas (jeb 31% no kopējā kultūras nevalstisko organizāciju skaita) 2017. gada laikā savā organizācijā neapgroza nekādus naudas līdzekļus – šis ir saimnieciski neaktīvo organizāciju loks, kuru vienīgā aktivitāte 2017. gada laikā ir bijusi gada pārskata iesniegšana**, kas, iespējams, norāda uz kādu iespējamu darbību nākotnē, ja organizācija netiek likvidēta. Atlikušie 64% organizāciju sadalās divās vienlīdzīgās daļās – puse no tām strādājušas ar ieņēmumu pārsvaru, bet otra puse – ar izdevumu pārsvaru.



Tabula 22. Organizācijas, kas gadu noslēgušas ar lielāko ieņēmumu pārsvaru pār izdevumiem 2017. gadā.  
Avots: Lursoft datu bāze

Organizācija	Nozares apraksts	Ieņēmumu pārsvars pār izdevumiem (eiro)
Novum Rīga Charitable Foundation	Citur neklasificētu organizāciju darbība	3 138 785
Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonds	Muzeju darbība	1 747 371
Latvijas Okupācijas muzeja biedrība	Muzeju darbība	1 680 047

Tabula 23. Organizācijas, kas 2017. gadu noslēgušas ar 200 000 vai lielāku izdevumu pārsvaru pār ieņēmumiem.  
Avots: Lursoft datu bāze

Organizācija	Nozares apraksts	Izdevumu pārsvars pār ieņēmumiem (eiro)
"Rietumu Bankas labdarības fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	-401 602
"LATVIJAS UNIVERSITĀTES FONDS"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	-342 271
"Borisa un Ināras Teterevu fonds"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	-273 397
"Latgales reģiona attīstības aģentūra"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	-271 462
Fonds "Baltijas muzikālās sezonas"	Profesionālu organizāciju darbība	-262 217
Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības un attīstības biedrība	Vēsturisku objektu un līdzīgu apmeklējuma vietu darbība	-243 960
Nodibinājums "Rīga.lv"	Citur neklasificētu organizāciju darbība	-216 276
DOBELES MŪZIKAS SKOLAS ATBALSTA BIEDRĪBA	Izglītības atbalsta pakalpojumi	-200 771

Tā kā organizācijas piesaista finansējumu projektiem, kas pārsniedz gada robežas, tad veidojas situācijas, kad izdevumu pārsvars pār ienākumiem gada beigās var būt liels, bet trīs gadu periodā izlīdzinās. Vērtējot visa sektora (3397 organizāciju) darbību kopumā, jāsecina, ka tas darbojas veiksmīgi, vismaz **3 gadu periodā ieņēmumiem ikgadēji par aptuveni 7 miljoniem pārsniedzot izdevumus.**

Tabula 24. Kopējā nevalstisko organizāciju (sektora) ieņēmumu un izdevumu starpība 2015.-2017. gadā.  
Avots: Lursoft datu bāze

Gads	2015	2016	2017
<b>Starpība</b>	7 545 353	6 763 764.9	6 942 680.29

## BILANCE

Bilance atspoguļo organizācijas darbību no organizācijas darbības sākuma līdz aktuālajam darbības gadam. Ja ieņēmumi kādā no darbības gadiem ir lielāki un vērtējot tikai viena gada posmu, secinājumi var būt pārsteidzīgi, tad bilances analīze dod priekšstatu, kāda ir organizācijas finanšu situācija kopumā.

Analizējot 2015.-2017. gada bilances 3397 kultūras un mākslas nevalstiskajām organizācijām, jāsecina, ka nozares pašu kapitāls ir pozitīvs un debitoros finanšu līdzekļi (2015. gadā – 4 519 725 eiro; 2016. gadā – 5 485 989 eiro, 2017. gadā – 6 434 632 eiro) pret kopējo bilanci ir samērīgi. Analīzē ir ņemtas vērā visas iesniegtās bilances, lai sniegtu ieskatu nozares kopējā situācijā.

Tabula 25. Kopējās nozares bilances izmaiņas 2015.- 2017. gadam (EUR). Lursoft datu analīze. Avots: Lursoft datu bāze

Balances pozīcija	2015	2016		2017	
	Kopā bilance	Kopā bilance	+/-	Kopā bilance	+/-
ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI	58 822 592	59 949 187	1 126 595	61 235 597	1 286 410
I NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI	205 102	186 218	-18 884	209 181	22 963
II PAMATLĪDZEKĻI	47 907 662	48 262 821	355 159	48 726 101	463 280
1. Nekustamais īpašums	18 953 891	19 502 764	548 873	19 606 281	103 517
2. Pārējie pamatlīdzekļi	28 949 118	28 760 057	-189 061	29 119 820	359 763
III ILGTERMIŅA FINANŠU IEGULDĪJUMI	10 709 828	11 520 373	810 545	12 300 315	779 942
1. Akcijas un daļas	10 171 875	10 690 063	518 188	11 316 513	626 450
2. Ilgtermiņa aizdevumi	537 953	830 310	292 357	983 802	153 492
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI	36 100 089	41 465 954	5 365 865	46 208 172	4 742 217
I KRĀJUMI	1 584 885	2 099 852	514 967	1 395 662	-704 190

Balances pozīcija	2015	2016		2017	
	Kopā balance	Kopā balance	+/-	Kopā balance	+/-
1. Materiāli	1 050 687	1 102 906	52 219	529 908	-572 998
2. Preces	534 198	996 224	462 026	865 754	-130 470
II DEBITORI	4 519 725	5 485 989	966 264	6 434 632	948 643
III VĒRTSPAPĪRI	9 794 273	9 498 793	-295 480	11 144 002	1 645 209
IV NAUDA	20 201 258	24 492 560	4 291 302	27 243 406	2 750 846
KOPĀ AKTĪVI	94 922 733	101 546 606	6 623 873	107 453 299	5 906 693
I FONDI	78 390 356	85 345 413	6 955 057	90 243 083	4 897 670
1. Pamatfonds	14 386 797	15 691 848	1 305 050	16 117 075	425 228
2. Mērķfondi	10 342 022	12 117 331	1 775 309	10 808 194	-1 309 137
3. Rezerves fonds	53 666 446	57 536 235	3 869 789	63 317 814	5 781 579
3.1. Iepriekšējo gadu rezerves fonds	-19 542	51 170 454	51 189 996	55 199 378	4 028 924
3.2. Pārskata gada rezerves fonds	-10 473	5 730 239	5 740 712	8 059 913	2 329 674
II ILGTERMIŅA KREDITORI	10 742 642	9 579 232	-1 163 410	8 429 446	-1 149 786
1. Ilgtermiņa aizņēmumi no kredītiestādēm	207 368	259 870	52 502	252 732	-7 138
2. Citi aizņēmumi	10 527 981	9 313 632	-1 214 349	8 172 547	-1 141 085
III ĪSTERMIŅA KREDITORI	5 893 331	6 657 915	764 584	8 780 673	2 122 758
1. Īstermiņa aizdevumi no kredītiestādēm	217 618	219 697	2 079	1 125 170	905 473
2. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	419 133	435 162	16 029	561 066	125 904
3. Pārējie kreditori	5 067 473	6 001 563	934 090	7 092 944	1 091 381
KOPĀ PASĪVI	94 921 388	101 582 642	6 661 254	107 453 275	5 870 633

Lai arī kopumā nozarē nav lieli finanšu resursi, kopējā situācija ir pozitīva, jo ir uzlabojusies organizāciju finansiālā kapacitāte. Nozarē nepieaug parādi, citi aizņēmumi ir ar negatīvu pieaugumu, un balance ir pozitīva. Jāsecina, ka lai arī nedaudz, tomēr katru gadu samazinās kopējie aizņēmumi. Analizētajā laika posmā ir mainījusies uzskaites metodika

par iepriekšējo gadu rezervju uzkrājumu, tāpēc 51 miliona uzskaitījums iepriekšējo gadu rezervēs nav analizējams nozares kontekstā. Tā kā saskaņā ar likumu NVO nav saimnieciskās darbības veicēji, tad gan materiālos, gan precēs nav vērojama līdzekļu uzkrāšana, kas atbilst organizāciju darbības virzienam – pakalpojumu sniegšanai.

Kopumā nozares vidējā organizācija ir neliela, no 2015. gadā 27942.7 eiro līdz 2017. gadā 31631.8 eiro pasīvos, tomēr katru gadu ar lielāku bilanci. Nozares vidējā organizācija nevar finansēties no kredītiestādēm, jo ir mazs pašu kapitāls, bet pozitīvā tendence, ka aktīvos arī katru gadu periodā 2015.-2017. gads ir vairāk finanšu resursu.

Tabula 26. Vidējā nozares uzņēmuma balance 2015. - 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze

<b>Bilances pozīcija</b>	<b>2017</b>	<b>2016</b>	<b>2015</b>
ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI	18 026	17 648	17 316
I NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI	62	55	60
II PAMATLĪDZEKĻI	14 344	14 207	14 103
1. Nekustamais īpašums	5 772	5 741	5 580
2. Pārējie pamatlīdzekļi	8 572	8 466	8 522
III ILGTERMIŅA FINANŠU IEGULDĪJUMI	3 621	3 391	3 153
1. Akcijas un daļas	3 331	3 147	2 994
2. Ilgtermiņa aizdevumi	290	244	158
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI	13 603	12 207	10 627
I KRĀJUMI	411	618	467
1. Materiāli	156	325	309
2. Preces	255	293	157
II DEBITORI	1 894	1 615	1 331
III VĒRTSPAPĪRI	3 281	2 796	2 883
IV NAUDA	8 020	7 210	5 947
KOPĀ AKTĪVI	31 632	29 893	27 943
I FONDI	26 566	25 124	23 076
1. Pamatfonds	4 745	4 619	4 235
2. Mērķfondi	3 182	3 567	3 044

<b>Bilances pozīcija</b>	<b>2017</b>	<b>2016</b>	<b>2015</b>
3. Rezerves fonds	18 639	16 937	15 798
3.1. Iepriekšējo gadu rezerves fonds	16 249	15 063	-6
3.2. Pārskata gada rezerves fonds	2 373	1 687	-3
<b>II ILGTERMIŅA KREDITORI</b>	<b>2 481</b>	<b>2 820</b>	<b>3 162</b>
1. Ilgtermiņa aizņēmumi no kredītiestādēm	74	76	61
2. Citi aizņēmumi	2 406	2 742	3 099
<b>III ĪSTERMIŅA KREDITORI</b>	<b>2 585</b>	<b>1 960</b>	<b>1 735</b>
1. Īstermiņa aizdevumi no kredītiestādēm	331	65	64
2. Nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	165	128	123
3. Pārējie kreditori	2 088	1 767	1 492
<b>KOPĀ PASĪVI</b>	<b>31 632</b>	<b>29 904</b>	<b>27 943</b>

Saskaņā ar ieņēmumu un izdevumu analīzi nozarē kopumā  $\frac{2}{3}$  no organizācijām nav aktīvas, līdz ar to arī vidējās organizācijas bilance ir ap 30 000 eiro. Pozitīvi vērtējams vidējās organizācijas bilances pasīvu pieaugums par 5-7 % gadā. Apgrozāmo līdzekļu pieaugums vidējās organizācijas bilancē no 10627 eiro 2015. gadā ir pieaudzis līdz 13602.6 eiro 2017. gadā, liecinot par nelielu, bet stabilu kopējo finanšu kapacitāti nozarē.

## **Secinājumi**

2017. gadā  $\frac{2}{3}$  kultūras NVO nav bijis pieņemts darbā neviens darbinieks. No šīm 2233 organizācijām, 927 organizācijām ieņēmumi 2017. gadā ir bijuši 0 eiro, tātad varam pieņemt, ka 927 organizācijas jeb 27% no kopējā kultūras NVO skaita 2017. gada laikā nav uzrādījuši ne darbiniekus, ne ieņēmumus, bet tikai iesniegušas gada pārskatus. Savukārt no tām 1164 organizācijām, kas norādījušas darbiniekus, 355 (jeb 10% no kopējā skaita) ieņēmumi 2017. gadā ir bijuši 0 eiro, radot jautājumu, no kāda finansējuma darbiniekiem 2017. gadā maksātas algas? Iedziļināšanās šo organizāciju darbībā liek apšaubīt gada pārskatu aizpildīšanas principus, par darbiniekiem uzrādot cilvēkus, kas

atalgojumu darba algas formā nesaņem. Līdz ar to arī pārējie dati par darbinieku skaitu zaudē ticamību, ņemot vērā atšķirīgos gada pārskatu aizpildīšanas principus – visticamākais, organizāciju skaits bez darbiniekiem ir vēl lielāks.


Sīkāk analizējot organizāciju izdevumus, situācija ir grūti interpretējama – no 3397 organizācijām 386 (tikai 11%) ir tādas, kam ir norādīti darbinieki un kam ir norādīti izdevumi pozīcijā *Algas*. Tāpat pārsteidzoša ir pretējā situācija – 108 organizācijas 2017. gadā ir norādījušas izdevumus pozīcijā *Algas*, bet nav norādījušas darbiniekus, kas atkārtoti liek domāt par nepilnībām gada pārskatu aizpildīšanā.

Lursoft datu bāzē pieejamā informācija liecina, ka kultūras NVO kopējais skaits (tās, kas iesniedz darbības gada pārskatu) ir būtiski atšķirīgs no tā skaita, kas gada laikā veic kādas aktivitātes savu mērķu sasniegšanai.

2015.-2017. gada bilances 3397 kultūras un mākslas nevalstiskajās organizācijās sniedz ieskatu kopējā nozares finanšu situācijā, kurā, lai arī organizācijas ir nelielas, nozares pašu kapitāls ir pozitīvs un debitoros nav lieli finanšu līdzekļi, kas ļauj secināt, ka lai arī nedaudz par 5-7%, tomēr katru gadu uzlabojas kopējā finansiālā situācija nozarē. Vērtējot nozares (3397 organizāciju) darbību kopumā, jāsecina, ka tās darbojas ar pozitīvu ieņēmumu – izdevumu balansu, vismaz 3 gadu periodā ieņēmumiem ikgadēji par aptuveni 7 miljoniem pārsniedzot izdevumus. Kopumā kultūras NVO sektors ir sadrumstalots, liels īpatsvars ar organizācijām nediferencē savus ieņēmumus un izdevumus, bet uzskaita tos sadaļā *Citi ieņēmumi* un *Citi izdevumi*.

Salīdzinot kultūras NVO datus ar biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” veikto NVO sektora finanšu pārskatu par 2017.gadu, jāsecina, ka kultūras NVO ir ievērojami mazāki ieņēmumi pozīcijās – biedru naudas iemaksas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, dotācijas, kā arī no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums, kur kultūras NVO sasniedz tikai 3%, kamēr kopējais NVO sektors 6%. Turpretim 2017.gadā kultūras NVO saņēmuši krietni vairāk ziedojumus kā NVO sektors kopumā.

Izvērtējot kultūras NVO ieņēmumus (ziedojumi, dāvinājumi, dotācijas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, biedru naudas, iestāšanās un citas gadskārtējās iemaksas, citi ieņēmumi) par 2017. gadu, ieņēmumi ir tikai 62% biedrību un nodibinājumu, kas par 2017.



gadu ir iesniegušas gada pārskatus, tātad 38% no datu bāzē esošajām nevalstiskajām organizācijām gada laikā nav piesaistījušas finansējumu, bet tām var būt izdevumi, ja tiek tērēti iepriekšējos gados uzkrātie līdzekļi (šādas ir 76 organizācijas). 1058 organizācijas (jeb 31% no kopējā kultūras nevalstisko organizāciju skaita) 2017. gada laikā savā organizācijā neapgroza nekādus naudas līdzekļus – šis ir neaktīvo organizāciju loks, kuru vienīgā aktivitāte 2017. gada laikā ir bijusi gada pārskata iesniegšana, kas, iespējams, norāda uz kādu iespējamu darbību nākotnē, ja organizācija netiek likvidēta.

Lielākā daļa no organizācijām (65%) ir spējušas piesaistīt finansējumu tikai līdz 10 000 eiro gadā (26% pat tikai līdz 1000 eiro gadā). Tā kā ieņēmumi liecina par spēju piesaistīt finansējumu, bet apgrozāmie līdzekļi ir nelieli, tad jāsecina, ka kultūras NVO pamatā koncentrējas uz īstermiņa aktivitātēm finansējuma piesaistei, nevis sistemātisku darbību finansējuma nodrošināšanā.

Organizāciju skaits, kas norādījušas ieņēmumus no ārvalstu fondiem 2017. gadā: 116 (3% no visām organizācijām) un organizāciju skaits, kas norādījušas saņemtas dotācijas 2017. gadā: 647 (19% no visām organizācijām). Tā kā pozīcijā *dotācija* ir arī piesaistītais projektu (t.sk. starptautiskais) finansējums, tad  $\frac{1}{5}$  daļa kultūras NVO piesaista finansējumu projektu konkursos un NVO atbalsta programmās.

Vērtējot visa sektora (3397 organizāciju) darbību kopumā, jāsecina, ka nozares finansiālā darbība ir ar pozitīvu tendenci, vismaz 3 gadu periodā ieņēmumiem ikgadēji par aptuveni 7 miljoniem pārsniedzot izdevumus.

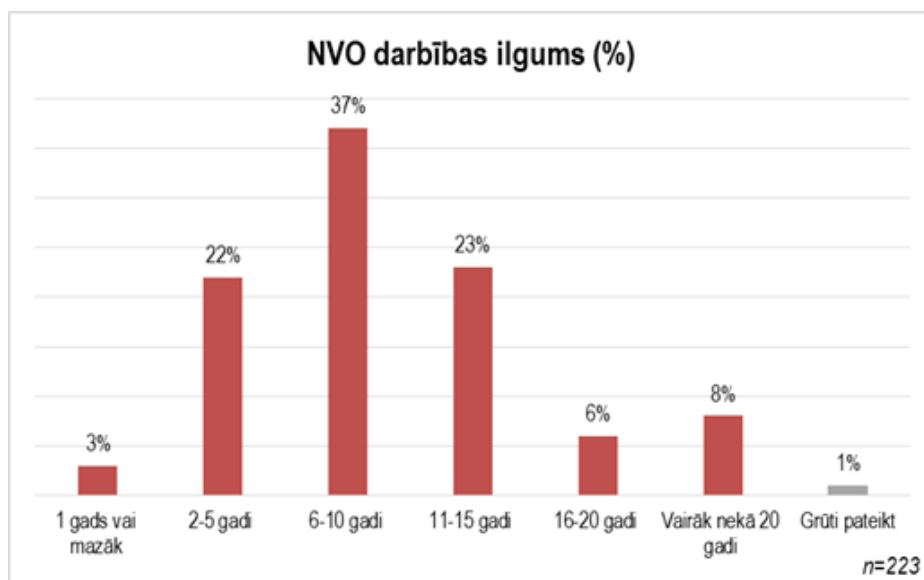
Lai gada pārskati sniegtu detalizētu un pārskatāmu informāciju, kas palīdzēt novērtēt nozares problemātiku un veidot politikas plānošanas dokumentus nozares attīstības veicināšanai, būtu nepieciešams veidot metodiskos materiālus gada pārskata aizpildīšanai ar skaidrojumu, kāpēc un kā datu detalizēta norādīšana dod iespēju uzlabot kopējo situāciju nozarē.

## 2.2. Kultūras jomas NVO viedokļu un pieredzes izpēte (elektroniskās aptaujas dati)

Lai iegūtu datus, kas papildinātu Lursoft datu bāzē pieejamo informāciju, tika veikta mērķa grupas kvantitatīva aptauja. Kā jau minēts, aptaujas sasniegtā izlase bija 223 respondenti. Šajā apakšnodaļā tiks raksturoti aptaujā iegūtie kultūras jomas NVO pārstāvju viedokļi par viņu pārstāvētās organizācijas darbības ilgumu, teritoriālo pārklājumu, darbinieku un brīvprātīgo skaitu, ieņēmumiem un izdevumiem, finansējuma piesaisti u.c. (skat. aptaujas maketu pielikumā). Šajā apakšnodaļā analizētie dati jāinterpretē ņemot vērā to iegūšanas metodi – aptauju. Respondentu viedoklis var atšķirties no datiem, kurus organizācija sniedz VID un interpretējams kā **pašnovērtējums** (metodoloģijas aprakstu skatīt nodaļā “Pētījuma metodoloģija”).

Vairums respondentu ir NVO ar 6-15 gadu darbības ilgumu (kopā 60%), kamēr 25% atbildējušo NVO darbojas 5 gadus un mazāk. Kopumā 14% NVO darbojas 16 gadus un vairāk.

Attēls 38. NVO darbības ilgums. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



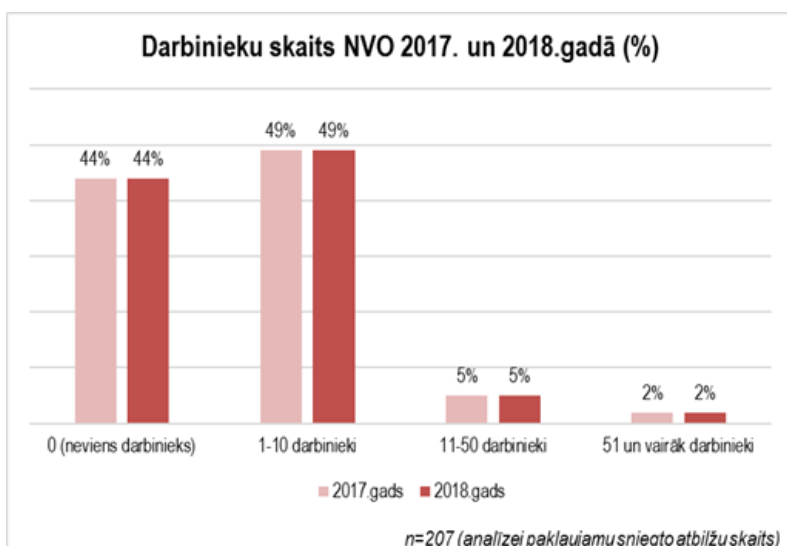
Līdzīgi kā secināts kultūras jomas NVO kvantitatīvajā saimnieciskās darbības analīzē, arī aptaujas dati parāda, ka NVO darbinieku skaits 2017.-2018. gadā ir neliels – 49% tie ir 1-10 darbinieki, kamēr 44% norādījuši, ka tiem nav neviena darbinieka. Redzams, ka gadu griezumā tas ir nemainīgs rādītājs.



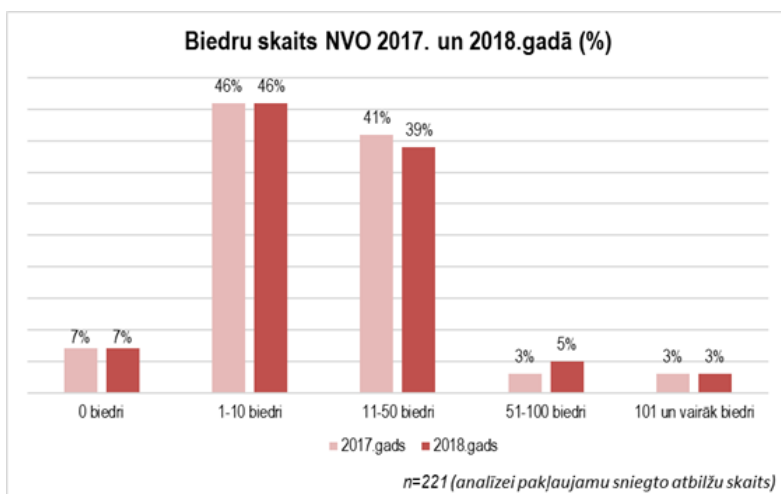
Tāpat tikai nedaudz 2 gadu laikā ir mainījies organizāciju biedru skaits. Lielākā daļa no aptaujas respondentu pārstāvētajām organizācijām (87% 2017. gadā un 85% 2018. gadā) ir organizācijas ar 1 līdz 50 biedriem, kamēr abus gadus 7% no organizācijām ir bez biedriem.

32% aptaujāto NVO nepiesaista brīvprātīgos, savukārt pārējie 68% no organizācijām brīvprātīgos ir piesaistījušas, turklāt diezgan lielā apjomā. Vidēji 43% organizāciju piesaistījušas 1-10 brīvprātīgos, 21.5% organizāciju – 11-50 brīvprātīgos, bet atlikušie vidēji 3.5% piesaistījuši brīvprātīgos lielā skaitā – virs 51.

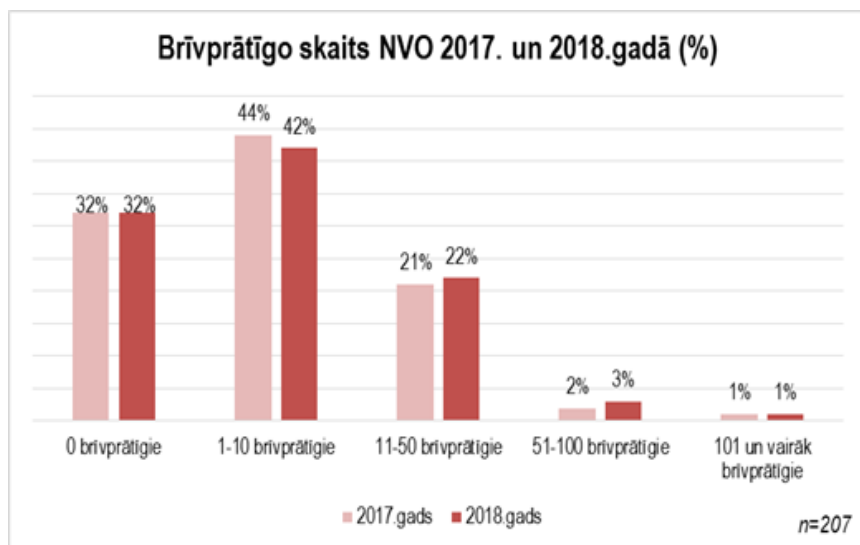
Attēls 39. NVO darbinieku skaits 2017. un 2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Attēls 40. NVO biedru skaits 2017. un 2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



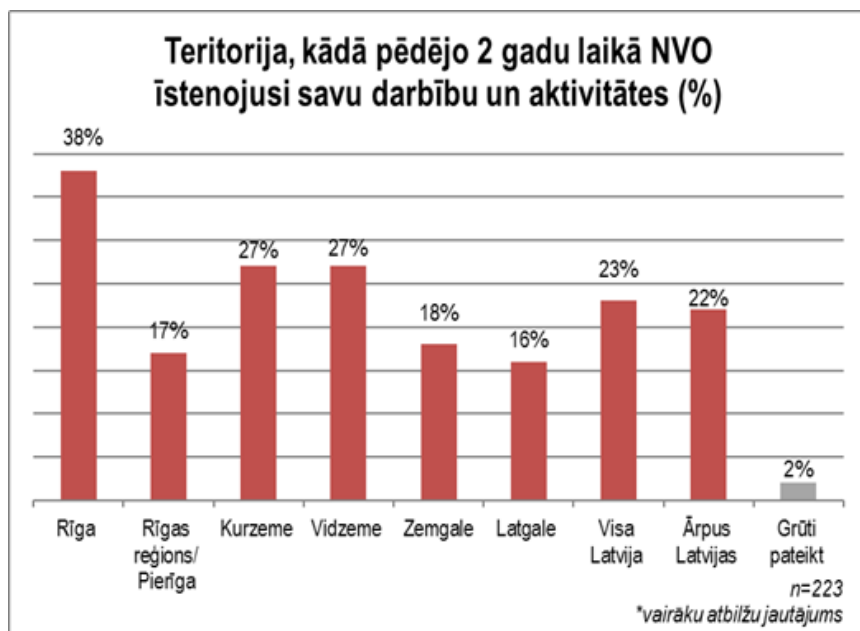
Attēls 41. NVO brīvprātīgo skaits 2017. un 2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



### NVO darbības teritoriālais pārklājums

Elektroniskās aptaujas dati liecina, ka, neatkarīgi no reģistrācijas vietas, liela daļa NVO darbojas un aktivitātes īsteno vairākos reģionos. Visvairāk aptaujāto NVO darbojas Rīgā (38%), vienlīdz daudz Kurzemē un Vidzemē (27%), Zemgalē – 18%, bet Latgalē – 16%. 23% darbojas visā Latvijā, bet gandrīz tikpat daudz (22%) – ārpus Latvijas.

Attēls 42. Teritorija, kādā pēdējo divu gadu laikā NVO īstenojusi savas aktivitātes. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



## NVO finansējums

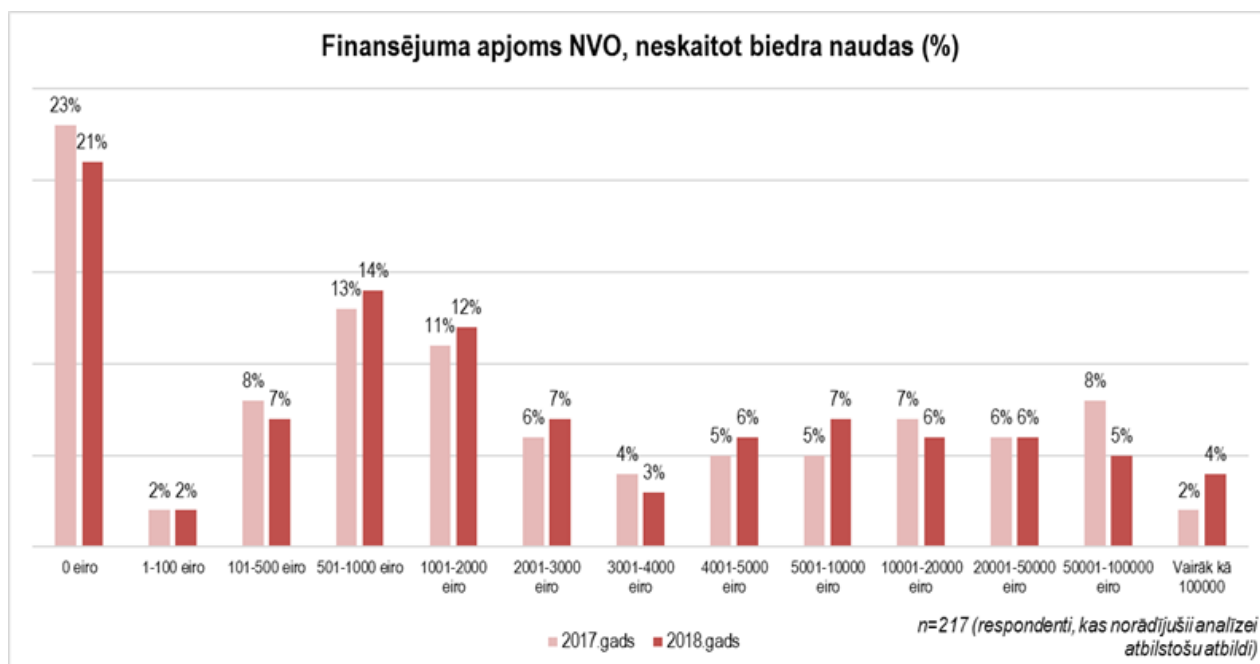
Elektroniskajā aptaujas dati liecina, ka tikai 17% NVO ir iespēja sistemātiski piesaistīt finansējumu savas darbības nodrošināšanai, bet vēl 34% uzskata, ka drīzāk ir nekā nav šādas iespējas. Tātad mazliet mazāk nekā puse no NVO nespēj sistemātiski piesaistīt finansējumu savas darbības nodrošināšanai.

Fondu un projektu konkursu līdzekļi (63%) ir būtiskākais finanšu avots NVO darbības uzturēšanai. 33% aptaujāto norāda valsts vai pašvaldību dotācijas, 30% – ziedojumus, dāvinājumus, 29% – ieņēmumus no saimnieciskās darbības. 27% norādījuši gadskārtējās iemaksas (piem., biedra naudas). Finansējuma apjoms gadā (neskaitot biedra naudas) ir ļoti dažāds – ir NVO, kuras 2017. un 2018. gadā īstenojušas darbību bez finansējuma (mazliet vairāk kā 20%), savukārt aptuveni 10% finansējums bijis līdz 100 eiro, bet aptuveni 20% – no 501 līdz 1000 eiro. Vidēji 27% NVO finansējums bijis 1001-5000 eiro robežās. Aptuveni 15% NVO bijis 5001-20000 eiro liels finansējums. Pārējie aptuveni 15% strādājuši ar vairāk nekā 20000 eiro lielu finansējumu.

Attēls 43. Finanšu avoti, kurus NVO vērtē kā būtiskākos savas darbības uzturēšanai. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



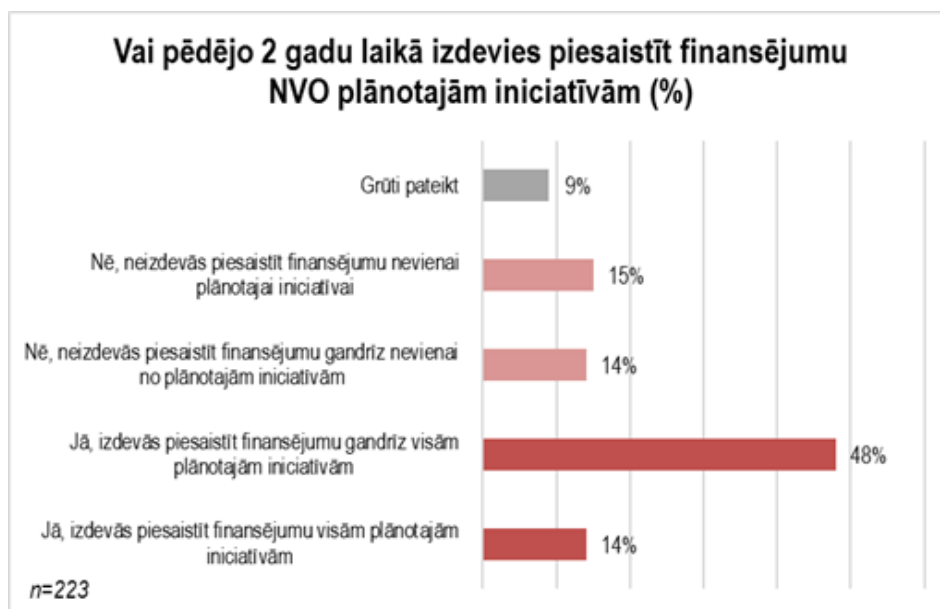
Attēls 44. Finansējuma apjoms NVO, neskaitot biedra naudas, 2017. un 2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



49% NVO finansējuma apjoms nemainījās 2018. gadā pēc Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma izmaiņām, savukārt 11% tas samazinājās. Tikai 1% finansējuma apjoms palielinājās, kamēr 38% bija grūti atbildēt uz šo jautājumu. 76% norādīja, ka pēc likuma izmaiņām NVO netika piesaistīti līdzekļi no citiem (jauniem) avotiem, savukārt tikai 5% norādīja, ka tika piesaistīti līdzekļi no citiem avotiem.

48% aptaujāto NVO norāda, ka pēdējo 2 gadu laikā izdevies finansējumu piesaistīt gandrīz visām plānotajām iniciatīvām, 14% tas izdevies visām plānotajām iniciatīvām. Tās NVO, kas norādīja, ka finansējumu pilnībā vai gandrīz nemaz nebija izdevies piesaistīt, kā trīs galvenos šķēršļus min to, ka projekts netika atbalstīts, ka bijuši pārāk lieli administratīvie un birokrātiskie šķēršļi, ka nepietiek cilvēkresursu.

Attēls 45. Finansējuma piesaistīšana plānotajām NVO iniciatīvām 2017.-2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

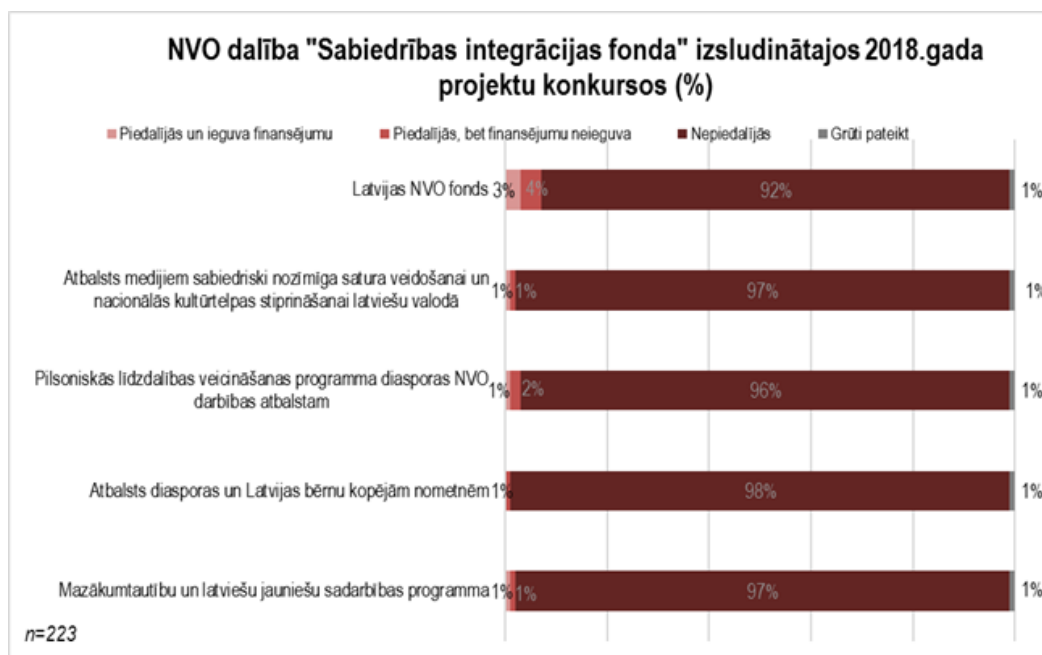


70 respondenti minēja 86 NVO darbības aspektus, kam ir grūtības piesaistīt finansējumu. Visbiežāk minētie aspekti bija darbinieku/ personāla atalgojums (17 reizes), pasākumi/ aktivitātes (12 reizes), telpu nodrošinājums/ iekārtojums/ remonts (10 reizes), specifiskas konkrētās NVO darbības (9 reizes), administratīvi izdevumi (5 reizes), degviela/ transports (5 reizes).

17% aptaujāto NVO 2017.-2018. gadā piesaistījušas ārvalstu finansējumu, visbiežāk tas bijis Eiropas Savienības fondu un programmu finansējums (14 gadījumos), mazliet retāk citu valstu valdību finansējums (12 gadījumos) un citu starptautisku fondu un programmu finansējums (11 gadījumos).

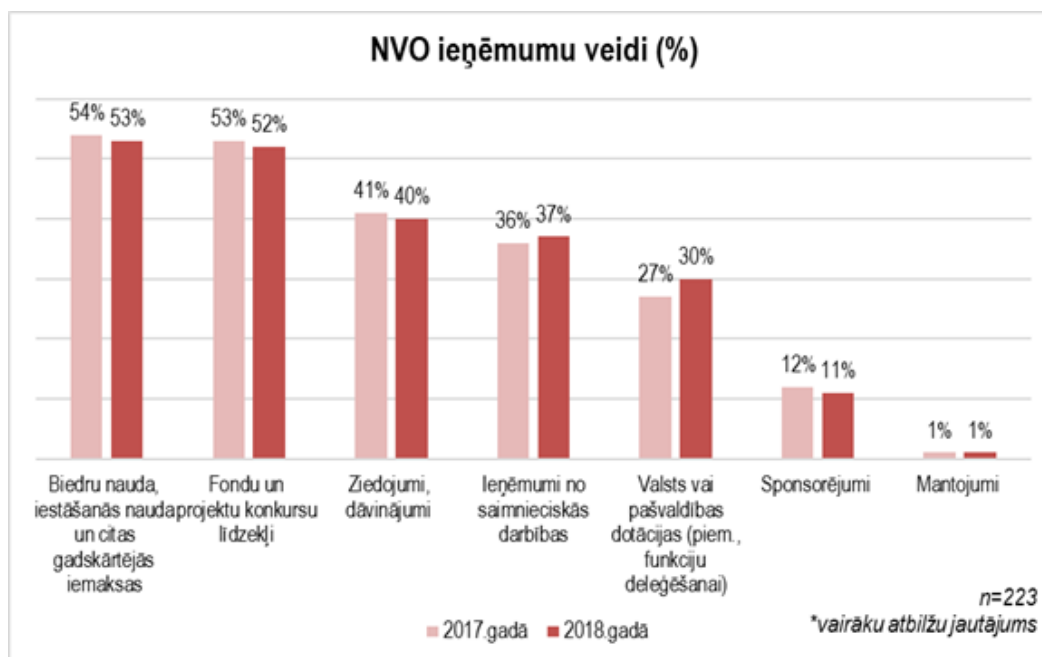
Kopumā NVO pasīvi iesaistījušās *Sabiedrības integrācijas fonda* izsludinātajos projektu konkursos 2018. gadā. 1-3% piedalījušies un arī finansējumu ieguvuši, savukārt 1-4% piedalījušies, bet finansējumu nav ieguvuši.

Attēls 46. NVO dalība "Sabiedrības integrācijas fonda" projektu konkursos. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



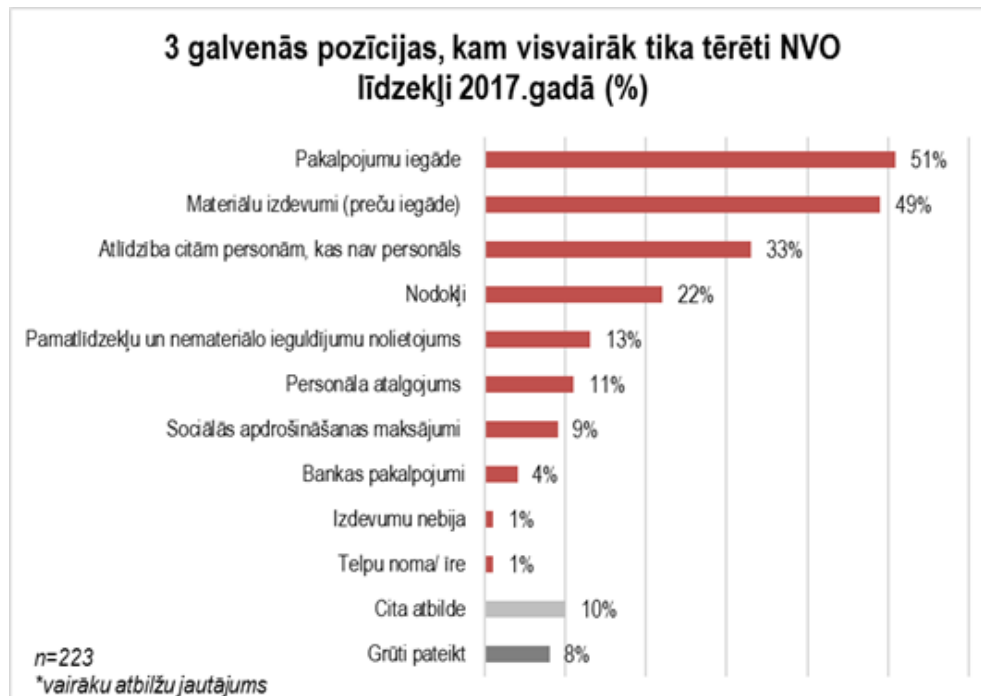
Galvenie NVO ieņēmumu veidi kā 2017., tā 2018. gadā, kā liecina elektroniskā aptauja, ir biedru naudas un fondu un projektu konkursu līdzekļi – vairāk kā puse NVO norādījušas šīs atbildes. Ap 40% norādījuši ziedojumus un dāvinājumus. 36-37% tie bijuši ieņēmumi no saimnieciskās darbības, bet ap 30% – dotācijas.

Attēls 47. NVO ieņēmumu veidi 2017.-2018. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



Galvenokārt NVO savus līdzekļus tērē pakalpojumu iegādei (51%), materiālu izdevumiem (49%) un atalgojumā citām personām, kas nav NVO personāls (33%). Izmaksu TOP5 vēl iekļaujami nodokļi (22%) un pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums (13%).

Attēls 48. Trīs galvenās pozīcijas, kam NVO visvairāk tērēja līdzekļus 2017. gadā. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja

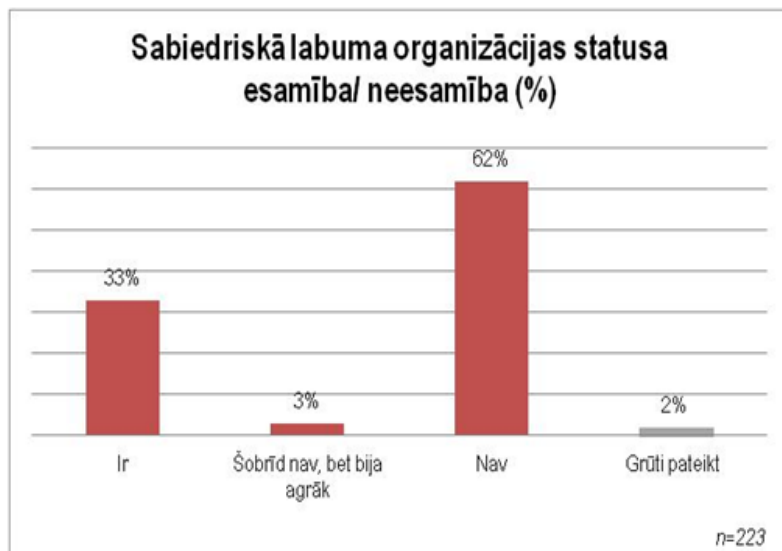


Pie atbildes cits norādīts: apkures ierīkošanas izdevumi biroja telpās; Balva muzejam par starptautiska sadarbības projekta organizēšanu, atbalsts biedriem, kuri piedalās ICOM konferencēs ar referātiem, Muzeju nakts organizēšanas izdevumi, biedra naudas pārskaitšana uz Parīzi; Biedrība pārtraukusi darboties; Dalības maksa starptautiskajās organizācijās; Draudzības festivāls Gruzijā; izdevumi jauniešu dalībai pilnveides nometnēs; izdevumi "fonds ziedot.lv" projekta "Atbalsts pensijas vecuma cilvēkiem"; komunikācijas un uzturēšanās izdevumi; Koncertbraucienu organizācijas izdevumi; mājaslapas uzturēšana; pamatdarbības nodrošināšanai; Pasākumiem: Speķa diena Ventspilī un Ukrainu kultūras dienas Ventspilī 09.-12.08.18; reklāma, aģiņas, skatuves un skaņas aparatūras noma, par naktsmītnēm viesu māksliniekiem un citi līdzīgi izdevumi; Sociālais atbalsts; telpu īre un reklāmas izdevumi; tika pabeigts ES 2.gadu projekts; transporta pakalpojumi; Veselības rehabilitācijām; VID nepamatots sods par gada pārskatu!; ziedoņi (pārtikas pakas)

### Kultūras NVO, kuras ieguvušas sabiedriskā labuma organizācijas statusu

Elektroniskās aptaujas dati parāda, ka šobrīd 33% aptaujāto NVO ir sabiedriskā labuma organizācijas statuss, savukārt 3% tas ir bijis agrāk, bet šobrīd vairs nav, tātad lielākā daļa kultūras jomas NVO darbojas bez sabiedriskā labuma organizācijas statusa.

Attēls 49. Sabiedriskā labuma organizācijas statusa esamība/ neesamība. Avots: Kultūras jomas nevalstisko organizāciju aptauja



## Secinājumi

Aptaujas dati liecina, ka, neatkarīgi no reģistrācijas vietas, liela daļa NVO darbojas un aktivitātes īsteno vairākos reģionos. Tas ir būtisks secinājums, jo no Lursoft datu bāzes iespējams iegūt informāciju tikai par NVO juridisko adresi.

32% aptaujāto NVO nepiesaista brīvprātīgos, savukārt pārējie 68% no organizācijām brīvprātīgos ir piesaistījušas, turklāt diezgan lielā apjomā. Vidēji 43% organizāciju piesaistījušas 1-10 brīvprātīgos, 21.5% organizāciju – 11-50 brīvprātīgos, bet atlikušie vidēji 3.5% piesaistījuši brīvprātīgos lielā skaitā – virs 51.

70 respondenti minēja 86 NVO darbības aspektus, kam ir grūtības piesaistīt finansējumu. Visbiežāk minētie aspekti bija darbinieku/ personāla atalgojums (17 reizes), pasākumi/ aktivitātes (12 reizes), telpu nodrošinājums/ iekārtojums/ remonts (10 reizes), specifiskas konkrētās NVO darbības (9 reizes), administratīvi izdevumi (5 reizes), degviela/ transports (5 reizes).

17% aptaujāto NVO 2017.-2018. gadā piesaistījušas ārvalstu finansējumu, visbiežāk tas bijis Eiropas Savienības fondu un programmu finansējums (14 gadījumos), mazliet retāk citu valstu valdību finansējums (12 gadījumos) un citu starptautisku fondu un programmu finansējums (11 gadījumos).



### 3. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju pārstāvju viedokļu un pieredzes kvalitatīvās izpētes rezultāti

Lai iegūtu kontekstuālu kultūras NVO darbības izvērtējumu, tika veikta kultūras jomas nevalstisko organizāciju pārstāvju padziļināta pieredzes un viedokļu izpēte par

1. nevalstiskā sektora lomu valstī un kultūras nozarē;
2. kultūras NVO darbības mērķiem kopumā un konkrētās jomās;
3. nepieciešamību sadarboties un apvienoties NVO asociācijās,
4. kultūras NVO lomu kultūrpolitikas uzdevumu īstenošanā, valsts funkciju deleģējuma iespējām;
5. kultūras NVO darbību veicinošajiem un traucējošajiem faktoriem;
6. priekšnosacījumiem ilgtspējīgas kultūras NVO darbības attīstībai, t.sk. par nodokļu politikas ietekmi uz nevalstisko organizāciju darbību;
7. finansējuma avotiem
  - 7.1. līdzekļu piesaiste no valsts un pašvaldību budžeta programmām un projektu konkursiem;
  - 7.2. par privātā finansējuma piesaistes iespējām, sponsoru, ziedotāju un mecenātu lomu un sadarbības modeļiem;
  - 7.3. par kultūras NVO starptautiskā finansējuma piesaistes iespējām.

Nodaļā netiks analizēti NVO sektora darbības juridiski noteiktie mērķi<sup>16</sup> un teorētiski pieņēmumi par nevalstisko organizāciju darbības pamatprincipiem, bet tiks sniegts nozares ekspertu pieredzē balstīts skatījums.

Viedokļu izpēte notika, izmantojot padziļinātās intervijas ar

1. dažādu kultūras NVO darbības jomu pārstāvjiem, kopumā 15 informantiem;
2. NVO sektora ekspertiem (Latvijas Pilsoniskās Alianses pārstāvjiem, Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācijas pārstāvjiem, projektu konkursu administratoriem u.c.), kopumā 6 ekspertiem;
3. kultūras norišu sponsoriem un mecenātiem (3 informantiem).

<sup>16</sup> Biedrību un nodibinājumu likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=81050>, skatīts 2.12.2018

Padziļināto interviju temati tika piemēroti konkrētā eksperta pieredzei, bet ar visiem tika runāts par iepriekš nosauktajiem tematiem. Pēc datu ieguves tika veiktas interviju transkripcijas un viedokļu analīze atbilstoši tematiem un ekspertu grupām. Nozares ekspertu viedokļi apkopoti, grupējot dominējošos un izceļot specifiskos viedokļus. Informantu izteikumus nevar vispārināt, taču tie ļauj labāk izprast jautājumus, kuri nav izpētāmi ar kvantitatīvām metodēm. Nodaļā bagātīgi izmantoti informantu interviju transkripciju dati (saskaņā ar kvalitatīvās metodoloģijas pamatprincipiem), lai argumentētu secinājumus un atziņas. Citāti atspoguļoti tuvu informantu izteikumiem, tiem nav piemērota literārā rediģēšana, lai saglabātu izteikuma jēgas un nozīmes, tāpēc tie satur sarunvalodai raksturīgu viedokļa formulējuma stilu.

### **3.1. Nevalstiskā sektora loma valstī un kultūras nozarē**

Šajā apakšnodaļā tiks raksturoti ekspertu viedokļi par NVO sektora kopējo nozīmi un specifisko lomu kultūras nozares attīstībā, nodalot pozitīvos un negatīvos nozīmes vērtējumus. Viens no būtiskākajiem faktiem, kas var raksturot NVO sektora lomu kādā sabiedrībā, teritorijā vai tautsaimniecības sektorā, ir reģistrēto (Biedrību un nodibinājumu reģistrā) NVO skaits un to aktivitātes rādītāji, tomēr, jau iepriekš aprakstītas problēmas, kas apgrūtina metodoloģiski korekti fiksēt noteiktā laika periodā aktīvās NVO un specifiski – kultūras NVO. Tā kā ieņēmumi ir nozīmīgs ekonomiskās aktivitātes un arī – jebkādas aktivitātes rādītājs, tad šis fakts rada pamatojumu publiskajā telpā izskanējušajai diskusijai par neatbilstību starp reģistrēto NVO skaitu un to NVO skaitu, kuras īsteno savos mērķos definētās aktivitātes un var radīt jēlcādu ietekmi uz nozari.

Kvantitatīvo rādītāju interpretāciju un skaidrojumu sekmē padziļināto interviju (24 informanti) dati ar NVO darbības ekspertiem.

Arī eksperti, raksturojot NVO sektora lomu, norāda uz vairāku institūciju centieniem identificēt NVO aktivitātes indikatorus un statistiskos rādītājus, jo īpaši, nepieciešamību identificēt aktīvās NVO starp visām Lursoft datu bāzē reģistrētajām, lai fiksētu patieso sektora ietekmi:

*Finanšu ministrija lēš, ka, uzskaitot iesniegtos gada pārskatus – tas varētu būt veids, kā atšķirt aktīvās NVO un pasīvās. Tur ir aptuveni kādi 11 000 / 12 000, tas ir kādi 10 000 mazāk par to, kas reāli parādās datos. Ja mēs*

skatāmos skaitļus, cik no visām šīm organizācijām ir tādas, kas pēc būtības ir aktīvas un tiešām kaut ko dara? Tas cipars ir vēl mazāks. Par pilsonisko aktivitāti – Skandināvija ir priekšgalā, viņiem laikam 60% cilvēku pilsoniski aktīvi darbojas nevalstiskajās organizācijās un, kā sākās Austrumeiropas postpadomju valstīs, ir liels kritiens uz 20% un mazāk procentiem, cik cilvēki vispār ir iesaistīti. Latvijā ir vispārēji dati, kuri ir parādījušies, nemāku teikt, vai tas ir ļoti precīzi, bet 5% – 15% aktivitāte no cilvēkiem, kas kaut kur ir iesaistījušies. Te ir jautājums par kultūras organizācijām, jautājums vai tajos padomīt procentos ir ieskaitīti arī tautas deju ansambļi, kori un visas šīs institūcijas, kas arī formāli bieži vien ir nevalstiskās organizācijas.

Informanta minētie skaitļi nav uzskatāmi par pētījuma kvantitatīvo datu daļu, un pētnieki neuzņemas atbildību par to ticamību, taču vēlamies akcentēt eksperta viedokli par to, ka NVO darbības ietekmes novērtējums iespējams, ja tiek veikta precīza NVO darbības statistiskā uzskaitē, jo īpaši aktīvu un pasīvu NVO nodalīšana šajā uzskaitē.

*Kad tiek uzlikti rādītāji, cik tad nozare ienes un cik tā ir pelnīt spējīga, uzrādās arī tie rezultāti, kas patiesībai neatbilst. Respektīvi ļoti dažāds ir tas sektors, drīzāk varētu teikt tā, ka varbūt trūkst tādi instrumenti, ar kuriem izmērīt. Nevar mērīt tā pēc viena paņēmiena, jo tad parādās nepareizi rezultāti.*

Neskatoties uz neatbilstību starp NVO statistiskās uzskaites sistēmās apkopoto NVO skaitu un aktīvu darbību īstenojošo NVO skaitu, līdzšinējie pētījumi aktualizē vairākas tendences, kas norāda uz NVO sektora **nozīmes un lomas pieaugumu** gan valstī kopumā, gan tieši kultūras nozarē. Kultūras NVO aptaujā gandrīz 80% respondenti norāda, ka viņu pārstāvētās NVO darbība bijusi aktīva. Tiesa, jāņem vērā, ka to NVO daļa, kuru pārstāvji atbildēja uz anketas jautājumiem, visticamāk, pārstāv aktīvo NVO daļu. Tomēr, arī lielākā daļa Latvijas NVO ekspertu atzīst, ka NVO sektora nozīme arvien pieaug.

*NVO attīstības tendence ir pozitīva, mēs attīstāmies, mums ir izveidojušās dažās nozarēs pietiekami lielas un spēcīgas nevalstiskās organizācijas, kas spēj aizstāvēt kopīgas sabiedrības intereses.*

*Nevalstiskais sektors ir ļoti nozīmīgs, jo tikai tādā veidā mēs varam nokļūt pie kaut kāda rezultāta, kur ir iesaistītas visas sabiedrības daļas un tas ir ārkārtīgi būtiski. ...pieredze, kas nāk no ...Rietumeiropas, ... ir pierādījusi to, ka tas tā strādā.*

*Man liekas, ka Latvijā vispār NVO nozīme aug pēdējā laikā ļoti. Cilvēki arī respektē nevalstiskā sektora lomu – tiešām var just kādu septiņu-astoņu gadu laikā, varbūt pat varētu teikt visu desmit gadu laikā, – tā ietekme ir strauji augusi.*

Vienlaikus jāatzīst, ka ir risks veikt plašus vispārinājumus attiecībā uz NVO sektora darbības nozīmes vērtējumu, jo vairākkārt eksperti norāda uz **NVO neviendabību** aktivitātes, darbības mēroga, funkciju, finanšu avotu daudzveidības un apjoma ziņā.

*Es domāju, ka Latvijā ir ļoti dalīti. No vienas puses ir lieli monstri, sporta biedrības, piemēram, kas pat īsti neskaitās biedrības, un tad ir tās otras, normālās organizācijas, kas strādā pa nakti, kam nav algota darbaspēka. Vēl ir arī trešā daļa, kas ir neaktīvas. Viņām nevar aizliegt būt, bet viņas sagroza statistiku. Kāda jēga turēt tādu biedrību, kur vispār neko nedara vai vienreiz gadā uzraksta Ziemassvētku apsveikumus kādam no biedrības. Ņemot vērā, kā es to redzu, ir šādi trīs bloki, es saprotu, ka mēs vairāk varam runāt par to vidējo. Kā normāls cilvēks saprot NVO, kas ir aktīva, kas darbojas, vai darbojas uz saviem biedriem, vai vērsta uz sabiedrību. Es šajā sarunā noteikti nedomāju par Olimpiskajām komitejām. Par Latviju, ja mēs skatāmies no punkta, kad mēs sākām un kā ir šodien, tad viss noteikti ir aktivizējies. Pēdējie gadi ir tie, kad sabiedrība ir sākusi saprast, ka caur nevalstisko būšanu var ietekmēt procesus. Salīdzinot lielākā kontekstā, Eiropas un citu valstu, varētu gribēt vēl lielāku ietekmi.*

Vairāku informantu izteikumos tiek atkārtoti runāts par “sagrozīto statistiku”, kas traucē veidot precīzu priekšstatu par NVO sektora daudzveidību, izteiktām atšķirībām finansējuma avotu un izdevumu struktūrā un citos aktivitātes rādītājos (darbinieku skaits, īstenoto aktivitāšu skaits un mērķauditorijas mērogs u.c.)

Intervijās respondenti norāda uz vairākiem **priekšnoteikumiem**, kas **aktivizē NVO darbību** dažādos laika posmos. Pirmkārt, tas ir finansējuma trūkums konkrētu aktivitāšu veikšanai, otrkārt, konkrētu problēmu aktualizācija sabiedrībā un to nonākšana arī politikas dienas kārtībā, treškārt, atsevišķu aktīvu cilvēku darbības nozīme NVO aktivitāšu uzturēšanā un lomas nostiprināšanā politikas veidošanā.

*1) Piemēram, ja mēs runājam par laikmetīgās kultūras NVO asociācijas izveidošanos, tad tas tieši bija tajā brīdī, kad bija krīze un kultūrai tika nogriezts finansējums. Latvijā nevalstiskais sektors ir tieši tas, kas uztur laikmetīgo kultūru. Protams, visi cilvēki, kas bija iesaistīti, mobilizējās, un tā radās šī institūcija, kas tagad turpina pastāvēt. Arī ilgtermiņā skatoties, piemēram, Bērnu slimnīcas fonds arī ir radies laikā, kad Bērnu slimnīca bija ļoti sliktā stāvoklī.*

*2) Ja gribi darboties nevalstiskajā sektorā vai interešu aizstāvībā, tad obligāti ir jābūt juridiski pierēģistrētai organizācijai, pretējā gadījumā nav iespējams ne paust viedokli, ne piesaistīt finansējumu.*

*3) Sociālo tīklu dēļ šobrīd aizvien vairāk sāk izplūst un paliek aizvien vieglāk saorganizēt cilvēkus vienota mērķa labā, bez noteiktas juridiskas formas, tas*

varbūt tas pats Feminisma forums vai Cenzūrai NĒ!, kas vienkārši ir kustība sociālajos tīklos, bet, piemēram, olšūnu likuma kontekstā tie bija individuāli cilvēki, kas to piketu organizēja, pārējiem dalībniekiem vienkārši šī tēma uzrunāja.

Es redzu arī situāciju, kas ir gan kultūras, gan literatūras, gan citām jomām raksturīga, ka veidojas tāda kā mazākuma diktatūra Latvijā, patiesībā nevalstiskās organizācijas. ...ir 3 – 5 biedri ar to aktīvo pozīciju, viņi panāk, piemēram, Saeimas lēmumu, par kuru valsts lielākā iedzīvotāju daļa nemaz nav sajūsmā. Saistībā ar literatūru bija viss tas skandāls par to tikumības mācību skolā. Principā tādas situācijas atkārtojas aizvien vairāk.

Otra lieta, ir izteikta aktivitāte brīžos, kad ir problēma, tad cilvēki samobilizējas neatkarīgi no finansējuma, vairāk brīvprātīgi.

Ekspertu viedokļi liecina, ka **kultūras NVO darbības nozīmi** nosaka gan NVO sektora vispārējās, gan specifiskās kultūras sektora iezīmes, kur vispārējās iezīmes visvairāk saistāmas ar NVO kā sabiedrības demokrātijas balstu un nozares internacionalizāciju, bet specifiskās **kultūras NVO** iezīmes ir saistāmas ar darbībām, kas nostiprina radošo brīvību, neatkarību no publiska finansējuma un kultūras nozīmi sabiedrībā.

Nevalstiskā sektora darbība kopumā, manuprāt, ir ārkārtīgi svarīga, ja mēs domājam par pilsonisku un demokrātisku sabiedrību. Tieši nevalstiskais sektors ir tas, kurā konkrētās valsts konkrētie iedzīvotāji var tiešā veidā runāt par savām interesēm un mēģināt realizēt tās pārmaiņas, kas viņiem liekas svarīgas un nozīmīgas, konkrēti šeit, tagad, šajā vietā, šajā laikā un tas ir veids, kā viņi var veidot savu dzīvi. Mēģināt veidot savu dzīvi labāku, nekā tā šobrīd viņiem šķiet. Tas ir ļoti nepieciešams. Nevalstisko organizāciju darbība ir demokrātiskas sabiedrības pastāvēšanas balsts, jo tas iedod pārliecību, ka katra cilvēka darbam, vārdam, domai ir spēks, vara un iespēja lietas mainīt. Tas vispārīgi. Kultūras nozarē kopumā visi tie paši augstāk minētie argumenti darbojas tāpat, plus vēl nāk tas, ka nevalstiskā sektora mākslas organizācijas var piedāvāt lielāku dažādību tajā izpratnē, kas ir māksla vai kas ir nozīmīgi kultūras produkti. Veidot un mainīt izpratni par kultūras un mākslas nozīmi te un tagad, cilvēku ikdienas dzīvē. Un arī ar savu darbību pierādīt radīšanas brīvības iespējamību, ka ne viss ir izmērāms tikai un vienīgi finansējuma apjomā, naudā un pirkšanas/pārdošanas attiecībās.

Eksperti, raksturojot vispārējo NVO nozīmi, uzsver šīs aktoru grupas spēju **pārņemt daļu pašvaldību un valsts funkcijas**.

Man liekas, ka NVO dara ārkārtīgi lielu darbu mūsu valstī, ārkārtīgi lielu. Diemžēl arī pašvaldības un valsts funkcijas paveic nevalstiskais sektors. Runājot par mūsu reģionu, tas ir ārkārtīgi daudz, ko dara NVO.

Tiesa, kvantitatīvie dati liecina, ka NVO skaits, kuru aktivitātes rādītāji apliecina objektīvu NVO gatavību pilnībā uzņemt konkrētu publiskā sektora (valsts un pašvaldību) funkciju izpildi, nav liels.

Dažādos kontekstos kā viena no NVO sektora iezīmēm tiek raksturota **spēja piesaistīt starptautisko finansējumu**.

*Manuprāt, NVO Latvijas kontekstā ir diezgan būtisks pienesums, ja mēs runājam par ekonomisko. Nevalstiskais sektors Latvijā ir ienesis milzīgas starptautiskās naudas. Manuprāt, gan saturiski, gan finansiāli, arī izpratnē par darba ētiku ir diezgan būtisks pienesums.*

Ekspertu intervijās tiek akcentēta gan NVO sektora nozīme sabiedrības viedokļa un interešu pārstāvēniecībā, gan konkrētu valsts un pašvaldību funkciju pārņemšanā un veiksmīgā izpildē.

Eksperti nosauc vairākus konkrētus ieguvumus, **ko Latvijas kultūras procesiem devušas NVO** aktivitātes, īpaši akcentējot, sektora spēju uzņemt līdera funkcijas kultūras nozares attīstībā un ilgtspējas sekmēšanā, kā arī sektora internacionalizācijā, laikmetīgās kultūras attīstībā, eksperimentālo un netradicionālo produktu attīstībā un citus ieguvumus.

*Eiropas valstīs nevalstiskā sektora loma atšķiras, bet, ja mēs runājam par Latviju, tad, ņemot vērā mūsu neseno vēsturi, nevalstiskais sektors ir ārkārtīgi būtisks līdz pat šai dienai.... Tie, kas tur strādā, uzņemas pilnu atbildību par to, ko mēs darām un šeit es nerunāju tikai par kultūru, arī mums ir jāuzņemas atbildība par mūsu dzīvotspēju un ilgtspēju, jo neviens cits to nedarīs.... Ja mēs skatāmies divdesmit, divdesmit piecu gadu robežās, faktiski tieši NVO aktivitātes ir tās, kas ir ievēdušas Latvijā laikmetīgo kultūru, starptautiskos procesus, dažādas nestandarta formas un veidus, kā sarunāties ar auditoriju, kā veidot mākslas darbus, un ir mainījis darba sadalījuma hierarhiju vai atbildības.*

*Manuprāt, nevalstiskajam sektoram ir divi tādi ļoti lieli bloki, viens ir pašiem kaut ko radīt, un otrs ir aizsargāt, lai kāds cits kaut ko nesabojā.*

Apkopojot ekspertu viedokļus, iespējams nosaukt būtiskākos ieguvumus, ko kultūras nozares attīstībai sniedz kultūras NVO darbība:

- Kultūras NVO veic tās darbības kultūras nozarē, ko neveic valsts un pašvaldību izveidotās kultūras organizācijas.

Mēs strādājam tajos laukos, kur nav tā valsts nauda, kura nav nosepta ar valsts pakalpojumiem, kur rodas kaut kāda iekšēja vajadzība. Mēs jau arī neesam nekādu lielu profesionāļu dibināta organizācija. Savukārt, laikmetīgajā mākslā, kas attiecas uz vizuālo mākslu, tur darbojas tikai nevalstiskais sektors. Ir muzeji, kas nodrošina saglabāšanu un mantojumu, bet ar to aktuālo mākslas procesu viņi praktiski nestrādā. Teātrī varbūt, tas nav tik izteikti, bet mēs noteikti esam tie, kas palīdz kustināt un to vidi mainīt, gan nodarbinātību, gan arī kvalitatīvo piedāvājumu.

- Kultūras NVO sniedz ieguldījumu novatorisku, eksperimentālu ideju, mākslas darbu un produktu attīstībā.

Mēs kā nevalstiskais sektors visu laiku esam tādā kā drusku avangardā, kas velk to nozari uz kaut kurieni un kustina. Pēc tam mēs redzam, tas, kas pie mums ir bijis pirms pieciem gadiem, kaut kādā veidā pārmantojas un aiziet uz organizācijām.

Visi atzīst, ka nevalstiskā sektora mākslas organizācijas piedāvā ļoti nozīmīgu atbalstu tieši mākslas attīstībai, piedāvā drošāku vidi jauniem māksliniekiem eksperimentiem savu ideju realizācijai, un vienlaicīgi piedāvā arī skatītājiem varbūt daudz pieejamākus mākslas notikumus vai tuvākus viņu ikdienai, vai elastīgāk, vieglāk, ātrāk reflektē to, kas notiek apkārtnē. Tas nevalstiskais sektors daudz drosmīgāk atļaujas, manuprāt, pastāvēt uz nekomerciālām formām un vienlaicīgi arī pieprasītāks.

Latvijā lielākā daļa kultūras nozares balstās uz valsts un uz nevalstisko sektoru, jo, nu, privātais vienmēr būs ļoti nozīmīgs kā uzņēmējdarbība, bet nevalstiskajam sektoram ir tā lieliskā iespēja veidot dažādus eksperimentālus projektus, par ko viņiem neviens nesītīs pa pirkstiem, ja kaut kur nebūs tik daudz apmeklētāju skaits, nebūs tik liels vai eksperiments neizdosies tā, kā sākotnēji ir domāts. Valsts tas noteikti ir stipri piesardzīgāk, šīs te rīcības, un tad vēl pašvaldības vai tādos pašvaldību kultūras centros cilvēki ļoti baidās eksperimentēt, bet tad, ja tu esi nevalstiskā sektora pārstāvis, tad tie eksperimenti tieši pretēji tiek ļoti cienīti un uzteikti. Tā kā es domāju, kultūras jomā tam ir gan radīšanas spēks, gan arī kultūras mantojuma, materiālā, nemateriālā aizsardzība, un tas arī lielā mērā gulstas uz dažādu biedrību pleciem.

Kultūrā tas ir ļoti svarīgi, lai mums nebūtu, ņemot vērā, ka Latvijā ir ļoti maz privāto filantropu, kas ir gatavi ieguldīt kultūrā, tad lielākais finansējums kultūrai nāk no valsts. Ir ļoti svarīgi, lai būtu nevalstiskās organizācijas, lai izvairītos no valsts kultūras propagandas. Ko jau mēs redzam, kas tā notiek, piemēram, simtgades kontekstā. Tie pasākumi ir ļoti vienveidīgi, mēs redzam, ka tiek ieguldīti lieli līdzekļi diezgan vienveidīgā repertuārā. Līdz ar to nevalstiskais sektors ir vairāk brīvs radošajā lidojumā, kur, protams, var būt vairāk kļūdas reizēm, bet tā kultūras scēna tiek dažādota.

- Kultūras NVO darbojas interešu pārstāvniecībā un kā politiskais lobijs.

*Mēs esam politisks lobijs. Mūsu uzdevums ir aizstāvēt savus biedrus, popularizēt literatūru, ko es teicu, un otrs, tā biedru sociālā aizstāvība, kas ir ļoti svarīgi. Latvijas mērogā arī. Tur ir pilnīgi redzama starpība, vai tu esi Radošo savienību biedrs šobrīd, vai to Radošo personu likumu kaut kā aizsardzība ir sākusi nākt. Vai tu esi žurnālists, kur ir arī tā kā Radošā savienība, bet viņi nav iestājušies Radošo savienību padomē, šai procesā nepiedalās, par ko man ļoti žēl.*

*Ja agrāk tas bija tā, ka kaut kāds bariņš trako kaut kur uzkāpj kokos un mēģina kaut ko nosargāt, tad tagad tiešām, kaut vai skatoties Rīgas piemēru, redzam, ka ir neskaitāmas apkaimju biedrības, kas ir apvienojušās aliansē un, tiklīdz viņi kaut ko pasaka, tā Rīgas dome saprot, ka viņi nedrīkst to viedokli neņemt vērā. Un ļoti daudz lietas, kas ir saistītas ar kaut kādiem likumu pārkāpumiem vai ar kaut kādām nelegālām rīcībām, man liekas, ir tikušas preventīvi novērstas tieši tādēļ, ka nevalstiskais sektors ir ļoti spēcīgs. Rīgas konteksts man ir tuvāks, bet arī Latvijas mērogā es varu teikt, ka ir gan šis nevalstiskā sektora atzars, kas rūpējas par to, lai viss valstī notiktu likumu kārtībā un lai netiktu veiktas vidi vai kādu citu nozari ietekmējošas darbības, tai skaitā arī kultūras.*

*Ja mēs runājam par ietekmi tieši lēmumu ziņā, sabiedrības, valsts procesu veidošanā, tad es ļoti priecājos, ka es redzu, ka tas arvien nostiprinās.*

*Mēs esam sargsuņi. Kas ir sargsuņi – organizācijas, kuras seko valdības lēmumu projektiem, un, ja kaut kur sāk svilt un kaut kas mums notiek par sliktu, tad mēs ceļam trauksmi un rakstām vēstules, ejam tikties ar valdības pārstāvjiem un deputātiem, un vēl joprojām šīs organizācijas tiek uzklaustītas, jo, ja tu esi viens, tu neko nevari panākt, bet ja tu ej 200 cilvēku vārdā vai vairāk cilvēku vārdā, tad tomēr arī likumdošana ir tāda, ka šīs sabiedrības viedoklis ir jāuzklausa.*

*Runājot par kultūras nevalstiskajām organizācijām, es pēdējos divus gadus darbojos Muzeju padomē. Un Latvijas Muzeju padome ir tā vieta, kur konsultatīvā veidā var ieteikt savas idejas vai apspriest to, kas tālāk iet uz Kultūras ministriju.*

- Kultūras NVO kā pašiniciatīvā un entuziasmā balstīts dzinējspēks kultūras nozares attīstībai.

*Es vienmēr esmu bijusi ļoti liels nevalstisko organizāciju fans, jo man šķiet, ka tās ir viens no lielākajiem, bet arī nenovērtētākajiem dzinējspēkiem ekonomikā... Nevalstiskajās organizācijās cilvēki apvienojas no brīva prāta, uz entuziasma pamata. Tad viņi deg par to ideju, ko viņi vēlas īstenot. Viņi redz to lietu, ko viņi grib attīstīt, un tad apvienojas, izveidojot organizāciju, kas izaug lielāka vai mazāka un šo te lietu attīsta. Tādēļ man šķiet, ka tādas organizācijas, kur pamatā ir liels entuziasms, vienmēr ir liela vērtība.*



*Es domāju jebkurai formai ir sava vieta un sava atbildības sfēra. Bet to [darbības] nišu, ko aizpilda NVO, patiesībā nekas cits jau neaizpilda. Pašvaldībai ir savas kaut kādas atbildības, ko tā uzņemas, piemēram, brīvā laika saturisku veidošanu. Valstij ir sava profesionālās mākslas uzturēšana. Un tām nevalstiskajām paliek tās, kaut kādas specifiskās, tās nišas, var teikt tādi robiņi, kāpēc varbūt ieguļamies tajā kopējā puzzle. Kuras varbūt ļoti grūti pat nodefinēt būtu, jo katra tā nevalstiskā organizācija ieņem kaut ko ļoti specifisku. Tieši tās specifiskās lietas. Tās ir ļoti saistītas ar tādu sirdsdegsmi, to, kas katru tur uzrunā.*

- Kultūras NVO kā valsts tēla popularizētājas.

*Un īstenībā tā literatūras popularizēšana ir valsts tēla popularizēšana. Ja mēs paskatāmies, teiksim, to pieredzi, kas ir Rietumu vai Ziemeļu valstīs, kur veido visādus valsts popularizācijas klipus un beigās saka, ka tas nestrādā. Un viens no ļoti efektīviem popularizācijas veidiem ir literatūras tulkojumi, šajā ziņā Rakstnieku savienības loma ir krietni lielāka nekā kaut kāda maza klubiņa loma.*

Kaut arī ekspertu izteikumos dominē viedokļi, ka NVO ir ietekmīgs spēks dažādu tautsaimniecības, tajā skaitā kultūras nozaru attīstībā, tomēr tiek izteikta arī **kritika NVO darbībai Latvijā un pausts negatīvs NVO darbības vērtējums.**

- Kā viena no visvairāk aktualizētajam salīdzinoši negatīvajām NVO darbības tendencēm tiek uzsvērtā darbības nestabilitāte un aktivitāšu vilņveidīgums. To rada organizāciju atkarība no ārvalstu un iekšējo finanšu instrumentu pieejamības periodiskuma un cikliskuma, kas saistīts ar budžeta plānošanas laika ietvaru gan ES, gan citās ārvalstu un nacionāla līmeņa organizācijās, kuru finansējums un programmas ir pieejamas NVO.

*Vispār nevalstiskā sektora attīstība pie mums, pirmkārt, ir vilņveidīga, bieži vien tas ir saistīts ar to, cik liels ārvalstu finansējums ir pieejams, vai tas ir Eiropas ekonomiskās zonas instruments, kas ir nevalstiskajam sektoram piešķirts, vai kaut kādā mērā tas ir valsts finansējums, piemēram, VKKF.*

- Otrs NVO darbības negatīvais vērtējums ir saistīts ar nepietiekamu finansējuma pieejamību NVO darbības nodrošināšanai.

*Es vērtēju kā sliktu NVO pozīciju. Viņa ir diezgan vāja. Tieši, droši vien, ekonomisko apsvērumu dēļ, jo nevalstiskajā sektorā ir ļoti maz piemēru, kur organizācijām ir tāds finanšu apjoms, kas būtu pielīdzināms biznesa vai valstiskajam sektoram. Tīri finanšu ziņā vai arī, piemēram, sociālo garantiju ziņā, NVO nav tas, ko piedāvā lielās korporācijas vai valsts.*

*Vispārīgi man liekas, ka mēs vēl atpaliekam no Rietumeiropas, ja tā var teikt, jo nav tik daudz iespēju valstiskā finansējuma atbalstam, kas varētu*

nodrošināt, ka darbojas regulāri un mērķtiecīgi. Respektīvi, ir jābūt vismaz vienam apmaksātam darbiniekam.

*Ir divējāda situācija. Teorētiski nevalstiskajam sektoram ierobežotība ir tāpēc, ka nav pastāvīgo ienākumu, viņi ir atkarīgi no projektiem un biedru naudām, bet pastāvīgu finanšu viņiem nav, ja nu vienīgi viņi saņem deleģēto finansējumu no kādas ministrijas. No otras puses, biedrībām ir daudz vieglāk veikt dažādus atjauninājumus. Es strādāju pašvaldības iestādē un es zinu, ka mēs esam pakļauti pašvaldībai un ļoti brīvi nevaram rīkoties. Ja es salīdzinu pēdējos divus gadus starp biedrību un muzeju, tad biedrībā ir daudz lielāka iespēja radīt savas idejas, ja ir idejas, biedrība var izdarīt ļoti daudz.*

- Kā NVO darbības negatīvs aspekts tiek pieminēta arī atsevišķi personību loma NVO, kur atsevišķi cilvēki NVO institucionālajā aizsegā cīnās par savām individuālajām interesēm.

*Varbūt mūsu sabiedrības ēnas puse ir tā, ka sabiedrības vairākums reizēm neizmanto savas tiesības. Tad ir tā situācija, ka trīs kaut kādi aktīvistu mums te lēkā pa galvu, bet neviens jau neliedz. Nodibini savu organizāciju, kuri ir pret šo aktivitāti, un ierosini kaut ko savu, un tad cīnāties tālāk.*

- Nekvalitatīvu produktu piedāvātāji dažādās mākslas nozarēs izmanto NVO juridisko formu, lai institucionalizētu savu statusu.

*Es neesmu pētījusi, kas ir tā juridiskā forma visiem tiem mazajiem teātriem, kas braukā pa bērnodārziem un bojā cilvēku priekšstatus par to, kas ir māksla. Bet, visticamāk, viņi arī ir kaut kādas biedrības. Lai vai kā, mēs nevaram runāt par to, ka nevalstiskās organizācijas šobrīd ir vienotas savā izpratnē gan par demokrātiju, gan arī par mākslas kvalitāti un vērtību.*

## **Secinājums**

---

Ekspertu viedokļi ļauj secināt, ka NVO sektors gan kopumā, gan specifiski kultūras nozarē ir ļoti neviendabīgs, taču dominē viedoklis, ka sektora nozīme pieaug, neskatoties uz atsevišķu NVO attīstības viļņveidīgo raksturu. Kultūras NVO nozīmi ietekmē gan kopējās NVO sektora attīstības iezīmes (valsts un pašvaldību funkciju deleģējums NVO, iespējas piesaistīt starptautisko finansējumu), gan specifiskas kultūras nozares attīstības tendences, kas rada kultūras NVO labvēlīgu darbības ietvaru. Tiek fiksēti arī negatīvi kultūras NVO nozīmes vērtējumi un kritiski NVO darbības raksturojumi.

---

### 3.2. Kultūras nevalstisko organizāciju darbības mērķu un specifikas raksturojums (dažādās kultūras nozarēs)

Kultūras nevalstisko organizāciju darbības vispārējo kontekstu veido gan Latvijas NVO sektora attīstības tendences kopumā, gan specifiskais organizāciju darbības ietvars, ko iespaido kultūras sektora attīstība un izmaiņas. Iepriekšējā apakšnodaļā tika atklātas kopējas iezīmes, kas raksturo kultūras NVO. Ir iespējams runāt arī par visam kultūras NVO sektoram raksturīgu dominējošo NVO dibināšanas motivāciju. Gan līdzšinējo, gan šī pētījuma ietvaros iegūtie dati liecina, ka kultūras NVO darbības uzsākšanu lielākajā daļā gadījumu nosaka centieni izvēlēties piemērotāko juridisko formu, kas visefektīvāk ļautu īstenot iecerētās kultūras un mākslas aktivitātes, institucionalizēt savu darbību, piedalīties dažādu finansējuma avotu, programmu konkursos un piesaistīt mērķu sasniegšanai nepieciešamo finansējumu. Visuzskatāmāk to pierāda pētījuma ietvaros veiktā kultūras NVO pārstāvju aptauja, kur 50% respondentu norāda, ka galvenais NVO dibināšanas iemesls bijis balstīts finanšu avotu apgūšanā<sup>17</sup>. Vienlaikus tika konstatēts, ka NVO sektoram raksturīga ļoti augsta aktivitātes, darbības motivācijas un tās izpausmju neviendabība. Šīs atšķirības pamato gan formāli, gan neformāli faktori. Vienu NVO darbības motivācijas un aktivitāšu spektra atšķirību daļu (formālo) nosaka fakts, ka saskaņā ar normatīvo regulējumu NVO aptver gan biedrības, gan nodibinājumus/ fondus, kuru statusa atšķirības (vienā gadījumā personu kopums, otrā mantas kopums: (1) *Biedrība ir brīvprātīga personu apvienība, kas nodibināta, lai sasniegtu statūtos noteikto mērķi, kam nav peļņas gūšanas rakstura.* (2) *Nodibinājums, arī fonds, ir mantas kopums, kurš nodalīts dibinātāja noteiktā mērķa sasniegšanai, kam nav peļņas gūšanas rakstura*<sup>18</sup>) lielā mērā nosaka gan mērķus, gan aktivitāšu apjomu, gan sociālās un ekonomiskās ietekmes noteikšanas atšķirības. Otru kultūras NVO darbības atšķirību formālo pamatojumu nosaka biedrību un nodibinājumu darbības jomu<sup>19</sup> klasifikācija, kur kultūras NVO ietver trīs biedrību un nodibinājumu jomu konkrētas apakšjomas. Uz darbības jomas (1) **Darba devēju organizācijas, arodbiedrības, profesionālās biedrības un nodibinājumi apakšjomu Profesionālās biedrības** ir attiecināmas visas deviņas

<sup>17</sup> Skatīt šo pētījuma ziņojumu 33. – 34. lpp.

<sup>18</sup> Biedrības un nodibinājumu likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=81050>, skat. 1.12.2018;

<sup>19</sup> Ministru kabineta noteikumi Nr. 779. Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>; skat. 1.12.2018;

Radošās savienības<sup>20</sup> (kuras izveidojušas profesionālo radošo organizāciju apvienību – Latvijas Radošo savienību padomi) un citas kultūras un mākslas nozares profesionālās organizācijas, kas apvieno vienas nozares vai profesijas uzņēmumus, nozares profesionāļus, lai veicinātu attiecīgās tautsaimniecības nozares vai darbības jomas attīstību, pārstāvētu savu biedru intereses, veicinātu pieredzes apmaiņu. (2) **Kultūras un atpūtas joma** un (3) **Plašsaziņas līdzekļu un komunikācijas joma** aptver biedrības un nodibinājumus dažādos kultūras sektoros un mākslas nozarēs.

Ņemot vērā šīs normatīvi noteiktās biedrību un nodibinājumu atšķirības, turpinājumā konspektīvi raksturosim kultūras NVO darbības jomās<sup>21</sup>, arī atšķirīgos kultūras un mākslas sektoros.

Arī eksperti norāda, ka ir sarežģīti runāt par vienotu kultūras NVO sektoru, jo atšķirības starp to dibināšanas motīviem, darbības mērķiem un aktivitātēm ir ļoti izteiktas. Šīs atšķirības nozares ekspertu skatījumā kalpo kā barjera vienotas kultūras NVO darbības valsts atbalsta sistēmas radīšanai. Eksperti iesaka veidot kultūras NVO klasifikāciju pēc to mērķiem, darbības mēroga un aktivitātes/ kvalitātes, jo tieši šie kritēriji tiek skatīti kā visbūtiskākie, kuri varētu kalpot kā arguments valsts atbalsta un finansējuma saņemšanai. Par NVO daudzveidību un atšķirībām runā vairāki eksperti.

*Ja mūzikas skolai ir nepieciešami papildus līdzekļi un vecāki ir gatavi tos vākt, tas ir normāli. Jautājums ir par kvalitāti, kā šī biedrība darbojas. Ja tiešām biedrība darbojas, ja vecāki iesaistās un ir aicināti sekot līdzī, piedalīties kopsapulcēs, biedru sapulcēs ar mērķi savākt naudu koncertam vai kam citam, tas ir pieņemami. Būtiskākais ir tas, ka cilvēki ir līdzaktīvi. Ir jāsaprot – cik daudz mums ir interešu aizstāvības biedrības, tās, kas cīnās plašākas sabiedrības jautājumu dēļ, vai tieši otrādi, piecu cilvēku biedrība, kas cīnās par motociklu markām? Es teiktu, ka tās otras ir cita veida biedrības.*

Eksperti uzsver arī NVO darbībā iesaistīto cilvēku skaita nozīmi NVO darbības mēroga noteikšanā, norādot uz saikni starp minēto parametru un valsts atbalsta kritērijiem.

*Mums ir ļoti daudz nevalstisko organizāciju, bet noteikta daļa darbojas vairāk šaurāku interešu aizstāvībai, bet ir arī lielās – gan tādas, gan tādas. Ja mēs sakārtotu šo klasifikatoru, tad beigtos arī tāda spekulācija, ka NVO ir ļoti daudz. Mēs tagad runājam par finansējuma palielināšanu nevalstiskajam*

<sup>20</sup> <http://www.makslinieki.lv/rado%C5%A1%C4%81s-savien%C4%ABbas/>, skatīts 01.12.2018

<sup>21</sup> Turpat, Ministru kabineta noteikumi Nr. 779. Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>; skat. 1.12.2018;

sektoram, bet pret to iebilst ar argumentu, ka ir divi cilvēki, kas apvienojas un paši savu sētu sakopj, un tagad viņiem vajadzētu dot valsts finansējumu – nu, nē. No otras puses, kāpēc gan šie cilvēki nevarētu apvienoties, kaut vai paplašinātās ģimenes biedrībā, tas ir pieņemami, ja viņi tā dara. Tas ir negatīvi nostādīts publiskajā telpā, kad nepieciešams saprast, kas tad ir nevalstiskais sektors. Ja tiktu sazīmēts un saklasificēts, kādās jomās NVO darbojas, kā tās atšķiras, tad pazustu arī šādi, muļķīgi argumenti.

No vienas puses ir lieli monstri, sporta biedrības, piemēram, kas pat īsti neskaitās biedrības, un tad ir tās otras, normālās organizācijas, kas strādā pa nakti, kam nav algota darbaspēka. Vēl ir arī trešā daļa, kas ir neaktīvas. Viņām nevar aizliegt būt, bet viņas sagroza statistiku. Kāda jēga turēt tādu biedrību, kur vispār neko nedara vai vienreiz gadā uzraksta Ziemassvētku apsveikumus kādam no biedrības... Es to redzu, ka ir šādi trīs bloki, es saprotu, ka mēs vairāk varam runāt par to vidējo. Kā normāls cilvēks saprot NVO, kas ir aktīva, kas darbojas, vai darbojas uz saviem biedriem vai vērsta uz sabiedrību.

Minētajos komentāros eksperti norāda gan uz biedrību daudzveidību dažādos tautsaimniecības sektoros, gan uz nepieciešamību saistīt kultūras NVO finansiālā atbalsta politiku ar tās darbības aktivitātes intensitāti un mērķiem, norādot gan uz NVO aptverto cilvēku daudzumu, gan darbības mērķiem, gan, jo īpaši – aktivitātes pakāpi un pārstāvēto interešu grupu skaitlisko mērogu.

*Ir ļoti dažāda veida nevalstiskās organizācijas. Mums ir daļa NVO, kas ir dibinātas pie skolām vai valsts kultūras iestādēm, kas darbojas kā atbalsta fondi. Tām ir sava specifika. Un tad ir kaut kādi interešu klubi, kuri varētu darboties arī bez konkrētas juridiskas formas, bet tiek izmantots kāds juridisks statuss, ja ir vajadzība piesaistīt pašvaldības vai valsts finansējumus. Kultūrā, man liekas, ir ļoti svarīgi, ja ir spēcīgas dažādu nozaru asociācijas, kas pārstāv to nozaru intereses. Piemēram, Radošo savienību padome, kas aptver vairākas konkrētas radošās jomas. Tie var būt ļoti labi sadarbības partneri kultūrpolitikas veidošanā.*

Minētie izteikumi papildina kultūras NVO aptaujas datus, kas liecina par ļoti atšķirīgiem organizāciju dibināšanas mērķiem. Viena no būtiskākajām pazīmēm, kas nosaka NVO darbības mērķus un būtiskākās iezīmes, ir tas, vai NVO ir izveidota, lai pārstāvētu radošo personu profesionālās grupas intereses (skat. 1.3. darbības jomu<sup>22</sup>), vai tai ir citi mērķi, kas saistīti ar konkrētu profesionālu un līdzdalības aktivitāšu veikšanu kādā no kultūras un

<sup>22</sup> Turpat, Ministru kabineta noteikumi Nr. 779. Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>; skat. 1.12.2018;

mākslas jomām<sup>23</sup> (skat. klasifikatorā Kultūras un atpūtas jomu un Plašsaziņas un komunikācijas jomu).

### **Profesionālās biedrības un nodibinājumi**

Dati liecina, ka gadījumos, ja organizācijā apvienojušies vienas profesionālās darbības jomas pārstāvji, to mērķi ir fokusēti, pietiekami skaidri un darbības spektrs paredz mērķtiecīgu interešu pārstāvniecību politisko lēmumu pieņemšanā.

**Latvijas Radošo savienību padome** ir lielākā kultūras nozares NVO, profesionālo radošo organizāciju apvienība, kas pārstāv kultūras nozarē strādājošo profesionālās, sociālās un ekonomiskās tiesības un intereses<sup>24</sup>. LRSP sevi pozicionē kā spēcīgāko kultūras lobiju, un tas ietekmē izteikti daudzpusīgu tajā ietilpstošo radošo savienību mērķu spektru. Pētījumā tika izvēlēti atšķirīgu kultūras NVO eksperti, tāpēc netika intervēti visu 9 radošo savienību pārstāvji, taču izvēlēto ekspertu izteikumi liecina par kopīgām profesionālo kultūras NVO darbības tendencēm.

Piemēram, rakstniecības nozarē, **Latvijas Rakstnieku Savienības**<sup>25</sup> vadība nosauc vairākus šīs organizācijas mērķus: literāro darbu izplatīšana, tulkojumu sekmēšana, rakstnieku popularizēšana, sadarbība ar valsts iestādēm šīs darbības organizācijā, konsultatīvs darbs, politisko lēmumu lobēšana u.c.

*Rakstnieku savienība īstenībā ir īpaša šajā ziņā, jo tā nav kaut kāda nevalstiskā organizācija, kurai ir kaut kāds viens-divi mērķi. Tā apvieno biedrus un patiesi grib kaut ko realizēt. Mēs esam profesionāla organizācija, un šis statuss beidzot ir atzīts. Mēs esam lielākā rakstnieku, literātu profesionālā organizācija Latvijā, mēs darbojamies pēc statūtiem. Un tas, kas tajos statūtos ir teikts, mūsu darbību arī nosaka. Pirmkārt, tā ir literatūras un rakstnieku popularizācija, kas tiek īstenota ļoti dažādās formās. Sākot ar sadarbību ar valsts struktūrām, līdz privātiem braucieniem... Ja mēs saucam piemērus sadarbībai ar valsti, tad es varu minēt lielo Londonas projektu, kurā Rakstnieku savienība bija viena no partneriem. Un mēs veicām vairākas, faktiski, valsts funkcijas, kuras mums ir deleģētas šo trīs gadu laikā. Tas vēl turpināsies līdz nākamā gada jūnijam. Arī starptautiskā mērogā ļoti bieži ir*

<sup>23</sup> Turpat, Ministru kabineta noteikumi Nr. 779. Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>; skat. 01.12.2018.

<sup>24</sup> <http://www.makslinieki.lv/>, skatīts 20.11.2018.

<sup>25</sup> <http://www.makslinieki.lv/Latvijas-Rakstnieku-savien%C4%ABba/>, skatīts 20.11.2018.

*slēgti līgumi... Rakstnieku savienība piedalās dažādos forumos, kurus rīko šo starpvalstu līgumu ietvaros.*

*Un viens no ļoti efektīviem popularizācijas veidiem ir literatūras tulkojumi, šajā ziņā Rakstnieku savienības loma ir krietni lielāka nekā kaut kāda maza klubiņa loma. Tas, ka mums šobrīd ir pāri pa 270 biedru, un es prognozēju, ka tuvākā gada laikā varētu būt pāri par 300 biedru, tas arī uzliek savus pienākumus.*

Nozares eksperts vairākkārt norāda uz ciešu sadarbību ar valsts institūcijām.

*Tā sadarbība ar valsts sektoru ir ļoti dažāda, mums ir gan līgumi ar ministrijām bijuši, nu, pamatā Kultūras ministriju, bet arī ar Izglītības ministriju mēs sadarbojamies. Ļoti bieži ir situācijas, kad zvana, piemēram, politiķi, prasa konsultāciju, un tie ir dažādi jautājumi.*

Tiesa, nozares eksperts norāda, ka nozare ir neviendabīga, aptver dažādas ieinteresētās puses, kuru mērķi un vajadzības ne vienmēr sakrīt. Kaut arī tiek atzīts, ka kopumā nozare nav sašķelta, tomēr interešu sabalansēšana aktualizēta kā problēma.

*Man liekas, Latvijas labais gadījums ir arī tas, ka mēs neesam sašķelti. Nozare ir neviendabīga, jo no vienas puses ir individuālais autors, tulkotājs ar savām interesēm, no otras puses ir izdevniecības, kas ir juridiskas struktūras, akciju sabiedrības vai komercsabiedrības, vai kaut kas tāds. Ir kopīgas intereses, ir arī grāmatu tirgotāji, kas tajā pašā ietilpst, un galu galā ir arī visas tipogrāfijas, kas arī ietilpst. Dažkārt ir tā, ka tās intereses sabalansēt ir diezgan grūti, un Latvijā tas īpašais ir tas, ka ir ārkārtīgi mazais tirgus, pie kura literatūrā jūs nekad nebūsiat pietiekami pārticis kapitālisma apstākļos.*

Rakstniecības nozares NVO darbībai izvirzīts plašs mērķu spektrs nozares daudzveidīgo aktoru grupu (rakstnieki, dzejnieki, tulkotāji, izdevniecības, tipogrāfijas, grāmatu tirgotāji utt.) interešu pārstāvēšanai, tai raksturīga cieša sadarbība ar kultūrpolitikas veidotājiem šo mērķu sasniegšanā.

Arī raksturojot **Latvijas Kinematogrāfistu savienības** mērķus<sup>26</sup>, eksperte norāda uz būtiskākajiem mērķiem nozarē, akcentējot nepieciešamību vairojot kino nozares prestižu un sniegt sociālo aizsardzību nozares profesionāļiem.

*Izdzīvot, saglabāt... kino, saglabāt tā labo slavu, celt tā prestižu!... Es uzskatu, ka mēs šobrīd esam uz ceļa. Mēs beidzot esam uz ceļa, es ceru, ka mūs nenostums atpakaļ grāvī, kur mēs bijām! Tas finansējums deviņdesmito gadu sākumā bija tik mizerabls, absolūti nekāds! Filmās, kas*

<sup>26</sup> <http://www.makslinieki.lv/Latvijas-Kinematogr%C4%81fistu-savien%C4%ABba/>

*Šajā laikā ir tapušas, ir ārkārtīgi daudz personiskās enerģijas un personiskā ieguldījuma, jo, lai pierādītu, ka kino pie mums ir un kino pie mums var tapt!*

Tāpat tiek norādīts, ka Kinematogrāfistu savienībai ir nozīme tās biedru materiālā un sociālā nodrošinājuma jautājumu risināšanā.

*Sociālekonomiskā nozīme varbūt ir tādā aspektā, ka mūs vēl joprojām "ņem galvā", uz mūsu vēstulēm atbild, piemēram, Rīgas dome. Mēs esam sagādājuši saviem biedriem dzīvokļus, ar mūsu atbalstu ir piešķirti dzīvokļi par īpašu ieguldījumu kultūrā.*

Eksperti uzsver nozares profesionāļu individuālu, entuziasmā balstītu aktivitāšu lomu filmu nozares attīstībā.

**Latvijas Dizaineru savienība**<sup>27</sup> ir profesionāla dizaina nozares organizācija, kura apvieno dažādu dizaina jomu pārstāvjus. Kā īpaši nozīmīgus dizaina NVO sektora mērķus eksperts uzsver dizaineru profesionālo interešu pārstāvniecību, nozares profesionāļu kopējo problēmu risināšanu un LDS veiktās sertifikācijas nozīmes nostiprināšanu profesionālās kvalifikācijas noteikšanā iepirkumu procedūrās un citās situācijās.

*Viena lieta ir profesionālu jautājumu risināšana, otra ir tāda kopējas profesijas problēmu risināšana. Svarīga ir arī iespēja būt kopā ar līdzīgi domājošajiem un kaut ko mācīties.*

*Mērķis ir, lai Dizaineru savienība kļūtu par pilntiesīgu Latvijas dizaina ekosistēmas dalībnieku. Jautājumi, kas skar profesionālus dizainerus, nonāk pie mums. Tā principā ir pamatjēga, kāpēc tāda profesionāla organizācija valstī ir vajadzīga. Tā nav komercprojekts vai vienkārši projekts. Mēs pildām šo te sabiedrības funkciju.*

*Mēs neesam reģlamentētā profesija, bet tāpat kā Latvijas Arhitektu savienība veic arhitektu sertificēšanu, tā arī mēs veicam un izsniedzam sertifikātu. Protams, šim sertifikātam nav svars. Mēs neesam akreditēta organizācija, mums nav jābūt akreditētai organizācijai, kas izsniedz šos sertifikātus, bet mēs to veicam, lai uzlabotu un nodrošinātu šo te profesionālo līmeni. Tā ir viena ļoti svarīgā lieta. Tas, uz ko mēs strādājam, lai sertificētam dizainerim, kas tiek pozicionēts kā profesionālis, var uzticēt projektu... Būtu nepieciešams, ka šādai sertifikātu esamībai būtu kaut neliela, bet zināma priekšrocība valsts un privātos iepirkumos.*

**Kultūras un mākslas NVO** (Biedrības un nodibinājumi, kas darbojas kultūras un atpūtas jomā un Plašsaziņas un komunikācijas jomā).

---

<sup>27</sup> <http://www.makslinieki.lv/Latvijas-Dizaineru-savien%C4%ABba/>



Pētījuma ietvaros tika intervēti vairāki eksperti, kuri darbojas NVO, kuru darbība attiecināma uz kādu no minētajām klasifikatora jomām. Šīs kultūras NVO grupas pārstāvju viedokļi ļauj fiksēt gan līdzīgus, gan atšķirīgus mērķus salīdzinājumā ar nozares profesionālo organizāciju pārstāvjiem. Īpaši tiek uzsvērtas konkrētas mākslas nozares, mākslinieciskās jaunrades virziena un kultūras sektora attīstība ārpus valsts un pašvaldību dibinātu uzņēmumu aktivitātēm, diskusijai izvirzot jautājumu par dažādu dibinātāju (valsts, pašvaldības, NVO) kultūras operatoru veikto aktivitāšu īpatsvaru, nozīmi, lomu, funkcijām konkrēta kultūras sektora un/vai mākslas nozares attīstībā.

**Teātra** nozares eksperti atzīst, ka NVO sektoram teātra nozarē ir savi īpaši mērķi un vērtības, kas raksturo tā darbības specifiku, skaidru nišu, salīdzinājumā ar valsts un pašvaldības teātru darbību.

*Es apzināti atrodos starp-teritorijā... mērķtiecīgi domājam, kādu pienesumu mēs sniedzam Latvijai. Mēs neiesaistāmies... valsts teātra procesos, tieši tāpēc, ka veids kā strādāt un vērtības mums ir mazliet citas. Ne labākas, ne sliktākas, vienkārši savādākas. Mēs esam sapratuši, ka mūsu pienesums ir vairot dažādību teātra ainavā caur ļoti dažādām formām, idejām un iniciatīvām.*

*Nepieciešams saprast, kāpēc mēs dibinām biedrību? Lai izgrozītu kaut kādu naudu, vai tāpēc, ka šajā konkrētajā jomā ir ļoti svarīgs vēl viens (bez valsts) spēlētājs, kas strādā pēc citiem principiem.*

Kā viens no būtiskiem teātra nozares mērķiem tiek minēta darbības internacionalizācija, kas netieši sekmē arī piedāvājuma kvalitātes un reputācijas standartu uzlabošanu.

*Lai NVO būtu ilgtspējīga, tā nevar atļauties spēlēties ar savu reputāciju, īpaši, ja mēs strādājam starptautiski.*

*Mūsdienās, ja mēs runājam par laikmetīgās kultūras organizācijām, nestrādāt starptautiski, un ar to es nedomāju un neizaicinu latvisko identitāti vai nacionālo kultūru, bet, ja mēs nestrādājam mūsdienās starptautiski, tas vienkārši nav iespējams.*

Saskaņā ar ekspertu teikto, NVO sektoram teātra nozarē ir būtiska nozīme kvalitatīva un daudzveidīga piedāvājuma un arī nodarbinātības sekmēšanā. Tāpat, tiek uzsvērtas radošo ideju brīvas realizācijas iespējas, elastīgāka reaģēšana uz finansiāliem un mākslinieciskiem izaicinājumiem.

*Nevalstiskajā sektorā strādājot, ne vienmēr zini, vai tam būs nauda, vai nebūs nauda. Protams, ir jautājums, ko darīt, ja projektam nav naudas. Savukārt, tā brīvība tajā, kā izlemjam, ko mēs darīsim, kā darīsim, kad mēs darīsim ir noteikti daudz lielāka!... Bet jebkurā gadījumā organizācijai ir vieglāk un ātrāk izlemt, kā reaģēt uz kaut kādām situācijām, vai izteikt viedokli. Nav nekas jāsaskaņo vēl ar veselu kaudzi priekšniekiem. Var pārstāvēt savas idejas un nostāju.*

*(Strādājot NVO) tā ir arī spēja būt pieticīgam, ja mēs runājam citās kategorijās, un spēja būt ārkārtīgi elastīgam, nepārtraukti reaģējot uz situāciju, jo tā nepārtraukti mainās. Es nerunāju tikai par administratīvo un finansiālo situāciju, arī māksliniecisko situāciju.*

Eksperti atzīst, ka kopumā teātra mākslas nozarē pēdējos gados vērojama izaugsme, kaut bijušas arī krīzes un "iekritieni". Šajā attīstībā savu lomu saskata arī teātra nozarē strādājošās NVO.

*Skatoties uz skatuves mākslām, es domāju, ka ir bijusi diezgan pamatīga izaugsme un, skatoties arī to, cik daudz organizācijas ir šobrīd un aktīvi darbojas tādā profesionālā teātra jomā, vai tas, ka finansējumu šobrīd ir iespējams piesaistīt. Tā noteikti visu laiku nav bijusi taisna līnija uz augšu, ir bijis kritiens gan krīzes laikā, gan arī citu iemeslu dēļ, bet tomēr tā izpratne ir uzlabojusies un sapratne par to, kas tas tāds ir.*

Kopumā eksperti uzsver, ka teātra nozares specifiku nosaka tas, ka tajā darbojas gan valsts un pašvaldību, gan NVO sektora aktori, kuru darbības dažādie mērķi un stratēģijas padara nozares piedāvājumu daudzveidīgāku un sekmē tās izaugsmi un starptautisko konkurētspēju.

**Dejas** māksla aptver daudzveidīgus deju stilus un žanrus (balets, laikmetīgā deja, skatuviskā tautas deja, mūsdienu deja u.c.), kurus Latvijā attīsta gan profesionāli, gan amatiermākslu pārstāvoši dejojotāji. Vienīgā valsts finansētā profesionālā baleta institūcija – Latvijas Nacionālais balets – darbojas Latvijas Nacionālās operas sastāvā (LNOB). Valsts vai pašvaldību dibinātu dejas organizāciju trūkums (piemēram, laikmetīgās dejas jomā) ekspertu skatījumā, ir viens no iemesliem, kas nostiprinājis NVO sektora lomu tieši laikmetīgās dejas nozarē. Saskaņā ar ekspertu teikto tipiska ir situācija, kad nozares profesionāļiem nav ilgtermiņa darba līgumu ar vienu darba devēju, viņi piedāvā savu pakalpojumu, izmantojot dažādus darba attiecību modeļus. Īpaši tiek uzsvērts lielais pašnodarbināto skaita īpatsvars nozarē, kas ir cieši saistīts ar profesionāļu gatavību darboties dažādu juridisku formu ietvaros.

*Pašnodarbinātie veido milzīgu un ļoti būtisku nozares daļu, ja mēs skatāmies īpaši uz laikmetīgo deju... bet arī teātrī pamazām ienāk šis segments – pašnodarbinātie mākslinieki, kas faktiski bez lielām institucionālām struktūrām aiz muguras strādā, veido darbus, piesaista auditoriju un rada pienesumu teātrim.*

Eksperti norāda uz to, ka skatuves mākslas (teātris un dejas) nozarē pastāv konkurence starp NVO un publiskā (valsts un pašvaldības) sektora pārstāvjiem, kas rada divējādas sekas. No vienas puses – dejas jaunrades un produktu kvalitātes uzlabošanas, no otras – neveselīgu cīņu par finansējumu starp dažādu juridisko formu aktoriem nozarē.

*Ja raugāties plašāk uz neatkarīgo sektoru, uz pašnodarbinātajiem māksliniekiem, ir skaidrs, ka nevarētu teikt, ka te ir ideāla saskaņa un kopdarbība. Ne vienmēr redzam, kāds kuram ir mērķis, kā mēs katrs varam radīt kādu pienesumu šeit kultūrai un sabiedrībai. Īpaši spilgti tas uzrādās, tiklīdz ir runa par kāda nopietnāka finansējuma novirzīšanu tieši nevalstiskajam sektoram.*

Tāpat tiek uzsvērtā nepieciešamība starp dažādiem aktoriem veidot ciešāku sadarbību.

*Man liekas, mums nepārtraukti notiek samērošanās, kurš ir labākais. Tas būtu veselīgi, bet reizēm nav redzams, kas notiek starp rindām un ko reizēm var sajust... tāda slēpta konkurence. Protams, tagad situācija mainās, jo ir mākslinieki, kas tiešām ceļo no viena teātra uz otru, no valsts sektora uz neatkarīgo, man liekas, tas ir burvīgi, bet joprojām katrs teātris strādā kā tāda noslēgta sala.*

Kopumā dejas nozares eksperte atzīst nepieciešamību domāt par dažādu nozares aktoru sadarbības stiprināšanu un kopīgu mērķu identificēšanu.

Arī **vizuālās mākslas** jomā NVO sektors tiek skatīts gan kā platforma, kas ļauj realizēt savas radošās ieceres, gan kā juridiskais ietvars, kas nodrošina nozares operatoriem iespēju sadarboties un attīstīt eksperimentālas ieceres.

*NVO ir vairāk juridisks atbalsts tajā brīdī, kad mūs uzrunā kāda organizācija vai atbalstītājs, kas vēlas kaut ko darīt kopā ar mums, tad tā ir mūsu juridiskā forma. Šobrīd mēs vairāk strādājam kā mākslinieki, kuru darbs tiek pirkts. Un tā ir forma, kā operēt ar naudu.*

*Nevalstiskā sektora mākslas organizācijas piedāvā ļoti nozīmīgu atbalstu tieši mākslas attīstībai, piedāvā drošāku vidi jauniem māksliniekiem eksperimentiem savu ideju realizācijai un vienlaicīgi piedāvā arī skatītājiem*

varbūt daudz pieejamākus mākslas notikumus vai tuvākus viņu ikdienai, vai tādus elastīgāk, vieglāk... ātrāk reflektē to, kas notiek apkārtnē.

**Muzeju un mantojuma jomu** pārstāvošie eksperti uzsver NVO īpašo nozīmi nozares interešu pārstāvēniecībā politisko lēmumu pieņemšanas vidē, kā arī tādu aktivitāšu veikšanā, ko nedara valsts un pašvaldību dibinātās organizācijas.

*NVO ir tā vieta, kur konsultatīvā veidā var ieteikt savas idejas vai apspriest to, kas tālāk iet uz Kultūras ministriju. Zinot pieredzi, kā ir citās valstīs, biedrības un nevalstiskais sektors var izdarīt ļoti daudz.*

*Un nevalstiskajām organizācijām paliek specifiskās nišas, var teikt tādi roņi, kāpēc varbūt ieguļamies tajā kopējā puzlītē. Precīzi varbūt ir ļoti grūti pat nedefinēt, jo katra tā nevalstiskā organizācija ieņem kaut ko ļoti specifisku. Tieši tās specifiskās lietas. Viņas ir ļoti saistītas ar tādu sirdsdegsmi, tas, kas katru tur uzrunā.*

Eksperte uzsver to, ka NVO muzeju nozarē elastīgi reaģē uz tām nozares vajadzībām, kuras neapmierina vai daļēji apmierina valsts un pašvaldību, kā arī komerciālais sektors.

*Tā kā mūsu pārraudzībā nonāca valsts nozīmes arhitektūras piemineklis, ļoti bēdīgā stāvoklī, tad mēs apzinājām iespējas, ko var vispār darīt, ja grib atjaunot šo pieminekli. Viena lieta ir tas, kādam tam objektam vispār pienāktos izskatīties, bet otra lieta, ka vajag vispār veikt kaut kādus tādus minimālos glābšanas darbus.*

Eksperti uzsver NVO sektora gatavību veikt tās nozares attīstībai nepieciešamās aktivitātes un veikt tās funkcijas, kuras neveic citi nozares operatori.

**Producēšanas un kultūras pasākumu organizēšanas** nozares eksperti uzsver NVO lomu kā pasākumu un citu aktivitāšu organizēšanas juridisku ietvaru, kas ļauj formalizēt savu statusu. Kā NVO sektora specifiskā niša kultūras pasākumu organizēšanas jomā tiek izdalītas aktivitātes, kas vērstas uz vietējo kopienu stiprināšanu un kultūras līdzdalības sekmēšanu.

*Mani ļoti interesē un gribas piedalīties kopienas veidošanā. Ja man ir nevalstiskā organizācija, tad mani partneri pilnīgi citādi skatās uz mūsu aktivitātēm un ļoti labprāt vēlas sadarboties. Arī ir šis spēks! Kopā var gan risināt lietas, gan arī veidot kaut kādus jaunus projektus.*

Mūsu uzmanības lokā ir apkaimes iedzīvotāju vajadzību risināšana, nepieciešamība organizēt kultūras pasākumus X apkārtnes iedzīvotājiem. Nodibinājums ir vairāk saistīts ar kultūras pasākumiem, vairāk kā izklaidi. Iedzīvotāju biedrība ir tā, kas nodarbojas ar problēmu risināšanu, kas ir vietējās apkārtnes infrastruktūras problēmas, piemēram, rotaļu laukuma trūkums vai nav gājēju pārejas, vai vides un drošības uzlabošana.

Tāpat tiek pieņemts, ka pasākumu producēšanas nozarē ir salīdzinoši liels komercdarbības īpatsvars un tur nedarbojas ļoti liels NVO sektora pārstāvju skaits, taču jāatzīst, ka specifiski šajā nozarē nav veikts precīzs aktīvo NVO uzskaitījums, tāpēc eksperta komentārs vērtējams kā subjektīvs spriedums.

*Nav ļoti daudz biedrību, kas tieši nodarbojas ar dažādu kultūras notikumu producēšanu. Varbūt ir bet, tas nav primārais darbības mērķis... Parasti ar nevalstisko sektoru saprot, ka dodas kaut ko aizsargāt vai par kaut ko rūpēties.*

Eksperte uzsver arī tādu NVO statusa priekšrocību kā darbības un aktivitāšu satura brīvas izvēles iespējas.

*Bet īstenībā, nu, man ir jāsaka, ka mani šobrīd tas statuss ļoti apmierina, man ir diezgan brīva vaļa noteikt pašai, ko es vēlos darīt.*

NVO darbība **amatiermākslas jomā** raksturojas ar nepieciešamību nodrošināt dažādu amatiermākslas kolektīvu interešu pārstāvniecību politisko lēmumu pieņemšanas procesā, kā arī juridisko ietvaru, kas paredz piesaistīt finansējumu kolektīvu darbības nodrošināšanai.

*Tas ir vienīgais veids, kā legālā veidā piesaistīt finansējumus no valsts un pašvaldības, un privātā sektora... pēc būtības es to piesaistu, lai samaksātu vienkārši visiem man apkārtnē, pašam nekas nepaliek. Es atdošu, lai varētu realizēt savas idejas.*

Šīs nozares eksperti saskata NVO kā formu, kas ļauj īstenot noteiktas organizatoriskas darbības (piemēram, Dziesmu un deju svētku kustības uzturēšanā) pārstāvētā amatiermākslas veida popularizēšanā un attīstībā.

*Iniciēju biedrības dibināšanu tieši, lai saglabātu nozari, lai nodrošinātu nozares attīstību, lai iezīmētu nozares attīstības stratēģisko virzienu. Faktiski ar domu, ka grūtā brīdī, krīzes brīdī, atbalstīt valsti, stiprinot tās kapacitāti tieši šīs te nozares attīstībā.*

Kā liecina dažādu jomu ekspertu viedokļi, īpaša loma nevalstiskajam sektoram ir tieši **laikmetīgās kultūras un mākslas attīstībā**, jo šis kultūras sektors paredz gan ātru operatora reakciju uz jomas aktualitātēm, gan drosmi īstenot eksperimentālas un inovatīvas kultūras un mākslas formas, gan gatavību strādāt uz kvantitatīvi nelielām un arī jaunām mērķauditorijām.

*Mēs domājam par kultūras daudzveidības nodrošināšanu, piemēram, grāmata ar zināmu nosaukumu kā "Sievietes, kuras skrien ar vilkiem" pārdosies labāk nekā Platona "Valsts". Ir dzirdēts arī arguments, ka valsts iedod finansējumu, bet uz pasākumu atnāk 20 cilvēki, vai visu laiku nāk vieni un tie paši cilvēki, un, rekur, mēs atbalstām "Disnejs uz ledus", un mums ir pilna halle, visi skatās, visi priecīgi. Ja mēs šādos kritērijos ieliekam kultūras saturu, tad mēs tiešām arī nonāksim līdz tam, ka būs tikai izklaide, ne kultūra, un tā kultūras daudzveidība vienkārši beigsies. Tāpēc man liekas, ka kultūras nevalstisko organizāciju uzdevums ir uzturēt šo laikmetīgo kultūru, šo kultūras daudzveidību.*

Vēl nozarē darbojas NVO, kuru darbības mērķi un to sasniegšanā iesaistītās grupas ir raksturojamas kā **starpnozaru**. To mērķiem ir sava specifika. Tās nodrošina tādus kultūras pasākumus, kas neatbilst konkrētām mākslas un kultūras jomām, bet pilda noteiktas sektora attīstības atbalsta funkcijas (kultūras pētniecība un izglītība), vai kuru darbības saturu nosaka kultūras un mākslas jaunradē iesaistīto cilvēku īpašas pazīmes (cilvēku ar īpašām vajadzībām mākslinieciskā pašizpaušme).

*Rūpējoties par nozares kapacitāti, varbūt daļēji aizstāvēt arī nozares intereses, jo tā starpdisciplinariāte arvien lielāka parādās, un vēl plus teritoriālās attīstības aspekts, un tad bija interese to visu papētīt, stāstīt par to Latvijā, domāt kaut kādas inovatīvas apmācību formas.*

Īpaši specifiski nosacījumi ir tiem NVO sektora pārstāvjiem, kuru darbības saturs un mērķi skar dažādu nozaru ministriju kompetences, kas rada riskus, ka būs apgrūtināta publiskā finansējuma pieejamība un atbalsts gan viena, gan otra sektora attīstītajās un pārvaldībā esošajās finansējuma programmās.

*Mūsu visi projekti, pirmkārt, ir kultūra, kultūra, kultūra. Vienaļga, vai tās ir izstādes, vai eseju konkursi, vai uzvedumi uz skatuves. Ja mēs skatāmies par atbalstu no ministrijām, tad Kultūras ministrija mums visus šos gadus ir norādījusi, ka tas, ko darām mēs, ir sociālā integrācija... ejiet uz Labklājības ministriju. Labklājības ministrija saka: kāds mums sakars ar kultūru? Mūsu valstī ministrijas nespēj pat vienoties, kurā būt vai nebūt, un nesaskata prioritāro virzienu.... Mēs veicam izglītošanas darbu. Rādām šo cilvēku*

*spējas, viņu varēšanas, izglītojam sabiedrību, ka nav jābaidās no viņiem un viņi daudz ko var. Galvenais ir tas, ka viņi parāda, ka viņi var arī bagātināt sabiedrību ar savu kultūras pienesumu. Kultūru ir grūti novērtēt, bet, ņemot vērā sabiedrības attieksmi, kas lēnām, bet mainās, es domāju, ka tur ir daļa arī mūsu pienesuma. Mēs rīkojam arī reģionos pasākumus un aicinām skolas tos apmeklēt.*

Kā jau minēts, kultūras NVO raksturojums atklāj ļoti atšķirīgas darbības prakses, kas kavējis veidot universālas, ilgtspējīgas kultūras jomu NVO uzskaites sistēmas un atbilstoši – to darbības statistiku. Eksperti min vairākus kritērijus, kuri būtu jāņem vērā, veidojot statistiskās uzskaites sistēmas, kā nozīmīgākās minot 1) īstenotās funkcijas, 2) ietekmes mērogu un 3) piesaistītā finansējuma lielumu.

*Es teiktu, ka funkcija un ietekmes plašums; attiecīgi vai tas ir nacionāls mērogs, vai reģionāls mērogs, vai tas vispār ir absolūti lokāls konkrētai vietai. Otrs veids, jā, tas varētu būt finansējuma apjoms nevis kā galvenais, bet kā viens no kritērijiem.*

## **Secinājums**

---

Dažādu kultūras un mākslas nozaru NVO darbības aktivitāti, saturu un mērķus nosaka gan to piederība noteiktai kultūras NVO darbības jomai vai apakšjomai, atbilstošās mākslas nozares attīstības vēstures (Latvijā) iezīmes, gan tās attīstības kapacitāte mūsdienās, gan valsts un pašvaldību operatoru īpatsvars, gan institucionālie un finansiālie faktori, gan nepieciešamība pārstāvēt organizācijas biedru intereses visdažādākajos līmeņos un tematiskajos kontekstos. Īpaša nozīme tiek piešķirta tam, cik daudz aktīvu dalībnieku aptver NVO, un tās nozīme viedokļa veidošanā un kultūrpolitisku lēmumu pieņemšanā.

---

### **3.3. Nepieciešamība sadarboties un asociāciju veidošanās iespējas kultūras NVO sektorā**

Statistiski fiksētais lielais neaktīvo NVO skaits un dažādi šķēršļi, kas kavē organizāciju aktīvu darbošanos (nav iespēju algot pastāvīgus darbiniekus, nav spēju piesaistīt finansējumu u.tml.) aktualizē jautājumu par organizāciju gatavību apvienoties asociācijās un lielākās NVO, kā arī attīstīt dažādas sadarbības formas.

Lielākā daļa kultūras NVO ekspertu dažādos sarunas kontekstos uzsver un pamato sadarbības nepieciešamību, kā arī vērtē tās pašreizējo attīstības pakāpi. Sadarbības temats ekspertu intervijās tiek attīstīts trijos virzienos: 1) raksturojot NVO (no vienas puses) un valsts un pašvaldību iestāžu (no otras puses) sadarbību; 2) raksturojot sadarbību starp vienas jomas NVO; 3) raksturojot vajadzību/ nevajadzību apvienoties asociācijās vai iekļauties plašāku mērķu vai ietekmīgākās NVO.

Ir eksperti, kuri atzīst, ka sadarbība ar citām organizācijām ir bijusi atbalsta instruments nozares attīstības krīzes situācijā un aksiomātiski tiek skatīta kā nepieciešama.

*Visvairāk es lepojos ar to, ka mēs esam izturējuši! Esam izdzīvojuši ārkārtīgi smagajos deviņdesmitajos gados, kad nozare praktiski bija likvidēta un daudzas kultūras nozares bija ārkārtīgi smagā situācijā. Savienībām naudas vairs nebija un palīdzību kaut kādu sniegt tās nevarēja, bet mēs esam izdzīvojuši, sadarbojoties ar citām organizācijām un institūcijām.*

Taču ir arī cits skatījums, kur tiek uzsvērtā mērķtiecīga NVO sektora autonomijas saglabāšana.

**1) Kultūras NVO un valsts un pašvaldību institūciju sadarbība** tiek vērtēta gan pozitīvi, gan negatīvi, taču dominē konkrēti piemēri par pozitīvu sadarbību.

*Tādas senas tradīcijas dēļ mūsu viedokli dažādos jautājumos ņem vērā. Mēs esam pārstāvēti dažādās komisijās, dažādās padomēs – Nacionālajā Kultūras padomē, Kultūrkapitāla padomē un komisijās, Nacionālā Kino centra ekspertu komisijās, Rīgas domē. Tātad ar mums rēķinās, mūsu viedoklis tiek ņemts vērā, bet arī mēs vieni paši daudz izdarīt nevaram un tāpēc ir Radošo savienību padome, kurā darbojas kopā šobrīd, man liekas, 9 vai 10 organizācijas, kur ir mākslinieki, komponisti, arhitekti, fotogrāfi, dizaineri, kino, literatūra... bet, ja mēs to darām kopā, tādā gadījumā tas cilvēku daudzums, kas tiek pārstāvēts, ir jau daudzos tūkstošos, un tas jau ir spēks. Bez tā vairākos periodos vadītāji ir bijuši ārkārtīgi aktīvi, un šobrīd, piemēram, ir Dace Bluķe, kas vada jau gadus 4 vai 5 šo Radošo savienību padomi un šis ģenerālsekretārs Haralds Matulis, kuri tiešām ārkārtīgi cītīgi seko līdzi visam, kas notiek, un ārkārtīgi aktīvi darbojas.*

Lielākajā daļā gadījumu tiek norādīts uz nepieciešamību pēc valsts atbalsta NVO darbības nodrošināšanai, taču vienā gadījumā eksperte norāda uz nepieciešamību atbalstīt valsti konkrētu funkciju veikšanā.



*Mums ir jāatbalsta valsts, kurai nav noņemta atbildība par Dziesmu svētku nozarēm. Zinot, ka valstij ir neliela kapacitāte, tad valsts ir mums uzticējusies to atbalstīt.*

Daži eksperti norāda uz atšķirīgām stratēģijām, kādas pašvaldības piemēro NVO darbības finansēšanā, minot piemērus, gan attiecībā uz piešķirtā finansējuma apjomu, gan norādot uz salīdzinoši izplatīto praksi – piešķirt finansējumu maksimāli daudz prasītājiem.

*Ir liela atšķirība par to, ko pašvaldība uzskata, cik daudz viņiem būtu jāatbalsta. Piemēram, Rīgā es no pašvaldības puses saprotu, viņiem ir noteikta naudas summa, viņu interesēs ir saskaldīt šo summu mazos apjomos un sadalīt maksimāli daudz organizācijām, tad viņiem ir mazāk neapmierināto, visi pa kriptai ir kaut ko dabūjuši, bet jautājums ir, ko par to naudu tu īsti vari izdarīt? Ir pašvaldības, kas ir gatavas iedot vairāk, cik prasi, tik arī iedod, ja ir lieli rezultāti un rādītāji, kas ir jāsasniedz, bet šajā jomā tieši ar pašvaldībām tur nav vispār sistēmas. Pašvaldības mēdz dot finansējumu NVO, tas ir tas vienojošais, bet kā, cik, pēc kādiem kritērijiem, kam, ir pilnīgi katrā pašvaldībā sava pieeja un prakse.*

Diskusija par to, kura no finansējuma piešķiršanas stratēģijām ir efektīvāka – 1) vai apmierināt vairākus pieprasījumus, piešķirot mazāku naudas summu? 2) vai apmierināt mazāku skaitu pieprasījumus, bet piešķirt visu pieprasīto summu? – ir aktuāla arī citu finansējuma avotu kontekstā (piem., VKKF). Jāatzīst, ka vienas vai otras stratēģijas izvēle ir saistīta arī ar lēmumu pieņēmēju izpratni par kultūras NVO darbības stratēģiskajām prioritātēm, kā arī NVO aktivitāšu kvalitātes un ietekmes novērtējumu.

2) Ekspertiem ir dažādi viedokļi un pieredzes par **sadarbību starp vienas jomas kultūras NVO**: gan tādi, kur sadarbība nenotiek, gan tādi, kur sadarbība notiek un tā tiek apliecināta dažādos sadarbības līgumos un asociāciju izveidē, gan tādi, ka sadarbība notiek vairāk neformāli.

- **Viedoklis, ka sadarbība gandrīz nenotiek;**

Ir daļa ekspertu, kuri, balstoties savā pieredzē, atzīst, ka sadarbība starp kultūras NVO praktiski nenotiek.

*Ir daudz organizācijas, tās darbojas patstāvīgi, taču ir maza kopdarbe un tīklojums.*

*Ne visas ir gatavas sadarboties. Ir tādas, kas ir pilnīgi pašpietiekamas organizācijas, tām ir savi uzdevumi, mērķi, plāni. Uzrunājot par iespēju sadarboties, pirmais jautājums, ko saņemam, kāds no tā labums ir viņiem?*

*Nav daudz cilvēku, kas ir gatavi sadarboties un ieguldīt savu laiku kopīga mērķa labā.*

Daži eksperti atzīst, ka nevar runāt par kopīgiem mērķiem konkrētās kultūras/ mākslas nozarēs.

*Nevarētu teikt, ka nozarē ir ideāla saskaņa un kopdarbība, ka mēs visi redzam, kāds kuram ir mērķis, kā mēs katrs varam radīt kādu pienesumu šeit kultūrai un sabiedrībai. Īpaši spilgti tas uzrādās, tiklīdz ir runa par kāda nopietnāka finansējuma novirzīšanu taisni nevalstiskajam sektoram – vai nu tas būtu Kultūrkapitāls, vai pat valsts līmenī, domāju no Ministrijas budžeta.*

*Ir mākslinieki, kas tiešām ceļo... no valsts sektora uz neatkarīgo. Šķiet, ka joprojām katrs... strādā kā tāda noslēgta sala – varbūt, ka es maldos, bet nav tāda sajūta, ka visi... būtu sanākuši kopā, piemēram, par to, kur aiziet finansējums.*

Šai situācijai tiek sniegti arī vairāki skaidrojumi un pamatojums, pirmkārt, norādot uz intensīvo ikdienas darbu noslodzi, otrkārt, atzīstot, ka nav cilvēku, kas uzņemtos atbildību par plašāka parteru loka darbības koordināciju, treškārt, atzīstot, ka tīklošanās aktivitātēm (semināriem u.tml.) nepieciešams arī finansējums, kā bieži pietrūkst.

*Es domāju, ka viens no iemesliem, kāpēc maz sadarbojamies, ir tāds, ka mēs visi esam pārstrādājušies savā ikdienas lietā. Atvēlēt laiku, lai sanāktu kopā, lai kāds to iniciētu un kāds to arī novestu līdz galam, nē, tā nenotiek.*

*Tas viss prasa laika resursu. Ja strādā valsts iestādē, tiek apmaksāta visu semināru apmeklēšana. Nevalstiskajā organizācijā var iet par savu naudu, savā laikā neapmaksāti, un tad to ir grūtāk izmantot. NVO ļoti izvērtē, cik vērtīgi ir piedalīties katrā pasākumā. Nesen bija NVO nama organizēts pasākums priekš nevalstiskajām organizācijām: ja uzsvars ir uz pensionāru darbošanās aktivitātēm, tad NVO izvērtē, vai tas ir aktuāli, vai tur būs sadarbības iespējas un ieguvums tīkloties, tāpat arī jauniešiem, minoritātēm. Ja neattiecas, tad nepiedalās.*

- **Viedoklis, ka sadarbība notiek;**

Ir eksperti, kuri raksturo konkrētus gadījumus, kas ļauj atklāt sadarbības gadījumus starp organizācijām, kas izpaužas gan kā īpašu sadarbības līgumu izstrāde, gan kā dalība mēroga ziņā lielākās NVO.

*Mēs šobrīd strādājam pie tā, es ceru, ka nākamgad tas beidzot vainagosies ar rezultātu, ka mēs ar Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju parakstīsim tādu kā labas gribas dokumentu. Ilgas bija debātes, par to, kādiem vajadzētu būt tiem līgumiem ar autoru un tā tālāk, bet skaidrs, ka nevar būt viens*

*parauglīgums. Brīvā valstī tas nav iespējams, tas būtu kā kaut kādā komunismā. Līgums ir par godīgas sadarbības principiem, par godprātīgu attieksmi pret autoru... Es domāju, ka mēs esam tuvu rezultātam, vienkārši par maz ir kapacitātes, lai to varētu palaist. Bet tas ir ļoti vajadzīgs... Tieši rūpēs par autoriem, bet arī rūpēs par izdevējiem.*

Citātā ir atspoguļota nepieciešamība pēc divpusējas sadarbības, kas rezumējas konkrētā sadarbības līgumā. Teiktajā atklājas augsta sadarbības motivācija un kopīgu interešu apzināšanās.

Ir gadījumi, kad NVO vēlas iegūt lielāku ietekmi un tas kalpo par iemeslu sadarbībai ar kādu mērķu un dalībnieku ziņā lielāku NVO.

*Mēs kā biedrība sapratām, ka gribam būt viens no lielāka veidojuma. Mēs kā biedrība, savukārt, iestājamies Latvijas Nacionālajā Mūzikas padomē, kas arī ir nevalstiskā organizācija, tā apvieno ļoti specifiskas, profesionālas, ar mūziku saistītas nevalstiskās organizācijas.*

- Vairāku NVO pārstāvji atzīst, ka **sadarbība notiek neformāli**, tā nav fiksēta sadarbības līgumos vai apvienojoties asociācijās;

*Mēs sadarbojamies ar X NVO atbalsta biedrību un ar citām. Bet, tādu uz papīra noliktu saistību mums nav, un diez vai tas ir ārkārtīgi būtiski. Es domāju, ka nē. Mēs aktīvi komunicējam, iespēju robežās visur piedalāmies, es domāju, ka ar to pietiek.*

*Jā, es domāju, ka sadarbība stiprina NVO sektoru. Pirmkārt, ir svarīga savstarpējā pieredzes apmaiņa. Tā var notikt arī neformāli. Otrkārt, vispār ir svarīga sektora interešu pārstāvniecība, interešu lobēšana.*

3) dominē viedoklis, ka **NVO apvienošanās asociācijās** ir nepieciešams un lietderīgs solis NVO sektora ietekmes nostiprināšanai. Apvienošanās asociācijās un sadarbības līgumu slēgšana tiek skatīta arī kā kultūras un mākslas nozaru attīstības stratēģiska redzējuma nostiprināšana. Vairāki eksperti nosauc organizācijas, kuras redz kā galvenos aktorus, kas sekmē stratēģiska redzējuma un ilgtspējīgas attīstības vīzijas uzturēšanu, kas tiek augsti vērtētas kā NVO sektora viedokļa līderi: Latvijas Pilsoniskā alianse, Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija, Radošo savienību padome, Latvijas Jaunā teātra institūts u.c.

*Milzīgs panākums ir tas, ka ir apvienojušās laikmetīgās kultūras NVO asociācijas, kur ir apvienojušies visi, kas tiešām tur kaut ko dara, brīdī, kad ir*

*valstiska līmeņa problēmas, kas attiecas uz pilnīgi visiem, ne tikai uz teātri. Tas, manuprāt, ir milzīgs panākums.*

Tāpat, tiek minēti konkrēti NVO sektora viedokļu līderi, kuru darbība tiek skatīta kā nozīmīgs atbalsts sektora informēšanā par būtiskākajām politiskajām aktualitātēm un profesionālās darbības nodrošināšanas iespējām.

*Kurā brīdī kultūras organizācijas tiek apdraudētas, piemēram, kad bija doma uzlikt kultūras pasākumu biļetēm 21% PVN. Zaiga Pūce bija tā, kas mums to visu noziņoja un izstāstīja procedūru, kā mēs varam rakstīt petīcijas, iesniegumus, reaģēt uz šādiem te notikumiem, lai netiek pieņemti kaut kādi neapdomīgi lēmumi.*

*Horeogrāfu asociācija mēģina nodrošināt laikmetīgās dejas darbību, veicot to, kas aktuāls, pēc vajadzības. Piemēram, skatoties infrastruktūru, kad drastiski iztrūkst telpas, tad mēs vienmēr savus projektus veidojam tā, lai, piemēram, spētu nodrošināt konkrētu stundu skaitu dažādās deju studijās vai dejas mājās, ko piedāvā tad biedriem bez maksas, lai viņi varētu izmantot savai radošajai darbībai.*

Asociāciju nozīme tiek saskatīta arī to spējā integrēti paust dažādu kultūras un mākslas nozaru atšķirīgās intereses, kas ļauj kultūras nozari pozicionēt kā vienotu iepretim citiem tautsaimniecības sektoriem.

*Laikmetīgās kultūras NVO asociācija ir ļoti laba, tāpēc, ka līdz tam tādas vienotas laikmetīgās kultūras domas nesēja principā nebija, jo kultūrā tomēr ir tā tendence būt iekšējai, ļoti nošķirtai, piemēram, mūzika ir kaut kas pilnīgi citādāks nekā māksla vai literatūra. Vispār, tas tā tiek arī kultivēts, ka mēs esam tik atšķirīgi un pilnīgi unikāli. Man kā cilvēkam, kas ilgstoši darbojas ar interešu pārstāvību, ir skaidrs, ka tas ir ļoti ērti politiķiem un valsts pārvaldes pusei, jo, tad ir ļoti viegli pateikt, kāpēc kaut ko nedarīt. Katru reizi, piemēram, nepieciešams pārliecināt, ka Tevi kā diriģentu vai gleznotāju interesē, kas noteikti būtu jāiekļauj likumā, bet, kur ir garantija, ka pēc tam neatnāks tūkstoš cilvēki un nepateiks, ka tas ir galīgi garām. Šādas asociācijas palīdz gan lēmumu pieņēmējiem radīt to iespaidu, aiz viņas ir pietiekami liels cilvēku skaits, kuriem tas ir būtiski, ja ir izveidota profesionāla asociācija, kas to dara, Tu vari pajauties, ka kāds to izdarīs. Skaidrs, ka visiem interesē to vidi sakārtot. Vienmēr ir jautājums, kurš to dara, kurā laikā un par kādu naudu.*

Divi eksperti kā NVO sektora stratēģiska attīstības sekmētāju saskata arī VKKF.

*Un, varbūt, pat Kultūrkapitāls atkarībā no ekspertu padomēm brīžiem vairāk domā par to, ko tad mēs darām stratēģiski, kur tiek novirzīta nauda.*

## Secinājums

---

Nozarē darbojas spēcīgi kultūras NVO sektora līderi, asociācijas, jumta NVO, ar spēju un vēlmi ietekmēt kultūras un mākslas procesus, integrēt sadrumstalotākas, šaurākas vajadzības un intereses. Ir zināma daļa NVO ekspertu, kuri norāda uz sadarbības nepieciešamību un raksturo jau esošas sadarbības gadījumus, kuros tiek apliecināti ieguvumi no sadarbības – atbalsts nozares krīzes situācijās, efektīvāka un profesionālāka dažādu interešu un vajadzību pārstāvība u.c. Ir arī citādas pieredzes, kur tiek atzīts, ka sadarbība nenotiek, jo tai ir vairāki šķēršļi – netiek saskatītas organizācijas ar līdzīgiem mērķiem un kopīgas vajadzības, nav cilvēku, kuri uzņemtos sadarbības īstenošanu, nav laika sadarbības aktivitātēm, nav finansējuma kopīgām aktivitātēm.

---

### 3.4. Kultūras NVO loma kultūrpolitikas īstenošanā, valsts pārvaldes uzdevumu deleģējums līdzdarbības līgumos

Par kultūras NVO lomu kultūrpolitikas īstenošanā eksperti runā divos diskursos. Pirmkārt, saistībā ar valsts pārvaldes uzdevumu deleģējumu līdzdarbības līgumos, otrkārt, runājot par NVO sektoru, kura īstenošanās aktivitātes var paplašināt kultūras nozares darba tirgu.

Mērķtiecīga un finansiāli atbalstīta NVO līdzdalība kultūrpolitikas īstenošanā vistiešākajā veidā tiek realizēta, izmantojot valsts pārvaldes uzdevumu deleģējuma līgumus<sup>28</sup>. Šādu līgumu iespējamību paredz Valsts pārvaldes iekārtas likums<sup>29</sup>, normatīvi regulējot kārtību, kā tiek veicināta sabiedrības līdzdalība valsts pārvaldē tajos jautājumos, kur sabiedrība konkrētas funkcijas spēj veikt efektīvāk. Kultūras ministrija aktīvi izmanto iespēju deleģēt valsts pārvaldes uzdevumus dažādu jomu kultūras NVO<sup>30</sup> (biedrībām un nodibinājumiem), tādējādi sekmējot nevalstiskā sektora līdzdalības formu attīstību. Līdzdarbības līgumi

---

<sup>28</sup> Kārtība, kādā tiešās pārvaldes iestādes slēdz un publisko līdzdarbības līgumus, kā arī piešķir valsts budžeta finansējumu privātpersonām valsts pārvaldes uzdevumu veikšanai un uzrauga piešķirtā finansējuma izlietojumu. MK noteikumi Nr.317. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=267073> skatīts 5.11.2018

<sup>29</sup> Valsts pārvaldes iekārtas likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/63545-valsts-parvaldes-iekartas-likums>, skatīts 5.11.2018

<sup>30</sup> Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/sabiedribas-lidzdaliba/nvo-delegetie-uzdevumi>, skatīts 5.11.2018

paredz uzdevuma deleģējumu trīs gadu periodam, ar nodalītu finansējuma piešķiršanas procedūru katram gadam.

Pētījumā tika intervēti gan to NVO pārstāvji, kurām pētījuma veikšanas laikā ir noslēgts valsts pārvaldes uzdevuma deleģējuma līgums (un tajā paredzētais valsts budžeta finansējums), gan eksperti no NVO, kurām nav šāda līguma.

Lielākā daļa ekspertu atzīst, ka valsts pārvaldes deleģējuma līgums (turpmāk VPDL), pirmkārt, ļauj nodrošināt vienu no būtiskākajiem NVO darbības ilgtspējas priekšnoteikumiem – radīt finansējuma stabilitātes garantijas, otrkārt, nodrošina konkrētu, aktuālu kultūrpolitikas uzdevumu izpildi – to, kurus visefektīvāk spēj veikt tieši NVO sektora spēlētāji. Taču tiek arī norādīti vairāki ar VPDL saistīti izaicinājumi. Ekspertu pieredze liecina, ka dažkārt konstatēta neatbilstība starp deleģēto uzdevumu un piešķirtā finansējuma apjomu (domājot par finansējuma nepietiekamību).

*Sarakstā par deleģējamām funkcijām būtu vērts paskatīties, cik reāli ir deleģētās funkcijas un, cik ir finanšu piešķirums.*

Tāpat, eksperti diskutē par principiem, kā līgumos definēt rezultatīvos rādītājus un izvirza problēmjautājumu – vai un kā korigēt piešķirtā finansējuma apjomu gadījumos, kad rezultatīvie rādītāji pārsniedz plānotos. Piemēram, tiek diskutēts par to, vai un kā kultūras aktivitātēs sabalansēt darbības, kas vērstas uz vietējo un starptautisko auditoriju, un kā šos rādītājus sabalansēt VDPL.

*Skatīties uz starptautiskiem sasniegumiem, manuprāt, ir problemātiski. Tagad to liek kā pamat-pamat kritēriju tam, cik labi mēs strādājam, respektīvi, starptautiskā rezonanse vai rezonanse medijos tiek virzīta kā svarīgākais! Tas ir komiski, zinot, ko mūsdienās var nopirkt. Mēs vairs neesam aiz dzelzs sienas, un uzrādīt starptautiskās darbības mērķus ir ārkārtīgi vienkārši, ja Tu vispār domā tajā virzienā un kaut ko dari. Manuprāt, tieši tas, ko Tu izdari, šeit ir būtiskāk.*

*Daļēji mūsu darbības ir saistītas ar Kultūras ministrijas funkciju deleģējuma līgumu, kas ietver ļoti konkrētas funkcijas, savukārt, daļa no darbībām ir Kultūrkapitāla NVO atbalsts. Deleģējuma līgumā ir noteikti... kvantitatīvi rādītāji tam, kā mēs to izpildām. Mēs viņus pārpildām katru gadu, tas nemaina dotācijas apjomu, tas nerada ieinteresētību un izpratni par saturu. Teiksim, kvantitatīvi, kas mums ir noteikts, vismaz tik mēs pārpildām. Vai tad nebūtu jāpārskata dotācija?*

*Mēģināt skatīties uz ainavu kopumā, kā visi segmenti funkcionē, un viņiem ir radīti labi apstākļi funkcionēt.*

Vairāki eksperti norāda uz kultūras NVO spēju īstenot tās aktivitātes kultūras sektorā, kuras neīsteno valsts un pašvaldības kultūras iestādes. Tiek izteikts aicinājums drosmīgāk deleģēt funkcijas NVO sektoram.

*Man liekas, ja Ministrijai ir stratēģija un taktika un ja mēs redzam, ka šajā stratēģijā ir elementi un segmenti, kurus valsts sektors vienkārši nespēj vai nevar pildīt, vai tie būtu jaunieši, vai bērni... ir redzams, ka to var izdarīt nevalstiskais sektors, tad tas arī ir jādara. Mēs runājam ne tikai par NVO, bet arī par pašnodarbinātajiem. Ar Skolas somas iniciatīvas palīdzību, protams, kaut kas tiek darīts un mainās. Vienalga – ārpus pilsētu auditorijai, īpaši tur, kur nav valsts dotēti teātri, tur arī nekas nenotiek, tur NVO ar savu vieglumu un fleksibilitāti varētu kaut ko darīt. Tur uz vietām jārodas jaunām organizācijām un veidojumiem, kas to dara, un tad mēs varam skatīties, kā sadarboties savā starpā.*

Ekspertu viedokļi liecina, ka valsts pārvaldes deleģējuma līgumi (līdzdarbības līgumi) ir viens no efektīvākajiem instrumentiem, kas ļauj sadarboties Kultūras ministrijai un NVO kultūrpolitikas uzdevumu izpildē. Kā pamatojums tam minēti vairāki argumenti: 1) līgumi sekmē NVO finansējuma stabilitāti aktivitāšu veikšanai; 2) līgumi nodrošina, ka aktuālu kultūrpolitikas uzdevumu izpildi veic tam vislabāk sagatavotais operators un aizpilda to kultūras piedāvājuma nišu, ko nedara valsts un pašvaldību dibinātas kultūras organizācijas. Norādīti arī līdzdarbības līgumu radīti problēmjautājumi, kas galvenokārt saistīti ar līguma sasniedzamo rezultātu definējumu, to atbilstību/ neatbilstību piešķirtajam finansējumam.

Otrs aspekts, kādā NVO zināmā mērā īsteno kultūrpolitikas uzdevumus, ir saistīts ar radošo profesionāļu nodarbinātības iespēju paplašinājumu gan radot alternatīvu profesionālās pašapliecināšanās platformu, gan paplašinot iespējamo finansējuma avotu bāzi radošo ieceru īstenošanai.

*Es domāju, tas ir ļoti saistīts arī ar izglītību. Jaunie profesionāļi tiek audzināti, un ir dziļi iedēstīts, ka valsts teātri ir tie, kam ir nozīme. Arī šeit mums tiek audzināti aktieri joprojām valsts teātriem. "Kvadrifrona" piemērs ir fantastisks, viņi spēj sev sagriezt tās smadzenes, droši vien satiekot arī vajadzīgos cilvēkus, droši vien pateicoties arī dažādiem apstākļiem, ka, jā, viņi var funkcionēt arī neatkarīgi. Ir skaidrs, ka mums ir pārprodukcija, ja mēs tikai skatāmies uz valsts sektoru, bet, ja mēs skatāmies plašāk, varbūt mums nemaz nav pārprodukcija. Nav tikai štata vietas, protams, strādāt neatkarīgi ir grūtāk...*

Jāatzīst, ka raksturotā NVO loma kultūrpolitikas īstenošanā liecina arī par to iespējām paplašināt savu sociālo ietekmi gan ar aktivitātēm piesaistot jaunu auditoriju, gan īstenojot novatoriskas iniciatīvas, gan paplašinot nodarbinātības iespējas. Jo īpaši augsta NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem vērojama tajās jomās, kur slēgti valsts pārvaldes deleģējuma līgumi starp Kultūras ministriju un NVO. 2018. gada nogalē ir spēkā līgumi<sup>31</sup> par valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu plašā tematiskā laukā gan sabiedrības integrācijas, gan kultūrpolitikas, gan mediju politikas jomā. Īpaši aktīvi uzdevumu deleģēšana biedrībām un nodibinājumiem notikusi šādās politikas jomās un jautājumos:

1. sabiedrības izglītošanai un izpratnes veicināšanai par Latvijas vēsturi;
2. sabiedrības izglītošanai par un mazākumtautībām un starpkultūru dialoga veicināšanai;
3. mazākumtautību jauniešu pilsoniskās līdzdalības atbalstam;
4. sabiedrības izglītošanai par deportācijām un ebreju holokaustu;
5. muzeju darbības un nozares attīstības atbalstam;
6. laikmetīgās (vizuālās mākslas) mākslas attīstības atbalstam;
7. jauno mediju/ elektroniskās mākslas attīstībai;
8. dizaina jomas atbalstam;
9. videomākslas jomas atbalstam;
10. teātra un dejas jomas atbalstam;
11. profesionālās literārās rakstniecības atbalstam;
12. mūsdienu ritmiskās populārās mūzikas un džeza mūzikas atbalstam;
13. kultūras mediju jomas atbalstam;
14. radošās personas statusa piešķiršanas atbalstam.

Funkciju deleģējuma prakse liecina par kultūras pārvaldības decentralizācijas tendenci, un jomas, kurās slēgti funkciju deleģējuma līgumi, vērtējamās kā tādas, kur darbojas NVO ar augstu kapacitāti. Tomēr, kā jau minēts iepriekš, tikai 26% respondenti NVO aptaujā norādīja, ka ir tādas funkcijas, kuras vēlētos pārņemt no publiskā sektora, kas liecina par nelielu NVO īpatsvaru, kurām piemīt kapacitāte uzņemties konkrētu funkciju realizāciju.

---

<sup>31</sup> Līdzdarbības līgumi, Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/ministrija/sabiedribas-lidzdaliba/nvo-delegetie-uzdevumi/lidzdarbibas-ligumi>, skatīts 2.12.2018



## Secinājums

---

Publiski pieejamā informācija liecina, ka tiek īstenota aktīva sadarbība starp konkrētām biedrībām un nodibinājumiem un Kultūras ministriju, kas izpaužas kā uzdevumu deleģēšanas prakse. Ekspertu viedokļos dominē idejas, ka NVO pārstāvjiem ir svarīgi, lai kultūrpolitika būtu iekļaujoša, ar to domājot kultūrpolitikas veidotāju gatavību NVO sektoru skatīt kā piederīgu kultūrvidei. Pētījuma dati liecina, ka kultūras NVO, kurām ir deleģēts kāds valsts pārvaldes uzdevums, attīsta savu kapacitāti un iegūst jaunu statusu un darbības nozīmi kultūras sektorā.

---

### 3.5. Kultūras NVO darbību veicinošie un traucējošie faktori

Pētījuma ietvaros intervētie eksperti nosauca virkni NVO darbību veicinošu un traucējošu faktoru, kas ļauj veidot kontekstuālu izpratni par to sociālās un ekonomiskās ietekmes jomām.

Vairāki eksperti min gan darbību veicinošos, gan traucējošos faktoros, taču tālāk Ziņojumā nodalīti raksturosim veicinošos un traucējošos faktoros.

#### Veicinošie faktori

- Lēmumu pieņemšanas neatkarība, brīvība un iespēja strādāt saskaņā ar radošo brīvību

Šo faktoru kā nozīmīgu motīvu darboties NVO sektorā min vairāki eksperti. Tas liecina, ka NVO sektors lielā mērā attīstās, pateicoties tā sniegtajām iespējām brīvi īstenot radošās idejas un eksperimentālas, nekonvencionālas iniciatīvas.

*NVO ir tāda lieta kā brīvība! Ja kādam tas interesē, tas ir īstais ceļš. Šeit iespējama arī ārkārtīgi svarīgā radošā brīvība, tāpēc arī tik daudzi režisori ik pa brīdim iekāpj neatkarīgajā lauciņā kaut ko uztaisīt, jo ir cits stimulants vai nosacījumi strādāt.*

*Priekšrocība, bet tā ir ļoti dziļi personiska, kāpēc es arī strādāju NVO, pirmā, ko es sauktu arī par privilēģiju, ir brīvība pieņemt lēmumus, izlemt, ko es daru, kā mēs darām, kāpēc, un mēs to varam darīt tikai tāpēc, ka mēs pilnībā atbildam par organizācijas darbību un reputāciju, finansiālo, saturisko. Tās ir absolūti lielākās priekšrocības, es nedomāju, ka valsts iestādēs ir kaut kādas*

cenzūras, bet es domāju, ka šajā ziņā situācija ir sarežģītāka, un ļoti daudz cilvēkiem nepatīk, un nesaprot, kāpēc viņi to vispār dara.

- **Elastība**

Arī šo faktoru nosauc vairāki eksperti – gan lielu, gan mazāku NVO pārstāvji.

*Fleksibilitāte ir milzīgs pluss, jo tu drīkstī būt eksperimentāls, tu vari būt ātri reaģējošs, un izmantot izdevību vai iespēju. Tu neesi piesaistīts konkrētai institūcijai vai vietai, tu vari savus projektus īstenot jebkurā vietā, pēc savas vai konkrētā mākslinieka iniciatīvas... Manuprāt, nevalstiskajās organizācijās ir stipri mazāks birokrātiskais slogs, kaut vai tīri viss ir rokas stiepienā izdarāms. Neliela organizācija ar nelielu administratīvo sastāvu spēj ātrāk operēt ar procesiem, un tas tīri paātrina to pašu notikumu, un kā jau teicu, reaģēšanu uz situāciju, kas atkal lielākās institūcijās ir tīri laikietilpīgāks process.*

- **Aktīvi un ieinteresēti cilvēki**

*Kā viens no darbību veicinošiem faktoriem bieži tiek minēts tas, ka sektorā darbojas aktīvi un pašaiizliedzīgi cilvēki, kuri ir gatavi veltīt savu brīvo laiku, profesionālās un radošās prasmes noteiktu ideju realizācijai.*

*Darbā palīdz arī aktīva valde, ja valdē ir cilvēki, kas ir gana enerģiski un ir gatavi veltīt laiku, lai mēs kopīgi īstenotu sagatavotos mērķus.*

- **Iespēja strādāt starptautiski**

Kā viens no kultūras NVO darbību veicinošajiem faktoriem tiek minēta iespēja strādāt starptautiski, ko sekmē gan starptautiskā finansējuma pieejamība starptautiska mēroga aktivitātēm, gan nepieciešamība meklēt ārvalstu partnerus lielāka mēroga projektu īstenošanai.

*Tas ir starptautiski pārstāvēts teātris, kas mazliet ir komiski, bet tā tas ir. Tā arī savā ziņā ir priekšrocība, tā ir mūsu izvēle strādāt starptautiskā līmenī, jo tā ir vienīgā izvēle, ja mēs vēlamies veidot tāda mēroga pasākumus, kādus mēs taisām. Mums ir vajadzīgs starptautiskais finansējums, bet tikpat būtiski mums ir nepieciešams starptautiskās sadarbības tīkls un kolēģi ārpus Latvijas. Es jau teicu, ka jūtos mazliet starpzonā arī tāpēc, ja man prasītu, kur ir mani kolēģi vai domubiedri, tad viņi ir visā pasaulē. Un viņi ir vairāk tur, nekā šeit.*

- **Jaunu finansējuma avotu apguve. Iespēja piesaistīt dažādu projektu finansējumu**

Gandrīz visi intervētie NVO pārstāvji kā sekmīgas darbības nosacījumu min daudzveidīgus finansējuma avotus darbības nodrošinājumam.

*Palīdz noteikti atbalsts, kas lielā mērā, ir, es domāju, no Eiropas Savienības dažādiem projektiem, kas nāk iekšā, un tās iespējas, ko mēs varam apgūt*

šeit, Latvijā. Piemēram, kaut vai jauniešu līmenī, jauniešu nevalstiskajām organizācijām, manuprāt, liels atbalsts ir visi šie Erasmus+ projekti, kur viņiem ir iespēja gan izmēģināt savus spēkus rakstīšanā, gan pašiem piedalīties. Savukārt pieaugušajiem kultūras cilvēkiem, manuprāt, Creative Europe ir lieliska iespēja. Es tagad pati iemēģināšu arī savu roku mazliet.

- **Sadarbība**

Gandrīz visi intervētie eksperti atzīst, ka būtisks veiksmes faktors darbības nodrošināšanai ir sadarbība visdažādākajiem partneriem.

*Tas, kas palīdz attīstīties, protams, ir šīs sadarbības. Tieši tā sadarbība, veicot lielus projektus, ir vienīgais ceļš. Jo tā kapacitāte un nozares pārzināšana nevienam nav tāda, ka, ja man tagad... būtu jāvāc visa tā nozare, es diez vai saprastu, kurā brīdī kas ir labi izdevējam, un kurā brīdī – tiem pašiem poligrāfiķiem, piemēram. Tās ir ļoti dažādas pasaules, un tie ir ļoti dažādi skaitļi.*

*Es domāju, ka pašvaldībām ir nepieciešama ciešāka sadarbība ar nevalstisko sektoru. Kaut vai tieši komunikācijas jomā. Agrāk jau mums bija doma,... ka ir nepieciešams saukt uz tām pašām plānošanām un veidot kopējas tikšanās pašvaldībām ar NVO sektoru, jo tas, ka tu nezini to, ko plāno pašvaldība, un pašvaldība nezina, ko plāno biedrība, man liekas, ka tas nav pozitīvi. Mēs esam tik mazi, ka to ir iespējams izdarīt, kaut vai reizi mēnesī vai retāk. Informēt par saviem plāniem, atkal, ko pašvaldība grib darīt un ko NVO sektors plāno darīt. Man liekas, ka tur vajag to savstarpējo komunikāciju uzlabot un līdz ar to risināt, ko var deleģēt biedrībām un kā var viens otram iet palīgā.*

*Man ir brīnišķīga sadarbība bijusi ar British Council visu laiku. Tur tiešām šī attieksme ir nevis iegriezt kādam, bet sniegt atbalstu un palīdzēt. Ir organizācijas, kas uzskata, ka vērtība ir tā, ka pati biedrība vai nodibinājums gūst procesā kaut kādu labumu.*

## **Traucējošie faktori**

Eksperti nosauc arī vairākus faktoros, kas saskaņā ar viņu personisko pieredzi apgrūtina darbību. Lielākā daļa šķēršļu, kas tiek nosaukti, ir saistīti ar finansējumu.

- **Ilgtermiņa finansējuma garantiju trūkums**

Praktiski visi informanti norāda, ka darbību apgrūtina finansējuma pieejamības neprognozējamība.

*Grūti ir tāpēc, ka nav trīsdesmit gadu projekti vai piecgades projekti, vai septiņdesmit gadu projekti, bet ir trīs konkursi gadā, tu katru reizi izdari, bet man*

par nākošā gada projektiem vajadzētu zināt, teiksim, par 2020. gadu man tagad vajadzētu būt skaidram, cik man ir naudas. Nav vispār tādu instrumentu un domāšanas par to, ka tas ir ar kaut kādu tādu laika nogriezni. Tā man liekas ir viena no tādām akūtākajām problēmām šobrīd nevalstiskajā sektorā.

Tas, kas traucē, pilnīgi noteikti, ka tās ir ārkārtīgi īstermiņa programmas.

- **Finansējuma piesaistes aktivitātes dominē**

Lielākā daļa NVO pārstāvju apzinās, ka finansējuma piesaiste ir daļa no NVO darba, taču daži eksperti norāda, ka koncentrēšanās uz cīņu par finansējumu traucē ideju attīstībai un darbības satura plānošanai.

*Tu tā vietā, lai darītu to, par ko esi mācījies, un to, ko tu gribi darīt – veidot pasākumus, taisīt filmas vai kaut ko tādu, tu vienkārši kļūsti par izmisīgu naudas meklētāju, un tas ir tas, kas ir vistrakāk kaut kā, man liekas.*

- **Finansējuma trūkums konkrētām aktivitātēm**

Kaut arī visi eksperti dalījās pieredzē par dalību dažādās finansējuma programmās un konkursos, vairāku NVO pārstāvji atzina, ka ir atsevišķas izdevumu pozīcijas, kurām finansējumu grūti saņemt. Visbiežāk minētā šādu izdevumu pozīcija bija atalgojums aktivitāšu veicējam, taču tika minētas arī citas lietas.

*Nozares reālās vajadzības ir daudz lielākas! Principā ir daudzas lietas, kuras nevar kustināt, bet, kuras vajadzētu kustināt. Piemēram, šobrīd ir tāda problēma, ka jauniem autoriem ir diezgan grūti ienākt tirgū, jo neviena... programma no VKKF viņus neatbalsta.*

*Milzīga problēma NVO sektorā, ... ir par to, ka nav nevienas iespējas dabūt naudu remontam. Respektīvi – nav, nu nav. Visur vai nu ir administratīvie izdevumi, vai funkciju maiņai, vai tehnikas iegādei, vai kam, bet remontu... nav iespējams.*

- **Algota darbaspēka trūkums**

Gandrīz visi (izņemot NVO asociāciju un jumta organizāciju) pārstāvji norādīja, ka būtisks šķērslis darbā ir situācija, kad nav iespējams algot pat vienu pilna laika darbinieku, lai nodrošinātu ikdienas darbības.

*Katrā jomā prasās vismaz viens aktīvs cilvēks, kas pilna laika slodzē var sekot līdzī un pieslēgties dažādiem jautājumiem.*

*Visi, kas esam valdē, strādājam algotu darbu kaut kur citur. Visbiežāk darbs biedrībā – tie ir vakari un naktis, jo mūsu pamatdarbos mums ir gana daudz, ko darīt. Tā brīvprātība ir laba no paša sākuma, kamēr ir enerģija kaut ko*

darīt. Lai strādāto ilgstoši kvalitatīvi, ir nepieciešams neliels atalgojums, tas ir tas, kas stimulē un uztur. Biedrībā ir vajadzīgs viens cilvēks, kurš strādā tikai ar biedrībām, tā tad viņš tikai interesējas par biedrības kopējām interesēm, viņš pārziņā nevalstisko sektoru, viņam nav pamatdarbs muzejā, kurā ir jāiegulda laiks un enerģija. Ir jāmēģina mainīt biedru un valdes funkcijas. Ir nepieciešami cilvēki, kas palīdz, lai nekas nepaietu garām, mēs nevaram visu apzināt.

- **Ekspertu nekompetence, subjektivitāte un trūkums valsts sektorā**

Kā traucējošs faktors tiek atzīta arī situācija, kad apgrūtinājumu NVO darbībai rada valsts un pašvaldību ierēdņu, kā arī dažkārt atbilstošās nozares pārstāvju nekompetence un/vai subjektivitāte, kas izpaužas, pieņemot nozares attīstībai svarīgus lēmumus.

*Bieži vien eksperti ir nekompetenti, es uzskatu. Piemēram, kultūras jomā gadu gadiem par medijiem runā cilvēki, kuri domā, ka viņi ir žurnālisti. Viņi nav žurnālisti, viņi neko no tā nesaprot, bet viņi lemj bieži vien kaut kādu mediju likteni, principā izstumjot pa priekšu savu subjektīvu viedokli. Man patīk Rīgas Laiks, un tad visam ir jābūt tādām kā Rīgas Laiks. Kaut kā tā apmēram. Es pats ar to esmu saskāries ļoti daudz, vērojis un redzējis, gan kā VKKF padome, gan kā žurnālisti to visu atspoguļo. Tas ir tāds jocīgs gājienš, bet tā ir tāda lieta varbūt, kas traucē. Mums jau visi saka, ka ministrijas vajag samazināt. Es pieļauju, ka to pateiks arī pārējie šīs aptaujas dalībnieki, ka mēs labprāt gribētu, lai katrai nozarei ministrijā būtu divi cilvēki, kas par to nozari atbild un to nozari pārziņā. Lai viņiem būtu arī pietiekami liela teiktspēja. Pašreizējā situācijā tur 0.5 slodzes uz vienu nozari vai vēl kaut kā, tas ir galīgi vājprātīgi. Un to cilvēku pieņem, viņš jau arī nav eksperts visās jomās.*

- **Saimnieciskās darbības ierobežojumi**

*Mēģinām visu laiku iebilst Finanšu ministrijai, kas, uzskata, ka nevalstiskajām organizācijām nebūtu jāgūst saimnieciskās darbības ienākumi vairāk nekā 50% no ieņēmumiem. Kultūras NVO tas ļoti apgrūtina pastāvēšanu... Ja viņam neiedod pietiekamu summu kādā projektu konkursā, piemēram, iedod tikai 40% no nepieciešamā, tad tie 60% viņam no kaut kurienes ir jādadabū! Visticamāk, tā ir bijēšu cena, ar kuru to var regulēt... Kultūras NVO organizāciju visbiežākā situācija ir tāda, ka saimnieciskās darbības ienākumi knapi nosedz pašizmaksu, tāpēc jāmeklē vēl citi fondu līdzekļi, lai noorganizētu to pasākumu vai veiktu citu aktivitāti...*

- **Zema ziedojumu kultūra sabiedrībā**

*Ziedojumi šobrīd NVO rīcībā nav daudz... nu tā, ne pārāk. Es domāju, ka tagad būs pavisam traki.*

*Par mecenātismu es varētu teikt, ka tas, ko šobrīd vajadzētu, ņemot vērā, ka šī sistēma ir sagrauta, patiešām vajadzētu radīt jaunu (ziedojumu) sistēmu,*

*kas ir ērta un vienkārša... Būtu jādomā par daudziem un dažādiem veidiem (arī no publiskās pārvaldes un politiķu puses), kā cilvēkiem popularizēt ziedošanu kā vienu pilsoniskās aktivitātes formām. Šī būtu diezgan svarīga lieta, jo mums jau uzņēmēji arī nav auguši atsevišķā vidē. Tie paši cilvēki, tie paši politiķi. Mēs visi esam no vienām skolām un vienas vides... Būtu svarīgi arī domāt par iespēju un veidiem, kā pateikt paldies uzņēmējiem, jo līdz šim vispār nebija ļauts pieminēt ziedotājus. Tiklīdz piemini, tā jau tas skaitās sponsorēšana, reklāma. Tas ir liels mīnuss, ir jāatšķir saimnieciskā darbība no ziedošanas, bet, ja Tu elementāri no skatuves nevari pateikt paldies, ka mēs varējām izdot šo grāmatu, ... tas nav pareizi.*

- **Ziedojumu piesaistes prasmes**

Vairāki intervētie NVO pārstāvji atzīmē, ka ļoti būtiski ir mācīties uzrunāt potenciālos ziedotājus un argumentēt savas vajadzības, ieplānoto aktivitāšu nepieciešamību.

*Tā ir sava veida pārdošana, Tu principā domā, ko Tu vari piedāvāt, un mēģini tikt līdz īstajam cilvēkam, pēc tam ļoti daudz un forši pastāstot, kāpēc mūs būtu jāatbalsta. Vēl ir arī pūļa finansējums.*

*Ziedojumu piesaiste nenotiek arī viegli, bieži vien tas ir divu, trīs gadu darbs ar partneri, kamēr tas rezultējas ar konkrētu naudas summu, tam ir vajadzīgs cilvēkresurss, nepietiek, ka nosūti vēstuli un gaidi.*

Vēl informanti intervijās kā zināmu darbības apgrūtinājumu nosauc līdzšinējo praksi, kā tiek mērīti kultūras NVO darbības rezultāti, jo īpaši kritizējot prasību pēc auditorijas apjoma. Tiek norādīts uz gadījumiem, kad plānotā aktivitāte ir vērsta uz nišas auditorijām un vairāk kalpo eksperimentālu mākslas formu testēšanai un integrēšanai kultūras vidē. Tādos gadījumos auditorijas apjomi nevar būt lieli, jo paredz izglītojošu darbu jauno mākslas formu izpratnes attīstībai.

## **Secinājums**

---

Kopumā kultūras NVO pārstāvji nosauc plašu un daudzveidīgu faktoru kopumu, kas gan veicina, gan traucē kultūras NVO sektora darbu. Veicinošo faktoru vidū dominē parametri, kuri ir saistīti ar NVO aktivitāšu saturu, bet traucējošie – ar finansējuma piesaistes jautājumiem.

---

### 3.6. Priekšnosacījumi ilgtspējīgas kultūras NVO darbības attīstībai. Nodokļu politikas ietekme

Kultūras NVO darbības veicinošo un traucējošo faktoru identifikācija ļauj raksturot arī šī sektora attīstības ilgtspējas nosacījumus. Vairāki faktori, kas minēti kā darbību traucējoši vai sekmējoši, lielā mērā sasaucas arī ar darbības ilgtspējas nosacījumiem. Raksturojot priekšstatus par kultūras NVO darbības ilgtspēju, dominē vairākas norādes uz kultūras NVO darbības **ārējiem** nosacījumiem, kas varētu apdraudēt NVO darbības stabilitāti un ilgtspēju, mazāk tiek minēti ar aktivitāšu satura īstenošanu saistīti aspekti. Daži informanti norāda, ka, viņuprāt, sektoru raksturo vispārējs **ilgtspējas trūkums** tādā aspektā, ka īstenošanās aktivitātes vairāk ir reaģēšana uz esošām problēmsituācijām, ne apsteidzoša un proaktīva rīcība.

*Mums joprojām vairāk sanāk reaģēšana, ne proaktīva rīcība. Šobrīd būtu svarīgi pateikt, ka nozarē ir svarīgs tas, tas, tas, lūdzu, risinām to un to, esam gatavi pieslēgties. Mums sanāk vairāk slīdēt pakaļ.*

Lielākā daļa ekspertu nosauc konkrētus **nosacījumus**, kuru stiprināšana un attīstība varētu uzlabot kultūras NVO sektora **ilgtspēju**.

- Izpratne par NVO lomu kultūras sektora attīstībā

Vairāki eksperti norāda, ka nepieciešama skaidra un stratēģiska izpratne par kultūras un kultūras NVO darbības lomu visās kultūras procesa nodrošināšanā iesaistītajās pusēs. Tiek akcentēts, ka nepieciešams, lai NVO lomu novērtētu valsts un pašvaldību dibināto kultūras un mākslas organizāciju pārstāvji, valsts un pašvaldību ierēdniecība, komercsektora/ uzņēmēju pārstāvji, valsts kapitālsabiedrību pārstāvji un citi operatori. Šī tēma tiek aktualizēta dažādos interviju tematiskos kontekstos.

*Palīdz, protams, arī tas, ka valsts ir sapratusi vienā brīdī, ka tomēr kaut kā neiestāsies te nekādi zelta laiki, ja nepalīdzēs savai kultūrai. Līdz ar to tie projekti, kas ir iespējami, un tā. Man šķiet, ka tomēr nāk tāda atskārsme, ka vismaz vienā daļā tie mākslinieki vai autori nav liekēži. Ka mēs arī kaut ko dodam sabiedrībai.*

- Kultūras NVO pārstāvju un sabiedrības izglītošanas aktivitātes

Bieži pieminēts NVO darbības ilgtspējas nosacījums ir saistīts ar izglītības faktoru. Tiek runāts gan par nepieciešamību attīstīt kultūras NVO pārstāvju izglītošanās iespējas, gan

par nepieciešamību ar kultūras un mākslas procesiem saistītu informāciju vairāk integrēt izglītības programmās.

*To ilgtspēju varētu nodrošināt tīri ar to, ka viņi izglīto kultūras organizācijas. Organizē dažādus seminārus, informatīvus pasākumus, informējot par notiekošo un izskaidrojot procesus. Jo katrs ir aizņemts savā nozarē, bet varētu būt tāds ātrs un profesionāls veids, kā tiek izskaidrota situācija. Stratēģiski atbalstīt laikmetīgās kultūras aktivitātes.*

*Es domāju varbūt, ka varētu palīdzēt kaut kādi atbalsta semināri šajos jautājumos. Kaut vai pieredzes apmaiņa, ja kādi pieredzējušāki kolēģi no nevalstiskā sektora brauktu ciemos un stāstītu. Un tas droši vien varētu palīdzēt attīstīties vēl vairāk nevalstiskajām organizācijām, ja viņus pašvaldību pārstāvji uzaicinātu pie sevis un pateiktu, jums ir jāsagatavo tas šitā, mēs jums nāksim pretī.*

*Laikmetīgā kultūra paliek pabērna jomā arī uz tādu pašiniciatīvu, būtu svarīgi viņu ienest medijos, izglītības sistēmā. Laikmetīgā kultūra ir tā, kas var arī pieslēgt vairāk jauniešus, tas viņus varētu vairāk uzrunāt, radīt lielāku interesi par kultūru kopumā. Galu galā caur laikmetīgo kultūru Tu uzrunā konkrētā brīža aktualitātes sabiedrībā, tas savukārt veicina cilvēkus vairāk domāt valstiski un kļūt pilsoniski aktīvākiem.*

- **Finansējuma piesaiste konkrētu mērķu īstenošanai (finansējuma piesaiste vajadzībai vai vajadzības piemērošana finansējumam?)**

Vairāki eksperti no dažādām kultūras jomām atzīst, ka būtisks NVO darbības priekšnosacījums ir NVO dibināšana konkrētu problēmu risināšanai un mērķu sasniegšanai, pretnostatot to realitātē nereti sastopamajai pieredzei, kur NVO tiek reģistrēts, lai nodrošinātu ieinteresētu cilvēku grupu pieeju noteiktiem finansējuma avotiem.

*Nevalstiskās organizācijas izveidojas, reaģējot uz konkrētu finansējuma piedāvājumu. Man šķiet, tas nav labi. Tas nozīmē, ka mums ir vājš nevalstiskais sektors. Nevis finanšu instruments rodas no NVO pieprasījuma, bet otrādi. Būtu jābūt tā, ka tas ir NVO, kas virza un saka, kam vajag, un tad finansējums tiek piedāvāts. NVO sektors ar to arī atšķiras no valsts pārvaldes – tas ir fleksiblāks, ātrāks, spēj reaģēt uz sabiedrībā aktuālām tēmām un meklē risinājumus. Tas, kas ir svarīgi, nevalstiskajām organizācijām ir jāizmanto dažādie finansējuma avoti, lai tās ir pēc iespējas neatkarīgākas, attiecīgi, ātrāk var reaģēt uz sabiedrības vajadzībām.*

*Pirmkārt, nepieciešams saprast, kāpēc mēs dibinām biedrību – lai izgrozītu kaut kādu naudu, vai mēs dibinām biedrību, jo šajā konkrētajā jomā ir ļoti svarīgs vēl viens spēlētājs, kas strādā pēc citiem principiem.*



...bet tie tiešām ir pašnodarbināti indivīdi, un NVO vienkārši ir forma, kā saņemt finansējumu. Viņi nodibina skaitliski mazu biedrību, ko mūsdienās var izdarīt, un strādā. Viņiem vajag juridisko organizāciju aiz muguras.

- **Stabila finansējuma pieejamība sociālā dialoga veidošanai un pilna darba laika darbinieku algošanai**

Dažādos kontekstos eksperti runā par to, ka organizācijas darbības ilgtspējas būtisks priekšnoteikums ir vismaz viena pilna laika darbinieka algošanas iespējas, kas ļauj operatīvi nodrošināt organizācijas ikdienas funkcijas un regulāru interešu pārstāvniecību dažādos lēmumu pieņemšanas līmeņos.

*Par kādu ilglaicīgu un stabilu proaktīvu rīcību mēs varam runāt vai sekot aktīvi līdzī likumdošanai, ja nav bāzes finansējums. Izcils piemērs ir sociālie partneri, kur visu laiku saka, ka viņi var nodrošināt, un kāpēc NVO nevar. Viņiem no Eiropas fondiem ir pusotrs miljons tam, lai viņi nodrošinātu sociālo dialogu. Tas nav nekas šausmīgi daudz – sadalot viņiem sanāk 200 000 eiro gadā, bet tas ir pietiekami, lai varētu algot vienu, divus cilvēkus, kas taisa pētījumus, uz kuriem pēc tam Tu vari atsaukties. Plus viņiem biedri ir uzņēmumi, kur, ja ir aktīva interese, var nosponsorēt savu darbinieku darba laiku, ka viņš atrodas interešu pārstāvniecības vietā.*

- **Kultūras NVO darbības un ar to saistītais normatīvais regulējums (nodokļu politika)**

Eksperti norāda uz vairākiem tiesību normatīvajiem aktiem, kas būtiski ietekmē NVO darbības ilgtspējas nosacījumus: Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums, Sociālā uzņēmuma likums, likums *Par pievienotās vērtības nodokli*, Sabiedriskā labuma organizāciju likums.

Pētījuma veikšanas laikā īpaša uzmanība NVO sektorā tika pievērsta **Uzņēmuma ienākuma nodokļa likuma izmaiņām**<sup>32</sup>, kas paredz uzņēmumiem trīs veidus, kā iespējams saņemt UIN atvieglojumus, un atceļ līdz šim spēkā esošo regulējumu, kas garantēja UIN atvieglojumus ziedotājiem. 2018. gada septembra sākumā biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” direktore **Kristīne Zonberga publiskoja 56 NVO (no apmēram 16 000 NVO, kas iesniedz darbības gada pārskatus) aptaujas datus, kur respondenti bija norādījuši, ka laika periodā 01.01.2018 – 30.06.2018 ziedojumu apmērs ir samazinājies par 38%. Pēc Lursoft datiem 25% kultūras NVO noteiktu**

<sup>32</sup> Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>. Skatīts 21.11.2018

ieņēmumu daļu veido ziedojumi, tātad šo NVO daļu UIN izmaiņas skar ļoti tieši, jo īpaši tās NVO, kuru nozīmīgu ieņēmumu daļu veido ziedojumi. Tieši NVO ieņēmumu struktūra un apjoms lielā mērā nosaka arī intervēto kultūras NVO viedokļu atšķirības jautājumā par UIN ietekmi uz finansējuma piesaisti. Uzņēmuma ienākuma nodokļa izmaiņas eksperti vērtē ļoti dažādi. Ir NVO vadītāji, kuri šīs izmaiņas nespēja komentēt, jo nebija iedziļinājušies to būtībā. Savukārt citi prognozē, ka uzņēmēju motivācija ziedot finansējumu strauji samazināsies, jo uzņēmuma ienākumu nodokļa atvieglojumi, kas motivēja uzņēmējus ziedot kultūras organizācijām, tika izmainīti, stājoties spēkā jaunajam likumam (01.01.2018). Statistiski precīzāki rādītāji par šī likuma ietekmi uz NVO sektoru būtu fiksējami, salīdzinot ziedojumu apjomu kultūras NVO pirms likuma stāšanās spēkā (2017. gads un 2018. gads), taču pētījuma lauka darbs tika veikts 2018. gada nogalē, kad vēl nebija iesniegti NVO darbības gada pārskati par 2018. gadu, un dati nebija salīdzināmi. Pētījuma veikšanas laikā likums bija spēkā aptuveni gadu un statistiski korektu salīdzinājumu nav iespējams veikt. Tomēr ekspertu intervijās tika izteikti vairāki viedokļi par šo likumu un tā saikni ar ziedojumu apjomu. Par šo tematu tika runāts intervijās gan ar kultūras NVO pārstāvjiem, gan pašiem ziedotājiem. Viņu viedokļi par likuma izmaiņu nozīmi atšķiras. Daļa kultūras NVO pārstāvju balstās pieņēmumā, ka uzņēmējiem nebūs vēlmes ziedot, ja nebūs ziedošanai atbalstoša likumdošana. Šīs jomas eksperti uzskata, ka ziedojumu apjoms strauji samazināsies, kad uzņēmēji var izvēlēties piemērojamo nodokļu atvieglojuma veidu.

*Kultūra ir viena no nozarēm, kur ziedojumos aizgāja lielākais finansējums, bet pilnīgi noteikti (mēs gan skaidrus ciparus redzēsīm nākamgad), kad tiks iesniegts gada pārskats, būs kritums. Šobrīd Pilsoniskā alianse aptaujāja 56 organizācijas, kur daļa arī bija no kultūras organizācijām, uz jūniju jau parādījās ap 40% kritums, bet decembrī parasti bija vislielākais ziedojumu apjoms, es domāju, ka tas procents būs vēl krasī lielāks.*

Eksperti norāda, ka nepieciešams meklēt jaunas iespējas, kā motivēt uzņēmējus ziedot kultūras aktivitātēm, jo tiek pieņemts, ka uzņēmējiem nav sociālas vai personiskas motivācijas attīstīt ziedošanas prakses, jo dominē tikai finansiālos ieguvumus balstīta motivācija.

*Esam uzrunājuši advokātu birojus ar cerību, ka viņi varētu palīdzēt izstrādāt jaunu motivācijas modeli ziedotājiem, jo esošais ir sarežģīts, un es viņu*

sauktu par mazliet Frankenšteinu. Tomēr ir jāizstrādā kaut kas jauns, ērtāks un saprotamāks, šis varētu būt viens no virzieniem.

Visās valstīs, kur pastāv mecenātisma kultūra, pastāv kaut kāds motivators to darīt. Tas, ka mums tā summa līdz šim bija tik liela, šie 90 miljoni, tas ir lielā mērā likumdošanas nopelns, tāpēc, ka bija šī nodokļu atlaide, primāri ir mantisks ieguvums.... Mums vairs nav deviņdesmito gadu skarbaiss kapitālisms, kur cilvēki gandrīz vispār neziedo. Tomēr baidos, ka mums būs vēl sliktāk nekā Igaunijā, jo mums jau nav attīstīta ne ziedošanas, ne mecenātisma kultūra.

Eksperti vērš uzmanību tam veidam, kā publiskajā telpā tiek komunicēta iespējamā ziedošanas motivācija.

Visi pētījumi par ziedojumiem un mecenātismu rāda, ka altruisms nav vienīgais faktors, kāpēc cilvēki ziedo. Ir daudz un dažādi motīvi, tai skaitā godkāre un sirdsapziņas mierināšana, arī sava uzņēmuma tēla uzlabošana. Mēs līdz šim vispār neesam ņēmuši vērā nevienu no pārējām motivācijām, izņemot altruismu. Mēs nevaram sagaidīt, ka individuālie uzņēmēji vai individuālas privātpersonas būs ļoti gatavas ziedot, ja publiskajā telpā vai no valsts nepārtraukti nāk tāda komunikācija, ka ziedo tāpēc, ka grib kaut ko dabūt atpakaļ. Cilvēkiem tas iesēžas, ka tas ir barters.

Tas, ko es esmu novērojusi, ziedojumu bieži vien nepavada pozitīva sajūta, ka es esmu proaktīvs līdzpilsonis, kas ar savu ziedojumu piedalās tajās jomās, kas man šķiet svarīgas. Drīzāk pretēji – parasti ir domas par to, ka atkal valsts kaut ko neizdara, ... ka vispār es negribētu, bet mani piespiež. Ja mēs runājam par likumiem, mēs esam jau esam izauguši līdz tam, ka notiek ieguldījums bartera līmenī, ka cilvēki produktiem, pakalpojumiem ir gatavi ziedot, bet līdz reālai naudas ziedošanai esam vēl bērna autiņos.

Arī paši komercsektora pārstāvji norāda, ka Latvijā ir vāji attīstīta mecenātisma kultūra, kas varētu mazināt ziedošanas apjomus, ja to neatbalsta likumdošana.

Ziedošanas kultūra pie mums ir ļoti vāja... Es esmu pilnīgi pārsteigts par latviešu turīgo ļaužu nespēju saprast kultūras nepieciešamību. Tikai izglītots cilvēks ir spējīgs analizēt, kas ir māksla. Vizuālā un ne tikai. Māksla ir rīks, kas tev liek domāt, liek kustināt smadzenes... Mūsu turīgie ļaudis, un daudzus no viņiem es pazīstu, viņi tur klusībā varbūt kaut ko nedaudz atbalsta, kādu grāmatu, sporta notikumus diezgan daudz. Sports jau ir laba lieta. Tā atkal ir veselība, bet sports noteikti intelektu ne tik ļoti attīsta. Varbūt, ka es kļūdos. Bet es tiešām nesaprotu – nav mūsos to mecenātu, nav. Tāda plašāka, vērienīgāka apjoma. Mēs esam tādi sīkbodnieki.

Pastāv tomēr arī atšķirīgi priekšstati par ziedošanas praksi, kurus pauž valsts kapitālsabiedrības pārstāvis, uzsverot ziedošanas stratēģijas ciešo saikni ar uzņēmumu sociālās atbildības politiku un uzsverot, ka UIN izmaiņas neizmainīs šo stratēģiju.

*Mums ziedošana ir viens no sociālās korporatīvās politikas veidiem... Kultūra mums vienmēr, kopš pastāvējusi sociālās atbildības politika, ir viens no sociālās atbildības virzieniem. Nesen izstrādājām arī ziedošanas stratēģiju. Kādreiz ziedošanas aspekti mums tika noteikti korporatīvās sociālās atbildības politikas ietvaros, tagad mēs atsevišķi izstrādājam speciālu dokumentu ziedošanai. Līdz tam lēmumus attiecībā par ziedojumiem mēs pieņēmām iekšēji savā aktivitāšu vadības komisijā, kurā ir vairāki struktūrvienību vadītāji, kas ir atbildīgi gan par sociālo atbildību, gan mārketingu, gan komunikāciju – sanāca kopā un sprieda, kādus projektus atbalstīt. No 2017. gada atbilstoši jaunajai ziedošanas stratēģijai mēs esam pārgājuši uz to, ka ziedošana tiek “konkursēta” un nodota nozares ekspertiem jeb ieinteresētajām pusēm.*

Šī pieredze liecina par to, ka uzņēmumu dominējošā ziedošanas motivācija ir saistīta arī ar uzņēmuma darbības stratēģiskajām prioritātēm un vērtībām.

*Motivācija plašākā mērogā mums ir korporatīvā sociālā atbildība, kuras ietvaros ir ziedošana. Sociālo atbildību mēs definējam kā mūsu brīvprātīgās aktivitātes gan sociālās labklājības, gan vides stāvokļa uzlabošanai, tātad daļu savas peļņas mēs atgriežam atpakaļ sabiedrībā caur aktivitātēm gan vidē, gan sociālajā, gan ekonomikas jomā, tai skaitā arī kultūrā.*

Tāpat pastāv prakses, kur ziedošana tiek īstenota ne-monetārā izteiksmē un ir pakārtota uzņēmuma produkta, zīmola un vērtību popularizēšanas interesēm, kas dažkārt robežojas ar sponsorēšanas praksēm.

*Mums ir zīmolu vēstnieki un aptuveni 2/3 sava laika šie cilvēki velta tam, lai izskatītu atbalsta pieprasījumus... 90% gadījumu mūsu atbalsts ir graudā, ļoti reti – naudā. Prioritāte, ko mēs esam definējuši, ir latviešu kultūras manifestēšana. Mums ir tā vēsturiskā dimensija, tad mūsdienu Latvijas dimensija, kas ir jau laikmetīgāka. Otru, ko mēs esam definējuši, ir profesionālā kultūra. Mēs arī gribam būt akadēmiski, ļoti profesionāli. Arī atbalstot kultūru, redzam, ka ar radošumu vien droši vien nepietiek, tāpēc mēs cenšamies meklēt tos, kas ir profesionāli... Mums ļoti patīk atbalstīt projektus, kas ir par latviešu kultūru stāstoši pasaulē. Tā ir Venēcijas biennāle, kur atklāšanā ir mūsu produkts, un tas ir arī mūsu pašapziņu ceļoši. Tur ir tāda ļoti laba enerģijas apmaiņa. Un tad ir vēl viena dimensija, ko es sākotnēji definēju, ka man pašam vislabāk patīk dzīvā kultūra, ja to tā varētu nosaukt, piemēram, teātris, dzīvā grupa spēlē, ka tas vārds – dzīvs. Bet pēdējā laikā mēs ļoti daudz arī ar kino esam strādājuši.*

Uzņēmuma ienākumu nodokļa izmaiņas radīja plašas refleksijas ekspertu vidē, kur dominēja asa Finanšu ministrijas īstenotās nodokļu politikas kritika, taču bija arī NVO pārstāvji, kuri norādīja, ka ziedojumi veido 0 vai nelielu daļu no NVO ieņēmumiem, un kultūras jomā būtiskas izmaiņas ziedojumu apmērā nav plānojamas.

Savukārt pētījumā intervētie komercsektora pārstāvji norādīja, ka ziedojumu veikšana ir balstīta uzņēmējdarbības stratēģijā vai personiskajā motivācijā un ieinteresētībā atbalstīt kultūras un mākslas norises, norādot, ka likumdošanas izmaiņas neizmainīs līdzšinējo ziedošanas praksi. Tiesa, tas ir tikai trīs komercsektora pārstāvju viedoklis, un reālo situāciju atklās tikai ziedojumu apjoma izmaiņas NVO ieņēmumu struktūrā.

### **Likums Par pievienotās vērtības nodokli**

Daži eksperti norāda arī uz PVN piemērošanas praksi un normatīvo regulējumu kā iespējamo kultūras aktivitāšu atbalsta scenāriju, atsaucot atmiņā diskusijas attiecībā uz Finanšu ministrijas piedāvājumu par PVN piemērošanu kultūras pasākumu biļetēm, kas tika asi kritizēts no kultūras operatoru puses.

*PVN procentu piemērošanu kultūras biļetēm, kas bija uzskatāms precedents, kas vēlreiz pierāda to, ka netiek izprasts lauks..., it sevišķi runājot par kultūras nevalstiskajām organizācijām, kur dominē neizpratne par to, kas ir tas, no kā sektors" barojas".*

*Līdz šim mēs esam visu izcīnījuši. Tās lietas, kas tiešām bija kritiskas, piemēram, par PVN piemērošanu biļetēm.... Atcerieties, bija liels skandāls. Vienīgais, kas man reizēm nepatīk, bet, tas ir, skatoties uz valsti kopumā, kāpēc likumdošana ir pretimnākoša valstij un kāpēc bieži vien nosacījumi nav vienādi, ja mēs runājam par nodokļu piemērošanu vai par iespēju pretendēt uz finansējumu un tā tālāk. Kāpēc valsts sektoram ir vieni nosacījumi, nevalstiskajam sektoram otri?*

Vairāki eksperti norāda uz Latvijas ekonomikas, fiskālās un budžeta vadības politikas veidotāju neizpratni gan attiecībā uz NVO sektora darbības specifiku, gan attiecībā tieši uz kultūras NVO darbības nosacījumiem.

### **Sociālās uzņēmējdarbības likums**

Intervijās, raksturojot kultūras NVO darbību un aktivitātes, tiek pausti dažādi viedokļi arī par sociālās uzņēmējdarbības likuma relevanci attiecībā pret NVO un iespējām īstenot daļu no saimnieciskās darbības aktivitātēm saskaņā ar sociālās uzņēmējdarbības normatīvo regulējumu.

Jā, Sociālās uzņēmējdarbības likums ir ļoti tuvs nevalstiskajām organizācijām. Finanšu ministrija uzstāj, ka tur jābūt iekļautam tikai SIA, bet bija pārejas periods, kur varēja pieteikties arī biedrības līdz šī (2017.) gada janvārim. Tā vienīgā atšķirība SIA ar sociālo uzņēmējdarbību ir tā, ka pašvaldībām būs tiesības dot bezmaksas telpas, ko līdz šim nevarēja darīt SIA. Labāk būtu, ka sociālā uzņēmējdarbība tiktu definēta nevis kā atsevišķs juridisks veidojums, bet gan, ka tas būtu statuss, līdzīgi kā sabiedriskais labums, kuru var piešķirt neatkarīgi biedrībai vai uzņēmumam, viņi dabū šo statusu un attiecīgi visas izrietošās sekas. Manuprāt, tas būtu daudz pareizāk.

Tiek kritizēta likumdevēju pieeja, kur juridiskās formas, kurās var īstenot saimniecisko darbību, tiek radikāli norobežotas no bezpeļņas darbībām.

*Tas, ko mēs beigās iegūsim, ka visiem jātaisa SIA, kā deviņdesmitajos gados, kad SIA jātaisa priekš saimnieciskās darbības un bezpeļņas organizācija priekš tavas citas darbības, man tas liekas nepareizi. Ne visi to spēj nodrošināt – atskaites un visu pārējo.*

Dominē ekspertu viedoklis, ka sociālā uzņēmējdarbība var būt forma, kā īstenot kultūras aktivitātes, un nereti var kalpot kā paralēla darbības forma NVO darbības ietvaram.

### **Sabiedriskā labuma organizācijas statuss**

Pētījuma gaitā tika intervēti gan eksperti, kuru NVO ir ieguvuši sabiedriskā labuma statusu (SLS), gan tādu NVO pārstāvji, kuriem nav SLS. Tie, kuri ir ieguvuši šo statusu, atzīst, ka tas sniedza uzskatāmas priekšrocības līdz Uzņēmumu ienākuma nodokļa spēkā stāšanās laikam (2018), taču tā loma strauji samazinās pēc nodokļu reformas.

*Sabiedriskā labuma organizācijas statuss palīdz ļoti lielā mērā, jo tas pilnīgi citādāku padara sadarbības iespēju ar uzņēmējiem. Savas darbības sākumā es to tā nemaz nepamanīju, jo es strādāju ar pašvaldības iestādēm un ar VKKF, t.i., ar tādiem avotiem, kur man jāuzraksta projekts, un tad man ir tas finansējums. Bet ar tādiem lielākiem sponsorēšanas jautājumiem, man tieši šogad ļoti sanāca saskarties, un tāds arī bija ultimāts no sponsora. Viņš teica, ja jums ir šis statuss, tad mēs jūs ļoti labprāt atbalstām, ja nē – tad diemžēl nekā.*

*Bija mums šis sabiedriskā labuma statuss, un mums ik gadu ziedoja vairāki uzņēmumi, kas bija brīnišķīga brīvā nauda, ko mēs varējām viegli ielikt projektos un arī maksāt administratīvās izmaksas un tā tālāk. Savukārt, jaunajai organizācijai šobrīd nav sabiedriskā labuma statusa, un īsti šobrīd nav jēgas iet cauri visam birokrātiskajam procesam, lai to iegūtu, jo tas vairāk nav uzņēmumiem simpātiski, veikt šo te garo nodokļu atgūšanas procesu, ja*

*viņi atgūst tik maz. Ziedot vairāk viņiem nav pievilcīgi, un būs vēl stipri grūtāk.*

Informanti arī uzsver birokrātiski sarežģīto procedūru, kas veicama, lai NVO iegūtu sabiedriskā labuma organizācijas statusu.

*Tas bija āprātīgi grūts process šo statusu dabūt, jo tajā brīdī, kad mūs šis sponsors uzrunāja un prasīja, vai man ir, es teicu, nav, bet es domāju, nu kam tad vēl, ja ne (mums) – nu mēs tiešām visu laiku nodarbojamies tikai un vienīgi ar sabiedriskā labuma pasākumiem. Un es teicu – neuztraucieties, mēnesis, pusotrs, un mēs noteikti sakārtosim to jautājumu un dabūsim. Beigās tas viss notika četrus mēnešus. Tas bija tiešām ļoti mokošs process.*

## **Secinājums**

---

Dominē ekspertu viedoklis, ka kultūras NVO sektoram ir dažas ilgtspējas pazīmes, kaut atsevišķi eksperti kategoriski uzsver sektora ilgtspējas trūkumu. Kā būtiskākie kultūras NVO sektora ilgtspējas nosacījumi tiek minēti: visu iesaistīto pušu izpratne par NVO lomu kultūras sektora attīstībā; kultūras NVO pārstāvju un sabiedrības izglītošanas aktivitātes; finanšu instrumentu pakārtošana darbības mērķim; stabila finansējuma pieejamība sociālā dialoga veidošanai un pilna darba laika darbinieku algošanai un NVO darbību atbalstošs tiesību normatīvais regulējums. Rezumējot informantu viedokli par normatīvā regulējuma saikni ar kultūras NVO ilgtspēju, dominē viedoklis, ka valsts pārvaldē, jo īpaši fiskālās un ekonomikas politikas veidotāju vidē, nav izpratnes par NVO sektora lomu kopumā, kā arī par kultūras aktivitāšu nozīmi un ziedojumu lomu to aktivizēšanā. Īpaši asa kritika tiek vērsta pret Uzņēmuma ienākumu nodokļa likumu, un dominē prognoze, ka uzņēmēju motivācija ziedot strauji samazināsies, jo Uzņēmuma ienākumu nodokļa likuma šī brīža redakcija šo finansiālo motivāciju atceļ.

---

### **3.7. Kultūras NVO finansējuma avoti**

Ekspertu intervijās vairākkārt tiek norādīts, ka ir nepietiekams finansējums NVO mērķu īstenošanai, kā risinājumu piedāvājot gan jaunu finansējuma avotu radīšanu, gan esošo pieejamības uzlabošanai, gan, jo īpaši kritizējot Uzņēmuma ienākumu nodokļa likuma šī brīža redakciju. Precīza kultūras NVO ieņēmumu struktūra atspoguļota 2. nodaļā (skat. 57.-67. lpp).

Daži respondenti norāda uz jaunu finansējuma modeļu un/vai avotu izveides nepieciešamību NVO atbalstam gan kultūras, gan citās jomās.

*Varbūt ir nepieciešams vēl viens avots finansējumam... varbūt pārdomāt esošos finansējuma avotus nevalstiskajā sektorā.*

Daži finansējuma avoti tiek kritiski vērtēti, galvenokārt, norādot uz nepilnībām to administrēšanā.

*Kā pirmais man nāk prātā Sabiedrības integrācijas fonds, kura darbība neapmierina nevienu nevalstiskajā sektorā kopš tā rašanās brīža... Visi vienmēr ir teikuši to, cik nežēlīgi milzīgs procents viņiem aiziet administratīvajām izmaksām un proporcionāli maz tiek piešķirts projektiem. Tik maz kas spēj atbilst viņu kritērijiem, un to finansējumu iegūt ir pilnīgi neiespējami. Nesaprotami, kurš var pretendēt un kāds tad ir viņu mērķis. Es domāju, ka būtu jāpārskata finansējuma avoti un varbūt – ja ne jārada jauni, tad jāpārdomā esošie un jāpaplašina tie kritēriji, lai varētu pretendēt arī kultūras organizācijas, ne tikai šauras nišas organizācijas.*

Vairāki eksperti norāda, ka NVO darbībā tiecas izmantot daudzveidīgus finansējuma avotus, kurus lielā mērā ietekmē organizācijas darbības teritorija un aktivitāšu saturs.

*Viennozīmīgi tie ir VKKF, dažādi Eiropas struktūrfondi, piemēram, Lauku atbalsta dienesta izsludinātie ELFLA saīsinājumā, LEADER projektu iespējas, Erasmus, tad ir Igaunijas – Latvijas pārrobežu projekta finansējums, kur mēs piedalījāmies kā viens no partneriem. Otrais jau pēc kārtas EST-LAT programmā. Iespējas jau ir!*

*Dejas nozarē galvenie avoti ir VKKF un Rīgas dome. Dažreiz arī Ascendum izsludina savu grantu, tad var pretendēt arī dažādi kultūras projekti Ascendum grantā. Tad ir dažādas vēstniecības. ASV vēstniecība regulāri izsludina dažādus projektu konkursus ar sociālu ievirzi, uz ASV kultūru tendētu mazliet, bet diezgan labi konkursi, kur budžets, ir aptuveni 2000 (eiro), tāpat arī citās vēstniecībās, bet konkrēti uzreiz nenosaukšu. Gētes institūts ir ļoti liels atbalsts, vienmēr var pretendēt. Atkarīgs no projekta, ja projekts ir saistībā ar Franciju, tad var pretendēt arī Francijas institūtā. Tie parasti ir projekti drīzāk līdzfinansējumam. Francijas institūts, Gētes institūts un šīs te vēstniecības dažādās.*

Kā liecina arī Lursoft sniegtie dati, apmēram 18% no visiem kultūras NVO ieņēmumiem veido dotācijas, kurās ietilpst arī finansējums, kas piesaistīts no valsts un pašvaldību budžeta programmām un projektu konkursiem. Pētījuma dati liecina, ka ieņēmumu sadaļā *Dotācijas* tiek grāmatots arī, piemēram, piesaistītais ārvalstu finansējums, savukārt valsts



budžeta un pašvaldības (ieskaitot konkursos piesaistītais) finansējums tiek grāmatots arī ieņēmumu sadaļā *Citi ieņēmumi*.

Ekspertu skatījumā **valsts budžeta un pašvaldību finansējums** ir dominējošais finanšu avots kultūras NVO aktivitāšu nodrošināšanā.

*Galvenais avots ir VKKF, tiešām galvenais un vienīgais. Un tad Rīgas dome. Tas patiesībā skaitās kā līdzfinansējums, jo nevar būt kā vienīgais avots.*

*Galvenais ir Kultūrkapitāla fonds un īpaši divas lielās programmas, kuras vispār mums ļauj funkcionēt. NVO atbalsta programma, kas ir nupat kopš pagājušā gada, kur var piešķirt trīs gadu griezumā, un Valstiski nozīmīgi kultūras notikumi. Tas finansējums ir ārkārtīgi būtisks. Mēs saņemam arī Kultūras ministrijas funkciju deleģējumu.*

Valsts budžeta finansējuma nozīme tiek uzsvērta arī, atsaucoties uz valsts pārvaldes uzdevumu deleģējuma līgumu, kas ļauj ieguldīt spēkus sarežģītāk piesaistāma finansējuma apgūvē. Tiek akcentēts, ka viena finansējuma piesaiste ļauj attīstīt administratīvo kapacitāti jauna finansējuma piesaistei.

*Tā summa (Valsts pārvaldes uzdevuma deleģējuma līgums) ir aptuveni 35 000 eiro. Gada griezumā tā summa ir ļoti maza, bet tā mums ir ārkārtīgi būtiska "sēklas nauda", lai varētu atsperties Eiropas finansējumam. Mēs strādājam Latvijā, un mums ir jāapzinās, ka varam šeit piesaistīt normālus līdzekļus tam, lai mēs varam atsperties starptautiskajam finansējumam, kas veido absolūti skaitliski lielāko mūsu budžeta daļu. Protams, tas ir viļņveidīgi, jo tas viss ir projektu ietvaros.*

Eksperti intervijās dalās pieredzē arī par **privātā finansējuma** piesaistes iespējām, **sponsoru, ziedotāju un mecenātu** lomu un sadarbības modeļiem. Informantu viedokļi par ziedošanas un mecenātisma jautājumiem jau tika raksturoti iepriekšējā apakšnodaļā saistībā ar nodokļu reformas ietekmi uz ziedošanas praksēm. Taču skatījums un priekšstati par privātā finansējuma piesaistes stratēģijām ir izteikti atšķirīgs pašā kultūras NVO vidē. Īpaši tiek uzsvērts, ka nepastāv dabiskas ziedošanas motivācijas, kurā cilvēki apliecinātu savu solidaritāti ar kultūras kopienu un altruismu. Daļa ekspertu uzsver, ka mecenātisma tradīcija ir (Latvijā) jauna un tai vēl jānostabilizējas.

*Latvijā tikai tagad dzimst mecenātisma tradīcijas, un ir loģiski, ka pirmais sektors, kur šī nauda ienāk, ietver vizuālo mākslu, jo vizuālā māksla ir priekšmetu kolekcionēšana. Ir pilnīgi skaidrs, kāpēc zināms mecenātu loks, uzņēmumu loks Latvijā, kas atbalsta vizuālo mākslu, veido savas kolekcijas. Viņi investē. Tā ir investīcija. Teātrī, piemēram, tas nav iespējams, jo teātris*

*ir gaistoša māksla, līdz ar to situācija ir pilnīgi atšķirīga ne tikai Latvijā, bet visur pasaulē. Formāti, principi, veids, kā strādā un darbojas vizuālā māksla pasaulē, ir radikāli atšķirīgs no teātra. Teātrī vienkārši ir jānāk mecenātiem, kas ir gatavi "izmest savu naudu vējā", jo viņi iegūst prestižu, viņi iegūst sociālo kapitālu, bet neiegūst kapitālu, neiegūst investīciju projektu. Mecenātisms kultūras infrastruktūrā atkal – tas ir daudz patīkamāk, jo Tev ir fasāde, uz kuras uzlikt savu vārdu. Ar sponsorēšanu Latvijā ir ļoti līdzīgi. Nav viegli atrast cilvēkus, kas būtu gatavi ieguldīt gaistošā mākslas formā ar salīdzinoši nelielu auditoriju. Tas nav ne Rīgas maratons, ne Positivus, kur partneri ir gatavi uz daudz lielākiem kompromisiem. Teātrī vienkārši nav iespējams noformēt skatuvi ar atbalstītāju baneriem, kamēr rokkoncertā tas varbūt ir iespējams. Teātrī nevar iejaukties scenogrāfijā. Mums ir partneri, kas mūs atbalsta gan finansiāli ar nelielām naudām, gan arī ar produktiem un pakalpojumiem, tie ir stabili, jo viņi novērtē to, ko mēs darām. Ir transporta uzņēmums, kas mums katru gadu beigās ziedo daļu no peļņas, mēs ar viņiem arī strādājam, kad jāved dekorācijas. Viņi sūta savus bērnus uz mūsu izrādēm, tur ir kaut kāds cits motīvs. Mums ir jāatrod šie cilvēki, kuriem ir cits motīvs, mēs nevaram piedāvāt kolekciju.*

Vairāki eksperti līdzīgi raksturo mecenātisma un sponsorēšanas motivāciju saikni ar konkrētu mākslas veidu vai kultūras produkta specifiku. Tikai vienā gadījumā eksperte norāda uz selektīvu attieksmi pret ziedotājiem un sponsoriem, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmuma biznesa veidam un iegūtā finansējuma avotam. Šajā viedoklī izteikta spēcīga kultūras organizāciju vērtību aizsardzība un augsti morāles principi, kas nosaka kultūras NVO un ziedojumu piesaistes ētiku.

*Jā, esam novilkuši sarkanās līnijas attiecībā uz privātā sponsorējuma piesaisti. Mēs skaidri esam sev definējuši, ka mēs nedrīkstam strādāt ar naudu, kuras izcelsmi šīs programmas apšaubā un kritizē. Mēs nedrīkstam pārkāpt savas ētiskās robežas. Tā ir milzīgi plaša diskusija, jo, protams, ir jautājums, vai vispār ir tīra nauda? Es uzskatu, ka ir. Ir nauda, kuru mēs neņemam. Latvijā lielākā daļa privāto fondu ir saistīta ar bankām un uzņēmumiem, ar kuru naudu mēs esam nolēmuši nestrādāt. Es domāju, ka Latvijā mēs esam vienīgie, kas nodarbojas ar tādām muļķībām. Es jau minēju, viena lieta ir reputācija, otra ir radošā brīvība, trešā lieta ir starptautiskā darbība, un Eiropā šie jautājumi nav ne jocīgi, ne stulbi. Tā ir ļoti augsta līmeņa diskusija – par kādu naudu mēs strādājam. Īpaši kultūrā, mums ir jābūt pirmajiem, kuri atteiksies no naudas, kurai ir acīm redzama nelikumīga izcelsme vai neētiska, vai mēs varam strādāt par ieroču naudu vai nevaram – mēs nevaram.*

Vairāki eksperti norāda, ka sadarbība ar sponsoriem vairāk izpaužas kā uzņēmumu preču un pakalpojumu izmantošana.

Ļoti daudz saņēmam "graudā". Tas ir barteris. Tev piešķir konkrētu preci vai nodrošina drukus. Ļoti bieži tie ir drukas pakalpojumi, reklāmas pakalpojumus sponsorē. Tev piešķir tīri produkcijā, naudā ir mazliet grūtāk. Variē no 200 līdz... ir bijis gadījums, kad piešķīra 10 000 eiro pirms vairākiem gadiem... Tagad ir grūtāk ar to, ka ir nogriezti tie 70%, ko var atgūt peļņā atpakaļ uzņēmumi, bet tas bija arī tāds diezgan vajadzīgs un spēcīgs veids, kur iegūt finansējumu.

Daļa kultūras NVO norāda arī uz iespējām piesaistīt **ārvalstu finansējumu** – vēstniecību, ārvalstu kultūras institūtu u.c., taču šeit jāņem vērā finansējuma piešķiruma mērķi un kritēriji.

Aktīvākās kultūras NVO apliecina kapacitāti izmantot arī **starptautiskā finansējuma piesaistes iespējas**.

*Radošās Eiropas šie te projekti mums ir ļoti saistoši un interesanti, mēs vēl īsti neesam saņēmušies nevienam tādām pretendēt.*


*Mēs tagad sniedzam četrus vai piecus projektus, šis ir pēdējais Radošās Eiropas gads.*

Daļa NVO pārstāvju atzīst, ka nozīmīgu ienākumu daļu veido arī **biļešu ieņēmumi**, kas ir mērķtiecīgas politikas rezultāts.

*Ja pēdējos trīs, četrus gadus mēs rēķināmies ar diezgan normāliem biļešu ienākumiem, kas iet iekšā budžetā, kādreiz mēs to vispār nerēķinājām, jo tas bija tik mizerabli. Šobrīd tā tendence aizvien progresē, par ko man ir liels prieks. Neskatoties uz to, ka mums biļešu cenas ir ļoti zemas, bet apmeklējums aug, mūsu politika, ir tāda, ka visiem ir jāpērk biļetes, arī profesionāļiem. Kaut par ļoti lētām cenām, bet visiem ir jāiegulda pieci eiro, lai festivālā attaisno sevi.*

Daži NVO pārstāvji norāda arī uz **pūļa finansējuma** izmantošanas iespējām, gan norādot uz tā ierobežojumiem.

*Mēs sapratām principu tikai tad, kad uzsākām to darīt. Arī ar pūļa finansējumu ir tā, ka kāds pamēģina – ja neizdodas, tad to neizmanto. Daudzi nesavāc to finansējumu, un tad ir daudziem tā sajūta, ka, ā, tas jau nestrādā. Realitātē ir nepieciešams izvērtēt lietas, kuras tu darīji nepareizi, vienkārši mēģināt vēl un skaidrot vairāk. Mēs arī redzam, ka ir cilvēki, kas pierod, un pirmajos gados bija īpaši jāuzrunā, bet tagad trešā, ceturtā, piektajā gadā viņi paši laicīgi ir noziedojuši, viņiem vairs nav jāatgādina, izveidojas tāds kā pieradums.*



Jāatzīst, ka pūļa finansējums tiek skatīts kā digitālajai videi piemērots ziedojumu instruments, kura formas varētu būt kultūras NVO nākotnes finansējuma avots.

### **Secinājums**

---

Kopumā, analizējot kultūras NVO, mecenātu, ziedotāju un sponsoru viedokļus, jāatzīst, ka finansējuma avoti, kurus kopumā izmanto NVO, ir pietiekami daudzveidīgi, taču dominē prakses, kur NVO pārstāvji strādā ar vieniem un tiem pašiem finanšu instrumentiem. Tikai NVO ar attīstītāku administratīvo kapacitāti un ilgstošāku pieredzi pārredz finansējuma avotu kopējo lauku un spēj izmantot daudzveidīgus finanšu avotus. Finansējuma piesaistes praksēm raksturīgs pārneses efekts, kur viena finansējuma piesaiste sekmē citu finanšu avotu apguvi, tādējādi radot lielas atšķirības starp dažādām kultūras NVO un to apgūtajiem finanšu avotiem.

---

## 4. Valsts kultūrkapitāla fonda nozīme kultūras jomas nevalstisko organizāciju darbībā

Gan kvantitatīvie (elektroniskā aptauja), gan kvalitatīvie (padziļinātās daļēji strukturētās intervijas) dati, kas iegūti pētījumā, liecina, ka viens no nozīmīgākajiem kultūras NVO finansējuma avotiem ir Valsts kultūrkapitāla fonds (VKKF). Tas rosināja iegūt detalizētāku priekšstatu par VKKF lomu NVO darbības finansēšanā.

Pētījuma ietvaros no VKKF tika iegūti pārskati par iesniegtajiem un atbalstītajiem projektiem piecu gadu periodā (2013 – 2017), kas ļāva detalizētāk analizēt projektu iesniedzēju struktūru, kā kritēriju izmantojot trīs parametrus 1) Projekta iesniedzēja statuss un NVO īpatsvars; 2) viena iesniedzēja (NVO) iesniegto projektu skaits konkrētajā laika periodā un 3) atbalstīts/neatbalstīts projekts.

2017. gadā Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos iesniegto projektu skaits bija 3306, taču organizāciju skaits, kuras iesniegušas projektu pieteikumus, ir 1170. Dati ļauj fiksēt gan vienas organizācijas vidējo aktivitāti 2017. gada laikā, gan to, ka viena organizācija nereti izmanto dažādus juridiskos statusus, lai piesaistītu finansējumu savas darbības nodrošināšanai. Piemēram, analizējot pieteikumus, atklājas, ka vienlaicīgi vai dažādos konkursos projekta pieteikumu sniedz gan skola (pamatā kultūrizglītības vidusskolas), gan šīs pašas skolas atbalsta biedrība, vai pašvaldība un kāda pašvaldībai pakārtota biedrība (reizēm ar vienu un to pašu projektu vadītāju) u.tml. Ir pietiekami izplatīta prakse, kur projektu pieteikumi konkursam iesniegti konkrētas aktivitātes veikšanai no dažāda statusa kultūras organizācijām. Minētais apliecina elektroniskajā aptaujā iegūtos kvantitatīvos datus, kas norāda, ka galvenais NVO dibināšanas motīvs ir papildu finansējuma piesaiste (skat. Pētījuma rezultātu nodaļu *1. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju vispārējs raksturojums*, 33. – 34. lpp.).

Dati liecina, ka 47% no visiem 2017. gadā iesniegtajiem organizāciju projektu pieteikumiem VKKF, iesniedz NVO. NVO pieteikumu īpatsvars visos projektu konkursos un mērķprogrammās nav vienāds. Organizāciju dominējošais juridiskais statuss izteikti

atšķiras dažādās nozarēs un mērķprogrammās, piemēram, kino un literatūras nozarē – daudz izteiktāk projektus sniedz komercsektors (SIA, A/S, IK), mūzikas nozarē – nevalstiskās organizācijas, kultūras mantojuma nozarē – draudzes, materiāltehniskās bāzes nodrošināšanā izglītības iestādēm – valsts un pašvaldību iestādes u.tml., kas izteikti raksturo katrā nozarē aktuālo situāciju un dažādo sektoru lomu.

Tabula 27. 2017. gadā VKKF saņemtie projektu pieteikumi pēc to iesniedzēju piederības. Avots: VKKF dati<sup>33</sup>

<b>Organizācijas veids</b>	<b>Projektu pieteikumu skaits</b>	<b>% no kopējā skaita</b>
Nevalstiskās organizācijas	1537	47%
Valsts, pašvaldību institūcijas (skolas, augstskolas, pašvaldības, muzeji, bibliotēkas, kultūras centri utt.)	830	25%
SIA	690	21%
Valsts kapitālsabiedrības	110	3%
Draudzes	76	2%
Akciju sabiedrības	41	1%
Cits (saimnieciskās darbības veicēji, IK, ārvalstu institūciju pārstāvniecības)	22	1%
<b>Iesniegto pieteikumu skaits kopā</b>	<b>3306</b>	

Kā jau minēts, organizāciju skaits, kas snieguši projektus VKKF 2017. gadā, ir teju trīs reizes mazāks nekā projektu pieteikumu skaits, kas nozīmē, ka viena organizācija gada laikā iesniegusi vidēji 2,8 projektus. Projektu **iesniedzējorganizāciju** kvantitatīvā proporcija (pēc organizāciju tipa) ir nedaudz atšķirīga no **projektu pieteikumu** skaita proporcijas – puse no projektu pieteicējiem ir nevalstiskā sektora pārstāvji, aiz kuriem seko komercsektors (SIA) un valsts un pašvaldību institūcijas (publiskais sektors).

<sup>33</sup> Šajos pārskatos netiek ņemtas vērā stipendijas fiziskām personām

Tabula 28. Organizācijas, kas iesniegušas pieteikumus VKKF, pēc to statusa 2017. gads. Avots: VKKF dati:

<b>Organizācijas veids</b>	<b>Organizāciju skaits</b>	<b>% no kopējā skaita</b>
Nevalstiskās organizācijas	581	50%
SIA	260	22%
Valsts, pašvaldību institūcijas (skolas, augstskolas, pašvaldības, muzeji, bibliotēkas, kultūras centri utt.)	233	20%
Draudzes	55	4.7%
Valsts kapitālsabiedrības	14	1%
Akciju sabiedrības	8	0.7%
Cits (saimnieciskās darbības veicēji, IK, ārvalstu institūciju pārstāvniecības)	19	1.6%
Organizāciju skaits kopā	1170	

NVO ne tikai veido lielāko projektu iesniedzēju īpatsvaru, bet ir arī dominējošais finansējuma saņēmējs. 2015. gadā Valsts kontrole veica revīziju, kas problematizēja VKKF un Kultūras ministrijas finansējuma piešķiršanas principus – norādot, ka notiek funkciju dublēšanās. Attiecīgi Kultūras ministrija un VKKF vienojās par finansējuma sadalīšanu, KM finansējot valsts kapitālsabiedrības un atsevišķu funkciju nodošanu NVO ar deleģējuma līguma starpniecību, bet VKKF uzņemoties lielāku lomu NVO sektora finansēšanā un atbalstam kultūrai reģionos<sup>34</sup>, kas arī uzskatāmi parādās 2017. gada iesniegto projektu un iesniedzējorganizāciju skaitā – NVO proporcijā attiecībā pret citu sektoru organizācijām.

Vērtējot procentuālo finansējuma sadalījumu pēc **atbalstīto projektu iesniedzēju piederības**, vidējais sadalījums pēc VKKF sniegtās informācijas ir sekojošs:

<sup>34</sup> Latvijas Republikas Valsts kontrole (2015). Revīzijas ziņojums: Kultūras ministrijas piešķirto dotāciju biedrībām un nodibinājumiem likumība, lietderība un efektivitāte. Pieejams: [http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2014/2.4.1-23\\_2014/revizijas-zinojums\\_16-01-2015\\_km.pdf](http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2014/2.4.1-23_2014/revizijas-zinojums_16-01-2015_km.pdf)

Tabula 29. VKKF programmu un projektu konkursu finansējums (saskaņā ar noslēgtiem līgumiem) pa institucionālo sektoru klasifikācijām (DOTĀCIJA) 2017. gadā\*:

<b>Organizāciju veids (pārstāvētais sektors)</b>	<b>Kopā eiro</b>	<b>% no 2017. gada finansējuma</b>
S15 00 00 Mājsaimniecības apkalpojošās bezpeļņas organizācijas ( <i>nevalstiskais sektors</i> )	4 130 187	43,30%
S13 01 00 Valsts struktūras, S13 03 00 Pašvaldību struktūras ( <i>publiskais sektors</i> )	2 410 757	25,28%
S11 00 00 Nefinanšu sabiedrības ( <i>komercsektors</i> )	1 751 082	18,36%
S14 00 00 Mājsaimniecības ( <i>fiziskās personas</i> )	1 243 581	13,04%
S20 00 00 Nerezidenti	1 900	0,02%
<b>KOPĀ:</b>	<b>9 537 507</b>	<b>100%</b>

\*Saskaņā ar 2013. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 1456 "Noteikumi par institucionālo sektoru klasifikāciju"

No 581 nevalstiskās organizācijas, kas 2017. gadā sniegušas projektus VKKF projektu konkursos, 356 arī saņēmušas atbalstu kādam no projektiem, kopumā saņemot finansējumu 4 130 187 eiro apmērā. Vienai nevalstiskajai organizācijai piešķirtais finansējums bijis robežās no 336.00 eiro līdz 173 898.00 eiro 2017. gada laikā.

Tabula 30. Top 30 nevalstiskās organizācijas, kas 2017. gada laikā ieguvušas vislielāko atbalstu no VKKF. Avots: VKKF

<b>Nr.</b>	<b>Finansējuma saņēmējs</b>	<b>2017. gadā piešķirtais finansējums (EUR)</b>
<b>1</b>	LATVIJAS RAKSTNIEKU SAVIENĪBA, biedrība	173 898.00
<b>2</b>	RĪGAS STARPTAUTISKAIS KINO FESTIVĀLS, biedrība	160 000.00
<b>3</b>	Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, biedrība	138 740.00
<b>4</b>	SAVIENOJUMS, biedrība	124 000.00
<b>5</b>	KIM?, biedrība	111 000.00
<b>6</b>	RIXC JAUNO MEDIJU KULTŪRAS CENTRS, biedrība	109 860.00
<b>7</b>	TARBA, biedrība	103 500.00
<b>8</b>	LATVIJAS JAUNĀ TEĀTRA INSTITŪTS, biedrība	102 900.00



9	LATVIJAS KINEMATOGRĀFISTU SAVIENĪBA, biedrība	81 600.00
10	ASCENDUM, biedrība	79 000.00
11	Rīgas fotogrāfijas biennāle, biedrība	72 000.00
12	LATVIJAS MŪZIKAS INFORMĀCIJAS CENTRS, biedrība	68 500.00
13	SANSUSĪ, biedrība	56 000.00
14	Latvijas Laikmetīgās keramikas centrs, biedrība	52 600.00
15	MŪZIKAS UN MĀKSLAS ATBALSTA FONDS, nodibinājums	51 600.00
16	PARTY, biedrība	50 050.00
17	LATVIJAS GRĀMATIZDEVĒJU ASOCIĀCIJA, biedrība	50 000.00
18	LATVIJAS ARHITEKTU SAVIENĪBA, biedrība	45 345.00
19	PIEVILCĪGĀS PILSĒTVIDES BIEDRĪBA, biedrība	44 994.00
20	RĪGAS FOTOMĒNESIS, biedrība	44 300.00
21	NOASS KULTŪRAS UN MĀKSLAS PROJEKTS, biedrība	42 050.00
22	CĒSU PILS ĢILDES FONDS, nodibinājums	42 000.00
23	SKAŅU MEŽS, Nepieradinātās mūzikas un filmu mākslas biedrība	40 500.00
24	MŪSDIENU MŪZIKAS CENTRS, fonds	40 000.00
25	TRADICIONĀLĀS KULTŪRAS BIEDRĪBA APRIKA, biedrība	39 800.00
26	SVĒTKU FONDS, nodibinājums	38 000.00
27	LATVIJAS KOMPONISTU SAVIENĪBA, biedrība	34 350.00
28	Baltijas Modes federācija, biedrība	32 700.00
29	ISSP, biedrība	31 700.00
30	KAŅEPES LAIKMETĪGĀS KULTŪRAS CENTRS, biedrība	30 600.00
	<b>Kopā (TOP 30)</b>	2 091 587.00
	<b>Kopā visi 2017</b>	4 130 187.00

Pirmās 30 organizācijas saņēma 2 091 587.00 eiro (51% no visa finansējuma 2017. gadā, ko saņēma NVO).

Analizējot NVO aktivitāti VKKF konkursos laika dinamikā, iespējams fiksēt aktīvāko NVO kvantitatīvo mērogu. No visām nevalstiskajām organizācijām, kas sniegušas projektus Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos 2013.-2017. gada laikā, 139 nevalstiskās organizācijas ir sniegušas projektus sistemātiski – visus piecus gadus. Pieņemot, ka NVO darbs pie VKKF konkursu un mērķprogrammu projektu pieteikumu izstrādes ir nozīmīgs NVO darbības aktivitātes indikators, jāatzīst, ka šīs **139** organizācijas var uzskatīt par aktīvo kultūras NVO kodolu pēdējo piecu gadu laikā. No šīm organizācijām, savukārt **121 nevalstiskā organizācija saņēmusi finansējumu kādam no projektiem visus piecus**

**gadus pēc kārtas**. Šo organizāciju skaitā ietilpst nozares lielākie un stabilākie operatori – divi lielākie nevalstiskie teātri, organizācijas, kam ir Kultūras ministrijas funkciju deleģējums, profesionālās radošās organizācijas u.c. nozarē labi zināmas organizācijas, kas tikai vēlreiz apliecina to kvalitāti un kapacitāti. Turpretī ir tikai viena organizācija, kas sniegusi projektus visus 5 gadus, savukārt finansējumu nav saņēmusi nevienā no tiem.

Atsevišķa uzmanība šī pētījuma kontekstā pievērsta Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsta mērķprogrammai. Vairākās ekspertu intervijās šī programma izskanēja kā izšķirīgs atbalsts organizāciju eksistencē, jo lielā mērā tā vienīgā finansē organizācijas administratīvās izmaksas, ko citkārt regulārajos projektu konkursos VKKF neatbalsta, vai arī attiecībā pret tehniskajām, telpu īres un mākslinieciskajām izmaksām administratīvās izmaksas paši projektu veidotāji atzīst kā mazāk prioritāras.

Šāda mērķprogramma VKKF pastāv jau ilgāku laiku – sākotnēji kā viens konkurss visām nozarēm, līdzīgi kā šobrīd darbojas Valstiski nozīmīgu pasākumu mērķprogramma. Līdz 2014. gadam paralēli tomēr pastāvēja atsevišķas mērķprogrammas Teātra mākslas un Mūzikas nozares profesionālu nevaldības organizāciju atbalstam, jo kopējā programmā iegūtais atbalsts bija nepietiekams. Kopš 2015. gada lēmumu par to, cik lielu daļu no kopējā nozares finansējuma atvēlēt šai mērķprogrammai, pieņem katra nozare atsevišķi. Finansējuma apmērs ir saistīts gan ar to, kāds ir nozares kopējais finansējums, gan to – cik aktīvs ir NVO sektors nozarē. Finansiālā atbalsta procents (piešķirtais finansējums:

pieprasītais finansējums) šajā mērķprogrammā pa nozarēm ir ļoti atšķirīgs – ir nozares, kas sniedz atbalstu 71% apmērā, ir – kas 19% apmērā no pieprasītā. Atbalstīto organizāciju loks ir diezgan plašs un atšķiras dažādās nozarēs. Ir nozares, kas šajā mērķprogrammā atbalsta nozares radošās organizācijas (biedru apvienības), citās savukārt tiek atbalstīti tieši procesa uzturētāji un veidotāji. Noteikti jāņem vērā, ka šī mērķprogramma visās nozarēs ir pamatfinansējums nevalstiskajām organizācijām (finansējums tiek piešķirts visam gadam, tieši administratīviem izdevumiem), bet viennozīmīgi visās nozarēs NVO sektora administratīvās izmaksas paralēli var tikt iekļautas un finansētas arī regulārajos projektu konkursos, kā arī atsevišķās mērķprogrammās (piem., Latvijai 100, Valstiski nozīmīgi pasākumi).

Tabula 31. VKKF programmu un projektu konkursu finansējums 2017. gadā. Avots: VKKF dati

	<b>Kopā, eiro</b>
VKKF programmu un projektu konkursu finansējums (DOTĀCIJA) – noslēgtie līgumi kopā	9 537 507
Kultūras projektu konkursi un nozaru mērķprogrammas un Starpdisciplināras mērķprogrammas un kultūras programmas – noslēgtie līgumi	9 040 708
MP "Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts"	1 049 172

Tabula 32. MP "Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts" līdzekļu sadalījums pēc iesniedzējorganizāciju statusa, 2017. gads. Avots: VKKF dati

Biedrības, nodibinājumi	978 492	93%
Komersanti	70 680	7%

Tabula 33. Finansējuma sadalījums pa nozarēm. Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts 2017. gads. Avots: VKKF dati

	<b>Iesniegto projektu skaits</b>	<b>Atbalstīto projektu skaits</b>	<b>Iesniegto projektu pieprasītais finansējums, EUR</b>	<b>Piešķirtais finansējums</b>	<b>Finansiālais atbalsta %</b>
Vizuālās mākslas nozare	25	22	581,993	296,740	<b>51%</b>
Teātra mākslas nozare	16	9	634,858	262,000	<b>41%</b>
Starpdisciplināri projekti	30	14	509,576	143,000	<b>28%</b>

	<b>Iesniegto projektu skaits</b>	<b>Atbalstīto projektu skaits</b>	<b>Iesniegto projektu pieprasītais finansējums, EUR</b>	<b>Piešķirtais finansējums</b>	<b>Finansiālais atbalsta %</b>
Mūzikas un dejas mākslas nozare	27	10	543,588	101,000	<b>19%</b>
Literatūras nozare	6	6	120,933	86,000	<b>71%</b>
Tradicionālās kultūras nozare	11	10	106,570	44,000	<b>41%</b>
Filmu mākslas nozare	9	3	159,873	42,569	<b>27%</b>
Dizaina un arhitektūras nozare	4	3	111,158	40,000	<b>36%</b>
Kultūras mantojuma nozare	7	7	71,585	33,863	<b>47%</b>
	135	<b>84</b>	2,840,134	<b>1,049,172</b>	<b>Vidēji 40%</b>

Tabulā par 2017. gada piešķirumiem šajā mērķprogrammā uzskatāmi redzams tas, cik atšķirīgs ir kopējais mērķprogrammas finansējums katrā nozarē – no 33 tūkstošiem līdz 262 tūkstošiem eiro. Tāpat arī atbalsta procents ir robežās no 19% līdz 71%, kas tikai vēlreiz apstiprina to, ka katras nozares situācija ir ļoti atšķirīga un nav piemērojami vieni noteikumi tām visām. Vidējais piešķiruma procents visās nozarēs (40%) šajā mērķprogrammā ir lielāks, kā VKKF vidēji (pēdējos piecus gadus vidējais piešķiruma procents projektiem ir 29 – 30% robežās).

Pēc Valsts kultūrkapitāla fonda sniegtajiem datiem iespējams izrēķināt atšķirīgo katras nozares mērķprogrammas Profesionālu nevaldības organizāciju atbalstam piešķirto daļu procentos.

Tabula 34. VKKF piešķirums Profesionālu nevaldības organizāciju atbalstam. Avots: VKKF sniegtie dati

	<b>Piešķirtais finansējums mērķprogrammā</b>	<b>Nozares kopējais finansējums 2017. gadā</b>	<b>Procentuālā mērķprogrammas daļa no kopējā nozares finansējuma</b>
Teātra mākslas nozare	262,000	624,993	42%
Vizuālās mākslas nozare	296,740	1,052,504	28%
Starpdisciplināri projekti	143,000	585,412	24%
Literatūras nozare	86,000	492,095	17%

	<b>Piešķirtais finansējums mērķprogrammā</b>	<b>Nozares kopējais finansējums 2017. gadā</b>	<b>Procentuālā mērķprogrammas daļa no kopējā nozares finansējuma</b>
Tradicionālās kultūras nozare	44,000	259,553	17%
Dizaina un arhitektūras nozare	40,000	313,663	13%
Mūzikas un dejas mākslas nozare	101,000	1,069,513	9%
Filmu mākslas nozare	42,569	666,273	6%
Kultūras mantojuma nozare	33,863	763,505	4%
		<b>Vidēji</b>	<b>18%</b>

Vidēji katrā nozarē konkrētajai mērķprogrammai tiek atvēlēti 18% no nozares kopējā finansējuma, tomēr arī šeit skaidri parādās katras nozares atšķirīgā situācija, visvairāk izceļot Teātra mākslas nozari, kur vairāk kā 40% no nozares finansējuma tiek atvēlēts tieši nozares nevalstisko organizāciju atbalstam. Teātra mākslas nozarē finansējumu mērķprogrammā 2017. gadā saņēmušas 9 organizācijas (robežās no EUR 9328.00 līdz EUR 65 000.00, no kuriem lielākā summa piešķirta diviem lielākajiem nevalstiskajiem teātriem). Kā atzīst intervētais eksperts – VKKF padomes priekšsēdētājs un Teātra mākslas nozares ekspertu komisijas priekšsēdētājs Kārlis Krūmiņš, raksturojot situāciju tieši teātra nozarē:

*Teātra NVO mērķprogrammai tērē apmēram 40% no Teātra nozares finansējuma, kamēr vidējais nozaru procents šai programmai ir 17-18%. Ja atņem Teātra nozares finansējumu no kopējā un rēķina citu nozaru vidējo NVO mērķprogrammā izlieto to finansējumu, tad vidējais procents sanāk vēl mazāks – ap 16%, un starpība salīdzinot ar citām nozarēm – lielāka. Četrdesmit procenti no nozares finansējuma ir vērā ņemams skaitlis, un lielāko daļu no šī finansējuma (apmēram 75 – 80%) apgūst nevalstiskie teātri. Teātra nozarē regulārajos konkursos ik gadu atbalsta apmēram 100 projektus. Ja valsts atrastu veidu, kā šo sektoru finansēt, deleģējot nevalstiskajiem teātriem funkciju caur Kultūras ministriju, tad VKKF regulārajos Teātra nozares konkursos ik gadu varētu finansēt par 60-65 projektiem vairāk.*

Kopumā pētījuma gaitā tiek aktualizētas vairākas problēmas, kas skar VKKF darbību un ietekmi uz kultūras nevalstisko sektoru, kur dominē atziņa, ka būtu nepieciešama finansējuma piešķiruma stratēģijas maiņa – finansējuma sadalē vairāk ņemt vērā kultūras nozares stratēģiskās prioritātes un piešķirt finansējumu mazākam pieprasītāju lokam, bet lielākā apjomā, lai uzlabotu īstenoto aktivitāšu kvalitāti.

## **Secinājumi**

Valsts kultūrkapitāla fondam ir būtiskākā loma kultūras nevalstisko organizāciju finansēšanā. No visām organizācijām, kas fondā sniedz projektu pieteikumus (tātad, neskaitot fiziskas personas, kas pretendē uz stipendijām), nevalstiskās organizācijas sastāda pusi no kopējā organizāciju skaita, savukārt pēc atbalstīto projektu skaita (ieskaitot arī fiziskas personas un stipendijas), nevalstiskās organizācijas sastāda 40 – 45% no atbalsta saņēmējiem.

No visām nevalstiskajām organizācijām, kas sniegušas projektus Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos 2013.-2017. gada laikā, 139 nevalstiskās organizācijas ir sniegušas projektus sistemātiski – visus piecus gadus. Pieņemot, ka NVO darbs pie VKKF konkursu un mērķprogrammu projektu pieteikumu izstrādes ir nozīmīgs NVO darbības aktivitātes indikators, jāatzīst, ka šīs **139** organizācijas var uzskatīt par aktīvo kultūras NVO kodolu pēdējo piecu gadu laikā. No šīm organizācijām, savukārt **121 nevalstiskā organizācija saņēmusi finansējumu kādam no projektiem visus piecus gadus pēc kārtas**. Šo organizāciju skaitā ietilpst nozares lielākie un stabilākie operatori – divi lielākie nevalstiskie teātri, organizācijas, kam ir Kultūras ministrijas funkciju deleģējums, radošās organizācijas u.c. nozarē labi zināmas organizācijas, kas tikai vēlreiz apliecina to kvalitāti un kapacitāti.

Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma (MP) "Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts" vistiešākajā veidā saistīta ar nevalstiskā sektora ikdienas darba nodrošināšanu, sniedzot atbalstu organizāciju administratīvajiem izdevumiem. Pateicoties mērķprogrammai, 2017. gadā atbalstu savas pamatdarbības nodrošināšanai saņēma 84

nevaldības organizācijas (78 nevalstiskās organizācijas (jeb 93%) un 6 komersanti (jeb 7%)).

Vērtējot MP "Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts" proporciju pret kopējo katras nozares finansējumu 2017. gadā, katrā nozarē parādās atšķirīga aina, kas tiešā veidā ir atkarīga no katras nozares nevalstisko organizāciju specifikas un aktivitātes. Vidēji šai mērķprogrammai tiek tērēti 18% no nozaru finansējuma, tomēr visu nozaru vidū izceļas Teātra mākslas nozare, kurā mērķprogrammai tiek atvēlēti vairāk kā 40% no kopējā Teātra mākslas nozares budžeta. Finansējumu šajā mērķprogrammā pamatā (70-80% apmērā) saņem nevalstiskie teātri. VKKF Padomes priekšsēdētājs rosina kultūrpolitikas veidotājiem atrastu veidu, kā nevalstiskos teātrus finansēt atsevišķi, ne no VKKF budžeta, jo tad gada laikā būtu iespējams finansēt vēl 60 – 65 projektus regulārajos projektu konkursos.

Būtiskākā problemātika saistībā ar VKKF, kas tiešā veidā skar arī nevalstiskā sektora finansēšanu un atspoguļojās vairākās intervijās ar nozaru pārstāvjiem un ekspertiem:

- jautājumi, kas saistīti ar VKKF finansējuma piešķiruma stratēģiju maiņu – atsevišķi eksperti ierosina atbalstīt mazāk projektu, bet labākajiem projektiem piešķirt finansējumu lielākā apmērā vai pat pilnībā;
  - Daļu NVO raksturo vāja spēja piesaistīt līdzfinansējumu, bieži tās paļaujas tikai uz VKKF piešķirumiem, arī tad, ja tie ir mazāki, kā projektu pieteikumos pieprasīts;
  - VKKF plānojot finansējuma piešķiruma politiku, fokusēties uz NVO darbības ilgtspējas sekmēšanu, attīstot programmas, kas piešķirtu finansējumu daudzgadu iniciatīvām.
-

## 5. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomiskās ietekmes identifikācija gadījumu analizē

Pētījuma noslēdzošajā datu ieguves posmā tika veikta **padziļināta izpēte par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi.**

Vēsturiski kultūras sektora ekonomiskās ietekmes pētījumu aizsākumi meklējami 20. gs. 80. gados Lielbritānijā, kad mākslas un kultūras aktivitātes kļuva par būtisku iezīmi pilsētu attīstības programmās Lielbritānijā. Konkrētas pilsētas meklēja risinājumus ekonomiskai pārstrukturizācijai un tradicionālo ražošanas industriju aizstāšanai. Ņemot piemēru no Amerikas un Eiropas pilsētu pieredzes, lielākās Lielbritānijas pilsētas – Glāzgova, Mančestra un Liverpūle – iezīmēja savas ambiciozās kultūras attīstības stratēģijas. Šīm stratēģijām tika pievērsta uzmanība Politikas Pētniecības Institūta pasūtītajā pētījumā “Mākslu ekonomiskā nozīme Lielbritānijā”,<sup>35</sup> ko veica Džons Maiersko. Izmantojot metodoloģiju, kas apvienoja aptaujas, intervijas ar kultūras sektora profesionāļiem, kvantitatīvos un kvalitatīvos datus, kā arī multiplikatorus, Maiersko nodemonstrēja, ka kultūras sektors ir ekonomiski nozīmīgs pilsētvides atjaunošanās katalizators un tas uzlabo reģiona tēlu un padara to par labāku vietu dzīvošanai.<sup>36</sup> Ar multiplikatora izmantošanu Maiersko parādīja, ka tiešie izdevumi mākslas sektorā rada izdevumus citos ekonomikas sektoros, kas rezultātā uzlaboja labklājību un radīja darbavietas, kā arī padarīja pilsētas pievilcīgākas iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Viņa pētījumam bija tālejoša ietekme uz kultūras sektoru – tas nostiprināja argumentus par mākslu ekonomisko ietekmi kā nozīmīgu faktoru publiskā finansējuma regulārai saņemšanai. Šis ziņojums radīja labu pamatu/ augsni turpmākiem ietekmes pētījumiem un analizēm, ko pasūtīja vietējā pārvalde un citi publiskā finansējuma devēji.<sup>37</sup>

20. gadsimta pēdējās dekādēs ekonomiskās ietekmes pētījumus bieži izmantoja valsts un pašvaldību iestādes, lai iegūtu informāciju, ar kuru pamatot izvēlēto politiku un izlīdzināt publiskos izdevumus mākslai un kultūras mantojumam. Daži centās izmērīt visa

<sup>35</sup> Myerscough, John (1988). *The Economic Importance of the Arts in Britain*. London: Policy Studies Institute.

<sup>36</sup> Labadi, Sophia (2008). *Evaluating the socio-economic impacts of selected regenerated heritage sites in Europe*. Amsterdam: European Cultural Foundation, 14. – 15. lpp. Pieejams: [https://kar.kent.ac.uk/38179/1/Sophia\\_Labadi\\_2008CPRA\\_Publication.pdf](https://kar.kent.ac.uk/38179/1/Sophia_Labadi_2008CPRA_Publication.pdf).

<sup>37</sup> Reeves, Michelle (2002). *Measuring the economic and social impact of the arts: a review*. London: Arts Council of England, 7. – 8. lpp. Pieejams: [http://artshealthnetwork.ca/sites/default/files/measuring\\_the\\_economic\\_and\\_social\\_impact.pdf](http://artshealthnetwork.ca/sites/default/files/measuring_the_economic_and_social_impact.pdf).



kultūras sektora ekonomisko ietekmi, citi bija pieticīgi un analizēja konkrētu projektu. Visu sektoru aptverošos pētījumus ekonomisti noraidīja kā metodoloģiski nepareizus, bet pat tad, ja pētījums veikts korekti, politikas veidotāji tāpat pārspīlēja rezultātus, ignorēja ierobežojumus aprēķinos un galā vienkārši paziņoja ietekmi skaitliskā vērtībā. Vēl vairāk – raksturīga bija tendence kultūras projektiem piedēvēt labumus un ienākumus, kas būtu radušies jebkuras nozares līdzīgā projekta veidam. Tā rezultātā ekonomiskās ietekmes pētījumi ieguva sliktu slavu un pēdējā laikā raksturīga tendence tos vienkārši norakstīt kā nederīgus.<sup>38</sup>

80. gados novērtējuma pētījumos kultūras sektora ekonomiskā dimensija bija noteicošā.<sup>39</sup> Tomēr pamazām kultūras sektorā pieauga raizes par to, ka debates ap kultūras projektu un aktivitāšu vērtību centrējās tikai un vienīgi ap ekonomiskajiem labumiem, uzsverot nodarbinātības paaugstināšanos un pieaugošus ienākumus. Daudzi pētnieki iebilda, ka šis nepilnīgais skats uz mākslu ietekmi pilnīgi neņēma vērā ieguldījumu tādās nozarēs kā veselība, izglītība un sociālā iekļaušanās.<sup>40</sup> Tādējādi 90. gados fokuss pārslēdzās uz nozares sociālo ietekmi, un pētnieki un politikas veidotāji nonāca konfliktos par to, ka ekonomiskā ietekme ir tikai viena daļa no kultūras projektu ieguvumiem.<sup>41</sup>

Mūsdienās svarīgāk par pašu faktu, ka jānosauc konkrēta summa, kāda ir pasākuma ekonomiskā ietekme (lai arī to uzzināt, viennozīmīgi, ir interesanti), ir parādīt, ka kultūras projekti (pasākumi) un organizācijas vispār veicina naudas apriti un starpnozaru sadarbību. Fokuss pārslēdzies uz tīkla pētījumiem, kas aplūko šīs attiecības un saistību starp nozarēm. Sadarbības veicināšana ir būtiskāka par konkrētas summas aprēķināšanu. Protams, netrūkst arī izņēmumu, un vismaz ārvalstu prakse liecina, ka ietekmes (gan ekonomiskās, gan sociālās, gan politiskās, gan vides u.c.) novērtēšanas pētījumi ir ierasta lieta lielo pasākumu organizatoriem, un katrs izvēlas pētījuma veidu pēc savām iespējām un interesēm.<sup>42</sup>

<sup>38</sup> Towse, Ruth (2010). *A Textbook of Cultural Economics*. Cambridge: Cambridge University Press, 283. lpp.

<sup>39</sup> Labadi, Sophia (2008). *Evaluating the socio-economic impacts of selected regenerated heritage sites in Europe*. Amsterdam: European Cultural Foundation, 15. lpp. Pieejams: [https://kar.kent.ac.uk/38179/1/Sophia\\_Labadi\\_2008CPRA\\_Publication.pdf](https://kar.kent.ac.uk/38179/1/Sophia_Labadi_2008CPRA_Publication.pdf).

<sup>40</sup> Reeves, Michelle (2002). *Measuring the economic and social impact of the arts: a review*. London: Arts Council of England, 14. lpp. Pieejams: [http://artshealthnetwork.ca/sites/default/files/measuring\\_the\\_economic\\_and\\_social\\_impact.pdf](http://artshealthnetwork.ca/sites/default/files/measuring_the_economic_and_social_impact.pdf).

<sup>41</sup> Labadi, Sophia (2008). *Evaluating the socio-economic impacts of selected regenerated heritage sites in Europe*. Amsterdam: European Cultural Foundation, 15. lpp. Pieejams: [https://kar.kent.ac.uk/38179/1/Sophia\\_Labadi\\_2008CPRA\\_Publication.pdf](https://kar.kent.ac.uk/38179/1/Sophia_Labadi_2008CPRA_Publication.pdf).

<sup>42</sup> Freiberga, Kristīne (2016). *The Economic Impact of Culture: Studies and Experience in Latvia*. Pieejams: <http://www.culturecrossroads.lv/pdf/11/en>

Tā kā mūsdienās kultūras ekonomisti, ņemot vērā ekonomiskās ietekmes novērtēšanas problemātiku, neveic visa sektora vispārīnātu sociāli ekonomiskās ietekmes novērtējumu,<sup>43</sup> turklāt, kā raksturots iepriekšējās nodaļās, kultūras nevalstisko organizāciju loks Latvijā ir plašs un radikāli atšķirīgs gan pēc to darbības specifikas, gan finanšu un sociālajām aktivitātēm, to apjoma un aptvertā mēroga, pētījuma autores nolēma balstīt izpēti gadījumu analīzē, par piemēriem izvēloties 17 atšķirīgas kultūras nevalstiskās organizācijas, kas katra savā veidā reprezentē sociālās un ekonomiskās ietekmes novērtēšanas iespējas. Balstoties iepriekšējos pētījuma posmos iegūtajā informācijā par kultūras NVO aktivitāšu un saimnieciskās darbības būtiskākajām iezīmēm dažādās darbības jomās un teritorijās, tika izvēlētas 17 kultūras NVO, kuru darbībai tika veikts sociāli ekonomiskās ietekmes kvalitatīvs novērtējums, apkopojot informāciju par to īstenoto aktivitāšu veidiem, aptvertās auditorijas veidiem, un novērtējot to ietekmi uz kultūrpolitikas mērķu sasniegšanu, kultūras daudzveidības nodrošināšanu un sabiedrības vajadzību kultūras jomā apmierināšanu, un kvantitatīvs novērtējums, veicot to ieņēmumu un izdevumu detalizētu analīzi, izvērtējot brīvprātīgā darba ieguldījumu, piesaistīto ārvalstu finansējumu un nodarbinātības sekmēšanu. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomiskā ietekme tika vērtēta, raksturojot to sociālo un ekonomisko līdzdalību un aktivitātes, kas nodrošina organizācijas mērķu īstenošanu,<sup>44</sup> ņemot vērā, ka NVO ir vērtībās balstītas organizācijas.<sup>45</sup>

Lielākā daļa ekonomiskās ietekmes novērtēšanas metožu koncentrējas uz šādiem faktoriem:

- nodarbinātība,
- tūrisms,
- nodokļu ieņēmumi,
- apgrozījums,
- nozares (organizatoru) un/vai auditorijas tēriņi vietējā ekonomikā.

<sup>43</sup> Klamer, Arjo (2016). The value-based approach to cultural economics. Journal of Cultural Economics. November 2016, Volume 40, Issue 4, 365.–373. lpp.

<sup>44</sup> Harris, R. G. (2002). *Social policy and productivity growth: What are the linkages?*, Industry Canada.

<sup>45</sup> Nirmalarani, G., Muthukumar, P.K., (2015) *SOCIAL ECONOMIC ORIENTATION: NGO'S ISSUES IN PARTICIPATION AND ACTIVITIES-A STUDY*. Paripex - Indian Journal Of Research, Vol. 4, Issue 2.

Atsevišķos pētījumos ir dažādi mēģinājumi aprēķināt eksporta ieņēmumus, uzņēmumu lielumu un skaitu, apmeklētāju skaitu, radītos nodokļu ieņēmumus, ārvalstu ieguldījumus un, piemēram, projekta dalībnieku skaitu, kas apgūst prasmes, kas palīdz profesijā.<sup>46</sup>

Dažādos indikatorus ekonomiskās ietekmes novērtējumos iedala šādās grupās:

- tiešie indikatori attiecas uz pašu projektu, investīcijas radītajiem ekonomiskajiem efektiem,
- netieši indikatori apskata, kā šīs organizācijas esamība ietekmē citus pakalpojumu sniedzējus, kas ar to saistīti,
- stimulētie efekti ir tie, kas rodas patērējot līdzekļus, kas radīti organizācijas esamības dēļ, attiecīgā reģiona ietvaros.<sup>47</sup>

Ņemot vērā kultūras NVO dibināšanas mērķus un darbības ierobežojumus, kurus nosaka Biedrību un nodibinājumu likums, sociālā ietekme padziļināti tiek aplūkota, analizējot organizāciju definētos mērķus un veiktās aktivitātes to sasniegšanā, bet ekonomiskā ietekme vērtēta balstoties uz stimulētajiem efektiem – finansējumu, kas piesaistīts organizācijas iniciēto projektu īstenošanai, īpaši akcentējot to, ka lielākā ekonomiskā ietekme attiecas uz jauno naudu, kas ienākusi ekonomiskās ietekmes reģiona (šoreiz – Latvijas) ekonomikā no ārpuses, kas nebūtu te nonākusi, ja nenotiktu konkrētā aktivitāte.<sup>48</sup>

Kultūras NVO sociālās ietekmes noteikšanai izmantoti šādi kritēriji:

- kultūras NVO aktivitāšu mērķauditorija,
- kultūras NVO darbības atbilstība sabiedrības kultūras vajadzībām;
- kultūras NVO pasākumu daudzveidības nodrošināšana;
- kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem.

Kultūras NVO ekonomiskās ietekmes noteikšanas kritēriji:

- ieņēmumi un izdevumi – to lielums, struktūra;
- ieņēmumu un izdevumu balanss;
- nodarbinātības sekmēšana;

<sup>46</sup> Reeves, M. (2002). Measuring the economic and social impact of the arts: a review. London: Arts Council of England. Pieejams: [https://is.muni.cz/el/1456/jaro2009/PVEKMAA/um/Impacts\\_of\\_art\\_Michelle\\_Reeves.pdf](https://is.muni.cz/el/1456/jaro2009/PVEKMAA/um/Impacts_of_art_Michelle_Reeves.pdf) (50 lpp.)

<sup>47</sup> Swenson, D. (2002) An Introduction to Economic Impact Assessment . Pieejams: <http://www2.econ.iastate.edu/classes/crp274/swenson/URP290/readings/IOtext.pdf>

<sup>48</sup> Freiberga, Kristīne (2015). Kultūras pasākumu ekonomiskā ietekme. Pasaules koru olimpiādes piemērs. Maģistra darbs. Rīga: Latvijas Kultūras akadēmija.

- brīvprātīgā darba ieguldījums;
- piesaistītais ārvalstu finansējums.

Visi kvantitatīvie dati analizēti par pēdējiem pieciem gadiem pētījuma veikšanas brīdī (2013 – 2017) vai no organizācijas dibināšanas brīža jaunākajām NVO (nodibinājums “Fonds Initium” un biedrība “Rīgas starptautiskā biennāle”). Kritēriju raksturošanā izmantota aprakstošā pieeja (*descriptive research method*)<sup>49</sup>, tāpat ne visām organizācijām būs iespējams iegūt precīzus datus katrā no nosauktajiem kritērijiem, ņemot vērā gada pārskatu aizpildīšanas detalizācijas pakāpi un organizāciju pārstāvju gatavību un ieinteresētību iedziļināties datu sniegšanā pētījumam.

Uzdevuma izpildes rezultātā tika noteikti kritēriji, kas palielina kultūras NVO sociālo un ekonomisko ietekmi. Informācija katras NVO sociālās un ekonomiskās ietekmes noteikšanai tika iegūta, izmantojot primārus un sekundārus datus. Primāro datu ieguvei tika izmantotas kvalitatīvās intervijas ar NVO pārstāvjiem un ar to darbību saistītajām personām; tāpat tika veikta NVO darbības gada pārskatu (pēdējie 5 gadi) analīze. Kā sekundārie dati tika izmantoti Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņa aptauju dati, Lursoft dati, kā arī organizāciju mājaslapu un publiski pieejamās informācijas analīze. Datu interpretācija tika saskaņota ar katras kultūras NVO pārstāvi, precizējot jautājumus, kuri radās pēc datu analīzes.

Gadījuma analīzē iekļautas 17 organizācijas no dažādām jomām, kas atšķiras pēc sava darbības modeļa un mēroga. Analizētas gan tādas organizācijas, kas saņem valsts budžeta (Kultūras ministrijas) finansējumu deleģētā valsts pārvaldes uzdevuma izpildei, gan tādas, kas katra projekta realizēšanai piedalās konkursos par projektu finansējumu. Analīzē iekļautas arī divas nevalstiskās organizācijas no reģioniem. Tāpat analīzei tika izvēlētas gan tādas organizācijas, kas piesaista Eiropas Savienības un citu ārvalstu finanšu instrumentu (fondu) finansējumu un līdz ar to veido lielāku ekonomisko ietekmi, gan tādas, kas to vēl tikai plāno. Sociālās ietekmes novērtēšanai būtiski bija izvēlēties nišas organizācijas, kurām primārais mērķis ir strādāt vai nu ar kādu no sociāli neaizsargātām mērķgrupām, vai arī uzlabot apkaimes iedzīvotāju dzīvi un vidi. Tāpat būtisku daļu no visām kultūras un mākslas NVO veido organizācijas, kas ir piesaistītas

---

<sup>49</sup> <https://research-methodology.net/descriptive-research/>

amatiermākslas kolektīviem, kuru dibinātājs ir pašvaldība vai kāda iestāde. Tā kā NVO šajā gadījumā tiek izmantots papildu finansējuma piesaistei, autores izvēlējās analīzei vismaz vienu no šīm organizācijām.

Analizējot izvēlētās NVO, ieņēmumi un izdevumi tiek norādīti procentos, lai sniegtu ieskatu, tomēr saglabājot konfidencialitāti par tiešajiem finanšu rādītājiem.

Tabula 35. Gadījuma analīzē iekļautās biedrības

<b>Nr.</b>	<b>Organizācija</b>	<b>Raksturojums</b>
1	Biedrība "Latvijas Jaunā teātra institūts"	Organizācija teātra nozarē
2	Biedrība "Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs"	Organizācija, kas saņem valsts budžeta finansējumu deleģētā valsts pārvaldes uzdevuma izpildei
3	Biedrība "Latvijas Dizaineru savienība"	Profesionāla radošā organizācija
4	Biedrība "Teātris jauniem cilvēkiem"	Biedrības dibinātāji ir sabiedriski aktīvi NVO nozares pārstāvji ar pieredzi NVO sektorā
5	Biedrība "Ascendum"	Salīdzinoši liela mēroga NVO ar aktīvu finansējuma piesaistes stratēģiju
6	Biedrība "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija"	Kultūrpolitiski nozīmīga NVO, nozares viedokli un intereses pārstāvoša NVO
7	Biedrība "ISSP"	Salīdzinoši liela mēroga NVO ar aktīvu saimniecisko darbību
8	Biedrība "Culturelab"	Kultūras pētniecības NVO
9	Biedrība "Etniskās kultūras centrs "Sūti""	Nemateriālā kultūras mantojuma NVO, reģionāla nozīme
10	Biedrība "Ērmaņu muiža"	Materiālā kultūras mantojuma NVO, reģionāla nozīme
11	Biedrība "Latvijas Rakstnieku savienība"	Profesionāla radošā organizācija, kas saņem valsts budžeta finansējumu deleģētā valsts pārvaldes uzdevuma izpildei
12	"Rīgas Doma meiteņu kora biedrība"	Valsts iestādei piesaistīta NVO
13	Nodibinājums "Fonds Initium"	Jauna nevalstiska organizācija pasākumu producēšanas nozarē
14	Nodibinājums "Fonds Nāc līdzās!"	Organizācija ar kultūras un sociāliem mērķiem
15	"Nodibinājums Kultūras darbnīca"	Apkaimes NVO ar kultūras mērķiem
16	Biedrība "sola.lv"	Amatiermākslas kolektīva NVO
17	Biedrība "Rīgas starptautiskā biennāle"	Jauna NVO laikmetīgās mākslas nozarē ar aktīvu starptautiskā finansējuma piesaistes stratēģiju

## **Organizācija Nr. 1 | Biedrība “Latvijas Jaunā teātra institūts”**

---

Reģ. nr. 40003412185

Dibināta: 29.09.1998

NACE kods: Kultūras iestāžu darbība (90.04, versija 2.0) (Avots: VID)

Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: CSP)

Adrese: Rīga, Miera iela 39 - 2, LV-1001

Mērķis: Veicināt starptautisko sadarbību teātra un dejas jomā; sekmēt mūsdienu teātra attīstību Latvijā.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

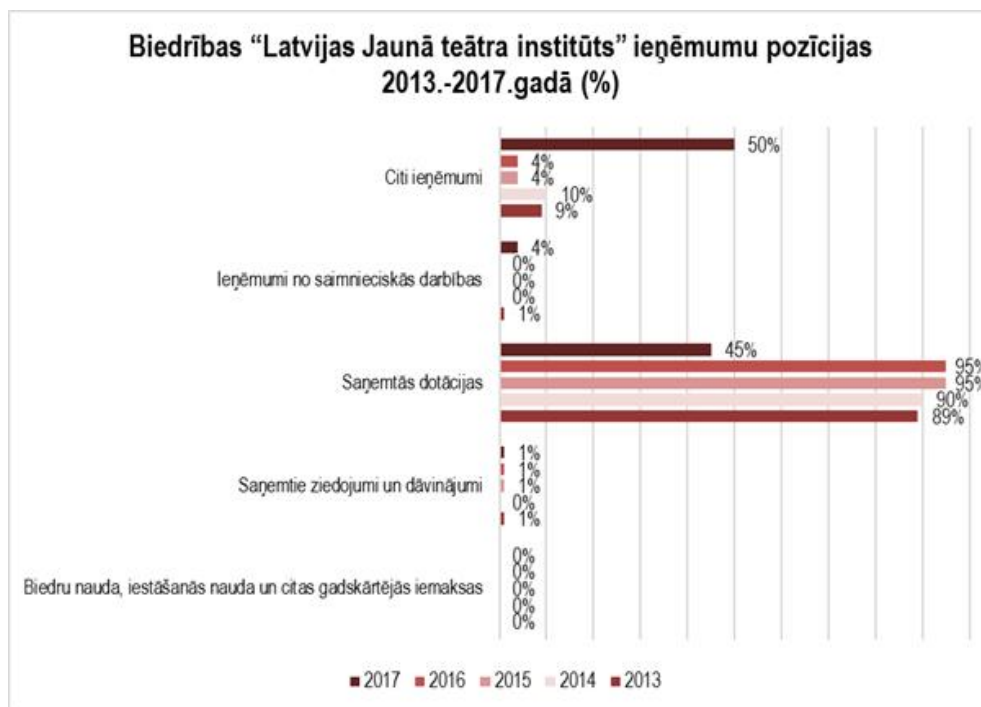
### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi**

Biedrības 2017. gada ienākumi bija 438 370 eiro, 2016. gada ienākumi – 331 128 eiro.

Viena no lielākajām ienākumu pozīcijām – saņemtais projektu finansējums, kas Lursoft datu bāzē atspoguļots kā dotācijas. Valsts budžeta finansējums deleģētā valsts pārvaldes uzdevuma izpildei (saskaņā ar līdzcitības līgumu) 2017. gadā bija 35 572 eiro. Ja 2016. gadā projektu finansējums nodrošināja 95% no gada ienākumiem, tad 2017. gadā – 45%. Biedrībai 2017. gadā izdevās piesaistīt finansējumu no fondiem 205 632 eiro apmērā. Ieņēmumu pieaugums 2017. gadā saistīts ar to, ka biedrība uzvarēja Kultūras ministrijas iepirkumā par Latvijas paviljona nodrošināšanu Venēcijas Arhitektūras biennālē. Iepirkuma summa bija 89 995 eiro plus PVN. Ja 2016. gadā ieņēmumi no saimnieciskās darbības ir nelieli un sasniedz tikai 0,2%, tad 2017. gadā arī ieņēmumi no saimnieciskās darbības ir ievērojami pieauguši, sasniedzot 4%. Papildus ieņēmumu pieaugums saistīts ar Venēcijas grāmatas tirdzniecību.

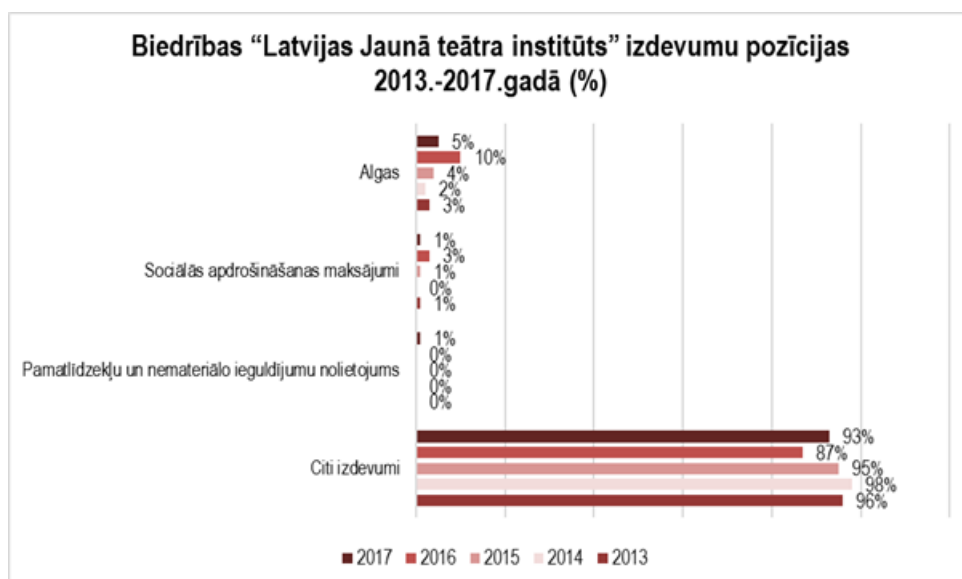
Biedra naudas nav vērā ņemama ienākumu pozīcija, abos gados tās vidēji ir 0,05 % no gada ieņēmumiem un to uzskaitē visdrīzāk ir juridisks vai sociāls pamats, finansiāli tās nav nozīmīgas.

Attēls 50. Biedrības “Latvijas Jaunā teātra institūts” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Biedrībai ir stabils ziedotāju vai dāvinātāju loks, jo lai arī tā ir neliela daļa no ienākumiem, tomēr stabila katru gadu. Jāsecina, ka biedrības darbība balstās uz projektu finansējumu, kas Lursoft datu bāzē atspoguļots dotāciju sadaļā un citiem ieņēmumiem, kas tiek iegūti no fondiem un ārvalstu programmām, tomēr nav katru gadu, tāpēc būtiski, ka darbība tiek nodrošināta ilgtermiņā.

Attēls 51. Biedrības “Latvijas Jaunā teātra institūts” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Nozīmīgākā izdevumu pozīcija biedrībā ir citi izdevumi, kas saistīti ar aktivitāšu realizāciju – festivāli, izrādes, starptautiskā sadarbība, informācijas centra darbs, profesionālās izglītības programmas. Atalgojums trim biedrības darbiniekiem, palielinoties kopējiem izdevumiem, proporcionāli samazinās, tomēr arī reālajos skaitļos 2017. gadā ir izmaksāts par 1/3 mazāk. Darbinieku slodze katru gadu ir mainīga.

### **Ieņēmumu un izdevumu balanss**

Piecu gadu periodā biedrības ieņēmumi ievērojami pārsniedz izdevumus. Tas saistīts ar to, ka Eiropas Savienības finansējumā balstīti projekti ilgst līdz pat 5 gadiem, tādējādi projekta sākumā iemaksātais finansējums tiek pārcelts uz nākamajiem gadiem.

Tabula 36. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā

<b>Gads</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
<b>Starpība</b>	79 403	-11 215	94 331	53 208	30 036

### **Piesaistītais ārvalstu finansējums**

Biedrības vadītāja uzsver, ka nozīmīga loma ārvalstu finansējuma piesaistē ir biedrības reputācijai, radošajai brīvībai un labai starptautiskajai sadarbībai. Gados, kuros izdodas piesaistīt ES programmu finansējumu, tas ir proporcionāli lielākais finansējums, tomēr ārvalstu finansējuma piesaiste ir viļņveidīga. 2018. gadā beidzās vairāki daudzgadu sadarbības projekti, ko līdzfinansēja programma “Radošā Eiropa”, tādēļ šogad programmā iesniegti pieci jauni projekti.

### **Nodarbinātība**

Trīs darbinieki no 2013. gada līdz 2017. gadam. Darbinieku skaits nemainīgs – trīs darbinieki, mainās darbinieku noslodze.

### **Brīvprātīgā darba ieguldījums**

Biedrība organizē vienreizējus (viesizrādes, izrāžu producēšana) un ilgtermiņa (festivāli, izglītības programmas, informācijas aprīte, starptautiskā sadarbība) projektus un pasākumus, dzīvi reaģējot uz procesiem un vajadzībām Latvijas un Eiropas teātrī. Katru gadu festivāla *Homo Novus* organizēšanai tiek piesaistīti brīvprātīgie, kuri ir ieinteresēti apmeklēt festivāla izrādes, iepazīt starptautisku mākslas pasākumu rīkošanu un gūt praktisku pieredzi. Darbi, kuri tiek uzticēti brīvprātīgajiem:



- izplatīt festivāla materiālus,
- asistēt pie izrāžu norises,
- asistēt festivāla māksliniekiem,
- palīdzēt pie vienkāršiem tehniskiem darbiem.

Brīvprātīgo darbu festivālā iespējams organizēt kā studējošo praksi, kas motivē studentus iesaistīties.

### **Sociālā ietekme**

Biedrības darbības mērķis saskaņā ar biedrības mājaslapā publicēto informāciju ir “paplašināt teātra radīšanas, izplatīšanas un uztveres robežas un veicināt daudzveidīgas, inovatīvas, atbildīgas un neatkarīgas profesionālās skatuves mākslas attīstību Latvijā”, turpretim statūtos mērķis ir definēts, iekļaujot arī starptautisko sadarbību – “Veicināt starptautisko sadarbību teātra un dejas jomā; sekmēt mūsdienu teātra attīstību Latvijā”. Atbilstoši biedrības definētajiem mērķiem tiek organizēts nozīmīgs nozares festivāls (*Homo Novus*) un pasākumi (viesizrādes, diskusijas, meistarklases, organizācijas dalība biennālēs un festivālos), tiek panākta ilgtermiņa ietekme un mainīta apmeklētāju attieksme pret dažādām jaunām un eksperimentālām formām. Kā atzīst kultūras NVO menedžmenta pārstāvji, tad ilgstošas darbības rezultātā (NVO dibināts 1998. gadā) teātra nozarē ir ieviestas nozīmīgas, nozari kopumā papildinošas aktivitātes – festivāls “Homo Novus”, laikmetīgās dejas izrādes un sociāli nozīmīgi notikumi, un tas jaunajos profesionāļos rada sajūtu, ka strādāt var daudzveidīgās formās un eksperimentālās vidēs. Analizējot biedrības darbības rādītājus, var secināt, ka ir piesaistīta stabila auditorija, ko apliecina fakts, ka ir iespējams rēķināties ar biļešu ieņēmumiem. Pieejamas biļetes visām auditorijām nodrošina festivāla attīstību un apmeklētāju uzticamību. Biedrības aktivitātēm ir nozīme tieši sinerģijā ar citām kultūras NVO veiktajām aktivitātēm teātra nozarē, jo tās ietekmē jaunu organizāciju rašanos, savstarpējo sadarbību un kopīgas iniciatīvas.

## Organizācija Nr. 2 | Biedrība “Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs”

---

Reģ. nr. 40003506194

Dibināta: 16.08.2000.

NACE kods: Mākslas palīgdarbības (90.02, versija 2.0) (Avots: VID, CSP, ZO.LV)

Citur neklasificēti informācijas pakalpojumi (63.99, versija 2.0) (Avots: ZO.LV)

Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: ZO.LV)

Adrese: Alberta iela 13, Rīga, LV-1010

Mērķi:

- Veicināt un atbalstīt Latvijas laikmetīgās mākslas attīstību un tās iekļaušanos starptautiskā aprītē;
- paplašināt sabiedrības, īpaši bērnu un jaunatnes, izglītības un informācijas iespējas par laikmetīgās mākslas procesiem;
- iepazīstināt Latvijas sabiedrību ar starptautiskajām mākslas aktivitātēm;
- pētīt, apzināt un ietekmēt mākslas procesu attīstību un kopsakarības;
- veicināt Latvijas kultūrvides attīstību;
- sekmēt integrācijas procesu sekmīgu norisi;
- veicināt radošās uzņēmējdarbības modeļu attīstību un izplatību;
- vairot kultūras kā instrumenta pielietojumu sociālo jautājumu risināšanā;
- ar sarunu un apmācību palīdzību, izmantojot laikmetīgo mākslu kā instrumentu, izglītēt un iesaistīt Latvijas sabiedrību kultūras daudzveidības, iekļaujošas sabiedrības, iecietības un kritiskas domas nozīmes izpratnē.

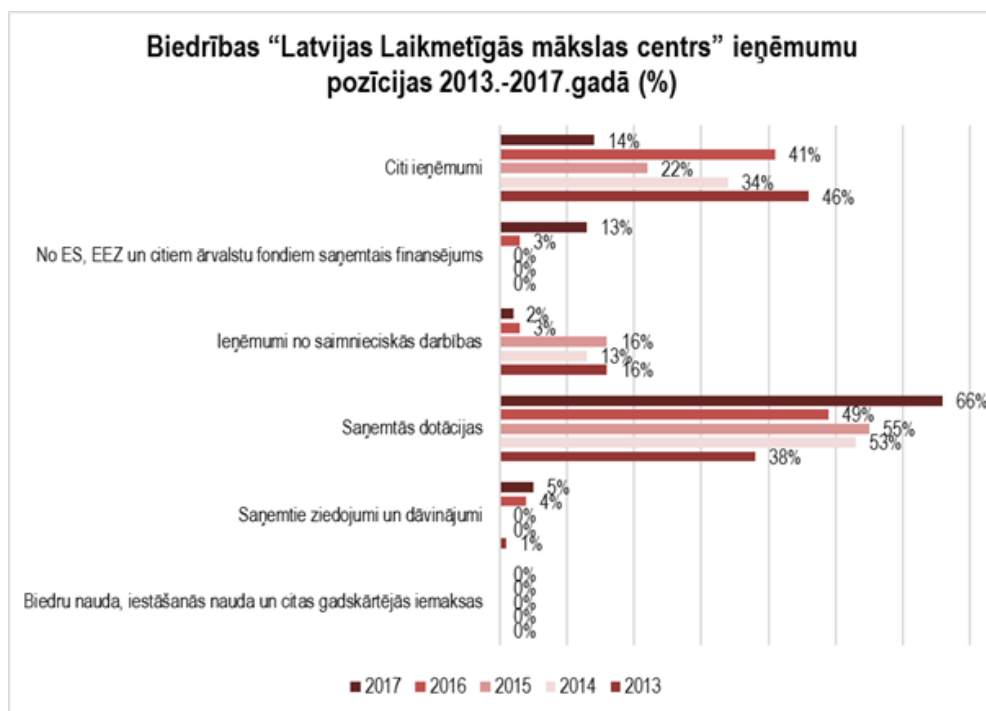
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### Biedrības ieņēmumi un izdevumi

Ieņēmumi biedrībai 2017. gadā 390 330 eiro, 2016. gadā – 606 548 eiro. Salīdzinot ar uzņēmumu apgrozījumu Latvijā mākslas nozarē, biedrības apgrozījums ir pielīdzināms veiksmīgākajām mākslas galerijām. Biedru nauda katru gadu ir 120 eiro, kas kopējā ieņēmumu proporcijā ir aptuveni 0,02%. Nozīmīgākā ieņēmumu pozīcija ir dotācijas, tad seko citi ieņēmumi un arī no ārvalstu fondiem iegūtais finansējums. Kā jau visām analizētajām biedrībām, dotācija, kas ietver piesaistīto finansējumu 2017. gadā, ir mazāka, tikai šai biedrībai proporcionālais samazinājums ir bijis vismazākais – 13%. Tā kā kopējie ieņēmumi 2017. gadā biedrībai samazinājušies gandrīz uz pusi, tad saņemtās dotācijas apjoms būtiski mainījies proporciju un kļuvis par nozīmīgāko ieņēmumu daļu – 66%. 2016. gadā nozīmīgu ieņēmumu daļu veido citi ieņēmumi, kas nav ārvalstu fondu finansējums. Biedrībai abos gados ir izdevies piesaistīt ziedotāju vai dāvinātāju finansējumu 4-5%, kā arī nodrošināt 2-3% ietvaros ieņēmumus no saimnieciskās darbības.

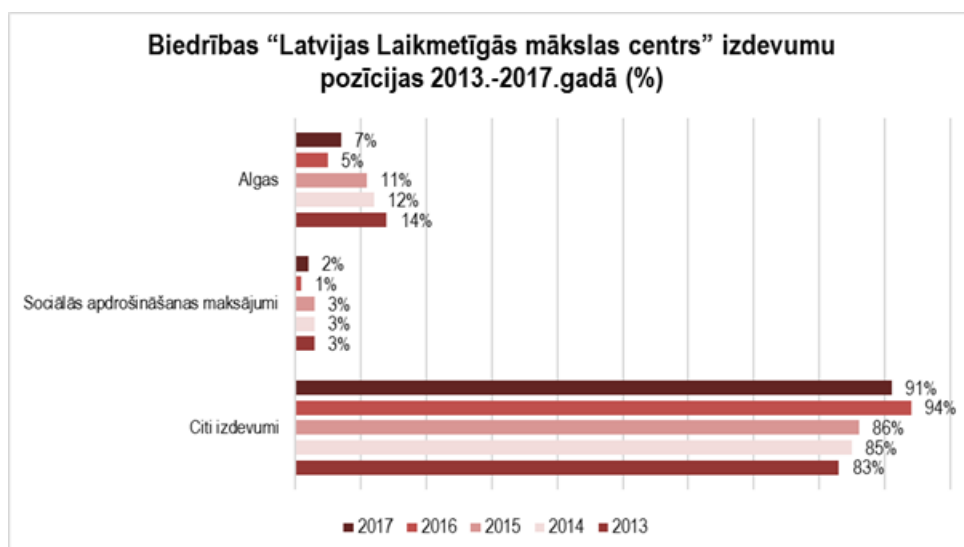
Ziedojumu apjomu 2017. gadā nodrošina viena uzņēmuma ziedojums.

Attēls 52. Biedrības “Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Izdevumu trīs pozīcijās veido algas, par tām samaksātie nodokļi, bet galveno izdevumu pozīciju virs 90% abos gados – citi izdevumi. Atalgojums nav būtiski mainījies, samazinājums ir par aptuveni 2000 eiro no 2016. gada uz 2017. gadu, arī darbinieku skaits ir samazināts no pieciem darbiniekiem uz četriem.

Attēls 53. Biedrības “Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## Ieņēmumu un izdevumu balanss

Kopš 2015. gada izdevumi ievērojami pārsniedz gada ieņēmumus. Izdevumu pārsvars pār ieņēmumiem veidojas saistībā ar projektiem, kuru īstenošana pārsniedz gada robežas.

Tabula 37. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Starpība	16909	16573	-21752	-27304	-33823

## Piesaistītais ārvalstu finansējums

Biedrības gada pārskatā tiek atsevišķi izdalīts no ārvalstu fondiem un programmām iegūtais finansējums, kas norāda uz pozīcijas vērtību organizācijas menedžmentā. Procentuālais apmērs piecu gadu periodā ir no 3-13%. Tā kā programmās piesaistītajam finansējumam ir nepieciešams nodrošināt līdzfinansējumu, tad kopumā šai pozīcijai ir lielāka nozīme, kā procentuāli tā tiek atspoguļota datos.

## Nodarbinātība

Darbinieku skaits nozīmīgi pieaudzis, tomēr pēc gada atkal atgriezies pie vidējā darbinieku skaita biedrībā pēdējos piecos gados.

Tabula 38. Nodarbinātība biedrībā "Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs" 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieki	4	5	5	8	5

## Brīvprātīgā darba ieguldījums

Brīvprātīgo darba ieguldījums ir nozīmīgs papildinājums festivālu un aktivitāšu organizēšanā. Laikmetīgās mākslas festivāla *Survival Kit* norises nodrošināšanai brīvprātīgo piesaiste dod iespēju realizēt projektu tik lielā mērogā un apjomā.

## Sociālā ietekme

Biedrības mērķi statūtos ir definēti plaši un visaptveroši, ņemot vērā pieredzi mākslas nevalstisko organizāciju menedžmentā kopš 1993. gada. Analizējot organizācijas darbību atbilstoši tās mērķiem, "veicināt un atbalstīt Latvijas laikmetīgās mākslas attīstību un tās iekļaušanos starptautiskā aprīvē", jāsecina, ka mērķis tiek sasniegts, regulāri organizējot laikmetīgās mākslas izstādes Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, un nozīmīgs darbības

virziens ir Latvijas pārstāvniecība tādos starptautiskos notikumos kā *Kochi-Muziris* biennāle, Venēcijas mākslas biennāle, Sanpaulu biennāle, *Manifesta*, Raumas laikmetīgās mākslas biennāle un citi Eiropas mēroga pasākumi.

Lai īstenotu mērķi “*paplašināt sabiedrības, īpaši bērnu un jaunatnes, izglītības un informācijas iespējas par laikmetīgās mākslas procesiem*” – saskaņā ar organizācijas mājaslapā pieejamo informāciju, Latvijas Laikmetīgais mākslas centrs mērķtiecīgi vairāku gadu garumā īsteno trīs izglītības programmas – laikmetīgajai mākslai veltīts tekstu lasīšanas cikls LLMC Vakarskola, starptautiska LLMC laikmetīgās mākslas vasaras skola, kā arī mākslas vēstnešu jeb mediatoru programma, tādējādi nodrošinot izglītības mērķu sasniegšanu.

Mērķa “*iepazīstināt Latvijas sabiedrību ar starptautiskajām mākslas aktivitātēm*” sasniegšanu nodrošina ikgadējais laikmetīgās mākslas notikums *Survival Kit*, kurš 2018. gadā tika organizēts jau desmito gadu, kas liecina par festivāla vērtību nozarē. Biedrība nodarbojas arī ar pētniecību, uzturot Latvijā vienīgo laikmetīgās mākslas arhīvu, kas ir digitalizēts, izdodot pētījumus, katalogus un citus darbus par laikmetīgo mākslu, kas atbilst organizācijas mērķim “*pētīt, apzināt un ietekmēt mākslas procesu attīstību un kopsakarības*”. Organizācijas mērķi – “*veicināt Latvijas kultūrvides attīstību; sekmēt integrācijas procesu sekmīgu norisi; veicināt radošās uzņēmējdarbības modeļu attīstību un izplatību; vairo kultūras kā instrumenta pielietojumu sociālo jautājumu risināšanā*” pārsniedz mākslas nozares robežas un sniedz ieguldījumu sociālu un ekonomisku jautājumu risināšanā.

Biedrība iniciē dažādas diskusijas un sociālās kustības, lai veicinātu cilvēku piedalīšanos, nevis patērēšanu, izmantojot laikmetīgo mākslu plašu jautājumu loku izgaismošanai saskaņā ar darbības mērķi “*ar sarunu un apmācību palīdzību, izmantojot laikmetīgo mākslu kā instrumentu, izglītot un iesaistīt Latvijas sabiedrību kultūras daudzveidības, iekļaujošas sabiedrības, iecietības un kritiskas domas nozīmes izpratnē*”.

Saskaņā ar biedrības sniegto informāciju, akcijas tiek veidotas, lai uzrunātu auditoriju un veicinātu kritisko domāšanu, iecietību un atvērtību dažādam, kā arī iedrošinātu uz pārmaiņām.

## Organizācija Nr. 3 | Biedrība “Latvijas Dizaineru savienība”

---

Reģ. nr. 40008001339

Dibināta: 13.05.1993.

NACE kods: Profesionālu organizāciju darbība (94.12, versija 2.0) (Avots: VID, CSP, ZO.LV)

Adrese: Tēriņu iela 13, Rīga, LV-1004

Mērķi:

Dizaina attīstības veicināšana, tā vērtību apzināšana un saglabāšana;

Visu Latvijas dizaineru sadarbības sekmēšana, to interešu un tiesību noteikšana un aizstāvēšana;

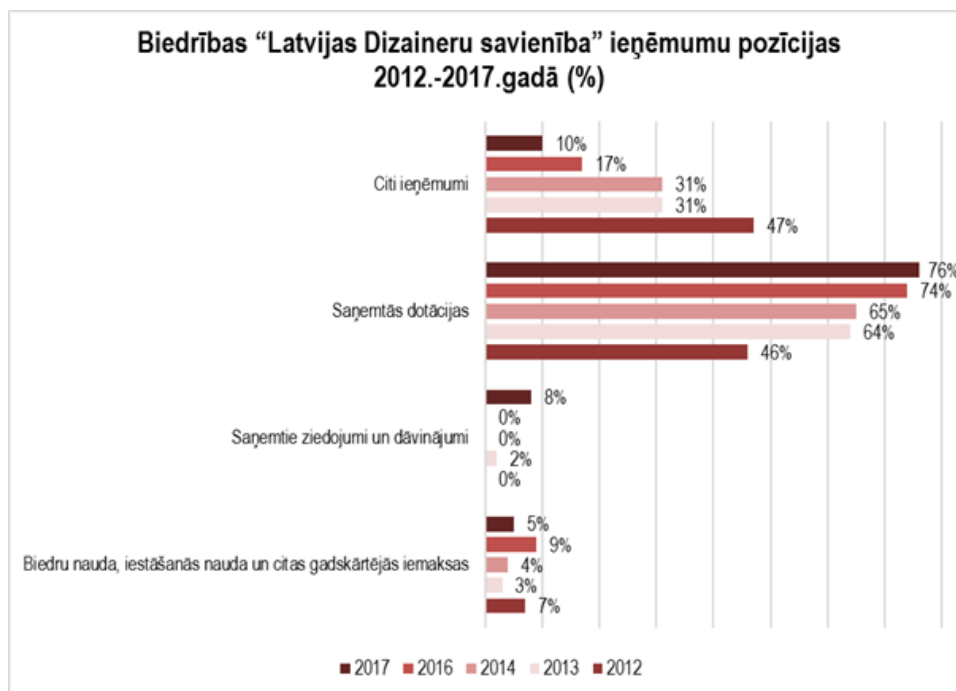
Sabiedrības izglītošana un informēšana dizaina jomā.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### Biedrības ieņēmumi un izdevumi

Latvijas Dizaineru savienības ieņēmumu un izdevumu analīze 2016. gadā un 2017. gadā norāda, ka biedrības pamata ieņēmumus veido ieņēmumi, kuri saņemti kā dotācija. Lai arī saskaņā ar LR Kultūras ministrijas datiem ar biedrību “Latvijas Dizaineru savienība” nav noslēgts līdzdarbības līgums nozaru politikas nozarē, organizācijai noslēdzot līgumu ar valsts vai pašvaldības institūcijām par konkrētu aktivitāšu īstenošanu, ieņēmumi tiek reģistrēti kā dotācija. 2016. gadā Kultūras ministrijas organizētajā konkursā “*Par atsevišķa valsts pārvaldes uzdevuma — kvalitātes novērtējuma dizaina jomā veikšanu*” par uzvarētāju kļuva dizaina birojs “H2E”. Līdz ar to organizācija vairs nesaņēma finansējumu Latvijas Dizaina gada balvas organizēšanai, tomēr biedrība turpināja organizēt Latvijas Dizaineru savienības balvu dizainā. 2017. gada biedrības ieņēmumi samazinājās par 11 651 eiro, jo par 30% samazinājās ieņēmumi, kuri saņemti kā dotācijas un arī citu ieņēmumu samazinājumus bija par 2/3. Biedrībai nav ieņēmumu no saimnieciskās darbības.

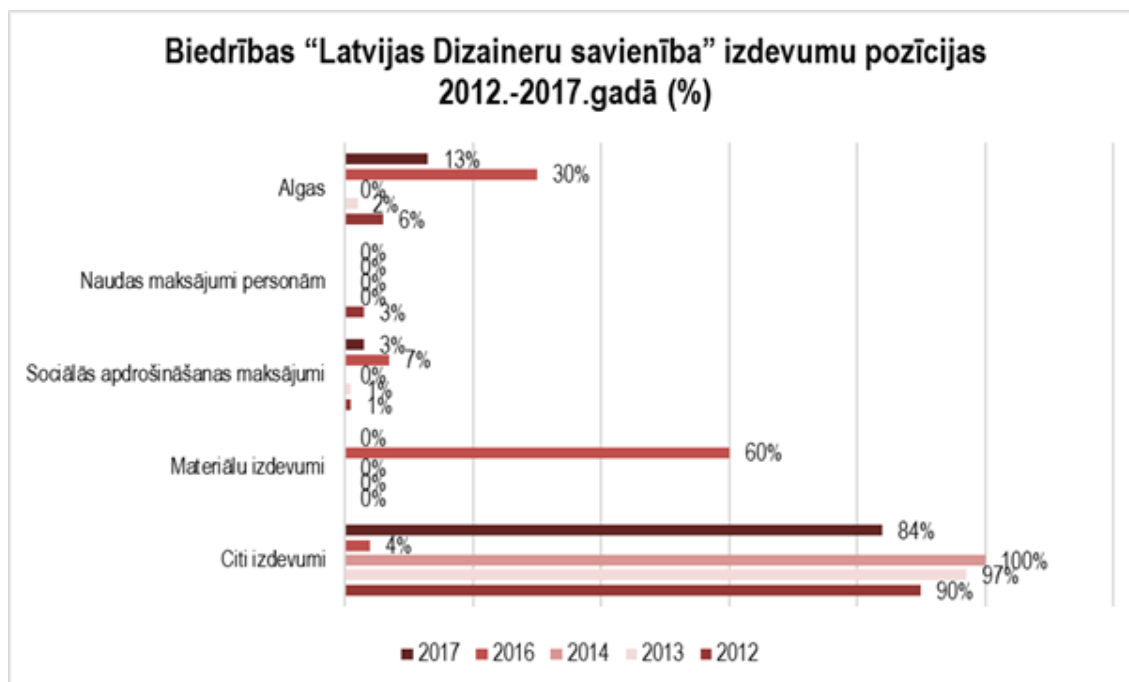
Attēls 54. Biedrības “Latvijas Dizaineru savienība” ieņēmumu pozīcijas 2012.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Kopējie ieņēmumi biedrībai 2016. gadā bija 37028 eiro, 2017. gadā – 25377 eiro. Biedru nauda nesasniedz 10% no kopējiem biedrības ieņēmumiem, tāpat arī ziedojumi un dāvinājumi. Ziedojums 8% no kopējiem ieņēmumiem ir bijis 2017. gadā, 2013.gadā – 2% apmērā, pārējos gados nav saņemti ziedojumi vai dāvinājumi, kas atspoguļotos procentuāli.

Nozīmīgākās izdevumu pozīcijas biedrībā ir saistītas ar realizētajām aktivitātēm. 2016. gadā biedrības nozīmīgāko izdevumu daļu veidoja materiālu izdevumi, turpretim 2017. gadā šādu izdevumu nebija un 84% no visiem izdevumiem bija par pakalpojumiem – citi izdevumi.

Attēls 55. Biedrības “Latvijas Dizaineru savienība” izdevumu pozīcijas 2012.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



### Ieņēmumu un izdevumu balanss

Kopš 2012. gada līdz 2017. gadam, par 2015. gadu nav datu. Organizācijas ieņēmumi un izdevumi gada robežās ir ar pozitīvu starpību. Aktivitātes tiek plānotas kalendārā gada ietvaros.

Tabula 39. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2012.-2017. gadā

Gads	2012	2013	2014	2016	2017
Starpība	5122	999	773	3838	2679

### Piesaistītais ārvalstu finansējums

Gada pārskatos nav norādīts (atsevišķi izdalīts) piesaistītais ārvalstu finansējums.

### Nodarbinātība

Lai arī gada pārskatā norādīts, ka gan 2016., gan 2017. gadā biedrībā darba attiecībās ir divi darbinieki, uz pusi ir samazinājušās atalgojumā izmaksātās summas.

Tabula 40. Nodarbinātība biedrībā “Latvijas Dizaineru savienība” 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieki	1	1	0	2	2



## Sociālā ietekme

Saskaņā ar savu mērķi “*dizaina attīstības veicināšana, tā vērtību apzināšana un saglabāšana*”, biedrība piedalās Latvijas valsts kultūrpolitikas veidošanā, ar dizainu saistītu likumdošanas aktu, valdības un pašvaldību lēmumu sagatavošanā, kā arī pārstāv dizainerus valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijās. Nozīmīgākās aktivitātes šī mērķa sasniegšanai saskaņā ar organizācijas mājaslapā publicēto informāciju tiek veidotas profesionālās dizaina kritikas un dizaina teorijas attīstības jomā, paplašinot starptautiskās un vietējās informācijas apriti un pieejamību visās dizaina jomās, kā arī ilgtermiņā izglītojot sabiedrību par dizaina jaunumiem un aktualitātēm. Turpretim biedrības mērķis “*visu Latvijas dizaineru sadarbības sekmēšana, to interešu un tiesību noteikšana un aizstāvēšana*” ir pārlieku plašs, lai varētu novērtēt tā sasniegšanas iespējamību attiecībā pret katru Latvijas dizaineri. Tai pašā laikā tā ir skaidra ziņa nozares pārstāvniecības kontekstā. Atbilstoši darbības mērķim “*sabiedrības izglītošana un informēšana dizaina jomā*”, viens no darbības virzieniem organizācijas darbā ir deleģēt pārstāvjus ekspertu un žūrijas komisijās, padomēs un citās institūcijās, kur izlemj dizaina nozarei nozīmīgus jautājumus. Otrs aktivitāšu virziens saistīts ar dizaina izglītības kvalitāti Latvijā, kur organizācija nodrošina profesionālus ekspertus dizaina izglītības standartu noteikšanā un attīstīšanā, izglītības programmu akreditācijā un valsts eksāmenu komisijās, kā arī veicina profesionālo dizaineru tālākizglītību, organizējot lekcijas, kursus, konferences un seminārus.

## Organizācija Nr. 4 | Biedrība “Teātris jauniem cilvēkiem”

---

Reģ. nr. 40008230058

Dibināta: 04.11.2014.

NACE kods: Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: VID, CSP)

Adrese: Raiņa iela 4 – 18, Valmiera, LV-4201

Mērķis: Radīt inovatīvus un starpdisciplinārus kultūras notikumus, kas uzrunātu jauneklīgi domājošu auditoriju Latvijā un ārvalstīs, producēt teātra, kino un mūzikas projektus.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: nav

### Biedrības ieņēmumi un izdevumi

Dibināta 2014. gadā, kad vienīgie ieņēmumi bija biedru naudas iemaksas 10 eiro.

Biedrības ienākumi 2017. gadā bija 6925 eiro un 2016. gadā 2500 eiro, 2015. gadā – 3200

eiro. Galvenā ienākumu pozīcija ir ieņēmumi no saimnieciskās darbības, kas 2017. gadā ir 99%, 2016. gadā un 2015. gadā – 100%. Biedru nauda ir tikai 10 eiro 2017. gadā, 1% ir izdevies saņemt ziedojumos vai dāvinājumos. Biedrībā nav algotu darbinieku, līdz ar to vienīgie izdevumi ir citi izdevumi.

### **Ieņēmumu un izdevumu balanss**

Biedrības ienākumi un izdevumi nav sabalansēti, jo 2016. gadā ieņēmumi nenosedza izdevumu pozīcijas.

Tabula 41. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2015.-2017. gadā

<b>Gads</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
<b>Starpība</b>	675	-2479	167

### **Piesaistītais ārvalstu finansējums**

Ārvalstu finansējums netiek piesaistīts.

### **Nodarbinātība**

Biedrībā nav darbinieku.

### **Brīvprātīgo darbs**

Biedrības valdes locekle intervijā brīvprātīgo darbu akcentē kā būtisku tieši biedrības darbības nodrošināšanā, šajā gadījumā konkrēti valdes locekļa darbu kā brīvprātīgo darbu, nevis kādu brīvprātīgo piesaisti aktivitāšu nodrošināšanai. Biedrības pārstāve uzskata, ka projektu rakstīšana īsti nevar būt apmaksāts darbs, jo pamatā tas ir personīgs un brīvprātīgs ieguldījums. Lai tiktu īstenoti biedrības mērķi un ieceres, nepieciešams entuziasms un ticība sava darba nozīmībai.

### **Sociālā ietekme**

Biedrības statūtos minētais mērķis ir “radīt inovatīvus un starpdisciplinārus kultūras notikumus, kas uzrunātu jauneklīgi domājošu auditoriju Latvijā un ārvalstīs, producēt teātra, kino un mūzikas projektus”. Pamatā organizācija ir izveidota, lai biedrības biedru un citu domubiedru veidotajiem projektiem un iniciatīvām tiktu nodrošināts juridiskais ietvars. Lai arī NVO eksistē jau trīs gadus, biedrība aktīvi konkursos nepiedalās. Darbība cieši saistīta ar Cēsu, Valmieras, Salaspils un citu reģionālo pašvaldību projektiem un

organizācija ir juridisks atbalsts, lai veidotu sadarbības, nevis kā producenti, bet kā mākslinieki. Līdz arī to organizācijas darbības ietekme ir vērtējama reģionālā kontekstā, kas gan nav definēta tās mērķī.

## **Organizācija Nr. 5 | Biedrība “Ascendum”**

---

Reģ. nr. 40008178072

Dibināta: 10.05.2011.

NACE kods: Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: VID, CSP)

Adrese: Ģertrūdes iela 42 - 5, Rīga, LV-1011

Mērķis: Veicināt Latvijas augšupeju – ekonomisko, garīgo un sociālo – mērķtiecīgi atbalstot kultūru, zinātni, izglītību un pilsonisko sabiedrību, veicinot saliedētas sabiedrības veidošanos.

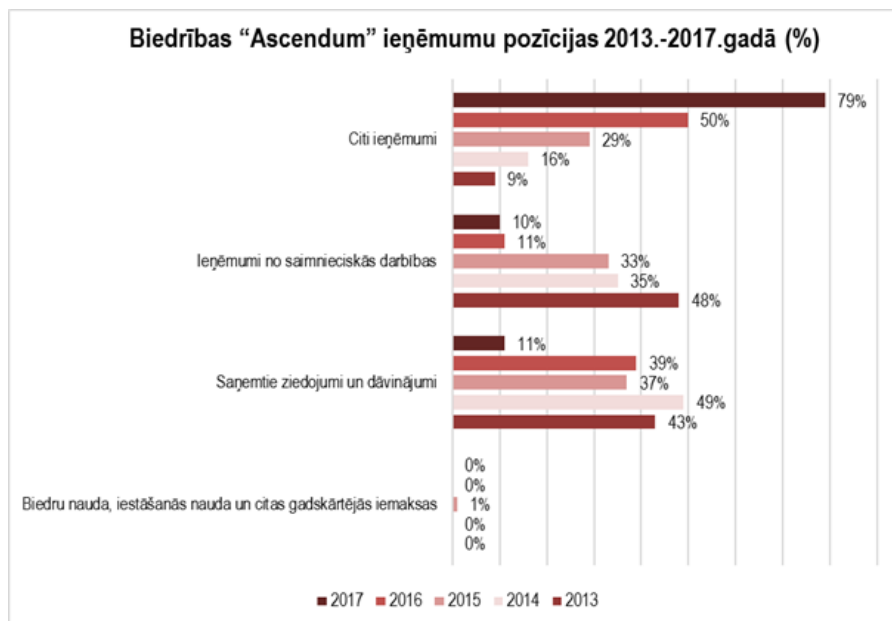
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi**

Ieņēmumu vidējais apjoms gadā ap 200 000 eiro, kas ievērojami samazinājies 2017. gadā – 149 838 eiro. (2015. gadā – 246 700 eiro, 2016. gadā – 226 865 eiro). Biedrība nesaņem dotācijas, un tās galvenie ieņēmumu veidi ir atšķirīgi no citām kultūras sektora nevalstiskajām organizācijām. Būtisku ieņēmumu daļu šajā organizācijā nodrošina ziedojumi: 43% – 2013. gadā, 49% – 2014. gadā, 37% – 2015. gadā, 39% – 2016. gadā un tikai 11% – 2017. gadā, kā arī ieņēmumi no saimnieciskās darbības. Ņemot vērā biedrības plašo darbības lauku un nozīmīgo lomu Latvijas kultūrvides veidošanā, biedrība mērķtiecīgi strādā, lai piesaistītu ziedotājus – organizē kampaņas, izglīto un motivē. Ziedojumu kritums ir saistīts ar biedrības vadības struktūras maiņu un nodokļu reformu, kura tapa jau 2017. gadā. Biedrības vadītāja aktīvāk iesaistījās interešu aizstāvības aktivitātēs, kas darba apjoma palielināšanās dēļ atstāja sekas uz ziedojumu piesaisti. Biedrībā tika pieņemta darbā direktore, lai palīdzētu sadalīt vadības un finansējuma piesaistes pienākumus. Biedrības vadītāja uzskata, ka šobrīd nonākt atpakaļ ziedojumu iepriekšējā apjomā krietni traucē mazāk motivējošā ziedotāju atbalsta sistēma, kas mainījās ar jaunās nodokļu reformas ieviešanu, kā arī uzņēmumi aktīvi un atklāti izvairās ziedot, baidoties, ka varētu tikt sasaistīti ar vienu konkrētu politisko spēku. Biedrības vadība norāda, ka ziedojumu piesaistes efektivitāte ir saistīta arī ar personībām, kas darbojas NVO pārvaldībā.

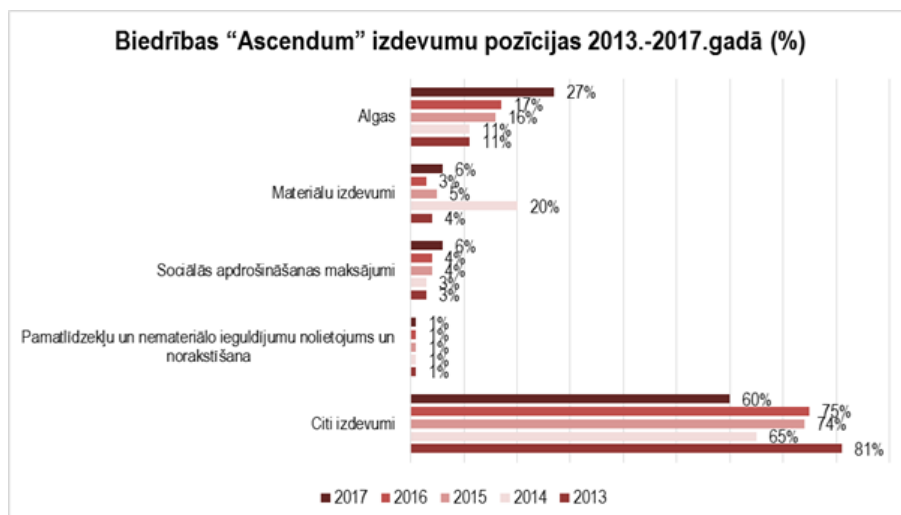
levērojami ir arī ienākumi no saimnieciskās darbības, kas 2013. gadā bija 48%, bet 2017. gadā salīdzinoši tikai 10%, jo būtiski palielinājās citu ieņēmumu proporcija – 79%.

Attēls 56. Biedrības “Ascendum” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Nozīmīgākās izdevumu pozīcijas biedrībā ir citi izdevumi un algas, jo biedrība nodarbina vairāk darbinieku kā vidēji kultūras nevalstiskās organizācijas.

Attēls 57. Biedrības “Ascendum” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## ieņēmumu un izdevumu balanss

ieņēmumi nav balansā ar izdevumiem, jo katru gadu kopš 2014. gada biedrības izdevumi krietni pārsniedz ieņēmumus. Aktivitātes tiek īstenotas vairāku gadu garumā, līdz ar to finansējums pārsniedz kalendārā gada ietvarus.

Tabula 42. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Starpība	163791	-64332	-34621	-32211	-59417

## Piesaistītais ārvalstu finansējums

Gada pārskatos nav datu par piesaistīto ārvalstu finansējumu.

## Nodarbinātība

Biedrība kopš 2013. gada nodarbina vairāk kā 5 darbiniekus, kas pārsniedz vidējo darbinieku skaitu nozarē.

Tabula 43. Nodarbinātība biedrībā "Ascendum" 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieki	5	6	6	5	7

## Sociālā ietekme

Biedrības statūtos definētais mērķis "veicināt Latvijas augšupeju – ekonomisko, garīgo un sociālo – mērķtiecīgi atbalstot kultūru, zinātni, izglītību un pilsonisko sabiedrību, veicinot saliedētas sabiedrības veidošanos" ir atbilstošs valsts kultūrpolitikas prioritātēm un pārsniedz vienas organizācijas darbības apjomu. Tai pašā laikā, novērtējot organizācijas veikto aktivitāšu apjomu un mājaslapā apkopoto detalizēto informāciju par biedrības darbības virzieniem, jāsecina, ka organizācija nodrošina vairāku valstiski nozīmīgu darbības virzienu attīstību. Pirmkārt, publiskajā telpā viena no pamanāmākajām aktivitātēm ir kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls, kas informē par kultūras notikumiem Latvijā un pasaulē "Satori". Saskaņā ar biedrības sniegtajiem datiem interneta žurnāla auditorija ir ievērojami augusi no 17 500 lasītājiem 2012. gada janvārī līdz 77 000 2018. gada nogalē. Autoru loks, kas sadarbojas ar "Satori", ietekmē medija nozīmi, un publikācijām ir autoritāte ne tikai kultūras, bet arī politiskajā un sociālajā jomā.

Otrkārt, medijs "Satori" sasniedz savu mērķi – veidot kultūras procesus Latvijā – pasūtot autoriem literārus darbus drukātiem krājumiem un antoloģijām, rīkojot publiskas aktivitātes, diskusijas, lasījumus, kultūras akcijas. Interneta žurnāls veido dažādas sadarbības, kas publiskajā telpā vairo pilsoniskās sabiedrības un atvērtas diskusijas idejas un vērtības. Treškārt, ar "Satori" iniciatīvu un atbalstu ir tikušas īstenotas vairākas kustības, kas maina sabiedrības viedokli un attieksmi – "Kultūra dodas praidā", "Olšūnu pikets", "Dzīvnieku brīvības" cīņa pret dzīvnieku izmantošanu cirkā, sieviešu solidaritātes gājieni, kustību "Gribu palīdzēt bēgļiem". Nozīmīgi, ka medijs aktīvi iekļaujas aktuālo kultūras notikumu un kampaņu atspoguļojumā un aptver sociālo tīklu un audiovizuālo platformu piedāvātās iespējas, aktīvi iesaistot auditoriju. Jāsecina, ka biedrība veic mērķtiecīgas aktivitātes, lai nodrošinātu daudzveidīga kultūras satura pieejamību. Piemēram, nodrošinot interneta televīziju ar 500 video intervijām ar Latvijas un ārzemju kultūras personībām, diskusiju ierakstus, literāro lasījumu un lekciju ciklus. Organizācijai ir loma arī kvalitatīva satura piedāvājuma veidošanai un informācijas apkopošanai par kultūras pasākumiem bērnu un jauniešu auditorijai, uzturot pasākumu kalendāru "Garā Pupa".

## **Organizācija Nr. 6 | Biedrība "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija"**

---

Reģ. nr. 40008111770

Dibināta: 27.02.2007.

NACE kods: Mākslas palīgdarbības (90.02, versija 2.0) (Avots: VID)

Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: CSP)

Adrese: Alberta iela 13, Rīga, LV-1010

Mērķi:

- attīstīt un aktivizēt nevalstisko organizāciju darbību kultūras jomā;
- pārstāvēt kultūras nevalstisko organizāciju intereses valsts kultūrpolitikā;
- attīstīt un atbalstīt inovatīvās kultūras procesus Rīgā un Latvijas reģionos;
- sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām, un privāto sektoru, lai veicinātu izpratni sabiedrībā un uzlabotu kultūras NVO darbību;
- veicināt liela mēroga starptautisku projektu sagatavošanu un īstenošanu;
- piedāvāt konsultācijas un ekspertīzi par nozares specifiskiem jautājumiem;
- laikmetīgās kultūras aktivitāšu organizēšana, nozares pētniecība un analīze, procesu dokumentēšana un izdevējdarbība.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: nav

## Biedrības ieņēmumi un izdevumi

Dibināta 2015. gadā, darbība uzsākta 2016. gadā, kad kopējais apgrozījums sasniedz 1160 eiro, un to pamatā sastāda biedru naudas. Biedrības ienākumu proporciju pilnībā izmaina 2017. gadā saņemtā dotācija 5000 eiro apmērā. 2017. gada pārskatā neparādās informācija par saņemtajām biedru naudām, bet saskaņā ar valdes sniegto informāciju, biedrība nav atteikusies no biedra naudām.

Attēls 58. Biedrības "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija" ieņēmumu pozīcijas 2016.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



2017. gadā tiek pieņemts darbā viens darbinieks. Dotācija nodrošina iespēju algot darbinieku.

Attēls 59. Biedrības "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija" izdevumu pozīcijas 2016.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## leņēmumu un izdevumu balanss

Biedrības budžets ir salīdzinoši sabalansēts. leņēmumi un izdevumi tiek plānoti kalendārā gada ietvaros.

Tabula 44. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2015.-2017. gadā

Gads	2015	2016	2017
Starpība	-83	1045	-305

## Piesaistītais ārvalstu finansējums

Biedrība nav piesaistījusi ārvalstu finansējumu.

## Nodarbinātība

2017. gadā tiek pieņemts darbā viens darbinieks. Dotācija nodrošina iespēju algot darbinieku.

## Sociālā ietekme

Biedrības statūtos definētais mērķu loks ir plašāks nekā biedrības īstenotā darbība –

- 1. attīstīt un aktivizēt nevalstisko organizāciju darbību kultūras jomā;*
- 2. pārstāvēt kultūras nevalstisko organizāciju intereses valsts kultūrpolitikā;*
- 3. attīstīt un atbalstīt inovatīvās kultūras procesus Rīgā un Latvijas reģionos;*
- 4. sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām, un privāto sektoru, lai veicinātu izpratni sabiedrībā un uzlabotu kultūras NVO darbību;*
- 5. veicināt liela mēroga starptautisku projektu sagatavošanu un īstenošanu;*
- 6. piedāvāt konsultācijas un ekspertīzi par nozares specifiskiem jautājumiem;*
- 7. laikmetīgās kultūras aktivitāšu organizēšana, nozares pētniecība un analīze, procesu dokumentēšana un izdevējdarbība.*

Jāsecina, ka biedrība ir tikai viena no organizācijām, kas sniedz nozīmīgu ieguldījumu nozares pārstāvniecībā. Kultūras aliansē satiekas Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija, Laiks kultūrai, LR Kultūras ministrijas Ministre un Valsts sekretāre, nodrošinot platformu dialogam. Tomēr, kā atzīst biedrības pārstāvji, lai kvalitatīvi nodrošinātu ilgtermiņa darbību, NVO ir vērojams administratīvās un finansiālas kapacitātes trūkums. Biedrības pārstāvji uzsver, ka, lai spētu nodrošināt aktīvu rīcību, nepieciešams nodrošināt algotu darbinieku pilna laika slodzē, kurš var sekot līdzi un



pieslēgties dažādiem jautājumiem, nevis tikai reaģēt uz problēmsituācijām. Vērtējot biedrības mērķos noteikto plašo darbības jomu, šobrīd organizācija nespēj nodrošināt aktivitātes visu mērķu sasniegšanai, un potenciāls organizācijai ir lielāks, nekā šobrīd tiek īstenots.

## Organizācija Nr. 7 | Biedrība "ISSP"

Reģ. nr. 40008100993

Dibināta: 27.03.2006.

NACE kods: Cita izklaides un atpūtas darbība (93.29, versija 2.0) (Avots: VID)

Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: CSP)

Adrese: Krišjāņa Barona iela 122A – 7, Rīga, LV-1012

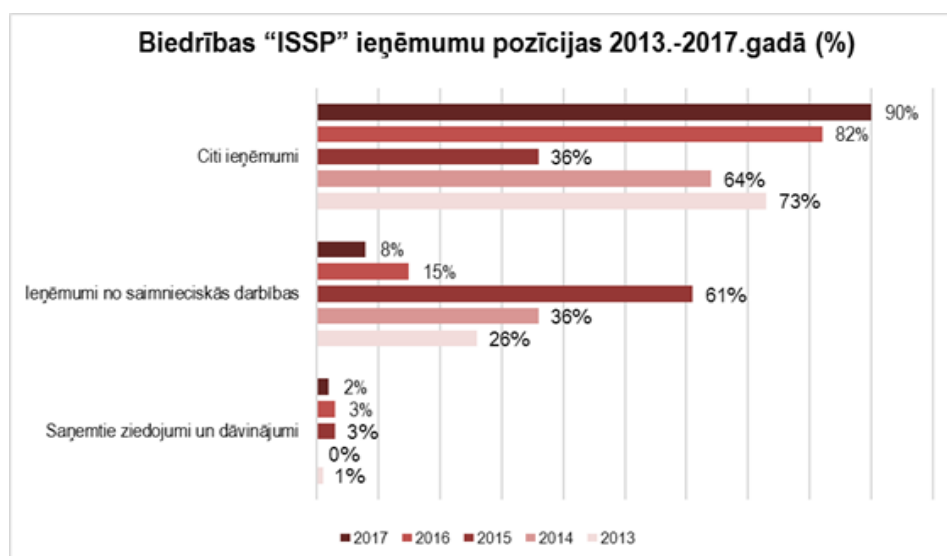
Mērķis: Veicināt mākslas un kultūras attīstību Latvijā, izglītot biedrības biedrus un citus interesentus dažādās mākslas un kultūras nozarēs, un veicināt viņu radošo attīstību.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### Biedrības ieņēmumi un izdevumi

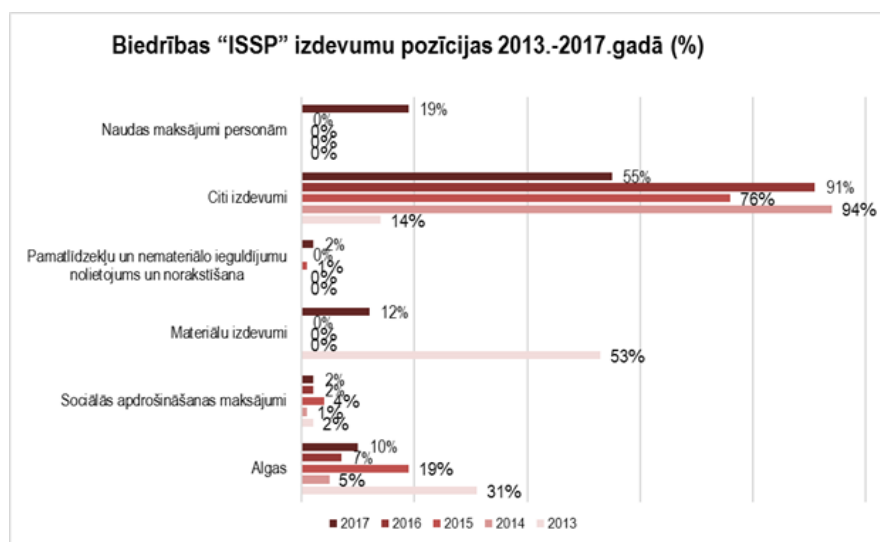
Tā kā 2015. gadā ieņēmumi no saimnieciskās darbības sasniedza 61%, tad 2016. gadā biedrība izveidoja jaunu uzņēmumu SIA "Fotoskola" saimnieciskās darbības veikšanai. Līdz ar to nākamajā – 2016. gadā – biedrības ieņēmumos dominēja "Citi ieņēmumi", sasniedzot 82% no visiem ieņēmumiem, 2017. gadā jau 90%. No tiem lielākā daļa sastāda izglītības programmu dalības maksas, kas pieejamā klasifikācijā netiek izdalīti atsevišķi, tāpēc tiek atspoguļoti sadaļā "Citi ieņēmumi".

Attēls 60. Biedrības "ISSP" ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Nozīmīgākā izdevumu pozīcija biedrībā ir “Citi izdevumi”. 2016. gadā tie pat sastādīja 91% no visiem izdevumiem. 2013. gadā algām tika atvēlēts 31% no izdevumiem, 2016. gadā gan tikai 7%. 2017. gada pārskatā tiek iekļauta jauna pozīcija – “Naudas maksājumi personām”, kas atspoguļo biedrības darbību – projektu ietvaros regulāri tiek piesaistīti radošie speciālisti, kas darbojas uz autoratlīdzības līgumu pamata vai kā pašnodarbinātie.

Attēls 61. Biedrības “ISSP” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



### ieņēmumu un izdevumu balanss

Kopumā biedrības budžets gada ietvaros nav sabalansēts, jo gads tiek noslēgts vai nu ar lieliem ieņēmumiem, vai arī izdevumiem. Šāda situācija veidojas, jo biedrības budžets katru gadu mainās atkarībā no konkrētajā gadā īstenoto projektu daudzuma un apjoma. Katram projektam ir ieņēmumu, izdevumu pozīcijas, t.sk. dažādi finansējuma avoti, piemēram, Valsts kultūrkapitāla fonds. Atsevišķu projektu naudas plūsma iekļaujas kalendārajā gadā, jo tā saistīta ar projekta norises laiku un piešķirtā finansējuma izlietošanas kārtību, kas bieži vien paredz finansējuma saņemšanu kalendārā gada beigās un izlietojumu nākamā gadā. Līdz ar to regulāri ir situācijas, kad gada beigās ir lielāki vai mazāki ieņēmumi un izdevumi.

Tabula 45. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Starpība	16403	-12950	47140	-10821	7445

## Piesaistītais ārvalstu finansējums

Biedrība piesaista ārvalstu finansējumu, tomēr gada pārskatos saņemtais ārvalstu finansējums tiek atspoguļots pozīcijā pie citiem ieņēmumiem, kas nav saistīts ar ziedojumiem, dāvinājumiem vai ieņēmumiem no saimnieciskās darbības. Finansējums tiek iegūts gan no programmu konkursiem, gan ārvalstu vēstniecībām.

## Nodarbinātība

Biedrība īsteno plašu aktivitāšu loku, tomēr piecu gadu periodā nodarbina vidēji divus darbiniekus. Tai pašā laikā biedrības aktivitāšu īstenošanā ir iesaistīts uzticams sadarbības partneru loks un paralēli tam uz dažādiem projektiem tiek piesaistīti speciālisti, kas darbojas kā pašnodarbinātie vai SIA. Projektu ietvaros regulāri tiek piesaistīti radošie speciālisti, kas darbojas uz autoratlīdzības līgumu pamata.

Tabula 46. Nodarbinātība biedrībā "ISSP" 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieki	2	2	4	4	2

## Brīvprātīgā darba ieguldījums

Biedrības projektos aktīvi iesaistās plašs brīvprātīgo loks, kas ir gan biedrības biedri, gan skolas programmu dalībnieki, gan sadarbības partneri, gan citi interesenti.

## Sociālā ietekme

Organizācijas statūtos definētais mērķis ir "veicināt mākslas un kultūras attīstību Latvijā, izglītot biedrības biedrus un citus interesentus dažādās mākslas un kultūras nozarēs, un veicināt viņu radošo attīstību". Turpretim mājaslapā organizācijas mērķis ir konkretizēts nozarē, tomēr paplašināts un precīzāk atspoguļo organizācijas darbības jomu – "nodrošināt platformu mūsdienu fotogrāfijas nozarē". Auditorija, kuru šīs organizācijas darbības sasniedz, ir starptautiska, jo kopš dibināšanas 2006. gadā ISSP katru gadu vada Starptautisko Fotogrāfijas vasaras skolu. Pateicoties fotogrāfijas vasaras skolas programmas panākumiem, NVO ir uzsāktas izglītības un apmaiņas programmas, kā arī projekti – vairākas izstādes un publikācijas. ISSP menedžmenta pārstāvji norāda, ka katru gadu iniciē jaunus veidus, kā veicināt starptautiskas aktivitātes fotogrāfijas mākslā.

Organizācijas mājas lapā pieejamā informācija liecina par kvalitatīvu izglītības programmu piedāvājumu, regulāri iesaistot fotogrāfus no vairāk kā 30 pasaules valstīm. Jāsecina, ka NVO darbības ietekme pārsniedz valsts robežas fotogrāfijas nozarē un tās integrācijā ar citām mākslas nozarēm.

## Organizācija Nr. 8 | Biedrība “Culturelab”

Reģ. nr. 40008095067

Dibināta: 18.10.2005.

NACE kods: Citur neklasificētu organizāciju darbība (94.99, versija 2.0) (Avots: VID, CSP)

Adrese: Leona Paegles iela 2D – 26, Cēsis, Cēsu nov., LV-4101

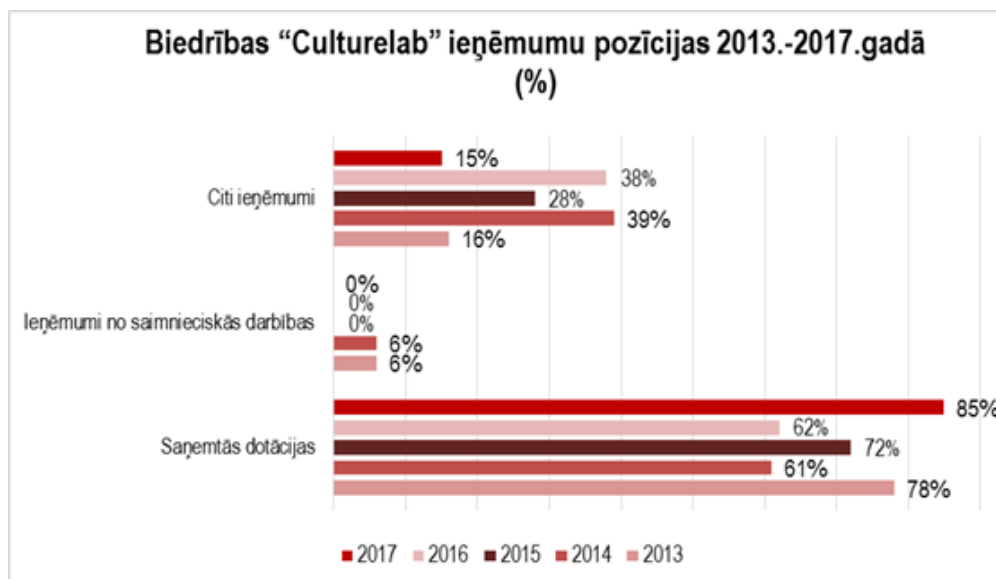
Mērķis: Veicināt ilgtspējīgu sabiedrības sociālo un ekonomisko attīstību, stratēģiski un inovatīvi izmantojot kultūras resursus.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### Biedrības ieņēmumi un izdevumi

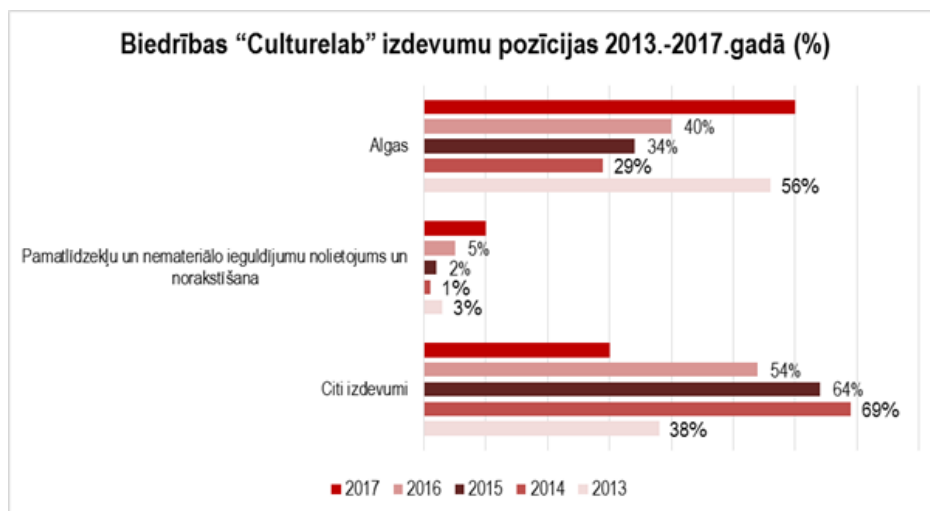
Biedrības ieņēmumu lielāko pozīciju veido saņemtās dotācijas, kuras piecu gadu periodā nav bijušas mazākas par 2/3 no ieņēmumiem. Neliela ieņēmumu daļa 2013. un 2014. gadā bija ieņēmumi no saimnieciskās darbības, tomēr kopš 2015. gada šādi darījumi vairs nav veikti. Citi ieņēmumi 2014. gadā un 2016. gadā sasniedz gandrīz 40%.

Attēls 62. Biedrības “Culturelab” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Nozīmīgākās izdevumu pozīcijas biedrības darbībā ir “Algas” un “Citi izdevumi”. Tā kā biedrībā kopš 2013. gada nav neviena darbinieka, tad atalgojums tiek izmaksāts par konkrētu pakalpojumu sniegšanu un autoratlīdzībās.

Attēls 63. Biedrības “Culturelab” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



### Ieņēmumu un izdevumu balanss

Biedrībai ir būtisks ieņēmumu pārsvars 2017. gadā, kad starpība pārsniedz 30 000 eiro. Pārējā periodā ieņēmumu un izdevumu balanss ir samērīgs.

Tabula 47. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Starpība	4695	3762	-1459	-1403	30217

### Nodarbinātība

2013. gadā bija viens darbinieks, kopš 2014. gada vairs nav algotu darbinieku.

### Brīvprātīgā darba ieguldījums

Biedrības darbība ir vērsta uz pētniecību, līdz ar to brīvprātīgo darbs biedrības aktivitāšu nodrošināšanai nav aktuāls.

### Sociālā ietekme

Biedrības statūtos definētais mērķis ir plašs un vērts uz sociālās ietekmes radīšanu – *“veicināt ilgtspējīgu sabiedrības sociālo un ekonomisko attīstību, stratēģiski un inovatīvi izmantojot kultūras resursus”*. Tai pašā laikā biedrības pamatdarbība nav tik plaša kā

definēts organizācijas mērķī, jo biedrības galvenais darbības lauks ir izglītības un pētniecības pakalpojumu sniegšana. Biedrības mājaslapā ir pieejama informācija par veiktajiem pētījumiem, tāpat biedrība nodrošina apmācības, kā arī īsteno pasūtījumus par kultūrpolitikai nozīmīgu attīstības programmu vietējā līmeņa izstrādi. Ja biedrībai izdodas piesaistīt projektu finansējumu, tad tā nodrošina tālākizglītības programmas dalībniekiem bez maksas, un šī aktivitāte sniedz lielāku ilgtermiņa ietekmi reģionā. Biedrības darbības rezultātā ir sasniegta situācija, ka jau ir vairāki labās prakses piemēri dažādās organizācijās, līdz ar to pašvaldības iegulda finansējumu, apmaksājot izglītības seminārus kultūras nozares profesionāļiem.

## **Organizācija Nr. 9 | Biedrība “Etniskās kultūras centrs “Suiti””**

---

Reģ. nr. 40008064940

Dibināta: 08.02.2002

NACE kods: 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība

Adrese: Ziedulejas iela 1, Alsunga, Alsungas nov.

Mērķis: Sekmēt suitu novada kā etniskas kopienas apzināšanu un suitu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, aizsargāšanu un līdzsvarotu attīstību.

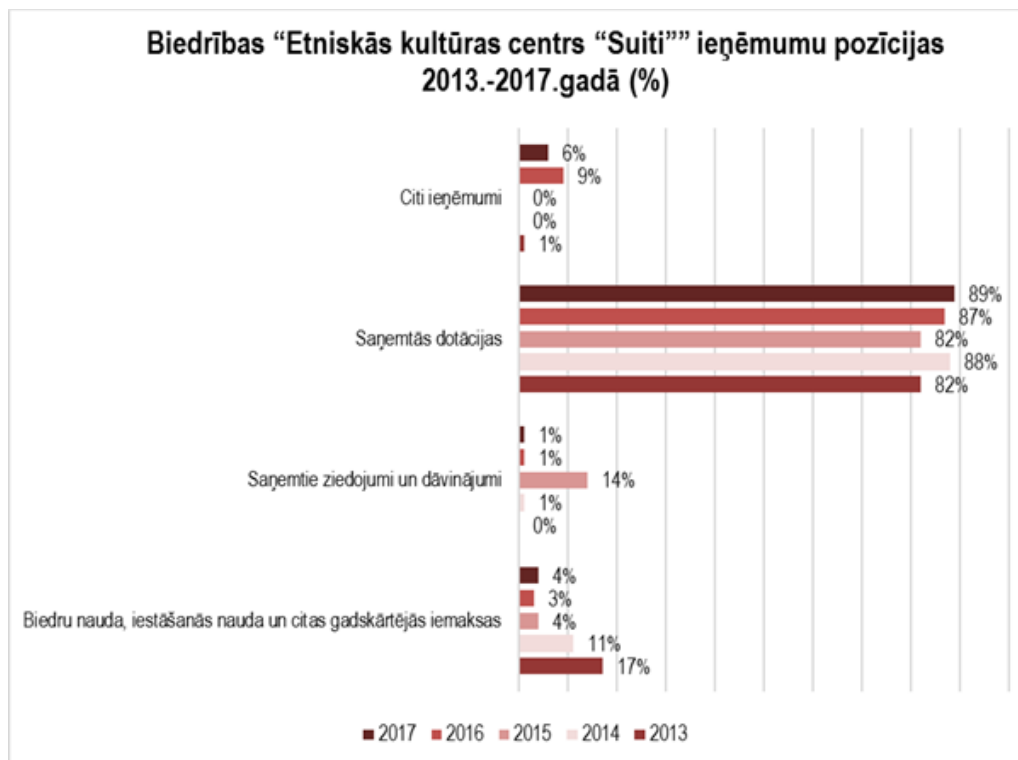
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Biedrība dibināta 2002. gadā. Pēc valdes priekšsēdētāja maiņas 2009. gadā un suitu kultūrtelpas iekļaušanas UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma, kam jānodrošina neatliekama saglabāšana, sarakstā biedrība uzsāk aktīvāku darbību un finansējuma piesaisti. Nozīmīgākie projekti ietver Lauku atbalsta dienesta programmas LEADER finansējuma piesaisti Alsungas amatiermākslas kolektīvu tērpu atjaunošanai. Biedrības galvenie ieņēmumu avoti ir saņemtās dotācijas projektu konkursos (t.sk. Valsts kultūrkapitāla fonds, Igaunijas-Latvijas pārrobežu sadarbības programma, ERASMUS+) un no pašvaldībām gan tiešā veidā, gan caur projektu konkursiem (Alsungas novada dome, Kuldīgas novada Dome). Ziedojumi tiek meklēti un piesaistīti tajā brīdī, kad pietrūkst finansējums jau kāda apstiprināta projekta vai pasākuma pilnīgai realizācijai. Šādās situācijās nereti valdes priekšsēdētāja spiesta ieguldīt arī savus privātos līdzekļus.

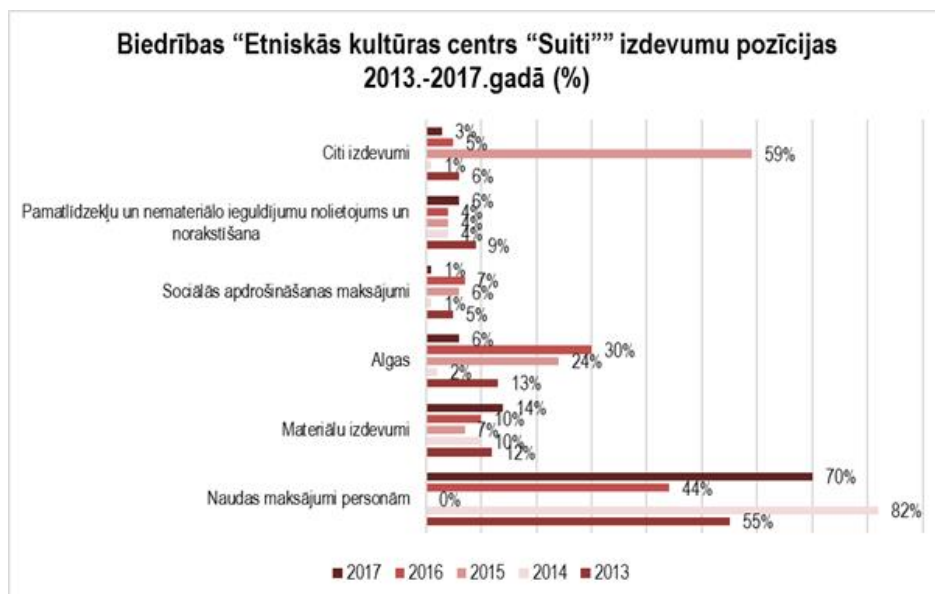
Biedrībā kopā ir aptuveni 50 biedri, kas arī nodrošina salīdzinoši stabilus ieņēmumus no biedru naudām.

Attēls 64. Biedrības “Etniskās kultūras centrs “Suiti”” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Biedrības izdevumus lielākoties veido Alsungas un suitu kultūrtelpas amatiermākslas kolektīvu darbības nodrošināšana – tērpu gādāšana, CD izdošana, izbraucieni Latvijā un uz ārzemēm u.tml. Tikpat nozīmīga sadaļa – dažādi pasākumi suitu kultūras un tradīciju saglabāšanai un popularizēšanai, dažādas apmācības un meistarklases. Kopš 2015. gada biedrībā ir 2 darbinieces, līdz ar to būtiski palielinās izdevumi atalgojuma sadaļā. 2017. gadā palielinājušies naudas maksājumi personām un materiālu izdevumi, ko var skaidrot ar programmas LEADER projektu “Etnogrāfiskā suitu tautas tērpa atjaunošana uzvedumam “Suitu kāzas””, kurā atjaunoti 14 vīru un sievu tautas tērpi un kurā lielākā finansējuma daļa sastāda maksājumus tautas tērpu meistariem. Tāpat EKC “Suiti” izmanto finansējumu starptautiskām mobilitātēm un sadarbībām ar citu valstu organizācijām.

Attēls 65. Biedrības “Etniskās kultūras centrs “Suiči”” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## ieņēmumu un izdevumu balanss

Tabula 48. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
<b>ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR</b>	1587	46	-1009	45701	-4550

Piecu gadu griezumā biedrība strādājusi ar vairāk kā 40 000 eiro ieņēmumu pārsvaru pār izdevumiem. Biedrība vērtējama kā ļoti pozitīvs piemērs reģionālas nevalstiskas organizācijas darbībai.

## Darbinieku skaits

Tabula 49. Nodarbinātība biedrībā “Etniskās kultūras centrs “Suiči”” 2013. - 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
<b>Darbinieku skaits</b>	0	0	2	2	2

Palielinoties biedrības aktivitātei un piesaistītā finansējuma apmēram, biedrībai ir iespēja maksāt simbolisku atalgojumu diviem speciālistiem – biedrības valdes priekšsēdētājam un grāmatvedei, kas pilda arī projektu vadītājas un sabiedrisko attiecību speciālistes pienākumus. Realitātē darbi tiek dalīti un abas dara visu. Protams, ka reālais darba apjoms



ir daudz lielāks, kā to var nosegt atalgojums. Gan šīs darbinieces, gan citi biedrības aktīvisti darbu dara lielā mērā brīvprātīgi un sabiedriskā kārtā.

### **Sociālā ietekme**

Suitu kultūrtelpas saglabāšanas starptautiskā nozīmība ir kalpojusi par pamatu kopienas augošai pašapziņai, aktivitātei un gribai saglabāt un attīstīt savas kultūras tradīcijas. Dažādos izglītības līmeņos un veidos bērni un jaunieši piedalījušies suitu tradīciju pārmantošanā, tāpat arī kopienas vecākā paaudze aktīvāk iesaistīta kultūras norisēs, novērtējot viņu uzkrāto pieredzi un zināšanas. Paaudžu saiknes stiprināšanā īpaša nozīme ir etnogrāfiskajiem ansambļiem un folkloras kopām. Ikgadējos svētkos – Sv. Jāņa Kristītāja svētki Gudeniekos, Sv. Annas diena Basos, Zāļu diena Jūrkalnē un it īpaši Sv. Miķeļa svētki ik rudeni Alsungā, – tradīciju pārmantošanā iesaistās visas paaudzes.

Kopiena ir stiprinājusi spēju un interesi pašiem izzināt savu kultūras mantojumu, kas vērojams kā skolēnu iesaistē sava novada izpētē, tā arī kopienas nevalstisko organizāciju darbā, kas cita starpā vērsts uz suitu tautas tērpa valkāšanas izpēti un tā darināšanas prasmju pārmantošanu. Kopienas kultūras norisēs un īpaši nevalstisko organizāciju darbībā būtiski pieaudzis jaunu cilvēku ieguldījums un iniciatīva. Par kopienas augošo aktivitāti liecina vairāku jaunu nevalstisko organizāciju izveide, kas līdzās vispārējām rūpēm par suitu kultūrtelpas saglabāšanu, ko īsteno Etniskās kultūras centrs (EKC) "Suiti" un biedrība "Suitu novads", veicina kopienas iesaisti, piemēram, amatniecības prasmju pilnveidē, suitu tradīciju integrēšanu mākslas izglītībā un laikmetīgās mākslas norisēs, tāpat arī suitu dialekta apguvi pirmsskolas vecuma bērniem.

Suitu atvērtība ir rosinājusi iespēju iepazīt viņu mantojumu kā kultūras centru rīkotās izstādēs un svētkos, tā digitālos informācijas resursos, piemēram, [www.suitunovads.lv](http://www.suitunovads.lv). Izdotas vairākas suitu kultūrai veltītas grāmatas, kas guvušas lasītāju atsaucību un ļauj iepazīt suitu dzīvesstāstus, muzicēšanas un ēdienu gatavošanas prasmes.

Kopumā biedrība veido ļoti būtisku sociālo ietekmi reģionā un arī Latvijas kontekstā. Pateicoties biedrības aktivitātēm, suiti ir pamanīti un pamanāmi. Vērtējot biedrības mērķa *Sekmēt suitu novada kā etniskas kopienas apzināšanu un suitu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, aizsargāšanu un līdzsvarotu attīstību* sasniegšanu, biedrības valdes priekšsēdētāja atzīst, ka tie sasniegti atbilstoši biedrības konkrētā brīža iespējām, un tas ir novērtēts, jo arī pašvaldības sniedz finansiālu atbalstu. Tas panākts ar aktīvu

NVO darbu un indivīdu iesaisti. Tomēr, tā kā mērķis ir suitu kultūras saglabāšana, tad tā sasniegšanai ir nemitīgi jāvelta visi resursi un jāiesaista pēc iespējas vairāk cilvēku.

## **Organizācija Nr. 10 | Biedrība “Ērmaņu muiža”**

---

Reģ. nr.: 40008162368

Dibināta: 07.07.2010

NACE kods: 90.03 Mākslinieciskā jaunrade

Adrese: "Ērmaņu muiža", Malienas pag., Alūksnes nov., LV-4359

Mērķis: Ērmaņu muižas (Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis nr. 2797, Alūksnes novadā) atjaunošana tās vēsturiskajā izskatā; ēkas garīgā satura atdzīvināšana; dažādu aktivitāšu organizēšana, radot ēkas pieejamību plašākai sabiedrībai.

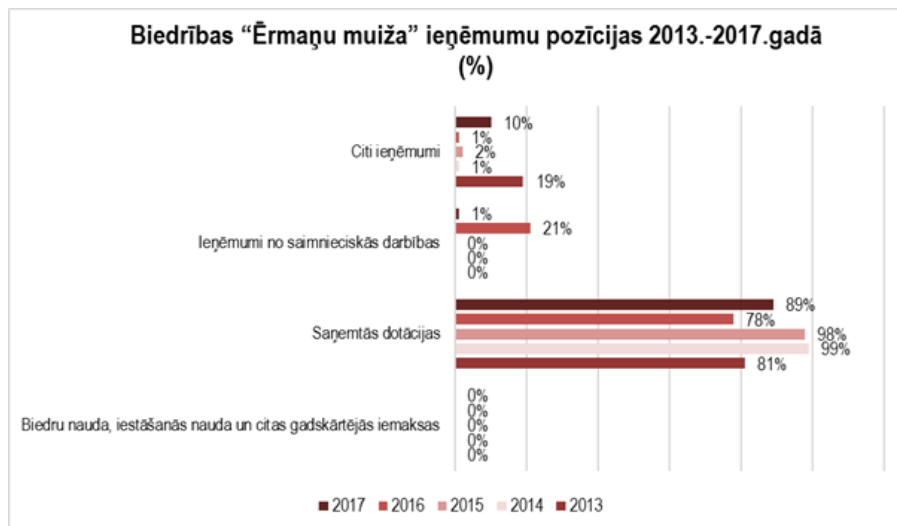
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: nav

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Biedrība dibināta 2010. gadā, brīdī, kad Uģis un Inga Prauliņi atguva savā īpašumā Uģa Prauliņa dzimtas īpašumu, valsts nozīmes arhitektūras pieminekli ļoti sliktā stāvoklī. Biedrības statuss izvēlēts kā vienīgā racionālā muižas pārvaldības forma, caur kuru arī iespējams piesaistīt finansējumu muižas atjaunošanai. Biedrības ienākumus pamatā veido dotācijas – projektu konkursos piesaistītais finansējums muižas atjaunošanai un mazā mērogā – arī muižas kultūras satura – pasākumu – nodrošināšanai. Nozīmīgāko finansējumu izdevies piesaistīt Lauku atbalsta dienesta programmas LEADER projektos 2013. un 2016. gadā, šobrīd iesniegts jau trešais projekts, tāpat regulāri finansējums tiek piesaistīts Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes pieminekļu glābšanas programmās, kā arī Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos un mazākā mērā arī Alūksnes novada pašvaldības kultūras un kultūrizglītības iestāžu projektu konkursos. Pēdējie gan tiek izmantoti pasākumu satura un kvalitātes nodrošināšanai (krēslu iegādei, mākslinieku honorāru apmaksai). Biedrībai nav sabiedriskā labuma statusa, līdz ar to tiešā veidā uzņēmumiem nav intereses ziedot lielākas naudas summas. Šeit sadarbībai tiek izmantots nodibinājums “Alūksnes un Apes novada fonds”, kam šis statuss ir. Visi ziedojumi tiek izmantoti projektu līdzfinansējuma nodrošināšanai (piem., LEADER programmā nepieciešams 10% līdzfinansējums). Ziedotāji ir muižas īpašnieku draugi, cilvēki, kas apmeklē muižas pasākumus. Tāpat katru gadu tiek apzvanīti muižas īpašnieku draugi – uzņēmēji, kas peļņas gadījumā decembrī ziedo nelielas summas muižas atjaunošanai.

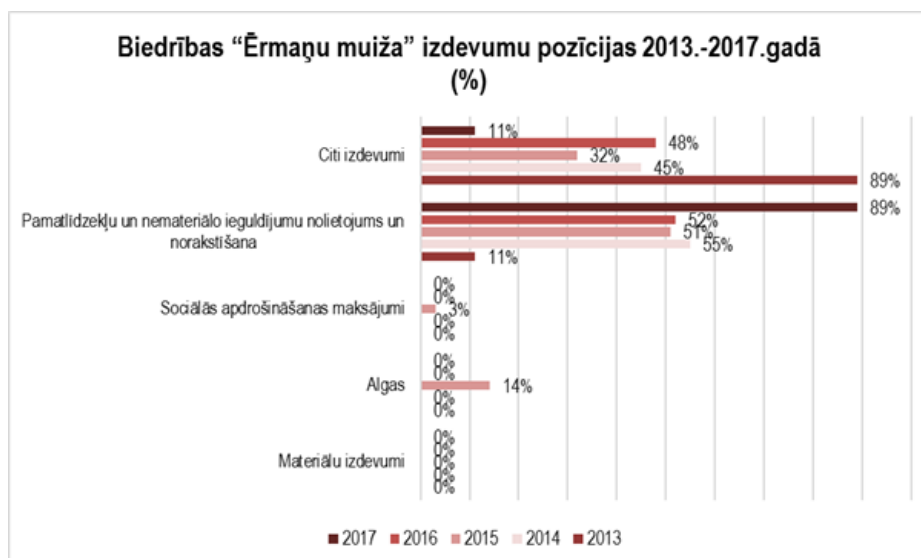
Sabiedriskā labuma statusu muižas īpašnieki arī neplāno iegūt, jo tas palielina birokrātiju un apgrūtina grāmatvedību, turklāt muižas pārvaldniekiem nav jāsatraucas par to, ja kādreiz sanāk nodarboties ar saimniecisko darbību (piem., nometnes organizēšana, telpu noma vai tml.) – sabiedriskā labuma statuss nav apdraudēts.

Attēls 66. Biedrības “Ērmaņu muiža” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Izdevumu pozīcijas faktiski veido ieguldījumi muižas restaurācijā – pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums un norakstīšana. Nelielu daļu no izdevumiem sastāda atalgojums – gan projektu administrēšanai, gan koncertu mākslinieku honorāriem.

Attēls 67. Biedrības “Ērmaņu muiža” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## Ieņēmumu un izdevumu balanss

Tabula 50. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013. - 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

<b>Gads</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
<b>Ieņēmumu un izdevumu starpība</b>	25908	2187	-5806	-893	25807

Piecu gadu griezumā biedrība strādājusi ar vairāk kā 47 000 eiro ieņēmumu pārsvaru pār izdevumiem. Biedrība vērtējama kā ļoti pozitīvs piemērs reģionālas nevalstiskas organizācijas darbībai.

### **Nodarbinātība**

Tabula 51. Nodarbinātība biedrībā "Ērmaņu muiža" 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

<b>Gads</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
<b>Darbinieku skaits</b>	1	1	1	1	1

Biedrībā gada pārskatos ir norādīts viens darbinieks (gada pārskatus gatavo grāmatvedis), lai arī valdes locekle atzīst, ka organizācijā darbinieku nav un neviena persona regulāru darba algu nesaņem. Šis apgalvojums sakrīt ar pētījumā jau iepriekš novēroto tendenci – atšķirīgās pieejas gada pārskatu aizpildīšanā.

### **Brīvprātīgā darba ieguldījums**

Brīvprātīgais darbs veido ļoti būtisku sadaļu muižas pastāvēšanā un atjaunošanā. Muižas īpašniekiem sakopšanas darbos, talkās ļoti bieži palīgā ierodas draugi, kā arī vietējie iedzīvotāji. Viņi atbalsta radošas kultūrvietas atrašanos savā apkārtnē, apmeklē pasākumus un vienlaikus arī nāk palīgā, kad vien nepieciešams. Spilgts piemērs ir viens no netāliem kaimiņiem, kas brīvprātīgi nāk palīgā apskaņot katru no muižas koncertiem, tādā veidā arī pats apgūstot arodu. Tāpat Malienas pamatskolas skolēni un pedagogi regulāri brauc palīgā sakopt muižas apkārtni.

### **Sociālā ietekme**

Nepilnu 10 gadu laikā, kopš muiža nonākusi Prauliņu ģimenes pārvaldībā, tā pamazām iegūst jaunu veidolu un kļuvusi par novadā ļoti būtisku kultūrtelpu ar pastāvīgu un regulāru apmeklētāju loku. Muiža jau kopš pirmās dienas uzņem apmeklētājus un rīko pasākumus, negaidot, kad telpas būs izremontētas un sakārtotas. Daudzi koncerti notiek zem klajas debess. Koncertus apmeklē vidēji 50 – 100 cilvēku. Vietējiem iedzīvotājiem šī ir iespēja

klātienē satikt augstas raudzes mūziķus, kuru koncertus par maksu un lielās koncertzālēs droši vien nekad nevarētu apmeklēt. Muižas radošā dzīve kalpo kā izglītojošs aspekts vietējiem iedzīvotājiem. Tāpat, pateicoties tam, ka Alūksnes novada kultūras dzīves organizatori redz, ka muižas pasākumus – akadēmiskās mūzikas koncertus – plašā pulkā apmeklē vietējie iedzīvotāji, arī Alūksnes pilsētas kultūras centrā šobrīd daudz drosmīgāk tiek aicināti uzstāties klasiskās mūzikas izpildītāji. Koncerti Ērmaņu muižā notiek bez ieejas maksas, bet par ziedojumiem, līdz ar to tie ir pieejami jebkuram iedzīvotājam bez finansiāliem ierobežojumiem. Tipiska ir situācija, kad cilvēks nevar noziedot naudiņu, bet tā vietā nāk palīgā muižas sakopšanas talkās, vai arī atnes muižas īpašniekiem vai mūziķiem pienu, kartupeļus vai citas ēdamlietas no savas saimniecības. Malienas kultūrtelpa mainās, muiža ar savu šobrīd sakopto fasādi kā fēnikss no pelniem pamazām atkal atgūst savu agrāko godību un kalpo gan kā tūristus piesaistošs objekts, gan vietējo iedzīvotāju kultūras dzīves centrs.

## **Organizācija Nr. 11 | Biedrība “Latvijas Rakstnieku savienība”**

---

Reģ. nr.: 40008003096

Dibināta: 18.05.1993

NACE kods: 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība; 94.12 Profesionālu organizāciju darbība

Adrese: Kuršu iela 24, Rīga, LV-1006

Mērķis: Veicināt latviešu rakstniecības attīstību, aizstāvēt vārda brīvību un Latvijas Rakstnieku savienības biedru profesionālās, ekonomiskās un sociālās intereses un tiesības; popularizēt latviešu literatūru.

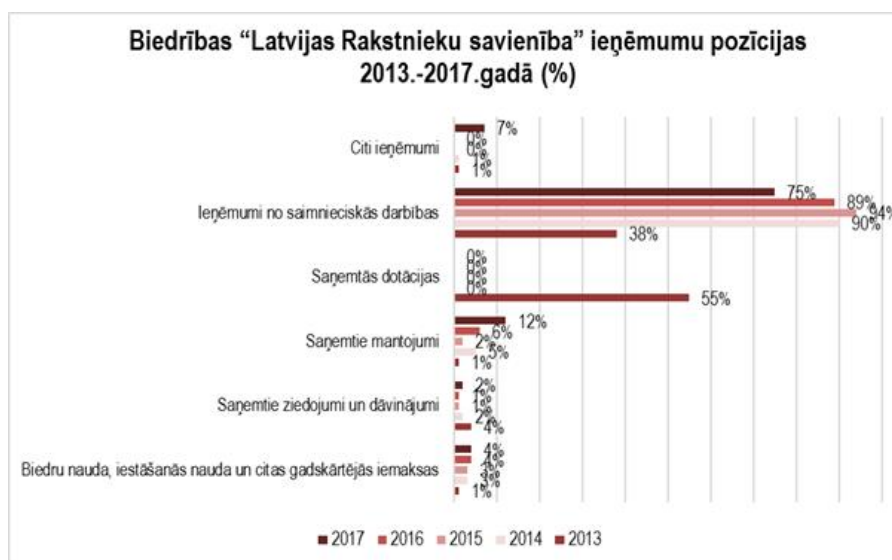
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: nav

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Latvijas Rakstnieku savienība ir viena no Latvijas profesionālajām radošajām organizācijām ar bagātu vēsturi – tās saknes meklējamas jau 1940. gadā. Organizācijai joprojām pieder virkne namīpašumu, kas šobrīd tiek izīrēti, līdz ar to, kā intervijā atzīst biedrības valdes priekšsēdētājs, tā faktiski spētu eksistēt tikai, pateicoties veiktajai saimnieciskajai darbībai. Organizācija neregulāri saņēmusi arī valsts dotācijas, lai arī biedrības gada pārskatos tās kā atsevišķa pozīcija nav izdalītas. Piemēram, Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammā “Literatūras nozares profesionālu nevaldības

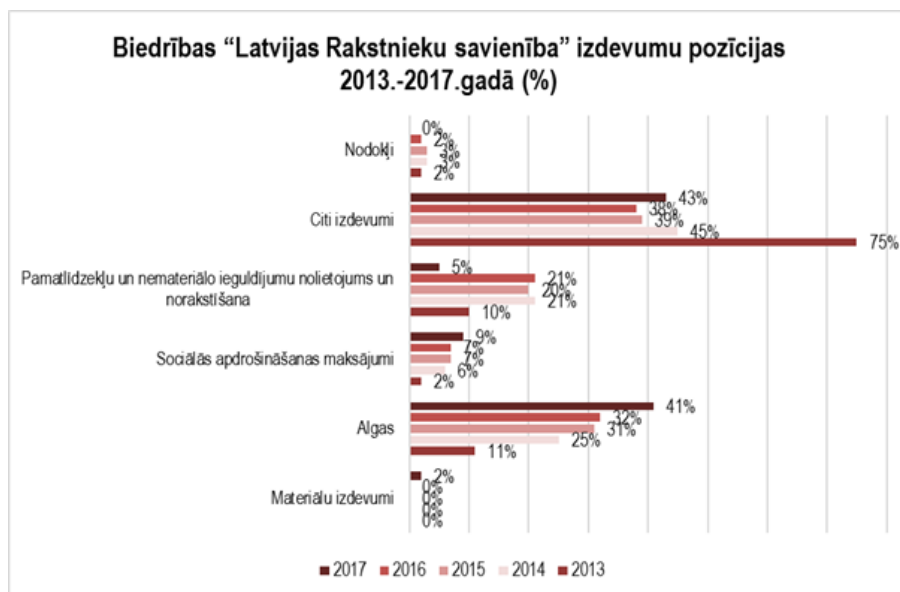
kultūras organizāciju atbalsts” 2017. gadā LRS saņēmusi 24 000 eiro atbalstu, 2016. gadā – 18 000 eiro atbalstu, bet 2015. gadā – 10 000 eiro atbalstu. Tāpat biedrībai ir deleģējuma līgums ar LR Kultūras ministriju par dalību Londonas grāmatu tirgū, sadarbībā ar SIA “Starptautiskā rakstnieku un tulkotāju māja” un biedrību “Latvijas Grāmatizdevēju asociācija”, kas arī atsevišķi kā dotācija pārskatos netiek uzrādīta. Biedrība arī vairākus gadus saņēmusi Rīgas domes atbalstu, organizējot Dzejas dienas. Biedrība nepiesaista finansējumu no ārvalstīm.

Attēls 68. Biedrības “Latvijas Rakstnieku savienība” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Biedrības izdevumu būtisku daļu veido atalgojums un sociālās apdrošināšanas maksājumi – vairāku gadu garumā biedrībā ir vismaz 5 darbinieki (atalgojumu saņem valdes priekšsēdētājs un valdes loceklis, apkopējas, uz uzņēmuma līguma pamata darbojas lietvedis un projektu vadītāji, kā pašnodarbināta persona piesaistīta grāmatvede). Tāpat būtisku daļu izdevumu veido pamatlīdzekļu nolietojums, bet lielāko izdevumu daļu veido “Citi izdevumi”, kas nav konkrēti identificējami. Daļu no izdevumiem veido biedrības organizētie regulārie pasākumi (Dzejas dienas, Prozas lasījumi), t.sk. jau pieminētā dalība Londonas grāmatu tirgū.

Attēls 69. Biedrības “Latvijas Rakstnieku savienība” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## Ieņēmumu un izdevumu balanss

Tabula 52. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013. - 2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
<b>Ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR</b>	-8692	-20679	-24472	-29184	-2568

Piecu gadu griezumā biedrība katru gadu strādājusi ar zaudējumiem.

## Nodarbinātība

Tabula 53. Nodarbinātība biedrībā “Latvijas Rakstnieku savienība” 2013. - 2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
<b>Darbinieku skaits</b>	5	5	6	7	5

5 – 7 darbinieki biedrībai ir uzskatāms par ļoti lielu skaitu un veiksmīgu rādītāju.

## Brīvprātīgā darba ieguldījums

Kā profesionālai radošai organizācijai “Latvijas Rakstnieku savienībai” tās prioritāte ir aizstāvēt savu biedru intereses, līdz ar to tā drīzāk kalpo kā platforma pieredzes apmaiņai. Biedrība ar savu būtisko saimniecisko darbību un salīdzinoši lielo nodarbināto skaitu priekš nevalstiskās organizācijas kalpo par piemēru, kā caur šo juridisko statusu tomēr ir iespējams apgrozīt būtiskus līdzekļus. Lai arī, protams, līdzīgi kā citās organizācijās, arī

šeit algoti darbinieki nenozīmē labi algoti darbinieki, un liela daļa darba joprojām tiek veikta uz entuziasma pamata.

### **Sociālā ietekme**

Biedrības sociālā ietekme ir tās biedru interešu aizstāvība un stāvokļa uzlabošana – sākot jau ar būtisko organizācijas ieguldījumu *Radošo personu statusa un profesionālo radošo organizāciju likuma* izstrādē un realizācijā, tāpat sadarbībā ar *Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju*. Notiek regulāras diskusijas un viedokļu pārstāvēniecība kultūras nozarē un cīņa par adekvātu un taisnīgu atalgojumu nozarē vai par samazinātās PVN likmes piemērošanu grāmatām un citām konkrētā brīdī aktuālām problēmām. Latvijas Rakstnieku savienībā ir nepilni 300 biedri.

## **Organizācija Nr. 12 | “Rīgas Doma meiteņu kora biedrība”**

---

Reģ. nr.: 40008025356

Dibināta: 27.05.1997

NACE kods: 85.52 Kultūras izglītība

Adrese: Meža iela 15, Rīga, LV-1048

Mērķis: Rīgas Doma meiteņu kora TIARA (turpmāk tekstā – Koris) darbības veicināšana, atbalstīšana un popularizēšana; sadarbība ar Rīgas Doma kora skolu jautājumos, kas saistīti ar Kora dziedātāju audzināšanu, mācību procesu un interešu izglītību; Latvijas bērnu un jaunatnes kora dziedāšanas tradīciju un mākslinieciskā līmeņa izaugsmes veicināšana un attīstība; Kora un citu muzikālo kolektīvu un mākslinieku koncertu, meistarklašu, radošo nometņu un semināru organizēšana; Kora sadarbības organizēšana ar Latvijas un starptautiskām kultūras organizācijām, rīkojot starptautiskus projektus un iesaistoties tajos; Biedrības rīkoto koncertu, pasākumu un skaņu ierakstu organizēšana, skaņu ierakstu izdošana; Kora darbībā nepieciešamo skaņdarbu pasūtīšana autoriem, nošu grāmatu, kā arī citu iespieddarbu izgatavošana un izdošana; Kora finansiālam atbalstam domātu labdarības pasākumu rīkošana; metodiskās un materiālās bāzes nodrošināšana Biedrības mērķu sasniegšanai; sadarbībā ar Rīgas Doma kora skolu, pirmsskolas sagatavošanas grupu mūzikas mācību priekšmetu (tai skaitā svešvalodu) apguves organizēšana un nodrošināšana.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

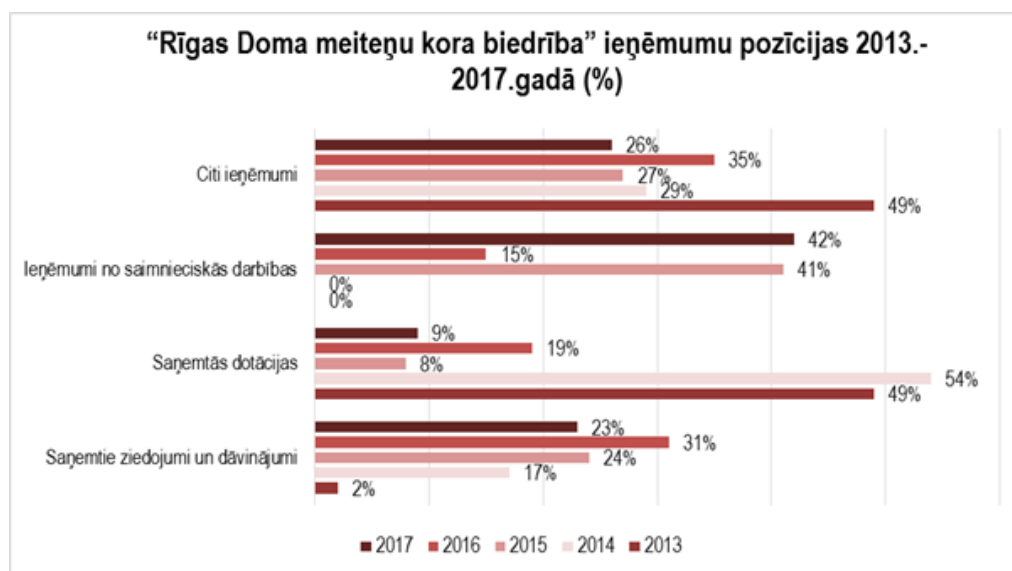
Organizācija primāri veidota kā alternatīva finansējuma piesaistes iespēja valsts iestādei – Rīgas Doma kora skolai. Tā kā projektu konkursu, ziedotāju un sponsoru līdzekļus vieglāk administrēt caur biedrību, nevis valsts iestādi, skolā ir izveidotas pat



vairākas biedrības. Šī konkrētā biedrība pārstāv Rīgas Doma meiteņu kori, lai arī vajadzības gadījumā caur to tiek administrēti arī citi skolai aktuāli projekti.

Biedrība regulāri un veiksmīgi piesaista finansējumu Valsts kultūrkapitāla fonda un Rīgas domes kultūras projektu konkursos, tāpat saimniecisko darbību veido kora un skolas pasākumu biļešu tirdzniecība. Koris regulāri piesaista ziedojumus un sponsorus lielākajiem projektiem un pasākumiem, vienlaikus, kad korim tuvojas braucieni vai arī savu finansiālo ieguldījumu, piemēram, kora tērpu izgatavošanā sniedz kora dziedātāju vecāki, arī šīs naudas summas tiek ieskaitītas biedrības kontā. Biedrība ar atsevišķiem izņēmumiem piesaista finansējumu no ārzemēm – pamatā, paļaujoties uz trimdas latviešu atbalstu (pamatā – ziedojumiem, sponsorējumiem, bet 2017. gadā saņemts atbalsts Pasaules brīvo latviešu apvienības Kultūras fonda projektu konkursā Imanta Ramiņa operas “Lakstīgala” iestudējumam).

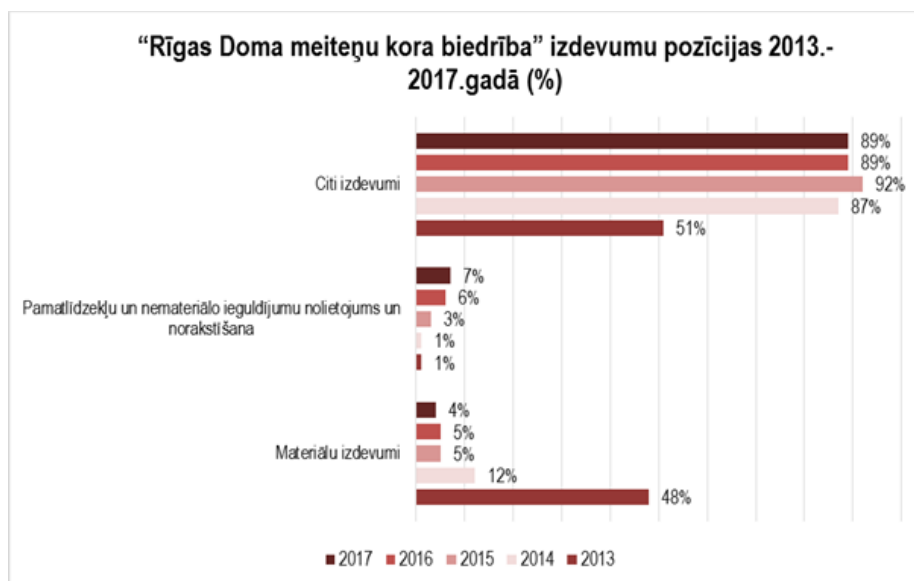
Attēls 70. “Rīgas Doma meiteņu kora biedrība” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Biedrībā nav izdevumu atalgojumam. Biedrības valdes priekšsēdētāja un valdes locekle ir nodarbinātas Rīgas Doma kora skolā un atsevišķu atalgojumu par paveikto biedrībā nesaņem, izņemot atsevišķu projektu norisē autoratlīdzības līguma formā (piemēram, par atsevišķas koncertprogrammas sagatavošanu). Biedrības lielāko izdevumu sadaļu sastāda “Citi izdevumi”, kas nav tieši identificējami, bet ir saistāmi ar kora un skolas aktīvās koncertdarbības un radošo projektu nodrošināšanu, pasākumu producēšanu – šeit ietilpst

telpu ģres, skaņas, gaismas tehnikas ģres, mākslinieku autoratlīdzības, autortiesību maksājumi u.tml.

Attēls 71. "Rīgas Doma meiteņu kora biedrība" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## Ieņēmumu un izdevumu balanss

Tabula 54. "Rīgas Doma meiteņu kora biedrības" ieņēmumu un izdevumu starpība 2013. - 2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR	861	-15453	105	4820	-3453

Piecu gadu griezumā biedrība strādājusi ar vairāk kā 13 000 eiro zaudējumiem, ko izskaidro konkrētu realizēto projektu finansiālas neveiksmes.

## Nodarbinātība

Tabula 55. Nodarbinātība "Rīgas Doma meiteņu kora biedrībā" 2013. - 2017. gadā

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieku skaits	0	0	0	0	0

Biedrībā nodarbināto nav – tās amatpersonas saņem atalgojumu savā pamatdarbavietā – PIKC "Nacionālā Mākslu vidusskola" (Rīgas Doma kora skolā), līdz ar to darbs biedrībā netiek atsevišķi atalgots.

## Brīvprātīgā darba ieguldījums

Biedrība nav spilgts piemērs brīvprātīgo darba izmantošanai, ņemot vērā tās specifiku – organizācija, kas palīdz apgūt papildus finansējumu skolas un Rīgas Doma meiteņu kora radošajām aktivitātēm. Līdzīgi kā jebkuras skolas darbā, šeit, protams, var pieskaitīt vecāku brīvprātīgu laika un neizbēgamu finanšu resursu ieguldījumu bērnu radošās koncertdzīves nodrošināšanā.

## Sociālā ietekme

Organizācijas sociālo ietekmi veido tās ieguldījums bērnu profesionālās skatuves pieredzes bagātināšanā – līdzdalība aizraujošos projektos un ārzemju izbraucienos veido sociālo ietekmi – bagātina un pilnveido jauno paaudzi. Tiešā veidā no biedrības aktivitātēm labumu gūst aptuveni 100 meiteņu kora dziedātājas un atsevišķos gadījumos – nepilni 300 skolas audzēkņu, kā arī viņu vecāki, radi, draugi, kas apmeklē skolas organizētos koncertus un pasākumus.

Analizējot biedrības izvirzītos mērķus, tie ir plaši, visaptveroši un vienlaikus ļoti precīzi definēti, skarot vairākas jomas:

1. ikdienas darba nodrošināšanu (*kora darbības veicināšana, atbalstīšana un popularizēšana; sadarbība ar Rīgas Doma kora skolu jautājumos, kas saistīti ar dziedātāju audzināšanu, mācību procesu un interešu izglītību; metodiskās un materiālās bāzes nodrošināšana Biedrības mērķu sasniegšanai; pirmsskolas sagatavošanas grupu mūzikas mācību priekšmetu apguves organizēšana un nodrošināšana*),
2. lielāku projektu, ierakstu, starptautiskās sadarbības realizēšanu (*Kora un citu muzikālo kolektīvu un mākslinieku koncertu, meistarklašu, radošo nometņu un semināru organizēšana; Kora sadarbības organizēšana ar Latvijas un starptautiskām kultūras organizācijām, rīkojot starptautiskus projektus un iesaistoties tajos; Biedrības rīkoto koncertu, pasākumu un skaņu ierakstu organizēšana, skaņu ierakstu izdošana; Kora darbībā nepieciešamo skaņdarbu pasūtīšana autoriem, nošu grāmatu, kā arī citu iespieddarbu izgatavošana un izdošana; Kora finansiālam atbalstam domātu labdarības pasākumu rīkošana*);
3. kopēju nozares attīstību (*Latvijas bērnu un jaunatnes kora dziedāšanas tradīciju un mākslinieciskā līmeņa izaugsmes veicināšana un attīstība*).

Biedrība veiksmīgi realizē savus mērķus visos trīs līmeņos, ņemot vērā konkrētā brīža prioritātes un finansiālās iespējas. Notiek aktīva un regulāra koncertdarbība gan Latvijā, gan starptautiski (pamatā – izpārdotās koncertzālēs). Kora projekti – lielās izrādes vienmēr tiek veidotas ar mērķi “bērni dzied bērniem” – lai jaunajai paaudzei palīdzētu iegūt augstvērtīgu muzikālo pieredzi, projekti nekad nav veidoti ar domu nopelnīt. Izrādes vienmēr tiek vestas uz reģioniem, lai arī tās nenes nekādu peļņu – drīzāk tieši otrādi – rada zaudējumus, jo izbraukt ārpus Rīgas lielā sastāvā ir sarežģīti. Regulāri dažādiem komponistiem tiek pasūtīti jaundarbi sieviešu koriem, kas papildina Latvijas meiteņu un sieviešu koru repertuāru, ceļ to kvalitāti – biedrība ar savu darbību būtībā veic metodisko darbu, kas nozīmīgs visas Latvijas mērogā.

## **Organizācija Nr. 13 | Nodibinājums “Fonds Initium”**

---

Reģ. nr.: 40008246792

Dibināta: 22.01.2016

NACE kods: 84.12 Veselības aprūpes, izglītības, kultūras un citu sociālo pakalpojumu nodrošināšanas koordinēšana, izņemot sociālo apdrošināšanu

Adrese: Ernestīnes iela 8 k/1 – 56, Rīga, LV-1046

Mērķis: Nodrošināt platformu kultūras, sabiedrības un izglītības iniciatīvu attīstībai. Īstenot ilgtspējīgus kultūras, izglītības, sociālos un vides projektus lokālā un globālā mērogā, kas veicina kultūras izpratni, kultūras mantojuma saglabāšanu, pilsonisko iniciatīvu, kopienu stiprināšanu, iekļaušanu, ilgtspējīgu attīstību u.c.

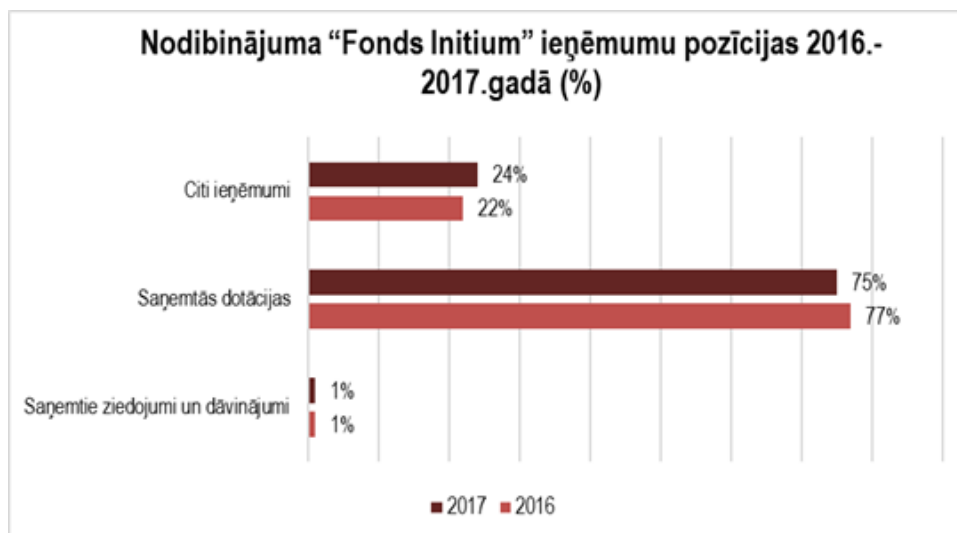
Veicināt inovāciju attīstību, starptautisko partnerību un sadarbību starp valsts, nevalstisko un privāto sektoru kultūras, radošo industriju, izglītības un sociālajā jomā.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### **Nodibinājuma ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Nodibinājums ir jauns, dibināts tikai 2016. gadā, bet jau ļoti veiksmīgi sevi pieteicis dažādos kultūras projektu konkursos, kuros saņemtās dotācijas sastāda arī pārliecinoši lielāko daļu no nodibinājuma ieņēmumiem. Citi ieņēmumi veidojas no citu pasūtītāju (uzņēmumi, organizācijas) līdzekļiem, kam nodibinājums producē kādu komerciālu projektu, rīko pasākumu vai meistarklases. Pagaidām nodibinājums tikai plāno Eiropas Savienības programmu un fondu finansējuma piesaisti, līdzšinējā praksē piesaistīts ārvalstu finansējums caur British Council pārstāvniecību Latvijā.

Attēls 72. Nodibinājuma "Fonds Initium" ieņēmumu pozīcijas 2016.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Nodibinājuma izdevumus gada pārskatos lielākoties (88% 2016. gadā un 99% 2017. gadā) sastāda "Citi izdevumi", kas nav identificējami, bet, ņemot vērā biedrības darbības profilu un veiktās aktivitātes, var secināt, ka šeit ietilpst pasākumu producēšanas izmaksas, mākslinieku honorāri, un citas organizatoriskās pozīcijas. Nodibinājums līdz šim strādājis ar minimālu pozitīvu ieņēmumu pārsvaru pār izdevumiem.

Tabula 56. Nodibinājuma ieņēmumu un izdevumu starpība 2013. - 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2016	2017
Ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR	441	203

## Nodarbinātība

Nodibinājumā līdz šim nav bijušas pastāvīgi nodarbinātas personas, tomēr valdes priekšsēdētāja atzīst, ka drīz to ir plānots darīt – vismaz uz nelielu slodzi algot projektu asistentu, lai motivētu šo cilvēku vairāk laika un enerģijas veltīt tieši nodibinājuma aktivitātēm.

Tabula 57. Nodarbinātība nodibinājumā "Fonds Initium" 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2016	2017
Darbinieku skaits	0	0

## Brīvprātīgā darba ieguldījums

Nodibinājums producē dažādu nozaru profesionālās mākslas projektus, kuros iespēju robežās iesaistītās personas – mākslinieki un darbinieki – saņem atalgojumu, līdz ar to piespiedu brīvprātīgais darbs nodibinājumā veidojas akūtos finansējuma trūkuma gadījumos. Lielāka brīvprātīgo darba iesaiste vērojama projektos, kas saistīti ar Āgenskalna apkaimes attīstību – tad arī paši nodibinājuma valdes locekļi brīvprātīgi veic uzdevumus, kas saistīti ar apkaimes dzīves uzlabošanu.

## Sociālā ietekme

Nodibinājums aktīvi strādā ar apkaimes projektiem Āgenskalnā, nodibinājuma pārraudzībā ir “Pārdaugavas radošais centrs”, kura paspārnē arī tiek realizētas iniciatīvas, kas uzlabo dzīvi Āgenskalna iedzīvotājiem. Pats nodibinājums atzinīgi vērtē savu iesaisti Āgenskalna tirgus glābšanā, kalpojot par platformu gan vietējo iedzīvotāju parakstu vākšanai, gan apmeklējot attiecīgās nozīmīgās Rīgas domes sēdes, gan arī pirms un pēc tirgus rekonstrukcijas, rūpējoties par māksliniecisko programmu tajā (piem., Ziemassvētku laikā jau vairākus gadus tiek organizēts pasākums *Īslaicīgs sniegunis Āgenskalnā*), kas arī palīdz stiprināt vietējo iedzīvotāju piederības sajūtu savai apkaimei.

Analizējot nodibinājuma izvirzītos mērķus, valdes locekle nosauc konkrētu projektu piemērus, kas atspoguļo mērķu sasniegšanu:

1. Nodrošināt platformu kultūras, sabiedrības un izglītības iniciatīvu attīstībai.

Šeit ietilpst Pārdaugavas radošā centra darbs, piemēram, laikmetīga oratorija – dziesmu spēle “Torņa sindroms”, kas stāsta par vēsturisko ūdenstorni Alīses ielā.

2. Īstenot ilgtspējīgus kultūras, izglītības, sociālos un vides projektus lokālā un globālā mērogā, kas veicina kultūras izpratni, kultūras mantojuma saglabāšanu, pilsonisko iniciatīvu, kopienu stiprināšanu, iekļaušanu, ilgtspējīgu attīstību u.c.

Mērķis formulēts ļoti ambiciozi, pagaidām nodibinājuma aktivitātes sasniedz starptautiska līmeņa ekspertu iesaisti. Jau aizsāktie projekti uzrāda pozitīvu tendenci starptautiskās darbības paplašināšanā. Kā veiksmīgu piemēru var izcelt projektu *Latvijas stāsti. Šekspīrs satiek Blaumani* – tā ietvaros Latvijas reģionos un mazpilsētās interesentiem tiek sniegta iespēja apgūt laikmetīgās teātra formas un to pielietojumu kopienas attīstības un iekļaušanas veicināšanai. 2017. gadā projekta ietvaros norisinājās meistarklašu sesijas

ārvalstu ekspertu vadībā, šobrīd top vairāk kā 10 dažādi kopienas teātra iestudējumi, kur dažādu paaudžu cilvēki līdzradot stāsta, apkopo un izspēlē kopienas cilvēku, vietu un lietu stāstus.

3. Veicināt inovāciju attīstību, starptautisko partnerību un sadarbību starp valsts, nevalstisko un privāto sektoru kultūras, radošo industriju, izglītības un sociālajā jomā.

Mērķis tiek realizēts, kā piemēru var izcelt projektu *Latvijas stāsti. Šekspīrs satiek Blaumani*.

## **Organizācija Nr. 14 | Nodibinājums “Fonds Nāc līdzās!”**

---

Reģ. nr.: 40008034471

Dibināta: 24.04.1998

NACE kods: 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība

Adrese: Bruņinieku iela 20, Rīga, LV-1001

Mērķis: Atbalstīt un organizēt dažāda veida kultūras aktivitātes, veicināt kultūras institūciju darbību, iesaistot Fondu kultūras norisēs un problēmu risināšanai. Veicināt kultūras projektu veidošanu, organizēt festivālus, konferences, seminārus un citus pasākumus dažādās kultūras jomās. Iesaistīt kultūras organizācijas un kolektīvus starptautiskās kultūras aktivitātēs. Veicināt kultūras aktivitāšu finansiālo pamatu nodrošināšanu, organizēt jautājumu risināšanu valstiskās un pašvaldības institūcijās, veicināt ziedotāju piesaisti un mecenātismu. Veikt pieredzes un informācijas apmaiņu ar starptautiskām organizācijām, veidot kopprojektu tīklu. Aizstāvēt bērnu un jauniešu īpašās vajadzības kultūrizglītības jomās un piedāvāt daudzveidīgas iespējas kultūras procesos atbilstoši interesēm un iespējām. Veicināt cilvēktiesību atzīšanu dažādās dzīves jomās, atbalstīt bērnu un jauniešu ar īpašām vajadzībām integrēšanos sabiedrības un viņu vecāku problēmu izpratni. Veikt pasākumus veselības veicināšanas un slimību profilakses jomā, veicot dažādus rehabilitācijas pasākumus. Veicināt Fonda aktivitāšu un Latvijas atpazīstamību Eiropas Savienības valstīs.

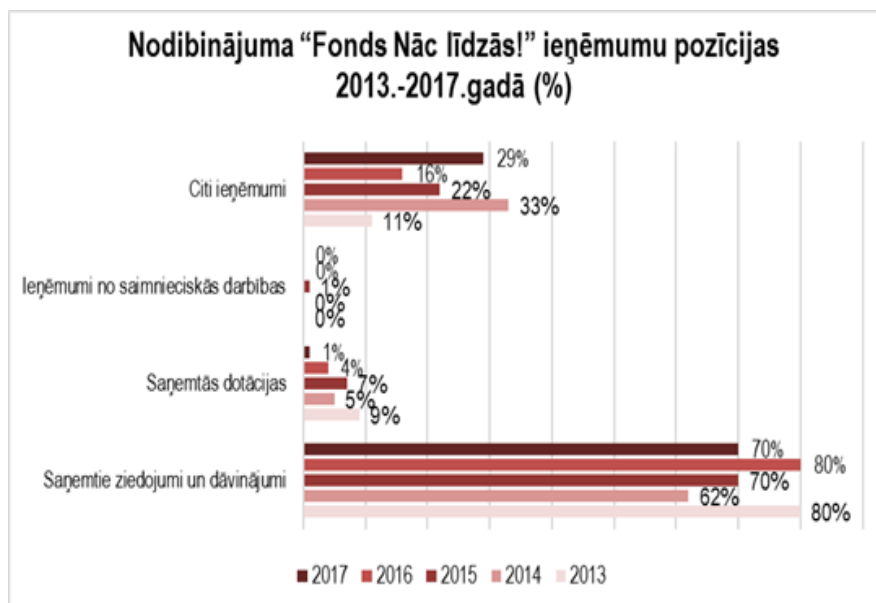
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### **Nodibinājuma ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Pārliecinoši lielāko nodibinājuma ieņēmumu daļu (62 – 80%) veido saņemtie ziedojumi un dāvinājumi, nodibinājuma valde ar to ļoti veiksmīgi strādā. Ļoti nelielu ieņēmumu daļu veido saņemtās dotācijas. Kā intervijā atzina nodibinājuma valdes priekšsēdētāja, dotācijas veido Rīgas domes līdzfinansējums pasākuma “Nāc līdzās!” Lielkoncerta nodrošināšanai. Ziedojumu lielākā vākšana ir publiskajos pasākumos, piemēram, Ziemassvētku laikā. Citi ieņēmumi ir koncertu biļešu ieņēmumi vai samaksa

par kādu koncertu, ko sniedz dalībnieki. Organizācija savos pārskatos neizdala piesaistīto finansējumu no ārvalstīm – tas neveido būtisku organizācijas ieņēmumu daļu.

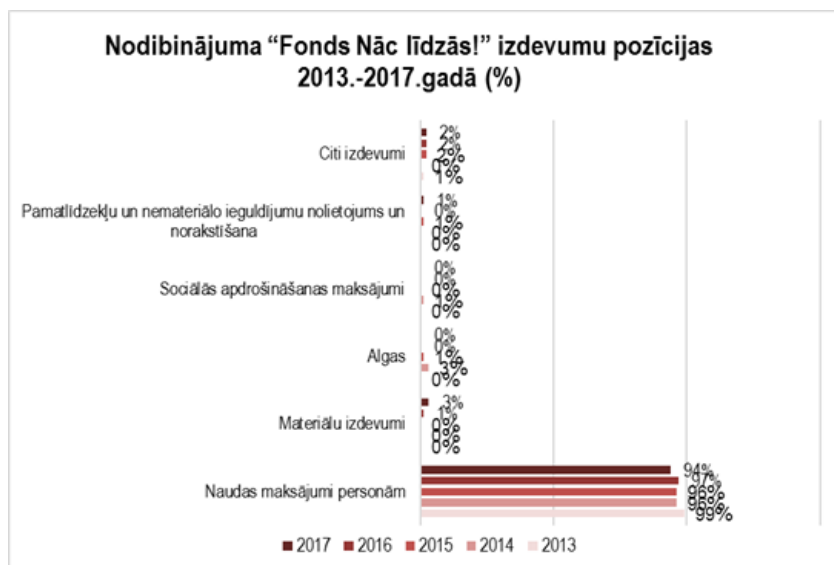
Attēls 73. Nodibinājuma “Fonds Nāc līdzās!” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



No nodibinājuma izdevumiem vairāk kā 90% veido naudas maksājumi personām. Reizēm tie ir honorāri māksliniekiem, kas līdzdarbojas pasākumos, atsevišķos gadījumos neliels atalgojums pasākumu organizēšanā iesaistītajām personām, tomēr pamatā nodibinājumā saziēdotie līdzekļi tiek izmantoti bērnu ar īpašām vajadzībām atbalstam, palīdzot ikdienas vajadzību apmierināšanā, bagātinot viņu pieredzi un organizējot pasākumus vai nometnes. Atsevišķos gadījumos tiek piešķirtas atbalsta stipendijas vai iegādāti nepieciešamie palīg līdzekļi (piem., funkciju kalkulators neredzīgai meitenei mācību procesa nodrošināšanai).



Attēls 74. Nodibinājuma "Fonds Nāc līdžās!" izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## Ieņēmumu un izdevumu balanss

Piecu gadu griezumā nodibinājums strādā ar pozitīvu bilanci aptuveni 16 tūkstoši eiro apmērā, kas vērtējams kā pozitīvs rezultāts.

Tabula 58. Nodibinājuma ieņēmumu un izdevumu starpība 2013. - 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR	-3201	8883	108	2896	7740

## Nodarbinātība

Nodibinājuma viens no tuvākās nākotnes izaicinājumiem ir tikt pie savas radošās telpas, kas būtu ērti pieejama cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī algot šīs radošās telpas vadītāju un biedrības administratoru. Līdz šim regulāru atalgojumu par darbu biedrībā personas nesaņem, izņemot 2014. gadu, kad projekta ietvaros bija paredzēts projekta vadītāja atalgojums.

Tabula 59. Nodarbinātība nodibinājumā "Fonds Nāc līdžās!" 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieku skaits	0	1	0	0	0

## **Brīvprātīgā darba ieguldījums**

Nodibinājuma darbs lielā mērā balstās tieši uz nozīmīgo brīvprātīgā darba ieguldījumu. Kā atzīst valdes priekšsēdētāja – *mēs paši [ikdienā] esam četri, pieci, bet uz lielajiem pasākumiem, piemēram, Ziemassvētkos mums bija 34 brīvprātīgie. Bez tā vispār nevar notikt pasākums. Brīvprātīgie palīdz gan pasākuma producēšanā, gan tehniskās norises koordinēšanā, gan asistēšanā personām ar invaliditāti. Ir izveidojies vesels brīvprātīgo loks – atbalsta komanda.*

## **Sociālā ietekme**

Nodibinājums ar savu darbību, kas ir starpdisciplināra – starp sociālo integrāciju un kultūras saturu–, veic valstiski nozīmīgu darbu cilvēku ar īpašām vajadzībām iekļaušanas sabiedrībā aktualizēšanā un cilvēku ar īpašām vajadzībām kultūras popularizēšanā un veicināšanā. Organizācija pastāv jau vairāk kā 20 gadu, un tās veiktais darbs joprojām ir ļoti būtisks, aktuāls, sabiedrībai vajadzīgs – gan, palīdzot un atbalstot pašus cilvēkus ar īpašām vajadzībām, organizējot labdarības pasākumus, kuros saziēdotie līdzekļi paredzēti viņu ikdienas dzīves uzlabošanai, gan arī izglītojot pārējo sabiedrības daļu, palīdzot veicināt sapratni, pieņemšanu un integrāciju.

Nodibinājuma mērķi formulēti plaši un visaptveroši, lielāko daļu no tiem nodibinājums arī veiksmīgi realizē šobrīd vai ir kādreiz realizējuši.

Kā būtisku un no citām organizācijām atšķirīgu mērķi var minēt nodibinājuma mērķi *Veicināt kultūras aktivitāšu finansiālo pamatu nodrošināšanu, organizēt jautājumu risināšanu valstiskās un pašvaldības institūcijās, veicināt ziedotāju piesaisti un mecenātismu.* Organizācija veiksmīgi jau daudzu gadu garumā piesaista ziedotāju līdzekļus.

## **Organizācija Nr. 15 | “Nodibinājums Kultūras darbnīca”**

---

Reģ. nr.: 40008216887

Dibināta: 06.11.2013

NACE kods: 84.12 Veselības aprūpes, izglītības, kultūras un citu sociālo pakalpojumu nodrošināšanas koordinēšana, izņemot sociālo apdrošināšanu

Adrese: Hospitāļu iela 30 – 5, Rīga, LV-1013

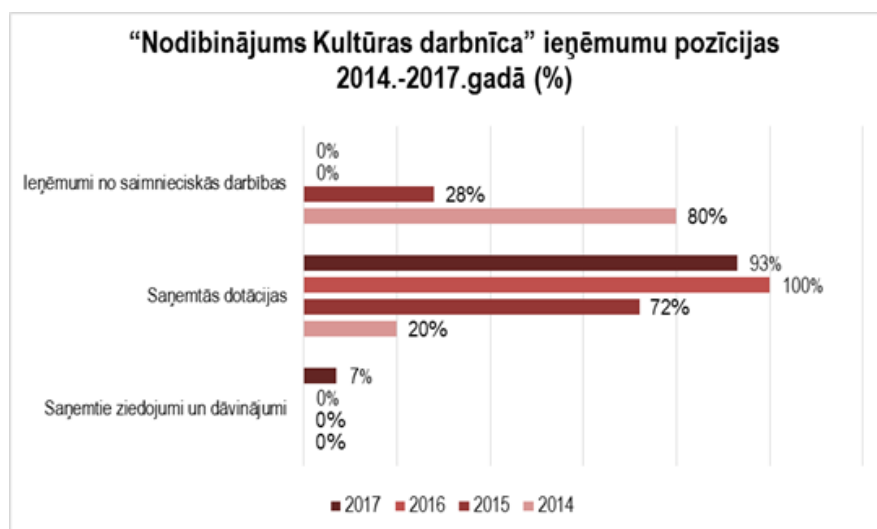
Mērķis: Uzturēt amatniecības darbnīcu, kas pieejama visai sabiedrībai, bez vecuma ierobežojuma un darbojas uz ziedojumu pamata; Iesaistīt brīvprātīgos, lai nodrošinātu amatniecības darbnīcas funkciju izpildi; Organizēt priekšmetu ziedošanas un atjaunošanas procesu, lai dotu iespēju tos lietot atkārtoti ikdienā vai ekspozīcijās; Organizēt radošas un praktiskas apmācības, kā pētīt, atjaunot un saglabāt gan materiālus kultūras priekšmetus, gan tradīcijas.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### Nodibinājuma ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)

Organizācijas lielākos ieņēmumus veido saņemtās dotācijas Rīgas domes un Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos. Tāpat organizācija veikusi arī saimniecisko darbību, tirgojot ieejas biļetes uz saviem pasākumiem. Četru gadu laikā nodibinājums gandrīz nemaz nav piesaistījis ziedojumus. Organizācija nepiesaista ārvalstu finansējumu.

Attēls 75. "Nodibinājums Kultūras darbnīca" ieņēmumu pozīcijas 2014.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Organizācijas izdevumus, rīkojot pasākumus, meistarklases un radošās darbnīcas, pamatā sastāda materiālu izdevumi, nelielā daudzumā – maksājumi personām. Tā kā nodibinājumā darbinieks algots tikai vienā gadā no četriem, tad izdevumi algām arī attiecīgi uzrādās tikai šajā vienā – 2016. – gadā.

Attēls 76. "Nodibinājums Kultūras darbnīca" izdevumu pozīcijas 2014.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



### Ieņēmumu un izdevumu balanss

Četrus gadu griezumā organizācija strādājusi ar vairāk kā 1000 eiro izdevumu pārsvaru pār ieņēmumiem. Ņemot vērā, ka arī kopējais naudas apgrozījums ir salīdzinoši mazs, zaudējumi bieži tiek segti no pašu nodibinājuma valdes locekļu privātajiem līdzekļiem.

Tabula 60. Nodibinājuma ieņēmumu un izdevumu starpība 2014. - 2017. gadā

Gads	2014	2015	2016	2017
<b>XII. Ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR</b>	200	-326	1105	-2085

### Nodarbinātība

2016. gads ir vienīgais gads kopš organizācijas dibināšanas, kad tā ir spējusi algot vienu darbinieku. Kopumā nodibinājuma valdes locekle atzīst, ka darbs NVO bez jebkāda atalgojuma ir nemotivējošs.

Tabula 61. Nodarbinātība "Nodibinājums Kultūras darbnīca" 2014. - 2017. gadā

Gads	2014	2015	2016	2017
<b>Darbinieku skaits</b>	0	0	1	0

### Brīvprātīgā darba ieguldījums

Nodibinājumā brīvprātīgo darbu veic pamatā divi aktīvisti, un uz projektiem tiek piesaistīti papildus vēl astoņi palīgi. Konkrētām nodarbībām tiek meklēti pasniedzēji, un bieži vien

iesaistās cilvēki, kuriem ir svarīga teritoriālā piederība – apkaimes iedzīvotāji ar saviem resursiem – uzņēmumiem, kompetencēm un iespējām.

### **Sociālā ietekme**

Organizācija radusies ar mērķi uzlabot Brasas apkaimes tēlu, veidot apkaimes piederības sajūtu, un to vislabāk var izdarīt caur kultūras pasākumiem un kopīgām aktivitātēm. Jau piecus gadus tiek organizēti *Hospitāļu ielas kaimiņu svētki*, tāpat biedrība regulāri rīko meistarklases un nodarbības, kas palīdz saliedēt Brasas iedzīvotājus, veido patīkamāku vidi apkārt. Kā īpaši spilgtu pasākumu, kas pievērša plašākas sabiedrības uzmanību Brasai, var izcelt 2018. gadā tapušo izrādi *“Brasa. Pumpurs. Spēks.”* Kopumā nodibinājuma valde darbojas arī vēl vienā apkaimes nevalstiskajā organizācijā – biedrībā “Brasa”, kuras mērķis ir jau daudz redzamākā un praktiskākā veidā uzlabot apkaimes infrastruktūru, iedzīvotāju drošību un saglabāt kultūrvēsturiskos objektus Brasas teritorijā, sadarbojoties ar valsts un pašvaldības iestādēm. Sociālā ietekme gan veidojas kompleksi no abām organizācijām, īpaši tāpēc, ka abās organizācijās iesaistīto personu loks ir līdzīgs, un arī mērķis ir vienots – uzlabot dzīvi savā apkaimē, kas arī izdodas.

## **Organizācija Nr. 16 | Biedrība “sola.lv”**

---

Reģ. nr.: 40008153647

Dibināta: 09.02.2010

NACE kods: 90.01 Mākslinieku darbība, 90.03 Mākslinieciskā jaunrade

Adrese: Ernestīnes iela 18A – 5, Rīga, LV-1046

Mērķis: Kora dziedāšanas kultūras attīstīšana, kora mūzikas apgūšana, amatieru koru kustības popularizēšana gan Latvijā, gan ārvalstīs.

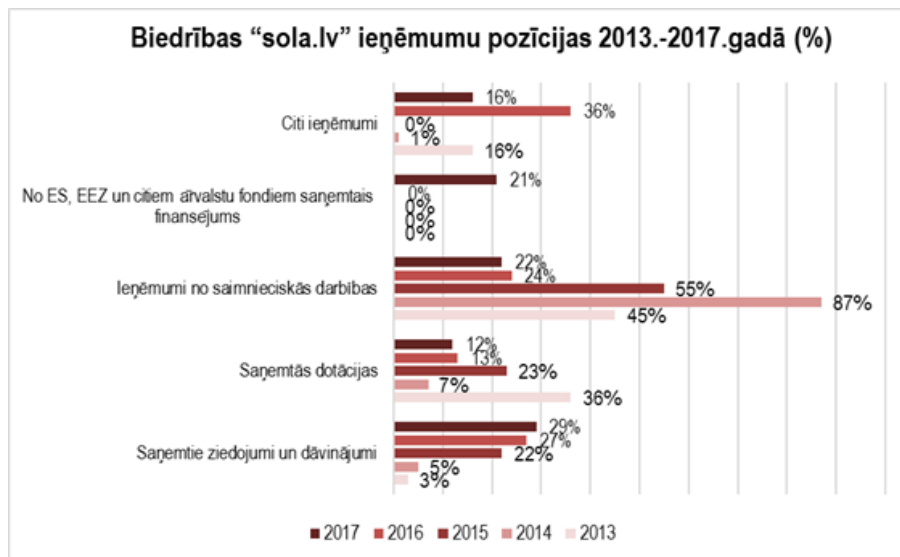
Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: spēkā esošs

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Biedrība nodarbojas ar aktīvu finanšu piesaisti – par to liecina gan pastāvīgi un regulāri saņemtās dotācijas projektu konkursos, gan īpaši pēdējo trīs gadu laikā piesaistītie ziedojumi un dāvinājumi, gan arī 2017. gadā piesaistītais ārvalstu finansējums – līdzfinansējums ārvalstu koncertturnejai (attiecīgi 2017. gadā ārvalstu finansējums veido 21% no biedrības kopējiem gada ieņēmumiem). Līdzīgi kā citām amatiermākslas kolektīvu nevalstiskajām organizācijām, ziedojumu un dāvinājumu sadaļā daļa no piesaistītajiem

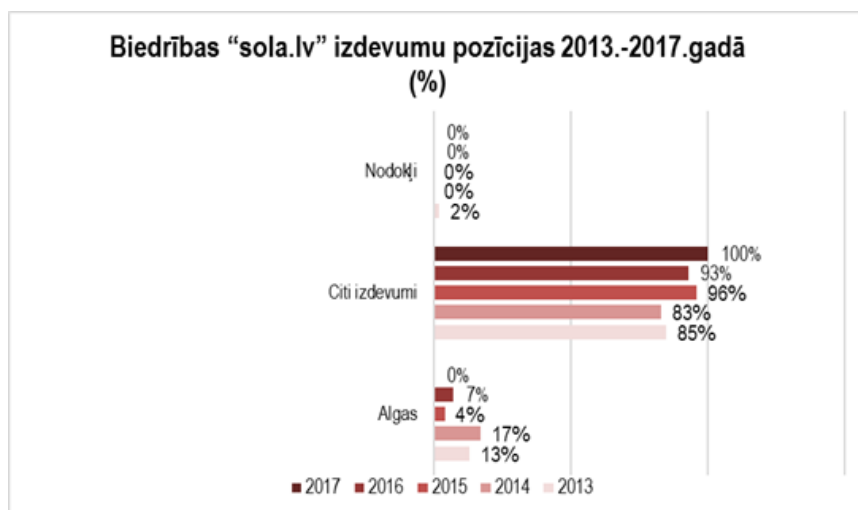
līdzekļiem ir uzņēmumu (juridisko personu) līdzekļi, bet daļa – pašu kora dalībnieku līdzmaksājumi aktivitāšu finansēšanā, kas formāli tiek norādīti kā ziedojumi. Tā kā koris regulāri un aktīvi koncertē, lielu un stabilu daļu no tā ieņēmumiem veido ieņēmumi no saimnieciskās darbības – koncertu biļešu tirdzniecības.

Attēls 77. Biedrības “sola.lv” ieņēmumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



Biedrības izdevumi pamatā tiek klasificēti sadaļā “Citi izdevumi”. Lielākoties naudas līdzekļi tiek izlietoti pasākumu un koncertbraucienu nodrošināšanā – ceļa, uzturēšanās izdevumu, pasākumu telpu īres, tehniskā nodrošinājuma, autortiesību maksājumu segšanai. Tā kā biedrībā nav nodarbinātas personas, vienīgie maksājumi algām paredzēti koncertiem piesaistīto mākslinieku honorāru apmaksai.

Attēls 78. Biedrības “sola.lv” izdevumu pozīcijas 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



## Nodarbinātība

Organizācijā nav algotu darbinieku.

Tabula 62. Nodarbinātība biedrībā "sola.lv" 2013.-2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Darbinieku skaits	0	0	0	0	0

## Ieņēmumu un izdevumu balanss

Biedrība darbojas ar mainīgu ieņēmumu un izdevumu balansu. Piecu gadu griezumā tā ir strādājusi ar nedaudz vairāk kā 2000 eiro ieņēmumu pārsvaru pār izdevumiem.

Tabula 63. Biedrības ieņēmumu un izdevumu starpība 2013. - 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.

Gads	2013	2014	2015	2016	2017
Ieņēmumu un izdevumu starpība, EUR	1413	1545	-1385	7891	-7132

## Brīvprātīgā darba ieguldījums

Šī organizācija jau savā būtībā neparedz brīvprātīgo piesaisti. Kā brīvprātīgā darba ieguldījumu var vērtēt valdes locekļu un kora menedžmenta darbu – lai arī kora menedžere jau daudzus gadus šajā amatā iegulda nopietnus laika un enerģijas resursus, tas kopumā vērtējams kā brīvprātīgais darbs, jo regulāru atalgojumu menedžere par savu darbu nesaņem. Šādā modelī organizācija var darboties tik ilgi, kamēr menedžere pati ir kora dziedātāja un ir ieinteresēta organizēt sava kolektīva aktivitātes. Kolīdz šīs personiskās piesaistes nebūs, NVO saskarsies ar grūtībām darbības kontinuitātes nodrošināšanā.

## Sociālā ietekme

Organizācijas sociālo ietekmi šajā gadījumā veido jau pats amatiermākslas kolektīvs kā tāds – kopā sanākšana veicina indivīdu labbūtību un sociālās aktivitātes, veido piederību vietai (Rīgai), organizācijai (Latvijas Kultūras akadēmijai), palīdz nodrošināt indivīdu sociālo dzīvi un aktivitātes. Tāpat nevalstiskās organizācijas esamība blakus kolektīva oficiālajai piederībai (valsts augstskolai) savā ziņā veicina arī pilsoniskas sabiedrības attīstību, kad paši kora dalībnieki (vismaz vadības līmenī) ir spiesti domāt un rūpēties par papildu finansējuma piesaisti saviem projektiem.

Organizācija pilnībā realizē biedrības statūtos norādīto mērķi *Kora dziedāšanas kultūras attīstīšana, kora mūzikas apgūšana, amatieru koru kustības popularizēšana gan Latvijā, gan ārvalstīs*, bieži vien to arī pārsniedzot. Kā piemērus var izcelt labdarības koncertus (pansionātos, aprūpes centros; dalība akcijā *Dod pieci*; sadarbību ar Dr. Klaunu; koncerts, kas veltīts kora bijušā dziedātāja atbalstam un citus).

## **Organizācija Nr. 17 | Biedrība “Rīgas starptautiskā biennāle”**

---

Reģ. nr.: 40008255386

Dibināta: 30.08.2016

NACE kods: 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība

Adrese: Brīvības iela 33, Rīga, LV-1010

Mērķis: Rīgas starptautiskās biennāles organizēšana un rīkošana, kā arī citu nacionālā un starptautiskā mēroga publisku pasākumu kultūras un mākslas jomā (izstādes, festivāli, koncerti, konkursi u.tml.) organizēšana un rīkošana.

Sabiedriskā labuma organizācijas statuss: nav

### **Biedrības ieņēmumi un izdevumi (t.sk. piesaistītais ārvalstu finansējums)**

Tā kā biedrība ir salīdzinoši nesen dibināta, pēc Lursoft iesniegtajiem gada pārskatiem varam sniegt ieskatu tikai viena gada darbībā, savukārt biedrības aktīvākā darbība notikusi tieši 2018. – I Rīgas starptautiskās biennāles gadā, par kuru padziļinātajā intervijā iegūta informācija no biedrības pārstāvjiem.

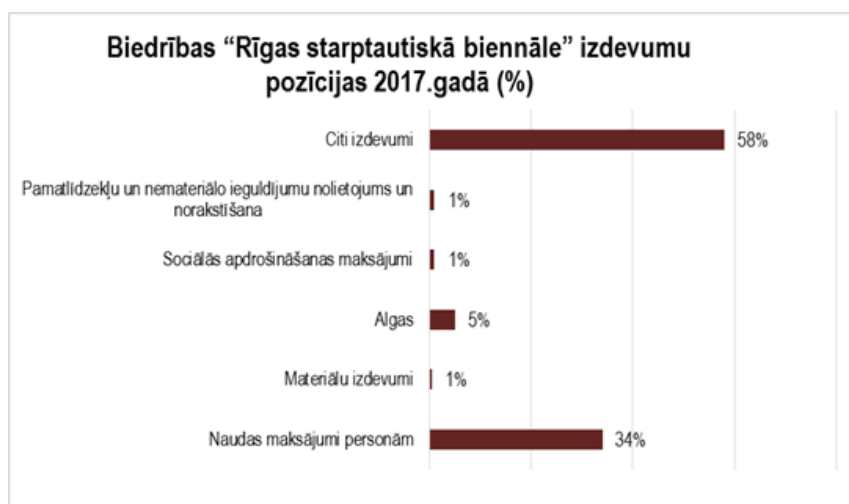
2017. gadā biedrības vienīgos ieņēmumus veido saņemtie ziedojumi un dāvinājumi 600 000 eiro apmērā no fiziskas personas nerezidenta. Organizācijas dibinātāja ir Agnija Mirgorodskaja, un ar ekspertiem un NVO pārstāvjiem veiktajās intervijās ir izskanējis, ka šis ziedojums ir valdes locekles tēva privātie līdzekļi. Neskatoties uz nozarē valdošajām diskusijām, organizācijai ar šo vienu ziedojumu 2017. gadā ir līdzvērtīgs budžets kā ilggadīgiem laikmetīgās mākslas nozares dalībniekiem Latvijā. Padziļinātajā intervijā organizācijas pārstāvji informē, ka biennāles gadā (2018. gadā) organizācijas budžets – saņemtie ziedojumi un vietēji un starptautiski piesaistītie līdzekļi – ir vēl vairākas reizes lielāks, būtiski izceļoties citu kultūras nevalstisko organizāciju vidū.

Kā redzams attēlā, biedrības izdevumu divas lielākās pozīcijas 2017. gadā veido “Citi izdevumi” un “Naudas maksājumi personām”. Algām un sociālās apdrošināšanas



maksājumiem tiek atvēlēti aptuveni 6% no organizācijas gada budžeta. Naudas maksājumi personām ietver autoratlīdzības par pētījumiem, kuratora darbību, samaksu producentiem, maksu par tekstu rakstīšanu. Citus izdevumus sastāda telpu (biroja) īre, maksājums starptautiskai komunikācijas aģentūrai, pasākumi ārzemēs (tikšanās ar presi, citu biennāļu apmeklējums, mārketinga aktivitātes), grafiskās identitātes veidošana un citas aktivitātes, iezīmējot to, ka 2017. gads bija gatavošanās Pirmajai Rīgas starptautiskajai laikmetīgās mākslas biennālei. 2018. gadā izdevumu proporcijas un apjoms ir būtiski atšķirīgs.

Attēls 79. Biedrības “Rīgas starptautiskā biennāle” izdevumu pozīcijas 2017. gadā. Avots: Lursoft datu bāze.



### ieņēmumu un izdevumu balanss

2017. gadā organizācija strādājusi, ieņēmumiem par 161 998 eiro pārsniedzot izdevumus.

### Piesaistītais ārvalstu finansējums

Rīgas starptautiskajai biennālei RIBOCA piesaistītie līdzekļi no ārvalstīm kopumā veido ļoti nozīmīgu ekonomisko ietekmi. Jau 2017. gadā saņemtais viens ziedojums no ārvalstīm 600 tūkstošu eiro apmērā būtiski pārsniedz vidējos un mediānas ieņēmumus no ziedojumiem 2017. gadā nevalstiskajām organizācijām, kas tādus norādījušas (vid. – 28 309 eiro, mediānas – 1290 eiro, skat. pētījuma sadaļu 2.1.).

Publiski un intervijā pieejamā informācija liecina, ka 2018. gadā biedrība piesaistījusi jaunus nozīmīga apmēra līdzekļus no ārzemēm – *IFA (Institut fur Auslandsbeziehungen)*, Igaunijas kultūrkapitāla fonda, *Mondriaan fund*, *Taiteen edistamiskeskus (Arts Promotion Centre Finland)*, *Oslo National Academy of the Arts*, *ASV vēstniecības Rīgā, AC/E - Accion Cultural Espanola*, *Verbeke Foundation*, *Waldburger Wouters*, Ziemeļu Ministru padomes

biroja Latvijā, *British Council, Danish Art Council, Danish Arts Foundation, Frame Contemporary art Finland, IASPIS (The Swedish Arts Grants Committee's International Program for Visual and Applied Arts)*.

Par finansējumu, kas piesaistīts no ārvalstīm, biennāles norises gadā var uzskatīt arī Rīgai piesaistītos ārzemju viesus. Biennāles kopējais apmeklētāju skaits bija 55 000 cilvēku, no kuriem  $\frac{1}{3}$  (aptuveni 18 000 apmeklētāju) ir ārzemnieki, kas palika viesnīcās, ēda kafejnīcās, atstāja līdzekļus Rīgas un Latvijas ekonomikā. Piemēram, restorāns "Pagalms" – LU Bioloģijas fakultātes bijušajai ēkai (Biennāles centrālā norises vieta) tuvākā vieta, kur ieturēt maltīti, vasaras laikā izjuta būtisku cilvēku pieplūdumu un paplašināja terasi, lai spētu apmierināt pieprasījumu.

### **Nodarbinātība**

Biedrībā 2017. gadā nodarbinātas 7 personas, kas, salīdzinoši ar citiem apskatītajiem gadījumiem, nevalstiskajā sektorā ir ļoti liels skaits. 2018. gadā darbinieku skaits būtiski palielinājies. Dažāda veida līgumu attiecībās 2018. gadā biedrībā nodarbināti 20 – 30 cilvēki darba grupā vai pamatkomandā, 104 mākslinieki, 40 – 50 izstādes uzraugi 8 dažādās norises vietās, 20 – 30 cilvēki tehniskajā komandā, strādājot pie izstādes uzbūves un demontāžas. Maksātais atalgojums dažādās pozīcijās ir konkurētspējīgs ne tikai kultūras nozares darba tirgū, bet atbilstošs profesionāļu atalgojumam arī citās nozarēs.

### **Brīvprātīgā darba ieguldījums**

Biennāles sagatavošanas gadā brīvprātīgo resursam nebija tik lielas nozīmes, savukārt 2018. gadā organizatori bija plānojuši brīvprātīgos piesaistīt kā izstāžu uzraugus. Jau pēc pirmajām biennāles dienām bija skaidrs, ka tas tā nestrādās, brīvprātīgajiem ātri pazūd motivācija, daudzi vienkārši neieradās darbā, kā bija solīts, vai paziņoja par neierašanos vai pēkšņu slimību pēdējā brīdī, eksponāti brīžiem palika bez pieskatīšanas, tāpēc ar visiem izstāžu uzraugiem tika slēgti darba līgumi, iekļaujot arī paredzētās atvaļinājumu dienas. No visa darbinieku skaita beigās tikai neliels procents (~5%) strādāja kā brīvprātīgie.

## Sociālā ietekme

Kopumā organizācija izglīto sabiedrību laikmetīgās mākslas jomā, piesaista Rīgai starptautisku auditoriju – gan mākslas profesionāļus, gan tūristus, spodrinot pilsētas tēlu un ierakstot Rīgas vārdu laikmetīgās mākslas Eiropas un pasaules kartē. No 104 biennāles māksliniekiem 70% pārstāv Baltijas un Baltijas jūras reģiona valstis.

Biennāle veido nozīmīgu ieguldījumu Latvijas laikmetīgās mākslas nozares attīstībā, gan piedāvājot kvalitatīvu saturu, gan strādājot ar komandas profesionālo pilnveidi. Piemēram, producentu komandas vadītāji ir cilvēki, kas strādājuši pie citām lielajām biennālēm – līdz ar to viņi nodod zināšanas vietējiem profesionāļiem un vienlaikus palīdz nodrošināt, ka jau pirmā Rīgas starptautiskā laikmetīgās mākslas biennāle sasniedz pasaules līmeni, piemēram, tehniskajā izpildījumā. Komandai tika piesaistīti starptautiski speciālisti (piemēram, restauratori no Beļģijas), kas kopumā attīsta nozari.

Tāpat Biennāles aktivitātes veido nozīmīgus pārneses efektus uz citām nozarēm:

1. Izglītība. Biennāles ietvaros bija atsevišķas programmas bērniem (radošās darbnīcas) un skolēniem (ekskursijas, darba lapas). Īpaši pusaudžiem tika organizētas laikmetīgās mākslas nometnes, un šo virzienu ir plānots izvērst arī turpmāk. Tika rīkota arī skolotāju diena – seminārs par kritisko domāšanu, ko apmeklēja 90 skolotāji. Tādējādi arī jaunā paaudze iepazīstas ar laikmetīgo mākslu. Nākamajā biennālē šī sadarbība noteikti tiks turpināta un izvērsta. Plānots biennāles organizēšanā iesaistīt arī kultūras menedžmenta studentus, pastiprinot sadarbību arī ar augstākās izglītības sektoru. Tāpat jebkuram interesentam bija iespēja apmeklēt “RIBOCA Academy” – 6 meistarklašu nodarbības, kur biennāles organizatori dalījās ar savu profesionālo pieredzi (piemēram, ko nozīmē kurators, producenta, mākslinieka, izstāžu dizainera, mākslas menedžera profesija). Visi šie pasākumi bija ļoti labi apmeklēti.

2. Infrastruktūra un vide. Izvēlētajās biennāles norises vietās, piemēram, tukšajā LU bijušajā Bioloģijas fakultātes ēkā, biedrība pirms izstādes norises veikusi telpu iekārtošanas un remontdarbus, ieguldot infrastruktūrā un padarot objektu saistošu arī citiem tās nākotnes izmantotājiem (telpas uz nākamo biennāli jau vairs nav pieejamas īrei, jo tiks nodotas kopstrādes telpas veidošanai). Kristapa Morberga rezidencē, kas bija vēl viena izstādes norises vieta, arī veikts remonts, un pēc biennāles Latvijas Universitāte nolēmusi uz šīm telpām pārcelt savu studējošo pašpārvaldi. Līdzīgi arī ar mākslinieka Andra Eglīša studijas

telpu bijušajā tekstilrūpnīcā *Boļševička* - viņš iegūst atjaunotas telpas, bet izstādes apmeklētāji – unikālu iespēju ielūkoties mākslinieka darbnīcā. Vides un infrastruktūras ziņā organizatori paši apzinās, ka nākamajā biennālē ir jādomā par vides pieejamību personām ar īpašām vajadzībām.

3. Rīgas un Latvijas tēla veidošana. Biennāles starptautisko komunikāciju palīdzēja nodrošināt starptautiska komunikācijas aģentūra *PELHAM communications*. Raksti par biennāli publicēti 136 ārzemju izdevumos (no kuriem nozīmīgākie ir *The Financial Times*, *The Guardian*, Krievijas *Vogue*, *Handelsblatt*, *Harper's Bazaar*, *BBC*, *The Independent*, *TAZ*, *Frankfurter Rundschau*, *Le Figaro*, *The Wallstreet Journal*, kā arī mākslas izdevumos *Art Forum*, *Mousse*, *Frieze*, *The Art Newspaper*, *Harper's Bazaar*, *Art Arabia* u.c.). Bieži raksti stāsta ne tikai par biennāli, bet arī par Rīgu un Latviju. Kopumā pirmā biennāle radījusi ļoti plašu rezonansi – starptautiski jomas profesionāļi to ir pamanījuši un novērtējuši: kopējais nodrošinātais apgrozījums (skatījumi) rakstiem, kas piemin Rīgas biennāli, ir vairāk nekā 370 000 000 reižu.

## **Priekšnoteikumi, kas palielina kultūras NVO ekonomisko un sociālo ietekmi**

Pēc 17 konkrētu un atšķirīgu gadījumu analīzes autores definē priekšnoteikumus, kas var palielināt kultūras nevalstisko organizāciju ekonomisko un sociālo ietekmi.

### **Ekonomiskā ietekme**

- Būtiskāku ekonomisko ietekmi veido tās organizācijas, kas valstij vai reģionam piesaista “jaunu” naudu, tātad Eiropas fondu vai citu starptautisku projektu un programmu līdzekļus, vai attiecīgi valsts projektu konkursu finansējumu reģionālajām organizācijām. Organizācijām ir grūti to izdarīt, ja trūkst bāzes finansējuma organizāciju ikdienas darbības nodrošināšanai, kaut viena darbinieka atalgojuma nodrošināšanai. Starptautiska finansējuma piesaiste prasa spējīgākus projektu vadītājus, attiecīgi, viņiem jānodrošina konkurētspējīgs atalgojums.
- Tikpat būtiski kā atalgojums lielo projektu administrēšanai ir pārliecība par iespēju piesaistīt līdzfinansējumu lielajiem projektiem. Liela daļa kultūras NVO ir atkarīgas no viena finansētāja (piemēram, VKKF), un to darbībai trūkst pārliecības par stabilu līdzfinansējumu, līdz ar to bieži organizācijas negrib uzņemties šo risku un pat mēģināt

piesaistīt starptautisko finansējumu (arī ņemot vērā to, ka starptautisko projektu pieteikumu dokumentācija ir apjomīgāka un prasa lielākus laika resursus). Nozari stiprinātu garantēts līdzfinansējums Eiropas fondu vai citu starptautisku projektu un programmu līdzekļu apguves gadījumā.

- Ilgtermiņa rezultātus un ilgtspējīgāku organizācijas darbību nodrošina darbinieks/-i, kas ir motivēti. Brīvprātīgais darbs vai darbs, ko veic sabiedriskā kārtā, kā vienīgo motivāciju saņemot gandarījumu, ir īstermiņa motivators, veicina cilvēku izdegšanu un strauju prioritāšu maiņu, ja parādās citas darba iespējas. Atalgoti darbinieki nodrošina nevalstisko organizāciju ilgtspēju. Darbinieki, kas saņem konkurētspējīgu atalgojumu, nodrošina organizācijas izaugsmi. Ņemot vērā valsts nodokļu politiku, darba devējam darbinieks izmaksā gandrīz divtik, kā viņa neto saņemtais atalgojums, līdz ar to konkurētspējīga un regulāra atalgojuma nodrošināšanai organizācijām jāspēj nodrošināt pietiekami liels finansējums administratīvo izdevumu pozīcijā, kas šobrīd nozarē izdodas vien retajai organizācijai. Kā risinājums tiek izmantots neregulārs, projektu veida atalgojums, nodokļu optimizēšanai bieži vien tiek slēgti autoratlīdzības, nevis darba vai uzņēmuma līgumi.
- Valsts vai pašvaldību funkciju deleģējums ir labs veids, kā stiprināt NVO kapacitāti un palielināt to aktivitāti un attiecīgi arī ekonomisko ietekmi.
- Ekonomiskās ietekmes palielināšanai būtu jādomā par atbalsta iespēju un ilgtspējas palielināšanu (VKKF mērķprogrammas NVO stiprināšanai pagarināšana uz 3 gadiem vērtējama atzinīgi), tāpat – par īpašu apmācību un kursu organizēšanu NVO sektora pārstāvjiem attiecībā uz finansējuma piesaistes iespējām un tā apgūšanu.
- Tā kā organizāciju aktivitātes (īpaši starptautisko projektu kontekstā) pārsniedz gada robežas un ieņēmumu – izdevumu balanss ir pozitīvs trīs līdz piecu gadu periodā, arī Latvijas mēroga konkursu un programmu finansējums būtu jāpiemēro periodam, kas ir garāks par vienu gadu. Kā atzīstama vērtējama, piemēram, Rīgas domes Festivālu mērķprogramma (finansējums tiek piešķirts uz 3 gadiem).

### **Sociālā ietekme**

- Organizācijas ar precīzi nodefinētiem darbības mērķiem vai konkrēti un precīzi definētu mērķauditoriju (piem., darbība vērsta uz kādu sabiedrības grupu (bērni ar īpašām

vajadzībām, mazākumtautības) vai kādas konkrētas apkaimes iedzīvotājiem), rada lielāku sociālo ietekmi, jo attiecīgi spēj pilnībā izpildīt vai pat pārsniegt izvirzīto mērķi. Vairākām no apskatītajām kultūras NVO būtu jādomā par mērķu precizēšanu, sašaurināšanu vai konkretizēšanu, lai būtu iespējams novērtēt to veidoto sociālo ietekmi.

- Reģionāli NVO darbība ir ļoti nozīmīga platforma vietējo iedzīvotāju iesaistei, brīvā laika pavadīšanas iespējām, izglītošanai.
- Kultūras NVO iesaista auditoriju aktīvā, pasīvā, tiešā un netiešā līdzdalībā, kas nodrošina ne tikai kultūras daudzveidību, bet arī katrai līdzdalības formai atbilstošu saturu, tādējādi kvalitatīvi ietekmējot dažādas sabiedrības grupas. Līdzdalība veicina sociālās ietekmes palielināšanos un biedrības rezultatīvo rādītāju sasniegšanu.
- Gadījumu izpēte liecina, ka kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem īpaši vērojama biedrībās, kuras dibinātas konkrētas nozares pārstāvniecībai un reģionos aktīvās biedrībās.
- Kultūras NVO, kuras mērķtiecīgi pārsniedz vienas nozares robežas, sniedz ieguldījumu arī sociālu vai ekonomisku jautājumu risināšanā.

Lai arī 17 gadījumu analīzēs sniegtā informācija nav tieši salīdzināma, jāsecina, ka visas gadījumu analīzēs izvērtētās kultūras NVO sniedz gan tiešo, gan netiešo ietekmi uz kultūrpolitikas mērķu sasniegšanu, kultūras daudzveidības nodrošināšanu un sabiedrības vajadzību kultūras jomā apmierināšanu tikai atšķirīgā apjomā.

Gadījumu analīze apstiprina, ka lielākajai daļai Kultūras NVO biedru naudas, un dāvinājumi neveido būtisku organizācijas darbības nodrošināšanas finanšu resursu daļu. Pamatā darbību nodrošina ziedojumi, valsts un pašvaldību dotācijas, projektu konkursos iegūtais finansējums un piesaistītais ārvalstu konkursu un programmu finansējums, dažos gadījumos arī aktīvi veikta saimnieciskā darbība biedrības mērķu sasniegšanai. Ziedojumu loma ir būtiska tikai lielāko NVO darbā. Kultūras NVO pamatā sasniedz izvirzītos kultūras, mākslinieciskos un sociālos mērķus, tomēr lielākajai daļai kultūras NVO administratīvā un finansiālā kapacitāte neļauj reaģēt uz problēmsituācijām nozarē un rīkoties proaktīvi – pamatā organizāciju darbība centrējas ap dažādu projektu konkursu rezultātiem – attiecīgi pozitīviem vai negatīviem –, tajās ir grūti veikt plānošanu ilgāk kā gadu uz priekšu.

# SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

## 1. Kultūras jomas nevalstiskās organizācijas – definīcija, skaits un darbības monitorings

### Secinājumi

Pētījuma ietvaros tika izveidota **kultūras jomas nevalstiskās organizācijas** operacionāla (pētījuma ietvaros piemērojama) **definīcija**, kas ietver kritērijus šī NVO segmenta identificēšanai. *Pētījumā ar kultūras NVO tika saprastas NVO, kuras atbilst četriem kritērijiem: 1) NVO ar kultūras jomai relevantu darbības jomu<sup>50</sup>; 2) NVO sava darbības mērķa formulējumā izmanto jēdzienus kultūra, māksla, radošās industrijas, kultūras industrijas, kultūrizglītība, kultūras pasākumi, starpkultūru sadarbība; 3) NVO darbība funkcionāli atbilst kultūras institūcijas definīcijai un tās darbība ir tieši saistīta ar ieguldījumu vienā vai vairākās KM pārvaldītās jomās: arhitektūra, arhīvi, bibliotēkas, cirks, deja, dizains, filmas, kultūrizglītība, kultūras pieminekļi, literatūra, muzeji, mūzika, radošās industrijas, tautas māksla un nemateriālais mantojums, teātris, vizuālā māksla.; 4) NVO iesniegusi VID gada pārskatu par pēdējo darbības gadu (pētījumā – par 2017.gadu).*

Secināts, ka universālas kultūras NVO definīcijas izstrādi ierobežo 1) tādu jēdzienu kā *kultūra, kultūras nozare* vispārpieņemtās definīcijas trūkums; 2) nevalstisko organizāciju definēto mērķu un funkciju daudzveidība: dati liecina, ka ar kultūru un māksliniecisko darbību saistītas aktivitātes tiek īstenotas dažādos tautsaimniecības un brīvā laika sektoros – izglītība, veselība, sports, reliģija u.tml.; 3) NVO pārstāvju sniegtā informācija (VID) par savu darbību.

No 2017. gadā reģistrētajām un nelikvidētajām **22 751** (2018. gadā 23 008) organizācijām atbilstoši pirmajam un ceturtajam kritērijam tika atlasītas **10018** NVO; kas ir **44%** no visām reģistrētajām NVO. Papildinot atlasī ar otro un trešo kritēriju, tika identificētas **3397** nevalstiskās organizācijas. **Tātad, konstatēts, ka 2017. gadā Lursoft datu bāzē**

<sup>50</sup> Saskaņā ar Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumiem (MK nr.779), kuros noteiktas biedrību un nodibinājumu darbības jomas, atbilstoši saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai (NACE 2.red.), tās ir nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas kategorijā Kultūra un atpūta un/vai norādījušas darbības atbilstību vienam vai vairākiem šīs jomas NACE 2. red. kodiem: 71.11 Arhitektūras pakalpojumi, 74.10 Specializētie projektēšanas darbi; 90.01 Mākslinieku darbība; 90.02 Mākslas palīgdarbības; 90.03 Mākslinieciskā jaunrade; 90.04 Kultūras iestāžu darbība; 91.02 Muzeju darbība; 93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība; 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība; 1.2. Nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas Plašsaziņas līdzekļi un komunikācija un/vai norādījušas darbības atbilstību NACE 2. red. kodiem: 58.11 (Grāmatu izdošana), 59.11 (Filmu producēšana), 91.01 (Bibliotēku darbība)

**reģistrētas 3397 NVO (jeb 14,9% no visām NVO), kas atbilst pētījumā izmantotajai kultūras NVO definīcijai.** Šis skaits nav salīdzināms ar citos līdz šim veiktajos pētījumos identificēto kultūras NVO skaitu, jo tās identificētas pēc citiem NVO klasifikācijas kritērijiem. Diemžēl tas neļauj izdarīt secinājumus par **kultūras NVO** skaitlisko pieaugumu vai kritumu, taču šādas statistikas nozīme mazinās, ja pieņemam, ka NVO segmentēšana atbilstoši to “piederībai” vienam tautsaimniecības sektoram ir relatīva un, līdz ar to, bieži nav produktīva. Šī pētījuma kultūras NVO identificēšanas kritēriju izvēle bija saistīta ar pētījuma mērķi – novērtēt kultūras NVO sociāli-ekonomisko ietekmi, kas noteica apsvērumu – atlasīt organizācijas, kuru darbības joma un mērķi ir relevanti kultūras nozarei un kultūrpolitikas mērķiem. Secināms, ka nepastāv universāli un eksakti fiksējams “kultūras NVO” segments. To apliecina arī fakts, ka līdzšinējos pētījumos (Latvijas Pilsoniskās alianses un Kultūras ministrijas pasūtītajos) izmantotas atšķirīgas pieejas, kas balstītas konkrēto pētījumu mērķos. Šajā pētījumā izmantotā kultūras NVO segmenta atlases pieeja uzskatāma par pilotpraksi, uz kuru var balstīt turpmākos pētījumus. Salīdzināmi dati iegūstami, ja tiek izmantoti vieni un tie paši datu avoti, mērītas vienas un tās pašas pazīmes, tāpēc pētījumā detalizēti aprakstīta metodoloģija, kā kultūras NVO ir identificētas šajā pētījumā. Ar konkrētu NVO segmentu darbību saistītu pazīmju/ indikatoru monitorings īstenojams tikai tad, ja šīs pazīmes ir eksakti fiksējamas, tomēr šajā pētījumā izmantoto kultūras NVO atlases metodoloģiju identiski var atkārtot tikai piemērojot 1., 2. un 4. NVO atlases kritēriju. NVO atbilstība kultūras institūcijas pazīmēm (3. kritērijs) tika veikta, īstenojot kvalitatīvu atbilstības novērtējumu. Pētījumā iegūtie dati liecina, ka kultūras NVO segmenta eksaktas identificēšanas ierobežojumi ir saistīti gan ar NACE 2.red. klasifikācijas sistēmu, gan arī ar interpretējamo un neprecīzo informāciju (organizācijas darbības jomas identificēšana, darbības mērķu formulējumi, kontakti, izdevumu un ieņēmumu struktūras atsegums, mērķauditorijas mērogs un struktūra u.c.) kuru LR uzņēmumu reģistram un Valsts ieņēmumu dienestam par savu darbību sniedz daļa no NVO. Piemēram, no NVO apakš kategorijas *Citur neklasificētu organizāciju darbība* (NACE kods 94.99) tika izņemta lielākā daļa sākotnēji atlasīto organizāciju, jo analizējot to definētos darbības mērķus, tika secināts, ka tās darbojas pavisam citā, ar kultūru nesaistītā nozarē. Secinām, ka praksē nepastāv absolūti objektīvi un universāli definējams konstants kultūras nozarei “piederīgs” NVO kopums, jo NVO aktivitātes ir klasificējamas gan kā



piederīgas vienam vai vairākiem tautsaimniecības sektoriem, gan pēc to dominējošās mērķauditorijas, gan citām funkcijām.

## **Rekomendācijas**

---

Rekomendējam Kultūras ministrijai un NVO sektora pārstāvjiem vienoties par 1) NVO darbības rezultātiem, kuriem ir īpaša nozīme kultūrvides, kultūrpolitikas un kultūras NVO sektora attīstībā un vienoties par šo rezultātu monitoringa praksi turpmākajos gados; 2) par datu avotiem, kuri izmantojami datu ieguvē, lai mērītu šo darbības rezultātu izmaiņas, progresu, dinamiku; 3) gadījumos, kad nepieciešami salīdzināmi dati par kādu rezultātu, izvēlēties eksakti fiksējamu kritēriju NVO kopumam, kuru darbības rezultāti tiks monitorēti; 4) ja šobrīd dati par būtiskākajiem NVO darbības sagaidāmajiem rezultātiem netiek apkopoti, tad attīstīt diskusiju un izstrādāt priekšlikumus šīs informācijas iekļaušanai NVO darbības gada pārskatos.

Lai nākotnē nodrošinātu precīzu kultūras NVO segmentam piederīgo organizāciju identificēšanu, rekomendējam 1) izstrādāt atbalsta mehānismus NVO pārstāvju informēšanai un konsultēšanai par statistikas datu, gada pārskatos iekļaujamo datu sniegšanu un datu precizitātes, tostarp, darbības jomas/ jomu precīzas norādes nozīmi; 2) attīstīt Kultūras ministrijas un NVO sektora pārstāvju diskusiju par nepieciešamību precizēt NACE 2.red. kodu sistēmu, vienlaicīgi, ņemot vērā faktu, ka daudzas NVO īsteno savas aktivitātes dažādās jomās, kas savukārt ierobežo NVO grupēšanu atbilstoši to piederībai vienai jomai. Ja KM un aktīvāko NVO asociāciju pārstāvji lemj par nepieciešamību pārskatīt NACE 2.red. kodu iedalījumu, tad īpaša uzmanība pievēršama kodu izveidei, kas vēl precīzāk ļauj nošķirt kultūras nozari no citu izklaides un atpūtas, un citur neklasificētu organizāciju formu darbības.

Turpmāko ar kultūras NVO saistīto pētījumu tapšanā, iespējams, nepieciešams izvairīties no mēģinājumiem plašajā NVO listē identificēt absolūtām un universālām **kultūras NVO** pazīmēm atbilstošas NVO, bet fokusēties uz **konkrētiem NVO darbības rezultātiem**, kuriem ir nozīme kultūrpolitikas stratēģisko mērķu sasniegšanā un/ vai kultūrvides attīstībā.

## 2. Kultūras jomas nevalstisko organizāciju vispārējs raksturojums (pašvērtējums)

### Secinājumi

Pētījuma ietvaros tika iegūti kultūras NVO pārstāvju viedokļi (elektroniskā aptauja), kas ļauj sniegt pašvērtējumā balstītu **kultūras NVO sektora kvantitatīvu raksturojumu pēc šādām pazīmēm**: NVO dibināšanas un darbības motivācija, darbības intensitāte, mērķauditorija, gatavība veikt valsts pārvaldes deleģētus uzdevumus un brīvprātīgo piesaistes prakses.

Dominē divi galvenie kultūras NVO **dibināšanas iemesli**, proti, vēlme izmantot daudzveidīgākus finanšu avotus (50% no respondentiem), kā arī vēlme paplašināt kultūras piedāvājumu (44%). Ar pilsoniskās līdzdalības aspektiem saistīta motivācija ir vājāk izteikta – tikai 25% respondentu norāda, ka dibinājuši NVO, lai pārstāvētu noteiktu viedokli, 14% – lai aizstāvētu iedzīvotāju intereses un tiesības, bet tikai 4%, lai piedalītos lēmumu pieņemšanā. Tas norāda uz kultūras NVO sektorā dominējošu tendenci NVO statusu izmantot galvenokārt kā juridisku formu radošu ideju un kultūras iniciatīvu īstenošanai, mazāk – kā pilsoniskās līdzdalības ietvaru. To apliecina arī viedokļu sadalījums jautājumā par darbības mērķi. Kā šī brīža **galveno darbības mērķi** 49% respondenti norāda sabiedrības vai noteiktu mērķgrupu izglītošanu un pakalpojumu piedāvāšanu mākslas/kultūras nozarē, 22% kā darbības motivāciju norādījuši profesionalitātes nozarē celšanu. Tikai 36% NVO kā darbības mērķi minēja finansējuma piesaisti, kas ir par 14% mazāk nekā tie respondenti, kuri iemeslu *finansējuma piesaiste* norādīja kā galveno NVO dibināšanas iemeslu, kas liecina par to, ka finansējuma piesaiste organizācijas darbības laikā (daudzām organizācijām) pārvēršas no mērķa par līdzekli.

NVO darbības intensitāti raksturo divi rādītāji – **aktivitāte un regularitāte**. Aptaujā 35% respondenti norādīja, ka viņu pārstāvētās NVO darbība bija *ļoti aktīva*, bet 45%, ka *diezgan aktīva (kopā 80% respondentu apliecina savu organizāciju aktivitāti)*. Šie dati ir zināmā konfrontācijā ar 3397 NVO saimnieciskās darbības analīzi, kuras dati liecina, ka 38% no kultūras NVO (kas iesniegušas pārskatu par darbību 2017. gadā) gada laikā nav piesaistījušas finansējumu vai veikušas kādas aktivitātes. Tātad, saskaņā ar Lursoft datiem, tikai 62% no organizācijām veikušas noteiktas aktivitātes 2017. gadā. Šāda neatbilstība skaidrojama ar to, ka, iespējams, uz aptaujas anketu atbildējuši proporcionāli

vairāk to NVO pārstāvji, kuri īsteno aktīvu darbību. Būtiska kultūras NVO darbības iezīme ir neregulārs, periodisks darbs, uz ko norāda 1/2 no respondentiem. Pētījuma ietvaros tika izveidots pašvērtējumā balstīts (aptaujas dati) aktīvo un neaktīvo NVO portrets, kur tika fiksēts, ka aktīvas organizācijas būtiskākās pazīmes ir 1) darbības ilgums (ja NVO izdodas īstenot savu darbību ilgāk nekā 10 gadus, aktivitāte tiek uzturēta un tiek īstenotas iniciatīvas, tādējādi lielākais risks neaktivitātei ir tieši sākuma periodā); 2) darbinieku skaits – aktīvajām NVO mēdz būt lielāks biedru skaits; 3) augstāka spēja piesaistīt brīvprātīgos; 4) iespējas sistemātiski piesaistīt finansējumu. Liela daļa NVO savu darbību raksturo kā aktīvu, bet neregulāru, kas ietver gadījumus, kad pašnovērtējumā arī tādu NVO pārstāvji, kuri gada laikā nav piesaistījuši finansējumu, savu darbību var kvalificēt kā aktīvu.

Kultūras NVO **darbības mērķauditorija** ir viens no nozīmīgākajiem kultūras NVO sociālās ietekmes rādītājiem. Mērķgrupas noteikšanas prakse NVO darbībā nav vērtējama viennozīmīgi. Lai kvantitatīvi noteiktu visa kultūras NVO sociālo ietekmi pēc šī parametra, būtu nepieciešami dati par visu atbilstošā segmenta NVO sasniegtās auditorijas sociāli demogrāfisko struktūru un apjomu. Šādi dati par visu sektoru netiek apkopoti. Aptaujā tikai nedaudz vairāk nekā 1/2 respondentu (53%) norāda, ka ir definējuši mērķa grupu, bet 24% domā, ka ir definējuši. Tie 77% respondenti, kuri *ir, vai domā, ka ir* definējuši mērķa grupu, norāda, ka vērš savu darbību uz visiem Latvijas reģioniem, kā arī uz mērķauditoriju ārpus Latvijas (9%), tāpat tiek norādīts daudzveidīgs (pēc sociāli demogrāfiskām pazīmēm) mērķa grupu spektrs. Respondenti nosauc 11 mērķa grupas, bet visbiežāk savu darbību NVO (tie, kas definējuši mērķa grupu) vērš uz vietējiem (pilsētas, novada, pagasta) iedzīvotājiem (56% NVO), jauniešiem/ skolēniem (47% NVO), ieinteresētajiem noteiktas kultūras nozares attīstībā (46% NVO). Vēl kā mērķa grupas norādītas: noteiktas kultūras nozares profesionāļi, ģimenes ar bērniem, seniori, akadēmiskās vides pārstāvji, etniskās minoritātes, cilvēki ar īpašām vajadzībām, diaspora, ārzemnieki un citas (neatsifrētas). Secināms arī, ka mērķa grupas definēšanā izpaužas tendence izvairīties no konkrētas mērķa grupas noteikšanas, jo 1/3 daļa (33%) NVO norāda, ka viņu mērķa grupa “aptver visu Latviju”, kas pēc būtības nozīmē, ka mērķauditorija nav definēta. Savas darbības mērķgrupas, aptuveno apjomu norādīja 46% aptaujāto. Tikai 26% no tiem, kas norādījuši savas mērķa grupas apjomu (aptuveni 9% no visiem respondentiem), mērķgrupa ir vairāk

nekā 5000 cilvēku liela; 14% no minētā respondentu segmenta strādā ar 1001-5000 lielu auditoriju, bet vēl 14% – ar 501-1000 lielu mērķgrupu. Pētījumā iegūtie dati ļauj izdarīt secinājumus par NVO mērķa grupu definēšanas un sasniegšanas stratēģijām, bet neļauj runāt par sasniegto auditoriju apjomu absolūtos skaitļos, jo šādus datus par savu darbību kopumā NVO neuzkrāj. Secināms, ka ir neliela daļa NVO kuru mērķauditorija sasniedz 1001-5000, bet lielākā daļa NVO (no tiem, kas definējuši mērķauditoriju) strādā ar nelieliem auditorijas apjomiem.

NVO darbības kapacitātes nozīmīgs rādītājs ir organizāciju gatavība uzņemties nozarei nozīmīgas funkcijas, kuras šobrīd īsteno publiskais sektors (valsts un pašvaldību institūcijas). 40% kultūras NVO pārstāvjiem nav konkrēta viedokļa jautājumā par **gatavību īstenot valsts pārvaldes deleģētus uzdevumus**. 34% kopumā uzskata, ka pārvaldes funkciju, ko gribētu pārņemt, nav. Tam kā galvenie iemesli tiek minēti kapacitātes/cilvēkresursu trūkums. 26% NVO domā, ka ir tādas funkcijas, kuras labprāt uzņemtos īstenot. Visbiežāk minētās pārņemamās funkcijas ir izglītojošais darbs un kultūras pasākumu organizēšana. Jāsecina, ka tikai ¼ daļa no aptaujātajiem apliecina gatavību īstenot kultūras pārvaldības decentralizācijas funkcijas.

**Brīvprātīgo darba piesaistes prakse** ir nozīmīgs NVO darbības kapacitātes un kultūras līdzdalības sekmēšanas indikators. Aptaujāto NVO prakses ir ļoti atšķirīgas. 32% respondentu norāda, ka nepiesaista brīvprātīgos, savukārt pārējie 68% – ka brīvprātīgos ir piesaistījuši. Vidēji 43% organizāciju piesaistījušas 1-10 brīvprātīgos, 21.5% organizāciju – 11-50 brīvprātīgos. Lielā apjomā (virs 51) brīvprātīgos piesaista tikai 3.5% kultūras NVO (no tām, kas piesaista brīvprātīgos).

### 3. Kultūras nevalstisko organizāciju darbības rezultātu analīze

---

#### **Secinājumi**

Kopējā ieņēmumu summa visām 3397 kultūras NVO 2017. gadā – 74 574 288 eiro (74,6 miljoni eiro), savukārt kopējie NVO sektora ieņēmumi 2017. gadā ir 444,7 miljoni eiro. Tātad **kultūras NVO ieņēmumi 2017. gadā veido 17% no kopējiem NVO ieņēmumiem**. Ņemot vērā, ka 2017. gadā kultūras NVO veidoja 14,9% no visām Lursoft datu bāzē reģistrētajām NVO, jāsecina, ka kultūras NVO spējušas piesaistīt proporcionāli (par 2%)

nedaudz vairāk finansējuma kā pārējais NVO sektors, kas apliecina kultūras NVO ekonomiskās ietekmes potenciālu. Kultūras NVO darbinieku skaits veido 25% no kopējā nevalstiskā sektora darbinieku skaita, kas liecina, ka sektorā nodarbināts proporcionāli liels darbinieku skaits. Kultūras NVO darbinieku skaita noteikšanu būtiski kavē neprecizitātes gada pārskatu aizpildīšanā, sadaļā *Darbinieki* norādot, piemēram, biedru skaitu, nevis atalgo tu darbinieku skaitu, attiecīgi realitātē darbinieku skaits, iespējams, ir mazāks. Iespējams, šī tendence raksturīga visam NVO sektoram kopumā

Secinām, ka kultūras NVO kopējais skaits (3397) ir būtiski atšķirīgs no tā kultūras NVO skaita, kas gada laikā savu mērķu sasniegšanai algo cilvēkus un piesaista finansējumu (ko pieņemam kā būtiskus organizācijas aktivitātes un sociāli ekonomiskās ietekmes indikatorus). **27% no kopējā kultūras NVO par 2017. gada darbību nav uzrādījušas ne darbiniekus, ne ieņēmumus.** Tātad, nedaudz vairāk nekā ¼ daļa kultūras NVO ir raksturojamas kā ekonomiski pasīvas, kaut iesniedz gada pārskatu. Tikai 5% kultūras NVO to ieņēmumi pārsniedz 100 001 eiro, kas atspoguļo kopējo situāciju nozarē un norāda, ka ir neliels skaits kultūras NVO, kuras spēj gūt pēc ekonomiskiem kritērijiem vērtējamus ieņēmumus organizācijas darbības nodrošināšanai un mērķu sasniegšanai.

Kultūras NVO sektors ir izteikti neviendabīgs, ja kā raksturojuma kritērijus izmanto saimnieciskas darbības rādītājus. 2015.-2017. gada bilances 3397 kultūras nevalstiskajās organizācijās sniedz ieskatu **kopējā nozares finanšu situācijā**. Kopumā, lai arī nedaudz (par 5-7%), tomēr katru gadu uzlabojas kopējā finansiālā situācija nozarē. Vērtējot kultūras NVO saimniecisko darbību kopumā, jāsecina, ka to raksturo augšupejoša līkne, jo tās darbojas ar pozitīvu ieņēmumu – izdevumu balansu, vismaz 3 gadu periodā ieņēmumiem ikgadēji par aptuveni 7 miljoniem pārsniedzot izdevumus. Problēmas organizāciju darbības izvērtēšanā rada arī liels īpatsvars ar organizācijām, kuras gada pārskatā nediferencē savus ieņēmumus un izdevumus, bet uzskaita tos sadaļās *Citi ieņēmumi* un *Citi izdevumi*. Tikai trīs organizācijas ir norādījušas ieņēmumus visās sešās ieņēmumu pozīcijās, bet vēl piecas organizācijas – piecās ieņēmumu pozīcijās.

Izvērtējot kultūras NVO **ieņēmumus** (ziedojumi, dāvinājumi, dotācijas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, biedru naudas, iestāšanās un citas gadskārtējās iemaksas, citi ieņēmumi) par 2017. gadu, ieņēmumi ir tikai 62% biedrību un nodibinājumu, kas par 2017.

gadu ir iesniegušas gada pārskatus. Tātad 38% no kultūras NVO gada laikā nav piesaistījušas finansējumu, kas ir nozīmīgs organizācijas aktivitātes indikators.

Lielākā daļa no organizācijām (65%) ir spējušas piesaistīt finansējumu tikai līdz 10 000 eiro gadā (26% pat tikai līdz 1000 eiro gadā). Tā kā ieņēmumi liecina par spēju piesaistīt finansējumu, bet apgrozāmie līdzekļi ir nelieli, tad jāsecina, ka kultūras NVO pamatā koncentrējas uz īstermiņa aktivitātēm finansējuma piesaistei, nevis sistemātisku darbību finansējuma nodrošināšanā.

Proporcionāli lielāko ieņēmumu grupu (33%) veido saņemtie ziedojumi un dāvinājumi, kas liecina par kultūras NVO sektora spēju piesaistīt finansējumu no privātā sektora un uzņēmējdarbības vides, attīsta solidaritātes praksi sabiedrībā, kā arī veicina pilsonisko līdzdalību komercsektora vidē. Kultūras NVO saņemto ziedojumu apjoms proporcionāli ir lielāks nekā saņemto ziedojumu daļa NVO sektora kopējo ieņēmumu struktūrā (24% no visiem ieņēmumiem), kas liecina, ka ziedojumu apjoma samazināšanās pēc UIN izmaiņām visbūtiskāk var skart tieši kultūras NVO sektoru. 18% no visiem sektora ieņēmumiem veido saņemtās dotācijas, 17% – ieņēmumi no saimnieciskās darbības. Tikai 3% ieņēmumus veido biedru nauda, iestāšanās nauda un citas gadskārtējās iemaksas, kā arī 3% – no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums, ko spēj piesaistīt tikai 3,4% no visām kultūras NVO. Jāņem vērā, ka daļa no organizācijām arī starptautiski piesaistīto finansējumu gada pārskatos norāda pie ieņēmumu pozīcijas *Dotācijas* vai *Citi ieņēmumi*, līdz ar to šeit norādītie 3% organizāciju visticamāk nesniedz pilnīgu priekšstatu par reģionam piesaistītajiem jaunajiem līdzekļiem. Būtisku ieņēmumu daļu veido *Citi ieņēmumi* (23%). Tā kā gada pārskatā uzrādāmo ieņēmumu struktūra neparedz detalizētāku sadaļas *Citi ieņēmumi* atšifrējumu, tad nav iespējams gūt priekšstatu par vairāk nekā 17 miljoniem lielu (2017. gadā) NVO piesaistītā finansējuma daļu, kas būtiski ietekmē arī sektora ekonomiskās ietekmes novērtēšanu. Datu analīze liecina, ka apmēram 20% kultūras NVO piesaista finansējumu projektu konkursos un NVO atbalsta programmās.

Salīdzinot kultūras NVO datus ar biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” veikto NVO sektora finanšu pārskatu par 2017. gadu, jāsecina, ka kultūras NVO ir ievērojami mazāki ieņēmumi pozīcijās – biedru naudas iemaksas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, dotācijas, kā arī no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums, kur

kultūras NVO sasniedz tikai 3%, kamēr kopējais NVO sektors 6%. Turpretim **ziedojumi** kultūras NVO 2017. gadā veidoja 33% no visiem ieņēmumiem, bet NVO sektorā kopumā ziedojumi veido 24% no visiem ieņēmumiem.

Kultūras NVO saimnieciskās darbības analīze liecina, ka nozīmīgākos darbības rezultātus finansējuma piesaistē gūst neliela NVO daļa vai dažkārt pat tikai atsevišķas NVO, kas norāda **uz sektora augstu iekšējo neviendabību, kad būtiskāko ietekmi veido neliela organizāciju kopa**. 1058 organizācijas (jeb 31% no kopējā kultūras nevalstisko organizāciju skaita) 2017. gada laikā savā organizācijā neapgroza nekādus naudas līdzekļus – šis ir saimnieciski neaktīvo organizāciju loks, kuru vienīgā aktivitāte 2017. gada laikā ir bijusi gada pārskata iesniegšana, kas, iespējams, norāda uz kādu iespējamu darbību nākotnē, ja organizācija netiek likvidēta.

Sektora neviendabību apliecina tas, ka vairākās ieņēmumu pozīcijās lielāko ieņēmumu daļu veido dažu organizāciju rādītāji, piemēram, 1) vidējie ieņēmumi no biedru naudām, iestāšanās naudas un citām gadskārtējām iemaksām ir 2838 eiro, bet četrām organizācijām tie ir virs 100 000; 2) Vidējie ieņēmumi no ziedojumiem 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījuši: 28 309 eiro, bet četrām organizācijām ieņēmumi no ziedojumiem ir virs 1 miliona eiro; 3) Kopējie nevalstisko organizāciju ieņēmumi no saņemtajiem mantojumiem 2017. gadā: 1 772 106 eiro, no kuriem 1 768 481 eiro veido vienas NVO finansējums; 4) Tikai 19% organizāciju norādījušas, ka saņem dotāciju, no kurām vienas organizācijas dotācija ir 1 067 980 eiro, bet vidējie ieņēmumi no dotācijām 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 21 082 eiro; 5) Vidējie ieņēmumi no ārvalstu fondiem 2017. gadā organizācijām, kas tādus norādījušas: 18 234 eiro, bet trīs organizācijām tie ir virs 100 000 eiro; 6) 26% no visām organizācijām ir norādījušas citus ieņēmumus 2017. gadā: Citi ieņēmumi ir robežās no 1 eiro līdz 1 951 081 eiro (*Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonds*); 7) Organizāciju skaits, kas norādījušas pozīciju *Nodokļi* 2017. gadā: 246 (8% no visām organizācijām). 8% kultūras NVO norāda, ka maksājušas nodokļus, kas norādīti robežās no 9505 eiro līdz 103 798 eiro, kur kopējie kultūras NVO izdevumi pozīcijā *nodokļi* 2017. gadā ir 317 778.6 eiro.

Tātad sektorā darbojas kultūras NVO ar augstu finansiālo kapacitāti, kas veido nozīmīgu ietekmi uz kultūras un radošā sektora attīstību, bet to īpatsvars ir neliels. 2017. gadā ieņēmumi bija tikai 62% biedrību un nodibinājumu, kas par 2017. gadu ir iesniegušas gada


pārskatus, turklāt starp šīm NVO ir liels organizāciju īpatsvars ar zemiem piesaistītā finansējuma rezultātiem.

Būtisks NVO darbības aktivitātes rādītājs ir **nodarbinātība un cilvēkresursu iesaiste**. Tikai 1/3 daļa jeb 34% (no 3397) kultūras NVO ir norādījušas, ka algo darbiniekus. Kultūras NVO pamatā balstās brīvprātīgajā darbā vai izmanto tādus nodarbinātības modeļus, kas netiek atspoguļoti gada pārskatā. 66% organizāciju nenodarbina nevienu darbinieku vai arī nodarbinātības modelis (atlīdzības saņemšanas veids) ir cits (piem., autoratlīdzības līgumi, saimnieciskās darbības veicēja izrakstīts rēķins) – nevis darba līgums. Atlikušajos 34% gadījumā, kad NVO uzrāda darbiniekus, pārliecinoši lielākā daļa (88% no tām NVO, kam ir darbinieki) nodarbina tikai 1-5 darbiniekus. 2/3 kultūras NVO nav pieņemts darbā neviens darbinieks, kas zināmā mērā liecina par kultūras NVO sektora kapacitāti un spēju mobilizēt un organizēt resursus mērķa sasniegšanai pat bez regulāras atlīdzības saņemšanas par paveikto darbu. Tomēr pētījumā iegūtie dati liecina, ka situācija, kurā NVO nav iespēju pastāvīgi algot kaut vienu darbinieku, ir nozīmīgs organizācijas ilgtspējas apdraudējums. Iegūtie dati liecina, ka zināmu garantiju iespējām algot darbiniekus iegūst NVO, kuras saņēmušas valsts pārvaldes uzdevuma izpildes deleģējumu (un atbilstoši finansējumu). 62% NVO ir nodarbināti 1-2 darbinieki, tomēr gadījumu izpēte liecina, ka pamatā nozarē darbinieki nav nodarbināti pilnā slodzē. Tomēr, kā jau iepriekš atrunāts, gada pārskatos iekļautie dati par darbiniekiem uzrāda, ka nereti organizācijas norāda darbiniekus, bet gada pārskatos tam pretī neuzrādās izdevumi kādā no atalgojumu pozīcijām, liekot domāt, ka organizācijas biedri ieskaitīti darbinieku skaitā. Attiecīgi reālā situācija ar nodarbinātību nozarē ir atšķirīga – visticamāk, tā ir vēl mazāka.

**Valsts kultūrkapitāla fondam ir būtiska loma** kultūras nevalstisko organizāciju finansēšanā. No visām organizācijām, kas fondā sniedz projektus (neskaitot fiziskas personas, kas pretendē uz stipendijām), nevalstiskās organizācijas sastāda pusi no kopējā organizāciju skaita, savukārt pēc atbalstīto projektu skaita (ieskaitot arī fiziskas personas un stipendijas), nevalstiskās organizācijas veido 40 - 45% no atbalsta saņēmējiem.

No visām nevalstiskajām organizācijām, kas sniegušas projektus Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos 2013.-2017. gada laikā, 139 nevalstiskās organizācijas ir sniegušas projektus sistemātiski – visus piecus gadus. Pieņemot, ka NVO darbs pie VKKF konkursu un mērķprogrammu projektu pieteikumu izstrādes ir nozīmīgs NVO darbības





aktivitātes indikators, jāatzīst, ka šīs 139 organizācijas var uzskatīt par aktīvo kultūras NVO kodolu pēdējo piecu gadu laikā. No šīm organizācijām 121 nevalstiskā organizācija saņēmusi finansējumu kādam no projektiem visus piecus gadus pēc kārtas. Šo organizāciju skaitā ietilpst nozares lielākie un stabilākie operatori – divi lielākie nevalstiskie teātri, organizācijas, kam ir Kultūras ministrijas funkciju deleģējums, profesionālās radošās organizācijas u.c. nozarē labi zināmas organizācijas, kas tikai vēlreiz apliecina to kvalitāti un kapacitāti.

Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma (MP) “Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts” vistiešākajā veidā saistīta ar nevalstiskā sektora ikdienas darba nodrošināšanu, sniedzot atbalstu organizāciju administratīvajiem izdevumiem. Pateicoties mērķprogrammā, 2017. gadā atbalstu savas pamatdarbības nodrošināšanai saņēma 84 nevaldības organizācijas (78 nevalstiskās organizācijas (jeb 93%) un 6 komersanti).

Vērtējot mērķprogrammas “Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts” proporciju pret kopējo katras nozares finansējumu 2017. gadā, katrā nozarē parādās atšķirīga aina, kas tiešā veidā ir atkarīga no katras nozares nevalstisko organizāciju specifikas un aktivitātes. Vidēji šai mērķprogrammā tiek tērēti 18% no nozaru finansējuma, tomēr visu nozaru vidū izceļas Teātra mākslas nozare, kurā mērķprogrammā tiek atvēlēti vairāk kā 40% no kopējā Teātra mākslas nozares budžeta. Finansējumu šajā mērķprogrammā pamatā (70-80% apmērā) saņem nevalstiskie teātri. VKKF Padomes priekšsēdētājs rosina kultūrpolitikas veidotājiem rast citus finanšu instrumentus, kā finansēt spēcīgākos nevalstiskos operatorus teātra nozarē (ne no VKKF budžeta), jo tad gada laikā VKKF būtu iespējams finansēt vēl 60-65 projektus Teātra nozarē. Minētais piemērs norāda uz kultūras NVO segmenta finansiālās un arī administratīvās kapacitātes neviendabību, kur nelielam skaitam NVO piemīt augstas finansējuma piesaistes prasmes un darbības konkurētspēja.

33% no aptaujātajām kultūras NVO ir ieguvušas sabiedriskā labuma statusu. Tiesa, šis rādītājs nav uztverams kā reprezentatīvs visai kultūras NVO grupai, tomēr ļauj secināt, ka lielākā daļa kultūras NVO darbojas ārpus sabiedriskā labuma statusa.

## **Rekomendācijas**

---

Lai gada pārskati sniegtu detalizētu un pārskatāmu informāciju, kas ļautu novērtēt nozares darbības rezultātus un izstrādāt priekšlikumus kultūras un radošā sektora attīstības veicināšanai, būtu nepieciešams veidot metodiskos materiālus gada pārskata aizpildīšanai ar skaidrojumu, kāpēc un kā datu detalizēta norādīšana rada iespēju uzlabot kopējo situāciju nozarē.

Tā kā, sektorā darbojas kultūras NVO ar izteikti neviendabīgiem darbības rezultātiem finansējuma piesaistē un nodarbinātības sekmēšanā, kā arī nesalīdzināmu ekonomisko ietekmi, rekomendējam meklēt diferencētus atbalsta instrumentus organizācijām ar augstiem un zemiem darbības rezultātiem. Svarīgi būtu neizslēgt no piekļuves finansējumam NVO ar zemāku konkurētspēju un finansējuma apguves prasmēm, vienlaicīgi, saglabājot atbalstu spēcīgākajiem operatoriem, lai atbalstītu izcilību.


Izstrādājot uz NVO darbības atbalstu vērstus atbalsta instrumentus, kā tā efektivitātes kritēriju piemērot ilgtspējas parametru (instrumenta darbības noturību laikā).

## **4. Kultūras nevalstisko organizāciju pieredze un ekspertu viedokļi**

---

### **Secinājumi**

Ekspertu viedokļi ļauj secināt, ka kultūras NVO sektors pilda nozīmīgu lomu gan kultūrvides daudzveidības un mākslinieciskās izcilības nodrošinājumā, gan inovatīvu, eksperimentālu mākslas produktu un artefaktu jaunradē, gan kultūras pārvaldības decentralizācijā, gan kultūras līdzdalības sekmēšanā. Dominē viedoklis, ka sektora nozīme pieaug, neskatoties uz atsevišķu NVO attīstības viļņveidīgo raksturu. Kultūras NVO nozīmi ietekmē gan kopējās NVO sektora attīstības iezīmes (valsts pārvaldes uzdevumu deleģējums NVO, iespējas piesaistīt starptautisko finansējumu), gan specifiskas kultūras nozares attīstības tendences (liela mēroga kultūras un līdzdalības projekti, piemēram, Latvijas valsts simtgades programma) kas rada kultūras NVO labvēlīgu darbības ietvaru. Tiek fiksēti arī negatīvi kultūras NVO nozīmes vērtējumi un kritiski NVO darbības raksturojumi. Būtiska NVO sektora iezīme ir tā, ka NVO sektors kopumā, kā arī specifiski kultūras nozarē ir ļoti neviendabīgs. To veido spēcīgs, bet mazskaitlīgs kultūras NVO kodols ar augstu kapacitāti realizēt kultūrvides attīstībai nozīmīgas funkcijas, piesaistīt finansējumu no daudzveidīgiem avotiem un realizēt



aktivitātes ar nozīmīgu kultūras, sociālo un ekonomisko ietekmi. Vienlaikus sektora kopējo “seju” veido arī organizācijas ar kampaņveida darbības raksturu, zemu finansējuma piesaistes potenciālu un ļoti šauru darbības spektru.

Dažādu kultūras un mākslas nozaru NVO darbības aktivitāti, saturu un mērķus nosaka gan to piederība noteiktai kultūras NVO darbības jomai vai apakšjomai, atbilstošās mākslas nozares attīstības vēstures (Latvijā) iezīmes, gan tās attīstības kapacitāte mūsdienās, gan valsts un pašvaldību operatoru īpatsvars, gan institucionālie un finansiālie faktori, gan nepieciešamība pārstāvēt organizācijas biedru intereses visdažādākajos līmeņos un tematiskajos kontekstos. Īpaša nozīme tiek piešķirta tam, cik daudz aktīvu dalībnieku aptver NVO, un tās nozīme viedokļa veidošanā un kultūrpolitisku lēmumu pieņemšanā.

Nozarē darbojas spēcīgi kultūras NVO sektora līderi, asociācijas, jumta NVO, ar spēju un vēlmi ietekmēt kultūras un mākslas procesus, integrēt sadrumstalotākas, šaurākas vajadzības un intereses. Ir zināma daļa NVO ekspertu, kuri norāda uz sadarbības nepieciešamību un raksturo jau esošas sadarbības gadījumus, kuros tiek apliecināti ieguvumi no sadarbības – atbalsts nozares krīzes situācijās, efektīvāka un profesionālāka dažādu interešu un vajadzību pārstāvība u.c. Ir arī citādas pieredzes, kur tiek atzīts, ka sadarbība nenotiek, jo tai ir vairāki šķēršļi – netiek saskatītas organizācijas ar līdzīgiem mērķiem un kopīgas vajadzības, nav cilvēku, kuri uzņemtos sadarbības īstenošanu, nav laika sadarbības aktivitātēm, nav finansējuma kopīgām aktivitātēm.

Publiski pieejamā informācija liecina, ka tiek īstenota aktīva sadarbība starp konkrētām biedrībām un nodibinājumiem un Kultūras ministriju, kas izpaužas kā uzdevumu deleģēšanas prakse. Ekspertu viedokļos dominē idejas, ka NVO pārstāvjiem ir svarīgi, lai kultūrpolitika būtu iekļaujoša, ar to domājot kultūrpolitikas veidotāju gatavību NVO sektoru skatīt kā piederīgu kultūrvidei. Pētījuma dati liecina, ka kultūras NVO, kurām ir deleģēts kāds valsts pārvaldes uzdevums, attīsta savu kapacitāti un iegūst jaunu statusu un darbības nozīmi kultūras sektorā.

Kopumā kultūras NVO pārstāvji nosauc plašu un daudzveidīgu faktoru kopumu, kas gan veicina, gan traucē kultūras NVO sektora darbu. Veicinošo faktoru vidū dominē parametri, kuri ir saistīti ar NVO aktivitāšu saturu, bet traucējošo – ar finansējuma piesaistes jautājumiem. Kā dominējošos kultūras NVO darbību veicinošos faktorus eksperti atzīst: lēmumu pieņemšanas neatkarība, iespēja strādāt saskaņā ar radošo brīvību, elastība,

aktīvu un ieinteresētu cilvēku piesaiste, iespēja strādāt starptautiski, jaunu finansējuma avotu apguve, iespēja piesaistīt dažādu projektu finansējumu, sadarbība ar visiem kultūras nozares operatoriem. Kā dominējošos kultūras NVO darbību traucējošos faktorus eksperti nosauc: ilgtermiņa finansējuma garantiju trūkums, ikdienas darbā dominē finansējuma piesaistes aktivitātes, finansējuma trūkums konkrētām aktivitātēm, algota darbaspēka trūkums, ekspertu nekompetence, subjektivitāte un to trūkums valsts sektorā, saimnieciskās darbības ierobežojumi, zema ziedojumu kultūra sabiedrībā, zemas ziedojumu piesaistes prasmes.

Dominē ekspertu viedoklis, ka kultūras NVO sektoram ir dažas ilgspējas pazīmes, kaut atsevišķi eksperti kategoriski uzsver sektora ilgspējas trūkumu. Kā būtiskākie kultūras NVO sektora ilgspējas nosacījumi tiek minēti: visu iesaistīto pušu izpratne par NVO lomu kultūras sektora attīstībā; kultūras NVO pārstāvju un sabiedrības izglītošanas aktivitātes; finanšu instrumentu pakārtošana darbības mērķim; stabila finansējuma pieejamība sociālā dialoga veidošanai un pilna darba laika darbinieku algošanai un NVO darbību atbalstošs tiesību normatīvais regulējums. Rezumējot informantu viedokli par normatīvā regulējuma saikni ar kultūras NVO ilgspēju, dominē viedoklis, ka valsts pārvaldē, jo īpaši fiskālās un ekonomikas politikas veidotāju vidē nav izpratnes par NVO sektora lomu kopumā, kā arī par kultūras aktivitāšu nozīmi un ziedojumu lomu to aktivizēšanā. Īpaši asa kritika tiek vērsta pret Uzņēmuma ienākumu nodokļa likumu un dominē prognoze, ka uzņēmēju motivācija ziedot finansējumu strauji samazināsies, jo uzņēmuma ienākumu nodokļa šī brīža redakcija šo finansiālo motivāciju atceļ.

Kultūras NVO, mecenātu, ziedotāju un sponsoru viedokļos dominē atziņa, ka finansējuma avoti, kurus kopumā izmanto NVO, ir pietiekami daudzveidīgi, taču pārsvarā ir prakses, kur NVO pārstāvji strādā ar vieniem un tiem pašiem finanšu instrumentiem. Tikai neliels skaits NVO ar attīstītāku administratīvo kapacitāti un ilgstošāku pieredzi pārredz finansējuma avotu kopējo lauku un spēj izmantot daudzveidīgus finanšu avotus. Finansējuma piesaistes praksēm raksturīgs pārneses efekts, kur viena finansējuma piesaiste sekmē citu finanšu avotu apguvi, tādējādi radot lielas atšķirības starp dažādām kultūras NVO un to apgūtajiem finanšu avotiem.

## Rekomendācijas

---

Sadarbībā ar NVO sektoru identificēt jaunus politiskus un finansiālus instrumentus, kas mazina sektora attīstības viļņveidīgo raksturu, nodrošina darbības kontinuitāti un ilgtspēju. NVO atbalsta instrumentu izstrādē ņemt vērā, ka algota darbaspēka trūkums (vismaz viena algota cilvēka esamība organizācijā) ir būtisks darbības nepārtrauktības nodrošinājuma elements. Sekmēt profesionālās kvalifikācijas kritēriju dominantes nodrošinājumu ekspertīzei, kas tiek piemērota projektu konkursos. Attīstīt diskusiju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem NVO sektorā un izstrādāt priekšlikumus ziedojumu kultūras un motivācijas attīstībai uzņēmējdarbības vidē. Rekomendējam turpināt finansiāli atbalstīt NVO izglītības programmas, kas attīsta jaunu un mazāk aktīvu NVO pārstāvju finansējuma piesaistes prasmes un informētību par finanšu avotu daudzveidību, kā arī attīstīt sociālās reklāmas instrumentus par NVO sektora lomu kopumā, par kultūras aktivitāšu nozīmi un ziedojumu lomu to aktivizēšanā. Rekomendējam attīstīt savu lietderību apstiprinājušās līdzšinējās prakses, kur tiek realizēts pārvaldības uzdevumu deleģējums, tādējādi stiprinot uz izcilību vērstu organizāciju attīstību un nodrošinot to finansiālu stabilitāti noteiktā laika periodā. Rekomendējam noteikt atšķirīgus darbības rezultātu mērījuma indikatorus profesionālajām organizācijām, kuru mērķis ir pārstāvēt nozari politikas veidošanas konsultatīvajā procesā un NVO, kuru mērķis ir īstenot noteiktas kultūras un mākslas iniciatīvas kultūrvidē.

## 5. Kultūras nevalstisko organizāciju sociāli ekonomiskā ietekme un tās veicināšana

---

### **Secinājumi – sociālā ietekme**

Līdzšinējos pētījumos ir definēts plašs dimensiju loks, kas var tikt ņemts vērā, atlasot KR sektora operatoru darbības sociālās un ekonomiskās ietekmes indikatorus (*sociālā ietekme tradicionāli tiek saistīta kultūras piedāvājuma spēju iekļaut dažādas sociāli demogrāfiskas un teritoriālas grupas, līdzdalības iespēju nodrošināšanu, apkaimju kultūras dzīves aktivizēšanu, kā arī kultūras un mākslu kompetenču iekļaušana visu līmeņu izglītībā un citiem aspektiem. Kultūras sektora ekonomiskā ietekme tiek saistīta ar radošuma un kritiskās domāšanas kompetenču iekļaušanu visos izglītības līmeņos (STEAM); jaunu*

satura veidu un jaunu organizāciju darbības modeļu veicināšanu vietējā līmenī, t.sk., savienojot tehnoloģijas, mākslas, kultūru, dizainu, izglītību un publisko pārvaldi; veiksmīgi integrētu kultūru un tūrisma, augšupvērstu inovāciju sekmēšanu (pašiniciatīva): radošo telpu un inkubatoru atbalstu, kopstrādes un koprades vietu, uzņēmumu un organizāciju klāsteru izveides atbalstu, sociālo aizsardzību satura autoriem un māksliniekiem, pieeju finansēm (publiskā finansējuma grantu shēmas, publiskas–privātās partnerības, pūļa finansējums, mecenātisms; uzņēmējspēju stiprināšana KR sektorā utt.), tomēr liela daļa no tiem nav piemērojama kultūras **NVO sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai** gan nevalstiskā sektora specifikas dēļ, gan datu trūkuma un nepieejamības dēļ. Kā nozīmīgākie kritēriji (un tie, par kuriem ir pieejami vai iegūstami dati) kultūras NVO **sociālās ietekmes** noteikšanai tika izvēlēti šādi indikatori: kultūras NVO aktivitāšu mērķauditorija, kultūras NVO darbības mērķi un to atbilstība sabiedrības kultūras vajadzībām; kultūras NVO pasākumu daudzveidības nodrošināšana; kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem. Kultūras NVO **ekonomiskās ietekmes indikatori**: apgrozījums; ieņēmumu un izdevumu balanss; nodarbinātības sekmēšana; brīvprātīgā darba ieguldījums; piesaistītais ārvalstu finansējums; izdevumu struktūra.

Viens no būtiskākajiem, bet sarežģītāk izmēramajiem kultūras NVO **sociālās ietekmes indikatoriem** ir sasniegtā mērķauditorija. Kā jau minēts, lai kvantitatīvi noteiktu visa kultūras NVO segmenta sociālo ietekmi pēc šī parametra, būtu nepieciešami dati par visa atbilstošā segmenta NVO sasniegtās auditorijas sociāli demogrāfisko struktūru un apjomu, taču šādi dati **par visu sektoru netiek apkopoti**. Tomēr NVO aptaujā konstatēts, ka 77% no aptaujātajām NVO ir, vai domā, ka ir definējušas mērķa grupu, turklāt noskaidrots, ka NVO darbība vērsta uz plašu mērķa grupu spektru, kā arī mērķtiecīgi tiek strādāts uz grupām, kas kultūrpolitikas dokumentos definētas kā tādas, kurām jānodrošina kultūras pieejamība. Kultūras NVO strādā uz (vismaz) 11 mērķa grupām, bet visbiežāk savu darbību NVO (tie, kas definējuši mērķa grupu) vērš uz vietējiem (pilsētas, novada, pagasta) iedzīvotājiem (56% NVO), jauniešiem/skolēniem (47% NVO). Mazāks skaits kultūras NVO sektora pārstāvji norāda, ka īsteno savas aktivitātes uz tādām kultūras līdzdalības sekmēšanā stratēģiski svarīgām grupām kā ģimenes ar bērniem, seniori, akadēmiskās vides pārstāvji, etniskās minoritātes, cilvēki ar īpašām vajadzībām, diaspora, ārzemnieki un citas. Savas darbības mērķgrupas, aptuveno apjomu norādīja 46%

aptaujāto. Viedokļos par mērķauditoriju vērojamas zināmas pretrunas: kaut arī 1/3 daļa (33%) NVO pārstāvju norāda, ka viņu mērķa grupa "aptver visu Latviju", tomēr citi dati liecina, ka lielākā daļa kultūras NVO strādā uz neliela apjoma auditorijām un tikai aptuveni 9% no visiem respondentiem atzīst, ka savas aktivitātes vērš uz mērķa grupu, kas pārsniedz 5000 cilvēku. Secināms, ka kultūras NVO sektora kopumā darbība dominējoši ir vērsta uz šauru auditorijas segmentu auditorijām, kas netieši varētu norādīt arī uz centieniem paplašināt kultūras piedāvājuma daudzveidību, mērķtiecīgi strādāt ar nišas auditorijām. Gadījumu analīzes dati liecina, ka organizācijas, kuru darbība vērsta uz konkrētu sabiedrības grupu (bērni ar īpašām vajadzībām, mazākumtautības) vai kādas konkrētas apkaimes iedzīvotājiem, rada lielāku sociālo ietekmi. Arī reģionāli NVO darbība ir ļoti nozīmīga platforma vietējo iedzīvotāju iesaistei, brīvā laika pavadīšanas iespējām, izglītošanai. Konstatēts, ka kultūras NVO aktivitātes nodrošina auditorijas aktīvu, pasīvu, tiešu un netiešu kultūras līdzdalību, kas nodrošina ne tikai kultūras daudzveidību, bet arī katrai līdzdalības formai atbilstošu saturu, tādējādi kvalitatīvi ietekmējot dažādas sabiedrības grupas. Līdzdalība veicina sociālās ietekmes palielināšanos un biedrības rezultātīvo rādītāju sasniegšanu.

Gadījumu izpēte liecina, ka kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem īpaši vērojama biedrībās, kuras dibinātas konkrētas nozares pārstāvniecībai un reģionu kultūras dzīves aktivizēšanai. Kultūras NVO sociālā ietekme izpaužas arī faktā, ka to darbība nodrošina radošajām personām iespējas strādāt saskaņā ar radošo brīvību, elastīgi piesaistīt aktīvus un ieinteresētus cilvēkus, nodrošina iespēju strādāt starptautiski, sadarboties ar visiem kultūras nozares operatoriem.

Lai arī 17 gadījumu analīzēs sniegtā informācija nav tieši salīdzināma, jāsecina, ka visas gadījumu analīzēs izvērtētās kultūras NVO sniedz gan tiešo, gan netiešo ietekmi uz kultūrpolitikas mērķu sasniegšanu, kultūras daudzveidības nodrošināšanu un sabiedrības vajadzību kultūras jomā apmierināšanu tikai atšķirīgā apjomā.

Kultūras NVO, kuras īsteno starpdisciplināras aktivitātes vai ar savām aktivitātēm mērķtiecīgi pārsniedz vienas nozares robežas, sniedz īpaši nozīmīgu ieguldījumu arī sociālu vai ekonomisku jautājumu risināšanā.

Ir neliels skaits NVO, kas īsteno unikālas, kultūrvidei nozīmīgas aktivitātes, nodrošinot eksperimentālu, oriģinālu kultūras piedāvājumu, kā arī sniedzot nozīmīgu ieguldījumu konkrētu mākslas nozaru attīstībā.

## **Rekomendācijas**

---

- Nodrošināt metodisku atbalstu NVO mērķa grupu definēšanā un to sasniegšanā. Vienoties ar kultūras NVO sektoru par to, kādos gadījumos un ar kādiem paņēmieniem uzkrāt datus par sasniegtās auditorijas apjomu.
- Veidot mērķtiecīgu atbalstu tām NVO, kuras īsteno tādas kultūrvides attīstības funkcijas, kuras neīsteno citi operatori. Turpināt praksi, kur tiek deleģētas konkrētas funkcijas NVO sektoram, samērojot deleģēto funkciju apjomu ar piešķirto finansējumu.
- Nodrošināt atbalstu tādu NVO kultūras iniciatīvu attīstībai, kas ļauj sasniegt kultūrpolitiski nozīmīgus mērķauditorijas segmentus (skolēni, mazākumtautības, diaspora, sociāli atstumtas grupas, seniori un citas), un nodrošināt to integrāciju kultūras procesos. Sekmēt kultūras NVO aktīvu līdzdalību Latvijas skolas somas piedāvājuma veidošanā, tādējādi paplašinot piedāvājuma daudzveidību un oriģinalitāti.

## **Secinājumi – ekonomiskā ietekme**

Būtiskāku **ekonomisko ietekmi** veido tās organizācijas, kas valstij vai reģionam piesaista ārvalstu finansējumu, efektīvi startējot starptautisku projektu konkursos, piedaloties dažādās starptautiskās programmās u.tml. Šo ietekmi praktiski nevar radīt organizācijas, kurām trūkst bāzes finansējuma to ikdienas darbības (piemēram, viena darbinieka atalgojuma) nodrošināšanai.

Ekonomisko efektivitāti, ilgtermiņa darbības rezultātus un ilgtspējīgāku organizācijas darbību iespējams sasniegt, ja organizācijas darbinieks/-i, ir motivēti. Brīvprātīgais darbs vai darbs, ko veic sabiedriskā kārtā, var būt efektīvs, ja nepastāv pārslodze, pretējā gadījumā jārunā par īstermiņa motivāciju. Pārlika noslodze var veicināt cilvēku izdegšanu un strauju prioritāšu maiņu, ja parādās citas darba iespējas.

Valsts vai pašvaldību funkciju deleģējums ir labs veids ne tikai kā stiprināt NVO kapacitāti un palielināt to aktivitāti, bet arī nodrošināt to ekonomisko ietekmi.



Ekonomiskā ietekme tiek palielināta tām organizācijām, kuras saņēmušas finansiālo atbalstu 3 gadīgam periodam. Tā kā organizāciju aktivitātes pārsniedz gada robežas un ieņēmumu – izdevumu balanss ir pozitīvs trīs līdz piecu gadu periodā, arī konkursu un programmu finansējums būtu jāpiemēro šim periodam.


Gadījumu analīze apstiprina, ka lielākajai daļai kultūras NVO biedru naudas, un dāvinājumi neveido būtisku organizācijas darbības nodrošināšanas finanšu resursu daļu. Pamatā darbību nodrošina ziedojumi, valsts un pašvaldību dotācijas, projektu konkursos iegūtais finansējums un piesaistītais ārvalstu konkursu un programmu finansējumus. Dažos gadījumos arī aktīvi veikta saimnieciskā darbība biedrības mērķu sasniegšanai.

Kultūras NVO sasniedz izvirzītos kultūras, mākslinieciskos un sociālos mērķus, tomēr lielākajai daļai kultūras NVO administratīvā un finansiālā kapacitāte ne vienmēr ļauj reaģēt uz problēmsituācijām nozarē un rīkoties proaktīvi. Tāpēc īpašu lomu iegūst tās kultūras NVO, kurām ir lielāka administratīvā, finansiālā un sociāli politiskā kapacitāte, kas aptver nozares viedokļu līderus un var darboties kā labās prakses piemēri, kā arī kopējo kultūras NVO interešu pārstāvji publiskajā un komerciālajā vidē.

Viens no nozīmīgākajiem vides faktoriem, kas ir saistīts ar NVO iespējām piesaistīt ziedojumus, ir izmaiņas Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā (stājās spēkā 01.01.2018). NVO aptaujas dati liecina, ka 49% NVO finansējuma apjoms 2018. gadā pēc *Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma* izmaiņām nemainījās, savukārt 11% tas samazinājās. Tikai 1% finansējuma apjoms palielinājās, kamēr 38% bija grūti atbildēt uz šo jautājumu. 76% norādīja, ka pēc likuma izmaiņām NVO netika piesaistīti līdzekļi no citiem (jauniem) avotiem, savukārt tikai 5% norādīja, ka tika piesaistīti līdzekļi no citiem avotiem. Arī kvalitatīvie dati liecina, ka UIN likuma izmaiņas atšķirīgi ietekmēja NVO darbību, jo ne visas organizācijas piesaista savai darbībai ziedojumus. Tomēr ziedojumu loma ir īpaši būtiska lielāko NVO (pēc piesaistītā finansējuma apjoma un algotajiem darbiniekiem) darbības nodrošinājumā, tāpēc šī avota pieejamība ir cieši saistīta ar izcilības (jaunu, inovatīvu, eksperimentālu, laikmetīgu kultūras prakšu attīstībā) nodrošinājumu kultūrvīdē.

## **Rekomendācijas**

- Nodrošināt metodisku atbalstu jaunu finansējuma avotu apguves prasmju attīstībai, jo īpaši ārvalstu finanšu instrumentu pieejamībai.

- 
- Attīstīt finanšu un normatīvos instrumentus, kas sekmētu vismaz viena algota cilvēka nodrošinājumu tām NVO, kuras uzrāda noteiktus (pēc saskaņojuma ar sektoru) darbības rezultātus.
  - Turpināt valsts pārvaldes uzdevumu deleģējuma praksi (līdzdarbības līgumu slēgšanu), līdzsvarojot finansējuma apjomu ar sasniedzamajiem rezultātiem.
  - Attīstīt finanšu instrumentus, kas piemērojami ilgtermiņa (vismaz trīs gadu) NVO darbības atbalstam.
  - Turpināt attīstīt finanšu instrumentus NVO līderu labās prakses izplatīšanai.
  - Uzsākt konsultāciju procesu ar visām iesaistītajām pusēm par ziedojumu kultūras attīstības un ziedojumu prakses atbalsta politisko instrumentu izstrādi (ņemot vērā UIN likuma izmaiņām un ziedošanas prakses ekonomiskās motivācijas vājināšanas).
  - Attīstīt datu uzskaites metodes par tiem ekonomiskās ietekmes rādītājiem, kuri ir būtiski organizācijas darbības rezultāti, bet par kuriem līdz šim dati netiek apkopoti un uzkrāti: piemēram, brīvprātīgā darba veicēji, nomaksāto nodokļu veids u.c.

## PĒTĪJUMA KOPSAVILKUMS

Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centrs pēc LR Kultūras ministrijas pasūtījuma laika posmā no 17.09.2018. līdz 14.12.2018. veica **“Pētījumu par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi”**.

Pētījuma **mērķis** bija novērtēt Latvijas kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi saskaņā ar iepirkuma tehniskajā specifikācijā dotajiem darba uzdevumiem.

Pētījuma **uzdevumi** bija:

- Izstrādāt kultūras jomas nevalstisko organizāciju atlases kritērijus, lai identificētu organizācijas to sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai;
- Veikt kultūras jomas nevalstisko organizāciju saimnieciskās darbības analīzi;
- Īstenot kultūras jomas nevalstisko organizāciju pieredzes un viedokļu izpēti par to darbību veicinošajiem un traucējošajiem faktoriem;
- Veikt padziļinātu izpēti par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi;
- Analizēt pētījuma rezultātus un komunicēt tos Pasūtītājam.

**Pētījuma ietvaros tika izveidota kultūras jomas nevalstiskās organizācijas operacionāla (pētījuma ietvaros piemērojama) definīcija, kas ietver kritērijus šī NVO segmenta identificēšanai.**

Pētījumā ar kultūras NVO tika saprastas NVO, kuras atbilst četriem kritērijiem: **1) NVO ar kultūras jomai relevantu darbības jomu**<sup>51</sup>; **2) NVO sava darbības mērķa formulējumā izmanto jēdzienus *kultūra, māksla, radošās industrijas, kultūras industrijas, kultūrizglītība, kultūras pasākumi, starpkultūru sadarbība***; **3) NVO darbība funkcionāli atbilst kultūras**

<sup>51</sup> Saskaņā ar Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumiem (MK nr.779), kuros noteiktas biedrību un nodibinājumu darbības jomas, atbilstoši saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai (NACE 2.red.), tās ir nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas kategorijā Kultūra un atpūta un/vai norādījušas darbības atbilstību vienam vai vairākiem šīs jomas NACE 2. red. kodiem: 71.11 Arhitektūras pakalpojumi, 74.10 Specializētie projektēšanas darbi; 90.01 Mākslinieku darbība; 90.02 Mākslas palīgdarbības; 90.03 Mākslinieciskā jaunrade; 90.04 Kultūras iestāžu darbība; 91.02 Muzeju darbība; 93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība; 94.99 Citur neklasificētu organizāciju darbība; 1.2. Nevalstiskās organizācijas, kas kā savu darbības jomu fiksējušas Plašsaziņas līdzekļi un komunikācija un/vai norādījušas darbības atbilstību NACE 2. red. kodiem: 58.11 (Grāmatu izdošana), 59.11 (Filmu producēšana), 91.01 (Bibliotēku darbība)

institūcijas definīcijai, un tās darbība ir tieši saistīta ar ieguldījumu vienā vai vairākās KM pārvaldītās jomās: arhitektūra, arhīvi, bibliotēkas, cirks, dejas, dizains, filmas, kultūrizglītība, kultūras pieminekļi, literatūra, muzeji, mūzika, radošās industrijas, tautas māksla un nemateriālais mantojums, teātris, vizuālā māksla.; **4)** NVO iesniegusi VID gada pārskatu par pēdējo darbības gadu (pētījumā – par 2017. gadu). Secināts, ka universālas kultūras NVO definīcijas izstrādi ierobežo 1) tādu jēdzienu kā *kultūra*, *kultūras nozare* vispārpieņemtas definīcijas trūkums; 2) nevalstisko organizāciju definēto mērķu un funkciju daudzveidība: dati liecina, ka ar kultūru un māksliniecisko darbību saistītas aktivitātes tiek īstenotas dažādos tautsaimniecības un brīvā laika sektoros – izglītība, veselība, sports, reliģija u.tml.; 3) NVO pārstāvju sniegtā informācija (VID) par savu darbību.

No 2017. gadā reģistrētajām un nelikvidētajām **22 751** (2018. gadā 23 008) organizācijām atbilstoši pirmajam un ceturtajam kritērijam tika atlasītas **10018** NVO; kas ir **44%** no visām reģistrētajām NVO. Papildinot atlasī ar otro un trešo kritēriju, tika identificētas **3397** nevalstiskās organizācijas. **Tātad, konstatēts, ka 2017. gadā Lursoft datu bāzē reģistrētas 3397 NVO (jeb 14,9% no visām NVO), kas atbilst pētījumā izmantotajai kultūras NVO definīcijai.** Secināms, ka nepastāv universāli un eksakti fiksējams *kultūras NVO* segments. Pētījumā rekomendēts Kultūras ministrijai un NVO sektora pārstāvjiem vienoties par 1) NVO darbības rezultātiem, kuriem ir īpaša nozīme kultūrvides, kultūrpolitikas un kultūras NVO sektora attīstībā un vienoties par šo rezultātu monitoringa praksi turpmākajos gados; 2) par datu avotiem, kuri izmantojami datu ieguvē, lai mērītu šo darbības rezultātu izmaiņas, progresu, dinamiku; 3) gadījumos, kad nepieciešami salīdzināmi dati par kādu rezultātu, izvēlēties eksakti fiksējamu kritēriju NVO kopumam, kuru darbības rezultāti tiks monitorēti; 4) ja šobrīd dati par būtiskākajiem NVO darbības sagaidāmajiem rezultātiem netiek apkopoti, tad attīstīt diskusiju un izstrādāt priekšlikumus šīs informācijas iekļaušanai NVO darbības gada pārskatos. Lai nākotnē nodrošinātu precīzu kultūras NVO segmentam piederīgo organizāciju identificēšanu, rekomendēts 1) izstrādāt atbalsta mehānismus NVO pārstāvju informēšanai un konsultēšanai par statistikas datu, gada pārskatos iekļaujamo datu sniegšanu un datu precizitātes, tostarp, darbības jomas/ jomu precīzas norādes nozīmi; 2) attīstīt Kultūras ministrijas un NVO sektora pārstāvju diskusiju par nepieciešamību precizēt NACE 2. red. kodu sistēmu, vienlaicīgi, ņemot vērā faktu, ka daudzas NVO īsteno savas aktivitātes dažādās jomās,

kas savukārt ierobežo NVO grupēšanu atbilstoši to piederībai vienai jomai. Ja KM un aktīvāko NVO asociāciju pārstāvji lemj par nepieciešamību pārskatīt NACE 2. red. kodu iedalījumu, tad īpaša uzmanība pievēršama kodu izveidei, kas vēl precīzāk ļauj nošķirt kultūras nozari no *citu izklaides un atpūtas*, un *citur neklasificētu organizāciju* formu darbības. Turpmāko ar kultūras NVO saistīto pētījumu tapšanā rekomendēts izvairīties no mēģinājumiem identificēt absolūtām un universālām **kultūras NVO** pazīmēm atbilstošas NVO, bet fokusēties uz **konkrētiem NVO darbības rezultātiem**, kuriem ir nozīme kultūrpolitikas stratēģisko mērķu sasniegšanā un/ vai kultūrvides attīstībā.

**Pētījumā sniegta kultūras NVO saimnieciskās darbības analīze gan 1) balstoties kultūras NVO pārstāvju viedokļos (elektroniskās aptaujas dati), kas ļāva sniegt pašvērtējumā balstītu kultūras NVO sektora kvantitatīvu raksturojumu, gan 2) balstoties VID iesniegtajos darbības gada pārskatos, gan 3) balstoties VKKF sniegtajos datos.**

**Aptaujas dati** ļauj raksturot kultūras NVO pēc šādām pazīmēm: NVO dibināšanas un darbības motivācija, darbības intensitāte, mērķauditorija, gatavība veikt valsts pārvaldes deleģētus uzdevumus un brīvprātīgo piesaistes prakses.

Dominē divi galvenie kultūras NVO dibināšanas iemesli, proti, vēlme izmantot daudzveidīgākus finanšu avotus (50% no respondentiem), kā arī vēlme paplašināt kultūras piedāvājumu (44%). Kā šī brīža galveno darbības mērķi 49% respondenti norāda sabiedrības vai noteiktu mērķgrupu izglītošanu un pakalpojumu piedāvāšanu mākslas/ kultūras nozarē, 22% kā darbības motivāciju norādījuši profesionalitātes nozarē celšanu. Tikai 36% NVO kā darbības mērķi minēja finansējuma piesaisti, kas ir par 14% mazāk nekā tie respondenti, kuri iemeslu *finansējuma piesaiste* norādīja kā galveno NVO dibināšanas iemeslu, kas liecina par to, ka finansējuma piesaiste organizācijas darbības laikā (daudzām organizācijām) pārvēršas no mērķa par līdzekli. Pētījuma ietvaros tika izveidots pašvērtējumā balstīts (aptaujas dati) aktīvo un neaktīvo kultūras NVO portrets, kur tika fiksēts, ka aktīvas organizācijas būtiskākās pazīmes ir 1) darbības ilgums 2) darbinieku skaits 3) augstāka spēja piesaistīt brīvprātīgos; 4) iespējas sistemātiski piesaistīt finansējumu. Liela daļa NVO savu darbību raksturo kā aktīvu, bet neregulāru,

kas ietver gadījumus, kad pašnovērtējumā arī tādu NVO pārstāvji, kuri gada laikā nav piesaistījuši finansējumu, savu darbību var kvalificēt kā aktīvu. Kultūras NVO darbības mērķauditorija ir viens no nozīmīgākajiem kultūras NVO sociālās ietekmes rādītājiem. Mērķgrupas noteikšanas prakse NVO darbībā nav vērtējama viennozīmīgi. Tie 77% respondenti, kuri *ir*, vai *domā, ka ir* definējuši mērķa grupu, norāda, ka vērš savu darbību uz visiem Latvijas reģioniem, kā arī uz mērķauditoriju ārpus Latvijas (9%), tāpat tiek norādīts daudzveidīgs (pēc sociāli demogrāfiskām pazīmēm) mērķa grupu spektrs. Nosauktas 11 mērķa grupas, bet visbiežāk savu darbību NVO (tie, kas definējuši mērķa grupu) vērš uz vietējiem (pilsētas, novada, pagasta) iedzīvotājiem (56% NVO), jauniešiem/skolēniem (47% NVO), ieinteresētajiem noteiktas kultūras nozares attīstībā (46% NVO). Vēl kā mērķa grupas norādītas: noteiktas kultūras nozares profesionāļi, ģimenes ar bērniem, seniori, akadēmiskās vides pārstāvji, etniskās minoritātes, cilvēki ar īpašām vajadzībām, diaspora, ārzemnieki un citas (neatsifrētas). Secināts arī, ka mērķa grupas definēšanā izpaužas tendence izvairīties no konkrētas mērķa grupas noteikšanas, jo 1/3 daļa (33%) NVO norāda, ka viņu mērķa grupa "aptver visu Latviju", kas pēc būtības nereti nozīmē, ka mērķauditorija nav definēta. Savas darbības mērķgrupas, aptuveno apjomu norādīja 46% aptaujāto. Tikai 26% no tiem, kas norādījuši savas mērķa grupas apjomu (aptuveni 9% no visiem respondentiem), mērķgrupa ir vairāk nekā 5000 cilvēku liela; 14% no minētā respondentu segmenta strādā ar 1001-5000 lielu auditoriju, bet vēl 14% – ar 501-1000 lielu mērķgrupu. Pētījumā iegūtie dati ļauj izdarīt secinājumus par NVO mērķa grupu definēšanas un sasniegšanas stratēģijām, bet neļauj runāt par sasniegto auditoriju apjomu absolūtos skaitļos, jo šādus datus par savu darbību kopumā NVO neuzkrāj. Secināms, ka ir neliela daļa NVO kuru mērķauditorija sasniedz 1001-5000, bet lielākā daļa NVO (no tiem, kas definējuši mērķauditoriju) strādā ar nelieliem auditorijas apjomiem. NVO darbības kapacitātes nozīmīgs rādītājs ir organizāciju gatavība uzņemties nozarei nozīmīgas funkcijas, kuras šobrīd īsteno publiskais sektors (valsts un pašvaldību institūcijas). 40% kultūras NVO pārstāvjiem nav konkrēta viedokļa jautājumā par gatavību īstenot valsts pārvaldes deleģētus uzdevumus. 34% kopumā uzskata, ka pārvaldes funkciju, ko gribētu pārņemt, nav. Tam kā galvenie iemesli tiek minēti kapacitātes/cilvēkresursu trūkums. 26% NVO domā, ka ir tādas funkcijas, kuras labprāt uzņemtos īstenot. Visbiežāk minētās pārņemamās funkcijas ir izglītojošais darbs un kultūras

pasākumu organizēšana. Jāsecina, ka tikai ¼ daļa no aptaujātajiem apliecina gatavību īstenot kultūras pārvaldības decentralizācijas funkcijas. Brīvprātīgo darba piesaistes prakse ir nozīmīgs NVO darbības kapacitātes un kultūras līdzdalības sekmēšanas indikators. Aptaujāto NVO prakses ir ļoti atšķirīgas. 32% respondentu norāda, ka nepiesaista brīvprātīgos, savukārt pārējie 68% – ka brīvprātīgos ir piesaistījuši. Vidēji 43% organizāciju piesaistījušas 1-10 brīvprātīgos, 21.5% organizāciju – 11-50 brīvprātīgos. Lielā apjomā (virs 51) brīvprātīgos piesaista tikai 3.5% kultūras NVO (no tām, kas piesaista brīvprātīgos).

**VID iesniegtie darbības gada pārskati ir avots datiem par kultūras NVO ieņēmumu un izdevumu struktūru un cilvēkresursu piesaistes stratēģijām.**

Kultūras NVO ieņēmumi 2017. gadā veidoja 17% no kopējiem visu NVO ieņēmumiem. Kultūras NVO spējušas piesaistīt proporcionāli (par 2%) nedaudz vairāk finansējuma kā pārējais NVO sektors, kas apliecina kultūras NVO ekonomiskās ietekmes potenciālu. Kultūras NVO darbinieku skaits veido 25% no kopējā nevalstiskā sektora darbinieku skaita, kas liecina, ka sektorā nodarbināts proporcionāli liels darbinieku skaits. Kopumā, lai arī nedaudz (par 5-7%), tomēr katru gadu uzlabojas kopējā finansiālā situācija nozarē. Vērtējot kultūras NVO saimniecisko darbību kopumā, jāsecina, ka to raksturo augšupejoša līkne, jo tās darbojas ar pozitīvu ieņēmumu – izdevumu balansu, vismaz 3 gadu periodā ieņēmumiem ikgadēji par aptuveni 7 miljoniem pārsniedzot izdevumus.

Izvērtējot kultūras NVO ieņēmumus (ziedojumi, dāvinājumi, dotācijas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, biedru naudas, iestāšanās un citas gadskārtējās iemaksas, citi ieņēmumi) atklāts, ka 38% no kultūras NVO, kas iesniegušas gada pārskatu par 2017. gadu, gada laikā nav piesaistījušas finansējumu. Lielākā daļa no organizācijām (65%) ir spējušas piesaistīt finansējumu tikai līdz 10 000 eiro gadā (26% pat tikai līdz 1000 eiro gadā), bet tikai 5% kultūras NVO ieņēmumi pārsniedz 100 001 eiro, kas atspoguļo kopējo situāciju nozarē un norāda, ka ir neliels skaits kultūras NVO, kuras spēj gūt pēc ekonomiskiem kritērijiem vērā ņemamus ieņēmumus organizācijas darbības nodrošināšanai un mērķu sasniegšanai. Proportcionāli lielāko ieņēmumu grupu (33%) veido saņemtie ziedojumi un dāvinājumi, kas liecina par kultūras NVO sektora spēju piesaistīt finansējumu no privātā sektora un uzņēmējdarbības vides, attīsta solidaritātes praksi sabiedrībā, kā arī veicina pilsonisko līdzdalību komercsektora vidē. Kultūras NVO

saņemto ziedojumu apjoms proporcionāli ir lielāks nekā saņemto ziedojumu daļa NVO sektora kopējo ieņēmumu struktūrā (24% no visiem ieņēmumiem), kas liecina, ka ziedojumu apjoma samazināšanās pēc UIN izmaiņām visbūtiskāk skar tieši kultūras NVO sektoru. 18% no visiem sektora ieņēmumiem veido saņemtās dotācijas, 17% – ieņēmumi no saimnieciskās darbības. Tikai 3% ieņēmumus veido biedru nauda, iestāšanās nauda un citas gadskārtējās iemaksas, kā arī 3% – no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums, ko spēj piesaistīt tikai 3,4% no visām kultūras NVO. Būtisku ieņēmumu daļu veido *Citi ieņēmumi* (23%). Tā kā gada pārskatā uzrādāmo ieņēmumu struktūra neparedz detalizētāku sadaļas *Citi ieņēmumi* atšifrējumu, tad nav iespējams gūt priekšstatu par vairāk nekā 17 miljoniem lielu NVO piesaistītā finansējuma daļu, kas būtiski ietekmē arī sektora ekonomiskās ietekmes novērtēšanu. Apmēram 20% kultūras NVO piesaista finansējumu projektu konkursos un NVO atbalsta programmās.

Salīdzinot kultūras NVO datus ar NVO sektoru kopumā, jāsecina, ka kultūras NVO ir ievērojami mazāki ieņēmumi pozīcijās – biedru naudas iemaksas, ieņēmumi no saimnieciskās darbības, dotācijas, kā arī no ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums, kur kultūras NVO sasniedz tikai 3%, kamēr kopējais NVO sektors 6%. Turpretim ziedojumi kultūras NVO 2017. gadā veidoja 33% no visiem ieņēmumiem, kamēr NVO sektorā kopumā ziedojumi veido tikai 24% no visiem ieņēmumiem.

Kultūras NVO saimnieciskās darbības analīze liecina, ka nozīmīgākos darbības rezultātus finansējuma piesaistē gūst neliela NVO daļa ar augstu finansiālo kapacitāti. **Būtiskāko kultūras NVO sektora ietekmi veido neliela organizāciju kopa, kas liecina par sektora augstu iekšējo neviendabību un stratifikāciju.**

Īpašs NVO darbības aktivitātes rādītājs ir **nodarbinātība un cilvēkresursu iesaiste**, taču tikai 1/3 daļa jeb 34% (no 3397) kultūras NVO ir norādījušas, ka algo darbiniekus. 66% organizāciju nenodarbina nevienu darbinieku vai arī nodarbinātības modelis (atlīdzības saņemšanas veids) ir cits (piem., autoratlīdzības līgumi, saimnieciskās darbības veicēja izrakstīts rēķins) – nevis darba līgums. Pētījumā iegūtie dati liecina, ka situācija, kurā NVO nav iespēju pastāvīgi algot kaut vienu darbinieku, ir nozīmīgs organizācijas ilgtspējas apdraudējums. Iegūtie dati liecina, ka zināmu garantiju iespējām algot darbiniekus iegūst NVO, kuras saņēmušas valsts pārvaldes uzdevuma izpildes deleģējumu (un atbilstoši



finansējumu). 62% NVO ir nodarbināti 1-2 darbinieki, tomēr gadījumu izpēte liecina, ka dominē gadījumi, kad darbinieki nav nodarbināti pilnā slodzē.

**VKKF dati.** Liela nozīme kultūras NVO darbības finansēšanā ir Valsts kultūrkapitāla fondam. Kā liecina VKKF sniegtie dati, no visām organizācijām, kas fondā sniedz projektus (neskaitot fiziskas personas, kas pretendē uz stipendijām), nevalstiskās organizācijas sastāda pusi no kopējā organizāciju skaita, savukārt pēc atbalstīto projektu skaita (ieskaitot arī fiziskas personas un stipendijas), nevalstiskās organizācijas veido 40-45% no atbalsta saņēmējiem.

No visām nevalstiskajām organizācijām, kas sniegušas projektus Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursos 2013.-2017. gada laikā, 139 nevalstiskās organizācijas ir sniegušas projektus sistemātiski – visus piecus gadus. Pieņemot, ka NVO darbs pie VKKF konkursu un mērķprogrammu projektu pieteikumu izstrādes ir nozīmīgs NVO darbības aktivitātes indikators, jāatzīst, ka šīs 139 organizācijas var uzskatīt par aktīvo kultūras NVO kodolu pēdējo piecu gadu laikā. No šīm organizācijām 121 nevalstiskā organizācija saņēmusi finansējumu kādam no projektiem visus piecus gadus pēc kārtas. Šo organizāciju skaitā ietilpst nozares lielākie un stabilākie operatori – divi lielākie nevalstiskie teātri, organizācijas, kam ir Kultūras ministrijas funkciju deleģējums, profesionālās radošās organizācijas u.c. organizācijas, kas tikai vēlreiz apliecina to kvalitāti un kapacitāti.

Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogramma (MP) “Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts” vistiešākajā veidā saistīta ar nevalstiskā sektora ikdienas darba nodrošināšanu, sniedzot atbalstu organizāciju administratīvajiem izdevumiem. Pateicoties mērķprogrammai, 2017. gadā atbalstu savas pamatdarbības nodrošināšanai saņēma 84 nevaldības organizācijas (78 nevalstiskās organizācijas (jeb 93%) un 6 komersanti). Arī VKKF finansējuma piesaistes analīze liecina, ka kultūras NVO segmenta finansiālā un arī administratīvā kapacitāte ir neviendabīga, kur nelielam skaitam NVO piemīt augstas finansējuma piesaistes prasmes un darbības konkurētspēja.

Būtisks kultūras NVO darbības raksturojums ir tas, ka vismaz 2/3 kultūras NVO ir darbojas ārpus sabiedriskā labuma statusa.

Tā kā sektorā darbojas kultūras NVO ar izteikti neviendabīgiem darbības rezultātiem finansējuma piesaistē un nodarbinātības sekmēšanā, kā arī nesalīdzināmu ekonomisko ietekmi, rekomendēts meklēt diferencētus atbalsta instrumentus organizācijām ar

augstiem un zemiem darbības rezultātiem. Svarīgi būtu neizslēgt no piekļuves finansējumam NVO ar zemāku konkurētspēju un finansējuma apguves prasmēm, vienlaicīgi, saglabājot atbalstu spēcīgākajiem operatoriem, lai atbalstītu izcilību. Izstrādājot uz NVO darbības atbalstu vērstus atbalsta instrumentus, kā tā efektivitātes kritēriju piemērot ilgspējas parametru (instrumenta darbības noturību laikā).

**Pētījumā tika iegūti un analizēti kultūras nevalstisko organizāciju pārstāvju un darbības ekspertu viedokļi par kultūras NVO lomu, to darbību traucējošajiem un veicinošajiem faktoriem.**


Ekspertu viedokļi ļauj secināt, ka kultūras NVO sektors pilda nozīmīgu lomu gan kultūrvides daudzveidības un mākslinieciskās izcilības nodrošināšanā, gan inovatīvu, eksperimentālu mākslas produktu un artefaktu jaunradē, gan kultūras pārvaldības decentralizācijā, gan kultūras līdzdalības sekmēšanā. Dominē viedoklis, ka sektora nozīme pieaug, neskatoties uz atsevišķu NVO attīstības viļņveidīgo raksturu. Kultūras NVO nozīmi ietekmē gan kopējās NVO sektora attīstības iezīmes (valsts pārvaldes uzdevumu deleģējums NVO, iespējas piesaistīt starptautisko finansējumu), gan specifiskas kultūras nozares attīstības tendences (liela mēroga kultūras un līdzdalības projekti, piemēram, Latvijas valsts simtgades programma) kas rada kultūras NVO labvēlīgu darbības ietvaru. Tiek fiksēti arī negatīvi kultūras NVO nozīmes vērtējumi un kritiski NVO darbības raksturojumi. Būtiska NVO sektora iezīme ir tā, ka NVO sektors kopumā, kā arī specifiski kultūras nozarē ir ļoti neviendabīgs. Arī eksperti uzskata, ka kultūras NVO raksturo spēcīgs, bet skaita ziņā neliels kultūras NVO kodols ar augstu kapacitāti realizēt kultūrvides attīstībai nozīmīgas funkcijas, piesaistīt finansējumu no daudzveidīgiem avotiem un realizēt aktivitātes ar nozīmīgu kultūras, sociālo un ekonomisko ietekmi. Nozarē darbojas spēcīgi kultūras NVO sektora līderi, asociācijas, *jumta* NVO, ar spēju un vēlmi ietekmēt kultūras un mākslas procesus, integrēt sadrumstalotākas, šaurākas vajadzības un intereses. Ir zināma daļa NVO ekspertu, kuri norāda uz sadarbības nepieciešamību un raksturo jau esošas sadarbības gadījumus, kuros tiek apliecināti ieguvumi no sadarbības – atbalsts nozares krīzes situācijās, efektīvāka un profesionālāka dažādu interešu un vajadzību pārstāvība u.c. Ir arī citādas

pieredzes, kur tiek atzīts, ka sadarbība nenotiek, jo tai ir vairāki šķēršļi – netiek saskatītas organizācijas ar līdzīgiem mērķiem un kopīgas vajadzības, nav cilvēku, kuri uzņemtos sadarbības īstenošanu, nav laika sadarbības aktivitātēm, nav finansējuma kopīgām aktivitātēm. Vienlaikus eksperti atzīst, ka sektora kopējo “seju” veido arī organizācijas ar kampaņveida darbības raksturu, zemu finansējuma piesaistes potenciālu un ļoti šauru darbības spektru.

Saskaņā ar ekspertu spriedumiem, dažādu kultūras un mākslas nozaru NVO darbības aktivitāti, saturu un mērķus nosaka gan to piederība noteiktai kultūras NVO darbības jomai vai apakš-jomai, atbilstošās mākslas nozares attīstības vēstures un aktuālās (Latvijā) iezīmes, gan valsts un pašvaldību operatoru īpatsvars, gan institucionālie un finansiālie faktori, gan nepieciešamība pārstāvēt organizācijas biedru intereses visdažādākajos līmeņos un tematiskajos kontekstos. Īpaša nozīme tiek piešķirta tam, cik daudz aktīvu dalībnieku aptver NVO, un tās nozīme viedokļa veidošanā un kultūrpolitisku lēmumu pieņemšanā.

Publiski pieejamā informācija liecina, ka tiek īstenota aktīva sadarbība starp konkrētām biedrībām un nodibinājumiem un Kultūras ministriju, kas izpaužas kā uzdevumu deleģēšanas prakse. Ekspertu viedokļos dominē idejas, ka NVO pārstāvjiem ir svarīgi, lai kultūrpolitika būtu iekļaujoša, ar to domājot kultūrpolitikas veidotāju gatavību NVO sektoru skatīt kā nozīmīgu kultūrvides operatoru. Pētījuma dati liecina, ka tās kultūras NVO, kurām ir deleģēts kāds valsts pārvaldes uzdevums, attīsta savu kapacitāti un iegūst jaunu statusu un darbības nozīmi kultūras sektorā.

Kopumā kultūras NVO pārstāvji nosauc plašu un daudzveidīgu faktoru kopumu, kas gan veicina, gan traucē kultūras NVO sektora darbu. Veicinošo faktoru vidū dominē parametri, kuri ir saistīti ar NVO aktivitāšu saturu, bet kā traucējoši minēti faktori, kas saistīti ar finansējuma piesaistes jautājumiem. Kā dominējošos kultūras NVO darbību veicinošos faktorus eksperti atzīst: lēmumu pieņemšanas neatkarība, iespēja strādāt saskaņā ar radošo brīvību, elastība, aktīvu un ieinteresētu cilvēku piesaiste, iespēja strādāt starptautiski, jaunu finansējuma avotu apguve, iespēja piesaistīt dažādu projektu finansējumu, sadarbība ar visiem kultūras nozares operatoriem. Kā dominējošos kultūras NVO darbību traucējošos faktorus eksperti nosauc: ilgtermiņa finansējuma garantiju trūkums, ikdienas darbā dominē finansējuma piesaistes aktivitātes, finansējuma trūkums



konkrētām aktivitātēm, algota darbaspēka trūkums, projektu atlases konkursu ekspertu nekompetence, subjektivitāte un to trūkums valsts sektorā, saimnieciskās darbības ierobežojumi, zema ziedojumu kultūra sabiedrībā, zemas ziedojumu piesaistes prasmes. Dominē ekspertu viedoklis, ka kultūras NVO sektoram ir dažas ilgspējas pazīmes, kaut atsevišķi eksperti kategoriski uzsver sektora ilgspējas trūkumu. Kā būtiskākie kultūras NVO sektora ilgspējas nosacījumi tiek minēti: visu iesaistīto pušu izpratne par NVO lomu kultūras sektora attīstībā; kultūras NVO pārstāvju un sabiedrības izglītošanas aktivitātes; finanšu instrumentu pakārtošana darbības mērķim; stabila finansējuma pieejamība sociālā dialoga veidošanai un pilna darba laika darbinieku algošanai un NVO darbību atbalstošs tiesību normatīvais regulējums. Rezumējot informantu viedokli par normatīvā regulējuma saikni ar kultūras NVO ilgspēju, dominē viedoklis, ka valsts pārvaldē, jo īpaši fiskālās un ekonomikas politikas veidotāju vidē nav izpratnes par NVO sektora lomu kopumā, kā arī par kultūras aktivitāšu nozīmi un ziedojumu lomu to aktivizēšanā. Īpaši asa kritika tiek vērsta pret Uzņēmuma ienākumu nodokļa likumu un dominē prognoze, ka uzņēmēju motivācija ziedot finansējumu strauji samazināsies, jo uzņēmuma ienākumu nodokļa šī brīža redakcija šo finansiālo motivāciju atceļ.

Kultūras NVO, mecenātu, ziedotāju un sponsoru viedokļos dominē atziņa, ka finansējuma avoti, kurus kopumā izmanto NVO, ir pietiekami daudzveidīgi, taču pārsvarā ir prakses, kur NVO pārstāvji strādā ar vieniem un tiem pašiem finanšu instrumentiem. Tikai neliels skaits NVO ar attīstītāku administratīvo kapacitāti un ilgstošāku pieredzi pārredz finansējuma avotu kopējo lauku un spēj izmantot daudzveidīgus finanšu avotus. Finansējuma piesaistes praksēm raksturīgs pārneses efekts, kur viena finansējuma piesaiste sekmē citu finanšu avotu apguvi, tādējādi radot lielas atšķirības starp dažādām kultūras NVO un to apgūtajiem finanšu avotiem. Pamatojoties ekspertu viedokļos, tiek rekomendēts 1) identificēt jaunus politiskus un finansiālus instrumentus, kas mazina sektora attīstības viļņveidīgo raksturu, nodrošina darbības kontinuitāti un ilgspēju; 2) NVO atbalsta instrumentu izstrādē ņemt vērā, ka algota darbaspēka trūkums (vismaz viena algota cilvēka esamība organizācijā) ir būtisks darbības nepārtrauktības nodrošinājuma elements; 3) sekmēt profesionālās kvalifikācijas kritēriju dominantes nodrošinājumu ekspertīzei, kas tiek piemērota projektu konkursos; 4) attīstīt diskusiju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem NVO sektorā un izstrādāt priekšlikumus ziedojumu kultūras un

motivācijas attīstībai uzņēmējdarbības vidē; 5) turpināt finansiāli atbalstīt NVO izglītības programmas, kas attīsta jaunu un mazāk aktīvu NVO pārstāvju finansējuma piesaistes prasmes un informētību par finanšu avotu daudzveidību, kā arī attīstīt sociālās reklāmas instrumentus par NVO sektora lomu kopumā, par kultūras aktivitāšu nozīmi un ziedojumu lomu to aktivizēšanā; 6) attīstīt savu lietderību apstiprinājušās līdzšinējās prakses, kur tiek realizēts pārvaldības uzdevumu deleģējums, tādējādi stiprinot uz izcilību vērstu organizāciju attīstību un nodrošinot to finansiālu stabilitāti noteiktā laika periodā; 7) noteikt atšķirīgus darbības rezultātu mērījuma indikatorus profesionālajām organizācijām, kuru mērķis ir pārstāvēt nozari politikas veidošanas konsultatīvajā procesā un NVO, kuru mērķis ir īstenot noteiktas kultūras un mākslas iniciatīvas kultūrvidē.

### **Kultūras nevalstisko organizāciju sociāli ekonomiskā ietekme un tās veicināšana.**

Līdzšinējos pētījumos ir definēts plašs dimensiju loks, kas var tikt ņemts vērā, atlasot kultūras un radošā sektora operatoru darbības sociālās un ekonomiskās ietekmes indikatorus, tomēr liela daļa no tiem nav piemērojama kultūras **NVO sociāli ekonomiskās ietekmes noteikšanai** gan nevalstiskā sektora specifikas dēļ, gan datu trūkuma un nepieejamības dēļ. Kā nozīmīgākie kritēriji (un tie, par kuriem ir pieejami vai iegūstami dati) kultūras NVO **sociālās ietekmes** noteikšanai tika izvēlēti šādi indikatori: kultūras NVO aktivitāšu mērķauditorija, kultūras NVO darbības mērķi un to atbilstība sabiedrības kultūras vajadzībām; kultūras NVO pasākumu daudzveidības nodrošināšana; kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem. Kultūras NVO **ekonomiskās ietekmes indikatori**: apgrozījums; ieņēmumu un izdevumu balanss; nodarbinātības sekmēšana; brīvprātīgā darba ieguldījums; piesaistītais ārvalstu finansējums; izdevumu struktūra.

**Sociālā ietekme.** Viens no būtiskākajiem, bet sarežģītāk izmēramajiem kultūras NVO sociālās ietekmes indikatoriem ir sasniegtā mērķauditorija. Kā jau minēts, lai kvantitatīvi noteiktu visa kultūras NVO segmenta sociālo ietekmi pēc šī parametra, būtu nepieciešami dati par visa atbilstošā segmenta NVO sasniegtās auditorijas sociāli demogrāfisko struktūru un apjomu, taču šādi dati par visu sektoru netiek apkopoti. Kā jau minēts, NVO aptaujā konstatēts, ka 77% no aptaujātajām NVO *ir, vai domā, ka ir* definējušas mērķa

grupu, turklāt noskaidrots, ka NVO darbība vērsta uz plašu mērķa grupu spektru, kā arī mērķtiecīgi tiek strādāts uz grupām, kas kultūrpolitikas dokumentos definētas kā tādas, kurām jānodrošina kultūras pieejamība. Savas darbības mērķgrupas, aptuveno apjomu norādīja 46% aptaujāto. tikai aptuveni 9% no visiem respondentiem atzīst, ka savas aktivitātes vērš uz mērķa grupu, kas pārsniedz 5000 cilvēku. Secināms, ka kultūras NVO sektora kopumā darbība dominējoši ir vērsta uz šauru auditorijas segmentu auditorijām, kas netieši varētu norādīt arī uz centieniem paplašināt kultūras piedāvājuma daudzveidību, mērķtiecīgi strādāt ar nišas auditorijām. Gadījumu analīzes dati liecina, ka organizācijas, kuru darbība vērsta uz konkrētu sabiedrības grupu (bērni ar īpašām vajadzībām, mazākumtautības) vai kādas konkrētas apkaimes iedzīvotājiem, rada lielāku sociālo ietekmi. Arī reģionāli NVO darbība ir ļoti nozīmīga platforma vietējo iedzīvotāju iesaistei, brīvā laika pavadīšanas iespējām, izglītošanai. Konstatēts, ka kultūras NVO aktivitātes nodrošina auditorijas aktīvu, pasīvu, tiešu un netiešu kultūras līdzdalību, kas nodrošina ne tikai kultūras daudzveidību, bet arī katrai līdzdalības formai atbilstošu saturu, tādējādi kvalitatīvi ietekmējot dažādas sabiedrības grupas. Gadījumu izpēte liecina, ka kultūras NVO aktivitāšu sinerģija ar kultūrpolitikas mērķiem īpaši vērojama biedrībās, kuras dibinātas konkrētas nozares pārstāvēniecībai un reģionu kultūras dzīves aktivizēšanai. Kultūras NVO sociālā ietekme izpaužas arī faktā, ka to darbība nodrošina radošajām personām iespējas strādāt saskaņā ar radošo brīvību, elastīgi piesaistīt aktīvus un ieinteresētus cilvēkus, nodrošina iespēju strādāt starptautiski, sadarboties ar visiem kultūras nozares operatoriem.

Lai arī 17 gadījumu analīzēs sniegtā informācija nav tieši salīdzināma, jāsecina, ka visas gadījumu analīzēs izvērtētās kultūras NVO sniedz gan tiešo, gan netiešo ietekmi uz kultūrpolitikas mērķu sasniegšanu, kultūras daudzveidības nodrošināšanu un sabiedrības vajadzību kultūras jomā apmierināšanu tikai atšķirīgā apjomā.

Kultūras NVO, kuras īsteno starpdisciplināras aktivitātes vai ar savām aktivitātēm mērķtiecīgi pārsniedz vienas nozares robežas, sniedz īpaši nozīmīgu ieguldījumu arī sociālu vai ekonomisku jautājumu risināšanā.

Ir neliels skaits NVO, kas īsteno unikālas, kultūrvidei nozīmīgas aktivitātes, nodrošinot eksperimentālu, oriģinālu kultūras piedāvājumu, kā arī sniedzot nozīmīgu ieguldījumu konkrētu mākslas nozaru attīstībā. Lai palielinātu kultūras NVO sociālo ietekmi un attīstītu

tās noteikšanas instrumentus, rekomendēts 1) nodrošināt metodisku atbalstu NVO mērķa grupu definēšanā un to sasniegšanā. Vienoties ar kultūras NVO sektoru par to, kādos gadījumos un ar kādiem paņēmieniem uzkrāt datus par sasniegtās auditorijas apjomu; 2) veidot mērķtiecīgu atbalstu tām NVO, kuras īsteno tādas kultūrvides attīstības funkcijas, kuras neīsteno citi operatori. Turpināt praksi, kur tiek deleģētas konkrētas funkcijas NVO sektoram, samērojot deleģēto funkciju apjomu ar piešķirto finansējumu; 3) nodrošināt atbalstu tādu NVO kultūras iniciatīvu attīstībai, kas ļauj sasniegt kultūrpolitiski nozīmīgus mērķauditorijas segmentus (skolēni, mazākumtautības, diaspora, sociāli atstumtas grupas, seniori un citas), un nodrošināt to integrāciju kultūras procesos; 4) sekmēt kultūras NVO aktīvu līdzdalību Latvijas skolas somas piedāvājuma veidošanā, tādējādi paplašinot piedāvājuma daudzveidību un oriģinalitāti.

**Ekonomiskā ietekme.** Nozīmīgs kultūras NVO sektora ekonomiskās ietekmes rādītājs ir fakts, ka kultūras NVO spējušas piesaistīt proporcionāli (par 2%) nedaudz vairāk finansējuma kā pārējais NVO sektors, kas apliecina kultūras NVO ekonomiskās ietekmes potenciālu. Kultūras NVO darbinieku skaits veido 25% no kopējā nevalstiskā sektora darbinieku skaita, kas liecina, ka sektorā nodarbināts proporcionāli liels darbinieku skaits, Piesaistītā finansējuma apjoms pēdējos trijos gados (2015-2017) pieaudzis par 5-7%. Vērtējot kultūras NVO saimniecisko darbību kopumā, secināts, ka to raksturo augšupejoša līkne, jo tās darbojas ar pozitīvu ieņēmumu – izdevumu balansu, vismaz 3 gadu periodā ieņēmumiem ikgadēji par aptuveni 7 miljoniem (6 942 680.29) eiro pārsniedzot izdevumus. Būtiskāko ekonomisko ietekmi veido tās organizācijas, kas valstij vai reģionam piesaista ārvalstu finansējumu, efektīvi startējot starptautisku projektu konkursos, piedaloties dažādās starptautiskās programmās u.tml. Gada pārskatu analīze liecina, ka piesaistītais finansējuma veids *No ES, EEZ un citiem ārvalstu fondiem saņemtais finansējums* kultūras NVO 2017. gadā bija 2 115 167 eiro, kas veido tikai 3% no kopējiem kultūras NVO gada ieņēmumiem. Šādu ieņēmumu veidu gada pārskatos uzrādījušas 116 no analīzē iekļautajām 3397 kultūras NVO. Kā liecina kultūras NVO gada pārskatu un citu avotu analīze, NVO darbību pamatā nodrošina *ziedojumi un dāvinājumi (33% no visiem ieņēmumiem)*, *saņemtās dotācijas (18% no visiem ieņēmumiem)*, kā arī aktīvi veikta *saimnieciskā darbība* biedrības mērķu sasniegšanai (17%). Lielākajai daļai kultūras NVO biedru naudas (3% no visiem ieņēmumiem) neveido būtisku organizācijas darbības


nodrošināšanas finanšu resursu daļu. Ekonomiskās ietekmes analīzi būtiski traucē fakts, ka gandrīz ¼ daļa (23%) no ieņēmumiem gada pārskatos uzrādīta pie *Citi ieņēmumi*, kas nav pakļaujami analīzei.

Ekonomisko ietekmi praktiski nevar radīt organizācijas, kurām trūkst bāzes finansējuma to ikdienas darbības (piemēram, viena darbinieka atalgojuma) nodrošināšanai. Ekonomisko efektivitāti, ilgtermiņa darbības rezultātus un ilgtspējīgāku organizācijas darbību iespējams sasniegt, ja organizācijas darbinieks/-i ir motivēti. Brīvprātīgais darbs vai darbs, ko veic sabiedriskā kārtā, var būt efektīvs, ja nepastāv pārslodze, pretējā gadījumā jārunā par īstermiņa motivāciju. Pārlieta noslodze var veicināt cilvēku izdegšanu un strauju prioritāšu maiņu, ja parādās citas darba iespējas. Valsts vai pašvaldību funkciju deleģējums ir labs veids ne tikai kā stiprināt NVO kapacitāti un palielināt to aktivitāti, bet arī nodrošināt to ekonomisko ietekmi. Ekonomiskā ietekme tiek palielināta tām organizācijām, kuras saņēmušas finansiālo atbalstu 3 gadu periodam. Tā kā organizāciju aktivitātes pārsniedz gada robežas un ieņēmumu – izdevumu balanss ir pozitīvs trīs līdz piecu gadu periodā, arī konkursu un programmu finansējums būtu jāpiemēro šim periodam.

Kultūras NVO sasniedz izvirzītos kultūras, mākslinieciskos un sociālos mērķus, tomēr lielākajai daļai kultūras NVO administratīvā un finansiālā kapacitāte ne vienmēr ļauj reaģēt uz problēmsituācijām nozarē un rīkoties proaktīvi. Tāpēc īpašu lomu iegūst tās kultūras NVO, kurām ir lielāka administratīvā, finansiālā un sociāli politiskā kapacitāte, kas aptver nozares viedokļu līderus un var darboties kā labās prakses piemēri, kā arī kopējo kultūras NVO interešu pārstāvji publiskajā un komerciālajā vidē.

Viens no nozīmīgākajiem vides faktoriem, kas ir saistīts ar NVO iespējām piesaistīt ziedojumus, ir izmaiņas Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā (stājās spēkā 01.01.2018). NVO aptaujas dati liecina, ka 49% NVO finansējuma apjoms 2018. gadā pēc *Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma* izmaiņām nemainījās, savukārt 11% tas samazinājās. Tikai 1% finansējuma apjoms palielinājās, kamēr 38% bija grūti atbildēt uz šo jautājumu. 76% norādīja, ka pēc likuma izmaiņām NVO netika piesaistīti līdzekļi no citiem (jauniem) avotiem, savukārt tikai 5% norādīja, ka tika piesaistīti līdzekļi no citiem avotiem. Arī kvalitatīvie dati liecina, ka UIN likuma izmaiņas atšķirīgi ietekmēja NVO darbību, jo ne visas organizācijas piesaista savai darbībai ziedojumus. Ziedojumu loma ir īpaši nozīmīga lielāko NVO darbā (pēc piesaistītā finansējuma apjoma un algotajiem darbiniekiem), tāpēc





Šī avota pieejamība ir cieši saistīta ar izcilības (jaunu, inovatīvu, eksperimentālu, laikmetīgu kultūras prakšu attīstībā) nodrošinājumu kultūrvidē. Būtiskākās rekomendācijas ekonomiskās ietekmes palielināšanai ir: 1) nodrošināt metodisku atbalstu jaunu finansējuma avotu apguves prasmju attīstībai, jo īpaši ārvalstu finanšu instrumentu pieejamībai; 2) attīstīt finanšu un normatīvos instrumentus, kas sekmētu vismaz viena algota cilvēka nodrošinājumu tām NVO, kuras uzrāda noteiktus (pēc saskaņojuma ar sektoru) darbības rezultātus; 3) turpināt valsts pārvaldes uzdevumu deleģējuma praksi (līdzdarbības līgumu slēgšanu), līdzsvarojot finansējuma apjomu ar sasniedzamajiem rezultātiem; 4) attīstīt finanšu instrumentus, kas piemērojami ilgtermiņa (vismaz trīs gadu) NVO darbības atbalstam; 5) turpināt attīstīt finanšu instrumentus NVO līderu labās prakses izplatīšanai; 6) uzsākt konsultāciju procesu ar visām iesaistītajām pusēm par ziedojumu kultūras attīstības un ziedojumu prakses atbalsta politisko instrumentu izstrādi (ņemot vērā UIN likuma izmaiņām un ziedošanas prakses ekonomiskās motivācijas vājināšanas); 7) attīstīt datu uzskaites metodes par tiem ekonomiskās ietekmes rādītājiem, kuri ir būtiski organizācijas darbības rezultāti, bet par kuriem līdz šim dati netiek apkopoti un uzkrāti: piemēram, brīvprātīgā darba veicēji, nomaksāto nodokļu veids.

## PĒTĪJUMA ANOTĀCIJA

<p><b>Pētījuma mērķis un uzdevumi latviešu valodā</b>  <b>“Pētījums par kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi”</b>  Pētījuma mērķis ir novērtēt kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi  Pētījuma uzdevumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Izstrādāt kultūras jomas nevalstisko organizāciju atlases kritērijus;</li> <li>2. Analizēt kultūras jomas nevalstisko organizāciju saimniecisko darbību;</li> <li>3. Izpētīt kultūras jomas nevalstisko organizāciju viedokļus;</li> <li>4. Padziļināti izpētīt kultūras jomas nevalstisko organizāciju sociāli ekonomisko ietekmi;</li> <li>5. Izstrādāt un komunicēt pētījuma ziņojumu.</li> </ol>	<p><b>Pētījuma mērķis un uzdevumi angļu valodā</b>  <b>“The study on the socio-economic impact of non-governmental organisations in the cultural field”</b>  The aim of the study is to assess the socio-economic impact of non-governmental organisations in the cultural field  Study tasks:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. To develop criteria for the selection of non-governmental organisations in the cultural field;</li> <li>2. To analyse the economic activities of non-governmental organisations in the cultural field;</li> <li>3. To explore the opinions of non-governmental organisations in the cultural field;</li> <li>4. To make an in-depth study of the socio-economic impact of non-governmental organisations in the field of culture;</li> <li>5. To develop and communicate a study report.</li> </ol>
<p><b>Pētījuma pasūtītājs</b></p>	<p>LR Kultūras ministrija</p>

<p><b>Pētījuma īstenotājs</b></p>	<p>Latvijas Kultūras akadēmija</p>
<p><b>Pētījuma īstenošanas gads</b></p>	<p>2018</p>
<p><b>Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots</b></p>	<p>Pētījuma izmaksas: 9983,00 euro, neskaitot PVN  Finansējuma avots: LR Kultūras ministrija</p>
<p><b>Pētījuma klasifikācija</b></p>	<p>Padziļinātas ekspertīzes pētījumi</p>
<p><b>Politikas joma, nozare</b></p>	<p>7. Kultūras politika  9.3. Pilsoniskās sabiedrības attīstība  9.3.1. Nevalstisko organizāciju attīstība  10.5. Valsts pārvaldes attīstība</p>
<p><b>Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums</b></p>	<p>Visa Latvija</p>
<p><b>Pētījuma mērķa grupa/-as</b></p>	<p>Kultūrpolitikas veidotāji, kultūras jomas operatori, kultūras nevalstiskā sektora pārstāvji</p>
<p><b>Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:</b></p>	
<p>1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze</p>	<p>Jā</p>
<p>2) statistikas datu analīze</p>	<p>Jā</p>

3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Nē
4) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Jā
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Nē
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	Nē
<b>Kvantitatīvās pētījuma metodes:</b>	
1) aptaujas izlases metode	Pašizlase
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	223
<b>Kvalitatīvās pētījuma metodes:</b>	
1) padziļināto/ekspertu interviju skaits	24
2) fokusa grupu diskusiju skaits	-
<b>Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija</b>	LR Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Stratēģiskās plānošanas nodaļas vadītāja Laura Turlaja, tel. 67330250, 26330741, <a href="mailto:Laura.Turlaja@km.gov.lv">Laura.Turlaja@km.gov.lv</a>
<b>Pētījuma autori (autortiesību subjekti)</b>	Anda Laķe, Ieva Zemīte, Kristīne Freiberga, Agnese Treimane, Paula Podniece